

Täysistunto

Torstai 8.12.2016 klo 15.59—0.33

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto keskeytettiin klo 23.30. Täysistuntoa jatkettiin klo 23.45. Täysistunto päättyi klo 00.33.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (15.59—17.04, 21.15—23.30 ja 23.45—0.33), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.04—19.00) ja puhemies Maria Lohela (19.00—21.15).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. Pyydän edustajia kohdistamaan kysymyksen asianomaiselle sektoriministerille.

2.1. Suullinen kysymys vähävaraisten toimeentulosta (Merja Mäkisalo-Ropponen sd)

Suullinen kysymys SKT 132/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Keskustelu

16.00 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Tämän viikon tiistaina eli itsenäisyyspäivänä vähän ennen Linnan juhlia sadat ihmiset jonottivat Hakaniemen torilla Hurstin ruokapalvelussa ruokaa. Tämä ruoka tuli monelle tarpeeseen, ja siitä kiitos Hurstille sekä monille muille, jotka ovat vähävaraisten ruokajakelua eri puolilla Suomea organisoineet.

Tänään Hursti kertoi lehdessä, että kansalaisten määrä ruokajonoissa kasvaa koko ajan eivätkä ihmisten rahat riitä elämiseen. Hän sanoi myös epäilevänsä, että hallituksen kaavailemien leikkausten myötä tilanne tulee pahenemaan entisestäänkin. SDP on täällä salis-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

sa monta kertaa halunnut muuttaa hallituksen politiikkaa inhimillisempään suuntaan. Hallitushan on toimillaan nostamassa esimerkiksi terveydenhuollon kustannuksia ja leikkaamassa sosiaalietuksia, ja lisää leikkauksia on valtiovarainministerin mukaan tulossa. Kysynkin pääministeri Sipilältä: ymmärtääkö hallitus lainkaan, miten vaikeassa taloudellisessa tilanteessa monet suomalaiset tällä hetkellä ovat? Tilanne on monen kansalaisen kohdalla mennyt paljon huonompaan suuntaan tämän hallituksen aikana.

16.01 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä hallitus hyvin ymmärtää tämän kehityksen ja tämän problematiikan. Elämme jatkuvasti siinä tilanteessa, että toisessa kädessä meillä on tiukka valtiontalous ja jatkuva velkaantuminen ja toisessa kädessä meillä on eriarvoistumiskehitys, joka on jatkunut jo pitkään, monen hallituskauden yli eriarvoistumiskehitys on jatkunut. Meidän pitää löytää myöskin aivan uusia lähestymistapoja tähän eriarvoistumiskehitykseen, ja tämän johdosta olemme nimittämässä Juho Saaren vetämän työryhmän, joka lähtee hakemaan, ottaen huomioon nykyiset talouden raamit, uusia toimintatapoja, uusia ratkaisuja tämän eriarvoistumiskehityksen pysäyttämiseksi ja hillitsemiseksi.

16.02 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että me yritämme pitää ja pidämme valtiontaloudesta huolta, on paras mahdollinen lääke siihen, että me voimme huolehtia jatkossakin suomalaisten ihmisten hyvinvoinnista ja myöskin heikommassa asemassa olevista. Kukaan ei itseisarvoisesti leikkaa yhtään mitään.

Se, mitä olen sanonut ensi keväästä, ei ole, että pitää leikata, vaan että tämän päivän ennusteiden mukaan me emme vielä ole sillä uralla, mitä hallitus tavoittelee muun muassa velkaantumisen taittamisessa, ja että meidän pitää tehdä enemmän. Meillä on valmistelussa useita projekteja, joissa haetaan talouskasvua, haetaan niitä keinoja, joilla saadaan yhä useampi suomalainen töihin, pois sieltä vähävaraisuudesta ja köyhyydestä, jotta saadaan pyörät pyörimään ja saadaan verotuloja, joilla sitten taas pystymme turvaamaan ihmisten palveluita.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.03 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, sanat ovat sanoja ja teot ovat tekoja. Viime hallituskaudella eriarvoistumiskehitys taittui, mutta nyt se on taas lähtenyt huonontumaan. Ensi vuodelle on joka tapauksessa tulossa jälleen vähävaraisille lisäleikkauksia, jotka heikentävät monen kansalaisen toimeentuloa, ja toisaalta rikkaat ja hyväosaiset saavat veronkevennyksiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on perunut päivähoitomaksuihin tekemänsä rajut korotukset, eläkeläisten asumistukeen tekemänsä leikkaukset ja lähes parikymmentä muuta huonosti harkittua ehdotustaan opposition esityksestä. Haluankin tiedustella pääministeriltä: olisiko teidän mahdollista perua myös esimerkiksi sosiaalietuksiin tehtyjä leikkauksia, sillä vähävaraisten ihmisten keskuudessa tilanne pahenee koko ajan?

16.04 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nämä ovat semmoisia kysymyksiä, että nämä eivät parane sillä, että me syyttelemme toisiamme.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Myöskin viime kaudella tuli 100 000 työtöntä lisää, ja työttömyys on yksi suurimmista tekijöistä, jotka lisäävät eriarvoistumista.

Nyt minusta meidän pitäisi keskittää yhteiset voimamme siihen, että työllisyysaste nousee, että työllisyyskehitys saadaan sille uralle, mitä kaikki tässä salissa varmaan allekirjoitamme ja tavoittelemme, sillä tavalla, että sieltä saadaan tämä suurin eriarvoistumiskehityksen aiheuttaja pois, ja sitä kautta saamme myöskin työllisyyskehityksen parannuttua lisää voimavaroja yhteiskuntaan sillä tavalla, että voimme huolehtia kaikista, myös niistä, jotka eivät pysty itsestään huolehtimaan, ja myös niistä, jotka eivät pysty koskaan työllistymään.

16.05 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä yhteiskunnan tilasta kertoo paljon se, miten tässä yhteiskunnassa kohdellaan heikompiosaisia. 90-luvun laman opetus oli varmasti meille kaikille se, että asioita voisi tehdä paremmin. Ja te, pääministeri, joka jo julistitte, että syrjäytymisen vastainen hanke pitäisi perustaa, ja laitoitte työryhmän siihen istumaan, ette kuitenkaan osannut huomata, että teillä on kärkihanke, jossa te lähdette siitä, että syrjäytymiseen puututaan. Mutta tässä kärkihankkeessa tosiasiallisesti te leikkaatte sen jo mainitun syrjäytymisen kärkihankkeen rahoitusta ja silti samaan aikaan puhutte siitä, että syrjäytymisen vastaista työskentelyä pitäisi viedä eteenpäin.

Uskon vahvasti siihen, että me olemme kaikki oikealla asialla silloin, kun syrjäytymisen nostetaan tämän yhteiskunnan isoksi taloudelliseksi kestävyysvajeeksi, ja minä todeltoivon, (Puhemies koputtaa) että ottaisitte tämän nyt keinovalikoimaan. Otatteko?

16.07 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eriarvoistumiskehitys on yksi yhteiskuntamme suurimmista huolenaiheista. Se on myöskin hallituksen yksi suurimmista huolenaiheista. Mutta niin kuin työllisyyden hoitoon, meidän pitää hakea aivan uudenlaisia tapoja. Me olemme monenlaisia keinoja yrittäneet, ja ne eivät ole toimineet. Tämän Juho Saaren vetämän työryhmän tavoitteena on löytää nykyisen talousraamin sisällä aivan uusia toimintatapoja ja toimintamalleja siihen, että tämä eriarvoistumiskehitys voitaisiin pysäyttää tai sitä voitaisiin hidastaa. Tämä on hallituksen tavoitteena. Me tarvitsemme useampia yhtäaikaista toimia. Se on totta, että kärkihankkeessa teemme sitä. Meillä on myöskin hallituksen sisällä työryhmä, ja olemme käsitelleet sitä strategiaistunnoissa ja teemme vielä tämän työryhmän tulosten perusteella johtopäätöksiä sitten vähän pidemmällä tähtäimellä. Tämä työryhmä työskentelee tuonne vuoteen 2018.

16.08 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen, kuten muidenkin Pohjoismaiden, vahvuus on se, että kaikki pidetään mukana ja osallisina yhteiskunnasta. Meidän on rakennettava maata siten, että jokainen lapsi ja nuori voi pyrkiä eteenpäin ja pärjätä elämässään riippumatta esimerkiksi perheensä tulotasosta tai varallisuudesta.

Ihmisillä on nyt huoli tulevaisuudesta. Hallituksen leikkaukset osuvat kipeästi kaikista heikoimmassa asemassa oleviin: lapsiin, nuoriin, vanhuksiin ja sairaisiin. Tässä epävarmassa ajassa, jossa pitäisi rakentaa toivoa ja luottamusta huomiseen, hallituksen toimet synnyttävät huolta ja epätoivoa. Kysynkin pääministeri Sipilältä: oletteko valmiita muuttamaan hallituksenne politiikkaa, joka lisää eriarvoisuutta, vai tyydyttekö hautaamaan tämän vakavan kysymyksen mainitsemaan työryhmään?

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

16.09 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En missään tapauksessa ole hautaamassa tätä asiaa mihinkään. Se on yksi hallituksen tärkeimmistä tavoitteista. Ja yksi tärkeimmistä keinoista siinä on se, että saamme työttömyyden pienennettyä, niin kuin olemme jo saaneet. Olemme siinä ihan oikeassa suunnassa, että saamme työllisyysasteen ylös, ja sillä on kaksi vaikutusta. Sillä on se vaikutus, että ihmiset saavat töitä ja kokevat olevansa merkittävässä osassa rakentamassa yhteiskuntaa. Ja toinen vaikutus on sillä, että tätä kautta voimavaramme yhteiskunnassa lisääntyvät, jotta voimme pitää kaikista suomalaisista huolta. Tämä on keskeinen osa sitä. Sitten haemme näitä muita keinoja syrjäytymisen ja eriarvoistumiskehityksen pysäyttämiseksi useilla eri toimilla hallituksen sisällä. Useissa eri työryhmissä teemme työtä. Kyllä näitä työryhmiäkin tarvitaan, että löydetään kunnollisia keinoja ja ennen kaikkea uusia keinoja ja uusia toimintatapoja.

16.10 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eriarvoistumiskehityksen rinnalla on toinen ilmiö, joka syventää sitä, miten ihmiset voivat arjessa ja miten heillä on mahdollisuuksia päästä työhön ja hyvinvointiin. Tämä ilmiö on tutkijoiden toimesta tullut paljon viime aikoina esille, ja se on yksinäisyys. Suomessa yksinäisyys on usein mielenterveysongelmien taustalla, se voi aiheuttaa ylipaino-ongelmia, se voi aiheuttaa syrjäytymistä työelämästä, ja kun se yhdistyy esimerkiksi sosiaaliturvan vastikkeellisuuteen ja rajoituksiin, niin usein köyhyystutkijat sanovat, että se, joka painaa ihmisiä alas, on se häpeän tunne siitä, että minä en kelpaa tai minä en pysty, minä en osaa. Tämä yksinäisyys on myös jakautunut juuri niin, että heikompiosaiset kokevat sitä enemmän. Miten te hallituksessa näette, että tällaisiin juurisyihin voidaan puuttua? Miten yksinäisyyttä voidaan torjua Suomessa niin terveyspolitiikassa kuin muissakin kysymyksissä ja sosiaalipolitiikassa?

16.11 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se on sitä, että meillä on palveluverkot kunnossa, ammattilaiset niissä tilanteissa ihmisten tukena ja apuna, kun ne omat voivat ovat hiipumassa. Mitä aikaisemmin, sitä parempi.

Ministeri Grahm-Laasosen vastuulla on ennalta ehkäisevä nuorisotyö, ne asiat, jotka liittyvät siihen, että varhaiskasvatuksessa ollaan mukana ja autetaan, tunnistetaan perheiden tilanteita. Omalla kohdallani vastuulla on se, että ensinnäkin tämä iso sosiaali- ja terveydenhuollon muutos, jota ollaan valmistelemassa, menee maaliin niin, että alueella osaamista ja ammattitaitoa on riittävästi ja paljon puhutut moniammatilliset tiimit, ne toimijat, joissa on erilaista osaamista, tulevat tueksi. Toisekseen olennaista on se, että me saamme paljon puhutut toimivat käytännöt, joitten jalkauttaminen on kentällä menossa maakunnissa, ne toimivat käytännöt, joista on hyvät kokemukset, hyvät esimerkit, levitettyä ja laajennettua.

16.12 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen talous-, sosiaali- ja veropolitiikan suuri kuva on selvä. Leikataan vähävaraisilta leikkaamalla sosiaalietuuksia, korottamalla palvelumaksuja, leikkaamalla lääkekorvauksia. Samaan aikaan annetaan hyvätuloisille kohdistuvia veronkevennyksiä. Köyhimpien toimeentulo heikkenee, ja samaan aikaan kaikkein hyvätuloisimmille jää enemmän käteen joka kuukausi. Tämä lisää eriarvoisuutta eikä ole myöskään taloudellisesti järkevää, sillä köyhien rahat menevät suoraan kulutukseen. Tätä ei, hyvä pääministeri, helpota työryhmän nimit-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

täminen, vaan tämä kehitys voidaan perua ja ratkaista poliittisilla valinnoilla. Ettekö siis voisi eriarvoisuutta pohtivan työryhmän perustamisen sijaan tehdä politiikkaa, joka ei lisää eriarvoisuutta, vai onko hallitus hylännyt Suomessa vallitsevan ihanteen taloudellisesta tasa-arvosta ja pienistä tulo- ja varallisuuseroista? Haluaako hallitus edes tasata tuloeroja?

16.13 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran täytyy todeta se perusasia, että se, miksi kahdeksan vuotta on jouduttu leikkaamaan, supistamaan, sopeuttamaan, on johtunut siitä, että me olemme käyttäneet enemmän kuin tienamme. Tämä ei ole muuttunut vielääkään. Nyt meillä on päästy talouskasvun alkuun, sitä pitää vahvistaa. Kaikki täällä istuvat puolueet ovat olleet vuorollaan tekemässä näitä ikäviä päätöksiä. Silloin kun joudutaan leikkaamaan, niin se osuu niihin, jotka tarvitsevat eniten palveluja ja tarvitsevat sosiaaliturvaa, koska ne ovat se iso osa siitä, mihin valtion menoja kohdistuu.

Mutta se, millä me pystymme tämän muuttamaan, on se, että me saamme mahdollisimman monen ihmisen töihin. Esimerkiksi asia, johon me haluamme puuttua, on se, että meille syntyy tällä hetkellä uusia työpaikkoja — autoteollisuuteen, meriteollisuuteen, metsäteollisuuteen — mutta me emme saa niihin lähtemään työntekijöitä kotimaasta. Meillä on valtava kannustinloukkuongelma, joka on yksi niistä keskeisistä projekteja, joiden kimppeun hallitus on käymässä, jotta suomalaisen ihmisen kannattaa ottaa työtä vastaan (Puhemies koputtaa) mieluummin kuin elää sosiaaliturvalla.

16.14 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietenkin aikamme suuria tragedioita ja suoraan sanoen vääryyksiä, että ihmiset joutuvat vielä seisomaan leipäjonossa tällaisessa jälkiteollisessa, kehittyneessä yhteiskunnassa. Siitä ei ole kenelläkään varmaan täällä eriävää mielipidettä. Mutta sitä, johtuvatko nämä jonot nyt tämän hallituksen politiikasta nimenomaan, kuten oppositio haluaa esittää, kannattaa hieman analyttisemmin miettiä kuin vain aivan äkkiseltään juosta johtopäätöksiin. Tämän hallituksen leikkauslistoistahan suurin on vielä toteuttamatta. (Välihuutoja vasemmalta) Me olemme menossa vasta ensimmäistä vuotta, ja noin 1,5 miljardia leikataan ensimmäisenä vuonna, siis tänä vuonna, kun edellinen hallitus, jossa sosialidemokraatit itse olivat tätä tekemässä, leikkasi yli 3 miljardilla. Eli on aika erikoista syyttää tätä hallitusta omista aiemmin tehdyistä päätöksistä.

Miten sitten tulevaan päästään eteenpäin: hyvin tärkeää on myös veropolitiikka. Onhan, herra valtiovarainministeri, niin, että veropolitiikassa on huomioitu pienituloisten tulot ja että pienituloisiin ei isketä esimerkiksi (Puhemies koputtaa) arvonlisäveron korotuksen kautta, kuten edellinen hallitus teki?

16.16 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitää paikkansa, että arvonlisäveroa ei ole korotettu. Sen lisäksi haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että veronkevennykset ovat osuneet kaikkein eniten pieni- ja keskituloisiin, työtulovähennyksen myötä 450 miljoonaa vuodessa. Ja sen lisäksi vielä sitten tämä 0,6 prosenttiyksikön työn verotuksen keventäminen, joka vietiin myös eläketuloon, tuli tasasuurena kaikille. Mutta pieni- ja keskituloisten verotusta on kevennetty eniten.

Kun ne ihmiset, jotka eivät maksa tuloveroa, eli kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, kaikkein köyhimmät, eivät voi hyötyä tästä kiky-sopimuksen mukanaan tuomasta ve-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

ronkevennyksestä, niin heille suuntaamme 63 miljoonan euron erityisen tuen ja sitä kautta pyrimme tuomaan tässäkin tilanteessa oikeudenmukaisuutta näihin ratkaisuihin, joita hallitus on tekemässä.

16.17 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset palveluihin sekä myöskin sosiaalietuuksien indeksijäädytykset ja myöskin esimerkiksi lääkemenneiden omavastuun nostaminen ovat kaikki osuneet oikeastaan kolmeen ihmisryhmään: lapsiperheisiin, pienituloisiin eläkeläisiin ja myöskin paljon sairastaviin ihmisiin. Kristillisdemokraatit toivovat, että hallituksella olisi inhimillisempi ote tässä talouspolitiikassaan. Me tarvitsemme varmasti uusia avauksia siinä, millä tavalla työ- ja sosiaaliturva tulee sovittaa yhteen, ja valtiovarainministeri tässä viittasi näihin kannustinloukkuihin.

Hallitus on nyt toteuttamassa perustulokokeilua, jossa 20 miljoonaa ollaan syytämässä 2 000 työttömälle antamalla heille 560 euroa käteen. Me emme tällä kokeilulla tule näkemään sitä, onko tästä hyötyä työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamisessa. Sen sijaan kristillisdemokraateilla olisi malli, jossa työ ja sosiaaliturva voidaan yhteensovittaa, niin sanottu kannustava perusturva. Onko mahdollista perua tämä hallituksen esitys ja lähteä viemään eteenpäin tätä kristillisdemokraattien mallia, (Puhemies koputtaa) koska se todellisuudessa mahdollistaisi työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamisen?

16.18 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustulokokeilu on todellakin nyt lausuntokierroksella ollut ja eduskunnassa. En ihan koe, että siinä oltaisiin rahaa syytämässä, vaan se on tietty rajattu summa, mikä perustuloa varten on varattuna. Se on lähtökohta, että ketään ei voi laittaa eriarvoiseen asemaan, kenenkään asemaa ei voi heikentää. Se on lähtökohta sille, että perustulokokeilu on saatu jalalle. Kyllä tämä on kuitenkin aika urauurtava tutkimus eurooppalaisittain maailmalla. Minä odotan, että siitä saadaan tietoja, että voidaan nähdä, mikä se malli on. Tämä on kokeilu, tämä ei ole vielä malli, ja tästä mennään eteenpäin. Nyt saadaan ja kerätään tietoa. Eikä suinkaan sitä koko 20 miljoonan euron määrärahaa ole tarkoitus syytää eikä missään nimessä ole syydetty, vaan tietyn ehdoin se, joka on esityksenä ollut eduskunnassa, on lähössä liikkeelle.

16.19 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys leipäjonosta on erittäin vakava ja tärkeä kysymys, ja on tärkeää, että hallitus ottaa sen vakavasti ja parhaansa mukaan toimii sillä tavalla, että leipäjonot tässä maassa lyhenevät, eivät ainakaan pitene. Keskeinen avain siinä on tietysti työllisyyden parantaminen, jotta yhä useampi suomalainen saa työpaikan ja voi elättää itsensä, mielellään myös läheisensä, jolloin kokonaisuutena myös, kun työllisyys tässä maassa paranee, hallitukselle ja eduskunnalle syntyy paremmiin mahdollisuuksiin ylipäättään huolehtia yhteiskunnan heikompiosista. Tässä on nyt ensimmäisiä hyviä merkkejä näkyvissä. Työllisyys on viimein lähössä parempaan suuntaan, ja tätä kehitystä pitää nyt kaikin keinoin voimistaa.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan kysyä toisesta yhteiskunnan häpeätahraasta, asunnottomuudesta. Se on yhtä lailla erittäin vakava ongelma leipäjonon ohella. Tälläkin hetkellä meillä taitaa olla 8 000 ihmistä vailla kotia, ja se on todella, todella yhteiskunnan pahimpia häpeätahroja. Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta entistä useampi suomalainen saisi kodin päänsä päälle?

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

16.20 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asunnottomuus on vakava probleemi, niin kuin kysyjä täällä totesi. Meillä tosiaankin on edelleen runsaasti asunnottomia ihmisiä. Lohdullista on se, että viime vuonna Suomi oli Euroopan unionin jäsenmaista ainut, jossa asunnottomuus väheni, ja tätä suuntaa meidän täytyy jatkaa. Olemme vahvistaneet asunnottomuuden torjuntaohjelmaa ja tuoneet myös uusia konkreettisia keinoja.

Otan esimerkin: Monella asunnottomuus saattaa lähteä siitä, että luottotiedot ovat kadonneet, hävinneet, ei siis saa edes vakuutusta irtaimistolle, ei voi vuokrata asuntoa. Tähän on tuotu uusi malli, jossa tarjotaan tämmöistä turvavuokraa sille vuokranantajalle, jotta tällaisissakin tilanteissa voi tarjota asuntoa ja ihmiset välttyvät joutumasta siihen asunnottomuuden kurimukseen. Sitten monialaisella yhteistyöllä yhdessä sosiaalitoimen ja asuntoasioista vastaavien kanssa pyritään saamaan niitä mahdollisuuksia, että (Puhemies koputtaa) asunnoton saa pään päälle sijan.

16.21 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että tässäkin salissa jokainen voisi tukea hallituksen tavoitetta siitä, että 110 000 ihmistä voisi omalla työllään ansaita toimeentulonsa itselleen ja perheelleen. Se on se yhteiskunnan kohtalonkysymys kaiken kaikkiaan myös palvelujen rahoittamiseksi.

Pitkittynyt työttömyys johtaa usein ylivelkaantumiseen, ja siitä seuraa tukiloukku, jossa ihminen jää ikään kuin vangiksi sille paikkakunnalle, jossa ei ole työtä, mutta on ehkä tuetun asumisen piirissä. Tuossa äsken ministeri kertoikin siitä, miten voidaan helpottaa sitä, että työn perässä muuttaminen olisi helpompaa, koska luottohäiriömerkinnät usein estävät vuokrasopimuksen tekemisen tai sen, että takuuvuokraa voisi saada lyhytaikaisena lainana vaikka pankista. On hyvä, että hallitus on siihen puuttunut. Mitä muita suunnitelmia hallituksella on ylivelkaantuneiden ihmisten tilanteen parantamiseksi, jotta polku työelämään voitaisiin rakentaa ylivelkaantuneille ihmisille ja he pääsisivät oman toimeentulon piiriin?

16.22 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärtääkseni työllisyydestä ja näistä luottomerkinnöistä, mitä nostitte esille, vastaa ministeri Lindström, mutta tietysti meidän on tärkeää varmistaa osaltaan, että yhteiskunnan turvaverkot ovat kuitenkin olemassa, myös niille, joilla niitä luottohäiriömerkintöjä on, ei ole pankkikorttia käytössä. Niin kuin tässä salissa on todettu, on myös näitä muita toimenpiteitä: selvitetään yksin asuvien tilanne, selvitetään syrjäytyneitten tilanne — työryhmä on aloittanut työskentelynsä. Ja kyllä, meille on tärkeää saada myös tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus maaliin tällä kaudella.

16.23 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tosiaan hallituksen piirissä pohtineet velkaantumiseen liittyviä kysymyksiä, koska on myöskin selvää, kuten kysyjä totesi, että velkaantuminen on monesti myöskin kannustinloukku, että työtä ei kannata ottaa vastaan, jos tulot menevät ulosottoon. Siksi sellaisia mahdollisia keinoja voisi olla ulosoton suojaosan korottaminen, jolloin jäisi sitten siitä palkasta, jota saa siitä työpaikasta, enemmän käteen. Tai jos muuttaa toiselle paikkakunnalle ja ottaa työn vastaan, tai ylipäänsä ottaa työn vastaan, olisi suoja-aika, ennen kuin ikään kuin jatkuisi se velkojen perintä. Se kannustaisi työn vastaanottamiseen ja voisi olla yksi hyvä keino. Nämä vain esimerkkeinä niistä, mitä pohdimme. Tämä asia otetaan hyvin vakavasti.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tähän kysymykseen vielä yksi lisäkysymys.

16.24 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että työttömyys varsinkin pitkittyessään on erittäin suuri riski syrjäytyä yhteiskunnasta ja työelämästä. Sen vuoksi työllisyysasteen, työttömyyden taittamisen eteen pitää tehdä kaikkemme.

Mutta halusin nostaa tämmöisen inhimillisen näkökohdan, ja se on se, että onko tästä yhteiskunnasta katoamassa välittämisen kulttuuri — välittämisen kulttuuri, toisista, heikomista. Tähän liittyy myös yksinäisyys. Meillä on paljon nuoria, jotka potevat yksinäisyyttä. Meillä on paljon vanhuksia, yksin eläviä, jotka potevat yksinäisyyttä. Näitäkin asioita voidaan auttaa ei pelkästään lainsäädännöllä, sopimuksilla ja muilla vaan näin yksinkertaisella asialla: "Mitä sinulle kuuluu?" Mitä sinulle kuuluu -kampanjan toimia tässä yhteiskunnassa tarvitaan. Joulun alla käydään kysymässä: "Mitä sinulle kuuluu?" Se on yksinäisyyden syväjuurihoitoa.

16.25 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ihalainen nosti erittäin tärkeän näkökulman tähän asiaan. Välittämistä ei voi ulkoistaa kaikilta osin, meidän pitää jokaisen tehdä omassa lähiympäristössämme enemmän tämän asian eteen. Erityisesti yksinäisyys on sellainen asia, jossa jokainen suomalainen voi tehdä vähän enemmän kuin mitä tähän saakka olemme tehneet. Myöskin se, että puutumme mahdollisimman varhain asioihin, perheiden, erityisesti lasten ongelmiin, on yksi selkeä kohta, jossa voimme tehdä enemmän ja osoittaa välittämistä, sekä jokainen yhteiskunnan jäsenenä että myöskin viranomaisina, valtion ja kuntien toimijoina. Joulun alla erittäin hyvä teema: välitetään enemmän toisistamme.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys koulutuksen tasa-arvosta (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 133/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraava kysymys, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.26 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Tuore Pisa-tutkimus osoittaa, että alueelliset oppimiserot Suomessa ovat kasvaneet. Pääkaupunkiseudulla menestytään selvästi muuta Suomea paremmin, Itä- ja Länsi-Suomi menestyvät heikommin. Kaupungeissa oppilaat menestyvät maaseudun oppilaita paremmin.

Tulevaisuudennäkymillä on suuri merkitys koulumotivaatiolle ja koulumotivaatiolla suuri merkitys koulussa pärjäämiselle. Suurilla kaupunkiseuduilla on nuorille enemmän tulevaisuudennäkymiä, enemmän koulutusmahdollisuuksia ja vetävämmät työmarkkinat kuin harvaan asutuilla alueilla. Syrjäseuduilla on myös karsittu koulutuspaikkoja etenkin ammatillisesta koulutuksesta, ja hallituksen jo päättämät säästöt ammatilliseen koulutukseen tulevat viemään koulutuspaikkoja lisää. Peruskoulun jälkeiseen koulutukseen (Puhemies koputtaa) hakeutuminen tarkoittaa yhä useammin muuttoa pois kotoa, ja etenkin poi-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

kien kohdalla tälle on usein korkea kynnyks: monet jäävät kotiin ja ilman koulutuksen tuomaa osaamista.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Mikä on kysymys?

Kysynkin opetusministeriltä: miten aiotte turvata nuorten toisen asteen koulutuksen mahdollisuudet koko maassa?

16.28 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsenäisyyspäivänä saimme tosiaan uudet Pisa-tulokset, ja ne osoittivat sen, että suomalaiset nuoret ovat edelleen maailman kärkeä oppimistuloksissa, mutta huolisuuntia meillä on useita, ja ne liittyvät poikien tilanteeseen ja oppimiseroihin ja koulutuksen tasa-arvoon oikeastaan kolmesta näkökulmasta.

Tyttöjen paremmat oppimistulokset suhteessa poikiin on ilmiö, johon meidän pitää kiinnittää huomiota, koska se näkyy sitten myöhemmällä iällä myöskin poikien kasvavissa syrjäytymisluvuissa. Toinen on sitten alueiden välinen tasa-arvo, jossa ensimmäistä kertaa nähtiin merkkejä siitä, että alueiden välillä on oppimistuloksissa eroa, kun edelleen kuitenkin on niin, että koulujen väliset erot Suomessa ovat ihan niitä maailman pienimpiä. Sitten lisäksi on monia muitakin suuntia, mitä tämä Pisa meille osoittaa, mitä on tulevaisuudessa pohdittava: ihan tärkeimpänä sosioekonomisen taustan vaikutus, joka Suomessa on vahvistunut (Puhemies koputtaa) suhteessa oppimistuloksiin.

Eli paljon toimia, ja myöskin tutkijoiden vastauksia haetaan, miten näihin suuntiin voitaisiin puuttua.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä lisäkysymyksen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

16.29 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa opetusministeri kertasi hyvin Pisa-tutkimuksen tulokset. Tosiaankin alueelliset oppimiserot ovat kasvaneet, kuten jo totesin kysymyksessäni. Samoin hyvin huolestuttavaa on se, että poikien osaaminen on puoli vuotta tyttöjen osaamista jäljessä. Näiden tulosten keräämisen sijasta olisin mielelläni kuullut opetusministerin kertovan, mitä hallitus nyt aikoo tehdä sille, että tämä Pisa-tutkimus on Suomen kannalta nyt hyvin huolestuttavaa luettavaa. Kuinka aiotte parantaa tyttöjen ja poikien välistä tasa-arvoa? Miten tulevaisuudessa aiotte toimia, jotta myös pojat voisivat menestyä perusopetuksessa?

16.30 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa niillä toimilla, joita on jo käynnistetty tämän puolentoista vuoden aikana, mikä on siitä Pisa-tulosten keräämisestä tähän päivään kulu-
nut. Uudet opetussuunnitelmat ovat voimassa peruskouluissa tästä syksystä alkaen, ja se on tietysti iso muutos. Siinä nimenomaan kiinnitetään huomiota niihin motivaatiotekijöihin ja pyritään houkuttelemaan tietysti sitä oppimisen iloa myöskin poikien kohdalla yksilöllisemmällä pedagogiikalla ja myöskin uusilla tavoilla oppia. Esimerkiksi vaikkapa digitalisaatiolla, jonka tarkoituksenmukaista, pedagogisesti viisasta käyttöä kannatan, voidaan vaikuttaa jo tutkitustikin esimerkiksi poikien oppimismotivaatioon.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Lisäksi meillä on tämä Uusi peruskoulu -ohjelma, joka tukee uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa, ja siinä on 90 miljoonan euron panostus, josta 60 miljoonaa on opettajankoulutukseen, joka on se suomalainen vahvuus. Ja tässä on käytössä nyt ensimmäistä kertaa niin sanottu tutoropettajamalli, eli saamme tuotua sitä opettajien ammatillista kehittymistä jokapäiväiseen (Puhemies koputtaa) arkeen kouluihin.

16.31 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon Pisa-tutkimuksen yksi merkittävä tieto — ei uusi, mutta korostunut — oli kotitaustan merkitys. Se liittyy tähän vanhempien sosioekonomiseen asemaan. Minulla on tässä tuore tutkimus, jota meille edustajille jaettiin: lasten suhteet vanhempiin kokee 90 prosenttia hyväksi, 60 prosenttia yläkoululaisista ei syö yhtä aikaa perheen kanssa, 12 prosenttia lukiolaisista kärsii läheistensä alkoholinkäytöstä. Siis haluan nostaa vahvasti keskusteluun myöskin vanhempien ja vanhemmuuden merkityksen.

Ja, arvoisa perheministeri Rehula, vähän nyt jatketaan tätä edustaja Ihalaisen näkökulmaa: voisitteko vielä jossain juhlapuheessa korostaa vanhempien vastuuta esimerkiksi niin, että vanhemmat muistaisivat vähintään kerran viikossa kysyä, mitä sinne kouluun kuuluu?

16.32 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esimerkillä on väliä. Juhlapuheillakin on merkitystä, mutta todellisuudessa ja arjessa on merkitystä sillä, että vanhemmat huolehtivat lapsistaan ja vanhemmat välittävät siitä, mitä lapselle kuuluu, miten arjessa menee, onko päivä sujunut. Tiedän kokeemuksesta, että joskus vastaukset ovat yhden kirjaimen ja kolmen kirjaimen mittaisia, mutta siitä huolimatta ne kysymykset kannattaa tehdä: Mitä kuuluu? Miten koulupäivä meni?

Juhlapuheita tarvitaan, ja niitä pitää pitää. Meidän pitää omilla esimerkeillämme kaikkien kansanedustajienkin muistaa se, mikä merkitys esimerkillä on välittämisen ja huolenpidon osalta. Mutta kyllä siellä kotona tapahtuvat asiat ovat vanhemmuutta, ne ovat isänä ja äitinä, vanhempina, olemista, ja sinne ei nyt toivottavasti tarvitse lain kirjaimella mennä.

16.33 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Noihin Pisa-tutkimuksen tuloksiin todella sisältyy meidän kaikkien kannalta vakava viesti, joka pitää ottaa tosissaan, ja se on se, että eriarvoisuus on kasvussa sekä alueilla että kaupunkien sisällä ja toisaalta vanhempien tulot ja vanhempien varallisuus vaikuttavat oppimistuloksiin.

Minusta tätä asiaa pitäisi lähestyä tässä Lauri Ihalaisen hengessä, että tämä on yhteinen asia. Kaikessa ei ole kysymys myöskään lainsäädännöstä, vaan siitä, miten me kohtaamme ihmisiä, miten me autamme nuoria löytämään toisensa. Se, mitä kouluissa voitaisiin tehdä — siellä voidaan tehdä paljon. Hallitus tekeekin paljon nimenomaan peruskoulun puolella. Kysymykseni koskee sitä, voitaisiinko vielä enemmän tehdä siinä, että menisimme rohkeasti sektorirajojen yli sosiaali- ja terveysministeriön puolelle, lähtisimme rakentamaan perheitten tukipalveluita paljon vahvemmin kouluihin eri puolilla Suomea, neuvolatoimintaa, kunnallista kotiaputoimintaa vielä vahvemmin kouluihin integroida. (Puhemies koputtaa) Tämähän on hallituksen kärkihanke. Toivon sille menestystä ja sitä, että se edistyy vahvasti.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

16.34 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan, juuri näin, eli yksi hallituksen kärkihankkeista on lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma, jolla pyritään yhteensovittamaan olemassa olevia palveluja nykyistä paremmin niin, että lapset ja nuoret saavat tukea ja että perheet saavat tukea tehtävissään, kasvatustehtävässä. Me tarvitsemme myöskin vahvempaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Tässä meillä on pitkät perinteet. Meillä on vanhemmilla vahva vastuu, kasvatusvastuu, jota koulu sitten voi tukea. Mutta meidän pitää kiinnittää huomiota myös siihen, että kaikilla perheillä ei ole voimavaroja eikä kykyä tukea omia lapsia ja nuoria ja heidän koulunkäyntiään riittävästi, ja tähän sosioekonomisen taustan kasvaneeseen vaikutukseen oppimistuloksiin meidän täytyy suhtautua erittäin vakavasti, koska meidän suomalaisen peruskoulun ihan kantava ajatus on ollut se, että jokaisella lapsella ja nuorella on taustasta riippumatta mahdollisuus laadukkaaseen koulutukseen ja päästä elämässä eteenpäin. Siitä syystä tarvitaan niitä panostuksia esimerkiksi opettajankoulutukseen ja (Puhemies koputtaa) erilaisiin tapoihin, millä voidaan vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi ja nuori saa olla oma ainutlaatuinen itsensä siellä koulussa.

16.36 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! De nya läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen utgår från att eleverna tas med i utvärderingen, hur väl de lär sig och på vilket sätt de lär sig. Det här är bra och konstruktivt, för det hjälper hela skolsamfundet att komma på de bästa sätten för eleverna att lära sig.

Arvoisa puhemies! On oikein ja erittäin tärkeätä, että uudet perusopetuksen opetussuunnitelmat lähtevät siitä, että oppilaat otetaan mukaan arvioimaan, miten he oppivat ja miten he oppivat parhaalla mahdollisella tavalla. Oppimisen tulisikin olla keskiössä, kun tehdään uudistuksia. Aina tulisi lähteä siitä. Nyt kysynkin: miten hallitus tulee takaamaan, että ehkä laajempi, (Puhemies koputtaa) tarkempi analyysi oppimisesta johtaa konkreettisiin toimenpiteisiin, kun tehdään uudistuksia?

16.37 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli hyviä huomioita. Olen ihan samaa mieltä. Meidän Uusi peruskoulu -ohjelmassa on kolme keskeistä tavoitetta, joista yksi on oppijälähtöisyys, eli tunnistetaan erilaiset tavat oppia ja se, että me olemme kaikki erilaisia ihmisiä ja opimme eri tavalla ja myöskin eri tahtia, että koulussa saisi olla oma itsensä ja löytää ne omat vahvuutensa. Toinen on maailman parhaat opettajat, eli panostetaan opettajien koulutukseen ja myöskin opettajien kykyyn vastata hyvin muuttuneisiin tilanteisiin kouluissa, erilaisiin tilanteisiin. Sitten on avoin ja yhteisöllinen toimintakulttuuri, johon liittyy jatkuva kehittäminen ja uuden löytäminen ja etsiminen.

Valtakunnan tasolla teemme tällä hetkellä työtä oikeastaan kolmesta näkökulmasta: Meillä on parlamentaarinen ryhmä, joka pohtii peruskoulun pitkän aikavälin kehittämistä. Meillä on tarkoitus perustaa ihan näillä hetkillä toimintaryhmä, johon tulevat keskeiset sidosryhmät pohtimaan. Kolmanneksi on tutkijaryhmä, jotta saamme sen ihan viimeaikaisimman tutkimustiedon parhaaseen mahdolliseen käyttöön peruskoulun kehittämisessä. (Mikaela Nylander: Loistavaa!)

16.38 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Peruskoulu on ollut tärkein tasa-arvottava tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa. Se, että meillä on

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

nyt niin korkea koulutustaso, se, että me olemme maailman johtavia maita, perustuu sille viisaalle päätökselle, että siirryimme peruskouluun. Se tarkoitti sitä, että taustassa olevia eroja pystyttiin tasaamaan. Se merkitsi sitä, että alueellisesti annettiin tasa-arvoista koulutusta. Jokainen pystyy opiskelemaan vanhempien koulutustaustasta tai varallisuudesta riippumatta niin pitkälle kuin omat halut ja kyvyt riittävät.

Nyt näissä Pisa-tutkimuksen tuloksissa on mainittu alueellisten erojen kasvu, tyttöjen ja poikien välisten oppimiserojen kasvu, mutta ennen muuta tämä iso kysymys on sosioekonominen kysymys eli se, että vanhempien koulutustausta ja vanhempien varallisuustausta alkavat vaikuttaa paljon enemmän kuin aikaisemmin oppimistuloksiin.

Esitän kolme konkreettista keinoa: luokkakokojen pienentämiseen erillismääräraha, tukiopetuksen lisäämiseen erillismääräraha ja koulutuksessa panostus opettajiin (Puhemies koputtaa) niin, että he pystyvät yhteisöllisyyttä vahvistamaan kouluissa. Mitä sanotte näistä kolmesta ehdotuksesta, ministeri Grahn-Laasonen?

16.39 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin muistuttaa, kun tätä keskustelua käydään, että varmasti lähestulkoon mikä tahansa maailman maa olisi valtavan ylpeä ja onnellinen niistä oppimistuloksista, mitä suomalaisilta oppilailta ja opiskelijoilta mitataan, eli meillä on erinomainen peruskoulu edelleen tänäänkin. Mutta se ei tarkoita sitä, ettemmekö ottaisi erittäin vakavasti niitä huolia, joita tämä tutkimus osoittaa, ja sitä suuntaa, joka on väärä. Eli ei voi olla niin, että olemme tyytyväisiä tilaan, jossa oppimistulokset ovat laskussa ja jossa esimerkiksi sosioekonominen tausta alkaa Suomessa yhä vahvemmin näkyä. Näin ei voi olla.

Siitä syystä on uudet opetussuunnitelmat, siitä syystä on Uusi peruskoulu -ohjelma. Siitä syystä on 60 miljoonaa opettajankoulutukseen, siitä syystä ensi vuoden alusta valtakunnallistetaan tämä Luma-keskustoiminta eli luonnontieteet ja matematiikka erityisessä fokuksessa. Siitä syystä meillä on Liikkuva koulu, ja siitä syystä teemme pitkän aikavälin visiotyötä, jolla pyrimme löytämään ne tavat, joilla kaikkein vaikuttavimmin voimme vaikuttaa tähän kehitykseen, niin että suomalaiset oppimistulokset saadaan jälleen nousuun. Hyviä ehdotuksia edustaja Arhinmäeltä, kiitos.

16.40 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On äärimmäisen arvokasta, että välittämisen kulttuurin perään kysytään täällä. Sen ympärillä paljon seisoo tai kaatuu. Mutta kun tuolta koulumaailmasta kuulee viestejä, niin opettajat kertovat, että huomattava osa työajasta menee johonkin aivan muuhun kuin opettamiseen: kaikenlaisiin hankkeisiin ja projekteihin ja laatuarviointeihin ja niin edelleen. Kuulin viikonloppuna, että rehtorien työajasta saattaa mennä jopa kaksi kolmasosaa muuhun kuin siihen lähiyhteisön välttämättömien asioiden johtamiseen.

Mutta kun Pisa-tulokset ovat kertoneet sitä karua kieltä, että tyttöjen ja poikien koulumenestyserot ovat kasvaneet, niin miten, opetusministeri, suhtaudutte tähän moneen kertaan jo haudattuun ajatukseen opettajankoulutuksen mieskiintiöistä?

16.41 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimitin tuossa kauden aluksi opettajankoulutusfoorumin, jossa ovat edustettuina kaikki korkeakoulut, jotka tarjoavat Suomessa opettajankoulutusta, ja lisäksi siellä on keskeiset sidosryhmät. Tämä erittäin laajapohjainen ja huomattavan suurta

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

asiantuntemusta sisältävä ryhmä on tehnyt opettajankoulutuksen kehittämisohjelman, joka on hiljattain julkaistu, ja ihan näinä päivinä lähti myöskin hakuun avustuksia, joilla kehitetään opettajankoulutusta edelleen.

Olen sillä asenteella, että tämän opettajankoulutuksen kehittämisfoorumin tehtävä on myös miettiä näitä opettajankoulutuksen sisäänottoon liittyviä kysymyksiä, ja he ovat sen yhdeksi kehittämiskohdaksi nostaneetkin. Voi olla niin, että kiintiöt on vieras ajatus tässä yhteiskunnassa, jossa nyt elämme, mutta olen samaa mieltä siitä, että olisi hyvä, että myös miehiä saataisiin enemmän opettajiksi. Se on tietysti iso kysymys, millä tavalla huolehdimme ylipäänsä siitä, että Suomessa opettajan ammatti (Puhemies koputtaa) säilyy arvostettuna ja vetovoimaisena, niin että sinne saadaan jatkossakin erinomaisia hakijoita.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja vielä tähän kysymykseen yksi lisäkysymys.

16.43 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jotta meidän lapsemme ja nuoremme oppisivat hyvin, tarvitaan tietenkin myös opettaja, jolla on aikaa keskittyä opettamiseen. Kun vierailemme Suomen kouluissa — viimeksi kävin itse maanantaina eräässä lukiossa — viesti on usein hyvin samantyylinen eli koetaan, että erilaiset ei-opetukselliset asiat vievät kasvavissa määrin työaikaa. On erilaisia digipalveluihin ja järjestelmiin liittyviä tukitehtäviä, joita kunnat talousvaikeuksissaan ovat karsineet, ja ne kaatuvat opettajien hoidettavaksi. On erilaisia oppilashuoltokysymyksiä, jotka kasvavissa määrin ovat opettajien vastuulla, kun oppilashuollon resurssit ovat tiukoilla. Vaikka tämä asia ratkaistaankin monin tavoin myös kunnissa, niin minä peräänkuuluttaisin ehkä hallitukselta ajatuksia siitä, oletteko kiinnittäneet tähän kysymykseen huomiota ja millaisia ratkaisuja näette.

16.44 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan näin kuin edustaja kysyikin, eli opettajat laajasti raportoivat ja kertovat siitä, että yhä enemmän siitä työajasta menee muuhun kuin opettamiseen. Se onkin tietysti huolestuttava viesti, ja siihen on pyritty reagoimaan. Suomessa on semmoinen ainutlaatuinen tekijä meidän koulutusjärjestelmässä, ja se on opettajien laaja pedagoginen vapaus ja autonomia. Meillä ei ole standardoituja kokeita, meillä ei ole päivän päälle oppisisältöjä määritelty ja niin edelleen. Tämä on semmoinen asia, mikä herättää tosi paljon mielenkiintoa myös kansainvälisesti: miten meidän opettajilla on niin valtavan paljon toimintavapautta ja myöskin mahdollisuuksia olla kehittäjiä ja löytää siinä omassa roolissa niitä ratkaisuja, mikä toimii juuri sille luokalle ja kyseisille oppilaille ja niin edelleen. Meidän täytyy tätä pedagogista vapautta pyrkiä kaikin tavoin varjelemaan. Pieniltä osin tätä norminpurkutyötä ikään kuin tämän paperitaakan vähentämiseksi on jo tehty, ja edelleen näen, että sitä voidaan tehdä jatkossa enemmänkin, jotta opettajien aika voisi mahdollisimman maksimaalisesti tulla käytetyksi nimenomaan oppilaiden kanssa (Puhemies koputtaa) oppilaiden hyväksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys veronumeron käyttöönotton laajentamisesta (Jari Myllykoski vas) Suullinen kysymys SKT 134/2016 vp

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraava kysymys, edustaja Myllykoski.

Keskustelu

16.45 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Harmaa talous on edelleen Suomen suurimpia elinkeinoelämän yksittäisiä vitsauksia. Menetämme miljoonia verotuloja, joilla hallitus voisi työryhmiä tehokkaammin torjua köyhyyttä.

Veronumeron käyttöön ottaminen rakennuslalla lisäsi verotuloja siitäkin huolimatta, että käyttöönoton jälkeen alan volyymi hiipui. Verohallinnon mukaan 2014 mennessä torjunta ja veronumeron käyttöönotto toivat 27 000 uutta henkilöä verotuksen ja valvonnan piiriin. Kysynkin, arvoisa ministeri: aikooko hallitus tosissaan ottaa harmaata taloutta sarvista kiinni ja laajentaa veronumeron käyttöönottoa myös muille aloille, sillä, arvoisa ministeri, tämä viivyttely hallituksen osalta vaikuttaa (Puhemies koputtaa) epävalittamiselta?

16.46 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä hallitus välittää. Harmaan talouden kitkentä ja torjunta on paras tapa terveellä tavalla vahvistaa meidän taloutta, ja kaikki keinot, mitä sillä saralla voidaan tehdä, pitää ottaa käyttöön.

Tämä veronumerojärjestelmä rakennuslalla on ollut kiistatta hyvä, ja nyt mielestäni pitää seurata sitä, oppia siitä ja sitten harkitusti laajentaa sitä muille aloille. Se on kiistatta tuonut tuloksia.

Harmaan talouden torjunnassa on myöskin paljon muuta, mitä tehdään. Meillä on pelkästään poliisimiehiä ja -naisia yli 500, jotka ovat talousrikollisuuden ja harmaan talouden kimpussa. Hallituksella on erillinen harmaan talouden ja veronkierron torjuntaohjelma. Me toimimme kansainvälisillä areenoilla ja kotimaassa veronkierron estämiseksi, sekä EU:n että OECD:n puitteissa.

Kyllä tässä todella paljon tehdään. Mutta tästä asiasta, minkä edustaja Myllykoski otti esille, on todellakin hyviä kokemuksia, (Puhemies koputtaa) ja me pohdimme sen laajentamista.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt on mahdollisuus painamalla V-painiketta esittää lisäkysymyksiä.

16.47 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä kummallista jäädä odottamaan, jos keinot ja valikoimat ovat selvillä ja tiedetään faktat, kuinka tämä on auttanut rakennuslalla. Nyt on kysymys siitä, että myös muilla aloilla ollaan jo vapaaehtoisesti lähtemässä tähän. Täällä esimerkiksi kiinteistöaloilla ollaan otettu vapaaehtoisesti käyttöön näitä hankintoja. Me tiedämme tällä hetkellä esimerkiksi valitettavia uutisia Meyerin telakalta, jossa aluehallintoviranomainen on todennut alihankintayrityksissä 2—3 euron tuntipalkkoja maksettavan ulkolaisille työntekijöille. Tämä tarkoittaa sitä, että se vie mahdollisuuden suomalaiselta työntekijältä työllistyä. Ollaan murheissaan työntekijöiden asemasta. Mutta samalla on syytä kysyä ministeriltä, kauanko te aiotte simputtaa suomalaisia alihankintayrityksiä, sillä he eivät ole tasavertaisessa kilpailuasetelmasa näiden jobbaryritysten kanssa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

16.48 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos joillakin työpaikoilla, työyhteisöissä on väärinkäytöksiä ja pyritään kiertämään suomalaista työlainsäädäntöä tai voimassa olevia työehtosopimuksia, niin siihen pitää tietenkin puuttua. Tässäkin viittasitte siihen, että aluehallintoviranomainen, valvova viranomainen, oli havainnut näitä, ja näihin pitää tiukasti puuttua. Meidän suomalainen työelämämme ja sen säännöt on tehty sitä varten, että niitä noudatetaan. Se, että valvonta toimii, näihin rikkeisiin puututaan, on minusta myöskin parasta ennalta ehkäisevää työtä, ja on aivan selvää, että tätä teemme ja sitä edistämme. (Jari Myllykoski: Veronumerolla kerralla kuntoon!)

16.49 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harmaa talous on todellinen syöpä meidän yhteiskunnassa. On hyvä nähdä, että 2—3 miljardia eräänkin arvion mukaan harmaan talouden piirissä liikkuu rahaa. Ja se on hyvä nähdä, että esimerkiksi ne verot, joita toiset välttelevät, koituvat kaikkien muiden tavallisten suomalaisten, pienen- ja keskituloisten veronmaksajien maksettaviksi. Sen takia tähän ongelmaan pitäisi nyt puuttua kaikin käytettävissä olevin keinoin.

Ja sen takia, arvoisa puhemies, sosialidemokraatit esittivät jo yli vuosi sitten 20 kohdan ohjelman harmaan talouden torjunnan edistämiseksi. Otan muutamia esityksiä: alipalkkauksen kriminalisointi; veronumeron laajentaminen oli yksi, joka edelleen antaa odottaa; kanne oikeus ammattiliitoille tilanteessa, jossa rikotaan työehtoja; tilaajavastuulain laajentaminen. Viimeksi tällä viikolla täällä eduskunnan valiokunnissa on äänestetty siitä, että hankintalakiin tuotaisiin samanlainen työehtojen tarkistus välttämättömäksi kuin on rakennuslalla. Kysynkin hallitukselta: (Puhemies koputtaa) Miksei tämä käy hallitukselle? Milloin te puututte harmaaseen talouteen niin, että tuntuu?

16.50 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hankintalaki on ministeri Lindströmin heiniä. Mutta tähän harmaaseen talouteen vielä: Te annatte nyt kuvan, että me emme tekisi harmaan talouden eteen mitään. Edelleenkin sitä erinomaista erillisstrategiatyötä — harmaan talouden torjunnan erityisohjelmaa, joka aloitettiin silloin, kun te olitte hallituksessa — jatketaan edelleen. Uskon, että te olette tyytyväisiä siihen työhön. Se olisi kiva kuulla joskus.

Sen lisäksi, kuten kerroin, laajasti meidän viranomaiset taistelevat joka päivä harmaan talouden ja veronkierron estämiseksi ja sitä kautta kotiuttavat ne rahat hyvinvointiyhteiskuntaan, mitä me tarvitsemme. Meillä on oma strategiaryhmä, joka koko ajan todellakin käy läpi ja kehittää harmaan talouden ja veronkierron torjuntatapoja. Yksi sellainen, joka on iso askel, on kansallinen tulorekisteri, jonka me saamme käyttöön vuoden 19 alusta. Sitä rakennetaan parhaillaan. Se on yksi kouriintuntuva keino, jolla pystytään harmaaseen talouteen puuttumaan.

Monia muitakin toimenpiteitä on koko ajan kehitteillä, ja niitä tehdään. Olkaa siis siltä osin huoletti, (Puhemies koputtaa) mutta vakavasti otetaan kannustus.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys turvapaikanhakijoiden kohtelusta (Stefan Wallin r)

Suullinen kysymys SKT 135/2016 vp

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraava kysymys, edustaja Wallin.

Keskustelu

16.52 Stefan Wallin r: Talman! Finland har nyligen prickats av FN för dålig behandling av asylsökanden. FN:s tortyrkommitté är bland annat oroad över det faktum att Finland inte tillräckligt bra identifierar offer för tortyr och offer för människohandel samt att skyddet för dem är bristfälligt.

Arvoisa puhemies! Tämäkin kysymys liittyy tavallaan välittämiseen. Suomi on äskettäin saanut YK:lta moitteita turvapaikanhakijoiden kohtelusta. YK:n kidutuksen vastainen komitea on huolestunut muun muassa siitä, että Suomi ei tunnista riittävän hyvin kidutuksen uhreja ja että ihmiskaupan uhrien tunnistaminen ja suojeleminen on puutteellista. Tilanne on kiu-sallinen meille suomalaisille, ja on syytä olla huolestunut, jos maamme ei yritä parantaa turvapaikanhakijoiden hyvinvointia ja olemassaoloa. Vasta kun painostus on tarpeeksi ko-vaa ja ehkä kansainvälistä, tapahtuu jotain, ehkä. Kysynkin pääministeriltä: miten hallitus suhtautuu YK:n moitteisiin, ja millä aikataululla aiotte parantaa tilannetta?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tähän kysymykseen vastaa sisäministeri Risikko.

16.53 Sisäministeri Paula Risikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nämä ovat erittäin tärkeitä asioita, mitä nostatte, ja kyllähän tämä komitea, mikä teki arvi-oita, on hyvin tarkkaan miettinyt ne suosituksensa. Sen jälkeen, kun nämä mittauksetkin on tehty, me olemme parantaneet todella paljon toimintoja, ja kaikki nämä, mitä sanotte, ote-taan hyvin vakavasti. Siellä kiinnitettiin huomiota esimerkiksi ihmiskaupan uhrien kohte-luun mutta myöskin kidutuksenvastaiseen ja yleensä kidutuksen kokemuksen omaavien turvapaikanhakijoiden auttamiseen. Meillä on erikoistuneita henkilöitä Migrissä, joiden osaaminen on erikoistunut heidän kohteluunsa ja myöskin sen miettimiseen, mitä kaikkea heille voidaan auttaa. Ihmiskaupan uhriksi joutumisen välttämiseen liittyen meillä on Jout-senon vastaanottokeskus, joka on kehittänyt toimintamalleja. Meillä ei ole mitään hävettä-vää, me olemme todella paljon tehneet tässä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lisäkysymyksiä voi varata painamalla V-painiket-ta ja nousemalla seisomaan.

16.54 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä YK:n lista moit-teista valitettavasti jatkuu, ja myös väkivaltaa kohdanneiden naisten asema huolestuttaa. STM on, hyvä näin, ilmeisesti parantamassa turvakotien rahoitusta kolmen vuoden aikana 2 miljoonalla eurolla. Me ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä olemme varjobudjetissamme esittäneet turvakodeille 15 miljoonaa euroa, ja kysynkin hallitukselta: miten hallitus arvi-oi, että nämä tiedossa olevat puutteet pystytään korjaamaan 2 miljoonan vuosittaisella li-särahoituksella?

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

16.54 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi on ratifioinut tuon Istanbulin sopimuksen, jonka yhtenä osana on se, että meillä on riittävästi turvakoteja niille henkilöille, jotka tuon paikan tarvitsevat. Me olemme matkalla, me emme ole vielä siinä kohdassa, että voisi sanoa, että on kaikille tarvitseville. Tämä 2 miljoonan euron määräraha on ensi vuodelle. Omissa taloussuunnitelmissaan hallitus on varannut samansuuruisen rahan vuodelle 18, vuodelle 19. Tämä on prosessi, joka jatkuu. Toisekseen vielä joulukuun aikana avataan 24/7 avoinna oleva puhelinpalvelu, joka on yksi osa sitä, että tämä ratifiointipäätös tulee toteen. Sen puhelinpalvelun avautumisaika on joulunalusviikolla. Eli näitä toimenpiteitä, joilla tähdätään siihen, että täysimääräisesti Istanbulin sopimuksen täytämme, tehdään. Työ on kesken.

16.55 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos mediasta oikein havaitsin, niin tämä samainen komitea on antanut Suomelle pyyhkeitä myös siitä, että kun rikollisia tai rikolliseksi epäiltyjä kuljetetaan oikeuteen ja muuallekin, niin heille on joskus laitettu käsiraudat. Nyt kysyn, ministeri Risikko: onko todellakin se suurin ongelma se, että roistoille pannaan käsiraudat, vai onko suurempi ongelma se, että näissä kuljetuksissa usein — tai en nyt sano usein, mutta aika ajoin — tapahtuu niin, että mitä vakavimmistakin rikoksista tuomitut tai epäillyt karkaavat kaupungille aiheuttaen näin vaaraa mahdollisille uusille uhreille?

16.56 Sisäministeri Paula Risikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan niin kuin edustaja totesi, aina pitää arvioida se tilanteen vakavuus. Olen aivan vakuutunut siitä, että esimerkiksi poliisi ei käytä koskaan käsiraudoja turhan vuoksi, koska aina on myös vaaratilanteita, kun ollaan autossa henkilön kanssa.

Tähän liittyen: kyllähän tämäkin ohje ja suositus on otettu vakavasti — se on tuolla oikeusministeriön puolella — ja olemme siitä keskustelemassa, mutta olen samaa mieltä kanssanne, että aina pitää katsoa se vakavuus, eikä niitä turhaan käytetä.

16.57 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näiden kidutettujen ja väkivaltaa kohdanneiden turvapaikanhakijoiden lisäksi turvapaikanhakijoiden joukossa on myös kiduttajia ja väkivallantekijöitä, jopa sotarikollisia. Kiristyneen maahanmuuttopolitiikan myötä näistäkin entistä useampi saa kuitenkin sitten käännytyspäätöksen. Nyt kuitenkin valitettavasti aika moni käännytystä odottava turvapaikanhakija pakenee maan alle ja heitä ei saada käännytettyä. Kysynkin vastaavalta ministeriltä: mitä keinoja hallituksella on sitten näiden maassa laittomasti oleskelevien ja käännytystä pakoilevien turvapaikanhakijoiden suhteen?

16.58 Sisäministeri Paula Risikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todella vakava ongelma ja haaste, jos meillä lisääntyy laittomasti maassa olevien henkilöiden määrä, koska laittomasti maassa oleva on laittomasti maassa, ja meidän lähtökohtamme on se, että täällä ei pidä olla laittomasti maassa olevia. Mitä me olemme tekemässä? Me olemme nyt koko tämän syksyn ajan arvioineet sitä, että nyt kun tulee kielteisiä turvapaikkapäätöksiä, niin saattaa käydä niin, että joku ei sitten vapaaehtoisesti lähdekään. Ja siihenhän me pyrimme kaikilla niillä keinoilla, mitä me nyt valmistelemme, että vapaaehtoinen paluu olisi niin houkutteleva, että sitä käytettäisiin. Mutta olemme myös varautuneet toi-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

menpiteisiin, jos vapaaehtoinen paluu ei onnistu, erilaisilla toimenpiteillä eri ministeriöitten kanssa. Tulemme julkaisemaan tästä ohjelman ennen joulua.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys mielenterveyspalveluista (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 136/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ehdimme ottaa vielä yhden kysymyksen, edustaja Tanus.

Keskustelu

16.59 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Viime päivinä on tapahtunut järkyttäviä, ihmishenkiä vaatineita surmatekoja. Poika surmasi Haminassa vanhempansa, ja muutamaa päivää myöhemmin Imatralla kolme naista ammuttiin kadulle. Molemmissa tapauksissa tekojen taustalla epäillään olevan mielenterveysongelmia, joihin ilmeisesti oli myös yritetty hakea apua. Mielipidepalstoilla on myös kirjoitettu, esimerkiksi eräs äiti kirjoitti, miten vaikeaa on saada täysi-ikäiselle pojalle psykiatrasta hoitoa, vaikka uhkana on — ja täysin aiheellinen pelko — että tapahtuu jotakin peruuttamatonta. Kysyisinkin nyt asianomaisilta ministereiltä: miten mielenterveyspalvelut saadaan ajan tasalle, ja mitä keinoja omaisilla on, jos esimerkiksi läheinen muuttuu arvaamattomaksi tai vaaralliseksi mielenterveysongelmien vuoksi eikä pääse hoitoon, ja miten kaiken kaikkiaan tällaisia tapah- tumia voitaisiin Suomessa välttää?

17.00 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sen harkinnan ja arvioinnin, millaisia palveluja kukin tarvitsee sitä palvelua haettaessa, tekee ammattilainen: sen tekee lääkäri, sen tekee psykologi, sen tekee ammatti-ihminen. Tuo harkinta onneksi pääosin ja lähes aina on oikea. Meillä on mallit ja toimintatavat siitä, mitä mieleltään järkkyneen henkilön kohdalla noissa tilanteissa tehdään ja tapahtuu. Sitten se toinen puoli ja lainsäädäntö, jonka tämä eduskunta vielä saa, on itse-määräämisoikeuslainsäädäntö, joka osaltaan tulee vaikuttamaan siihen, mikä on tuon am- mattilaisen valta tilanteessa, jossa on esimerkiksi diagnoosi tehty. Kolmas asia: meillä esi- merkiksi nuorten osalta laki on yksiselitteisen selvä siitä, että esimerkiksi alle 25-vuotiaal- la mielenterveyspalveluja tarvitsevalla on subjektiivinen oikeus niihin palveluihin — hä- nellä on oikeus niihin. Näistä säädöksistä pitää pitää kiinni, mutta toisekseen se vastuu on ammattilaisella tilanteessa, jossa hän kohtaa ihmisen, joka palvelun tarpeessa on.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja järjestämistä koske- vaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 252/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan. (Hälinää)

Nyt minä pyydän, arvoisat edustajat, että ne, jotka eivät aio jäädä saliin, poistuvat hiljaa täältä ja antavat tilaa ja sijan edustaja Kulmalan puheenvuorolle.

Keskustelu

17.02 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Voimassa olevan lainsäädännön mukaan pidättämisen ja vangitsemisen ainoana käytössä olevana vaihtoehtona on matkustuskielto. Mielestäni on hyvä, että tälle on nyt tulossa tehostettu vaihtoehto, koska matkustuskielto on monesti tehoton pakkokeino. Nykyisen lainsäädännön mukaan matkustuskielto voidaan määrätä, jos on syytä epäillä, että henkilö lähtee pakoon taikka muuten karttaa esituttainta, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa eli on niin sanottu karttamisvaara. Lisäksi matkustuskielto voidaan määrätä henkilölle, jos on syytä epäillä, että henkilö jatkaa rikollista toimintaa eli on niin sanottu jatkamisvaara.

Tässä hallituksen esityksessä pakkokeinolain säännöksiä tutkintavankeuden vaihtoehtoista täydennettäisiin lisäämällä lakiin säännökset tehostetusta matkustuskiellosta ja tutkinta-arestista. Tuomioistuimien voisi jatkossa määrätä rikoksesta epäillyn vangitsemisen tai vangittuna pitämisen sijasta teknisin välinein, esimerkiksi jalkapannalla, valvottuun tehostettuun matkustuskieltoon, mikäli matkustuskielto olisi riittämätön pakkokeino ja muut pakkokeinolaissa säädetyt edellytykset täytyisivät.

Tällainen tehostettu matkustuskielto voitaisiin määrätä siis ennen vastaajan tuomitsemista rangaistukseen. Pidän tätä uudistusta tältä osin välttämättömänä. Liian moni oikeusistunto joudutaan tällä hetkellä siirtämään siksi, että vastaaja ei tule paikalle oikeudenkäyntiin. Tosin jalkapantakaan ei ketään tuo paikalle, ellei henkilö itse sitä halua.

Lisäksi, kun vastaaja on tuomittu ehdottomaan vankeusrangaistukseen, tuomioistuimien voisi vangitsemisen tai vangittuna pitämisen sijasta määrätä tuomitun henkilön teknisin välinein valvottuun tutkinta-arestiin, mikäli pakkokeinolaissa säädetyt edellytykset täytyisivät ja tuomittu rangaistus olisi vähemmän kuin kaksi vuotta vankeutta. Tällaista kotiaarestia ei siis voitaisi käyttää kaikkein törkeimmissä rikoksissa, mikä on erittäin tärkeä seikka huomata. Tässä kohdin on mahdollisuus vähentää vankien määrää vankiloissa, ja ilmeisesti tältä osaltaan pyritään tähän tällä esityksellä.

Edellytyksenä kuitenkin tällaiselle tehostetulle matkustuskiellolle ja tutkinta-arestille olisi muun muassa se, että rikoksesta epäilty tai tuomittu sitoutuisi itse noudattamaan hänelle asetettuja velvollisuuksia ja lisäksi niiden noudattamista voitaisiin pitää todennäköisenä rikoksesta epäillyn tai tuomitun henkilökohtaisten olosuhteiden ja muiden vastaavien seikkojen perusteella.

Tässä kohdin onkin mielestäni se tämän esityksen heikoin lenkki. On toki hyvä, että tällaisen tehostetun matkustuskiellon rikkomisesta henkilö vangitaan, mutta sitten tullaankin

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

jo lähtökohtaan takaisin. Matkustuskiellon ongelmana on yleisesti ollut, että matkustuskieltoon määrätyille asetettujen velvoitteiden valvonta on käytännössä ollut resurssien puutteen vuoksi varsin vähäistä, suorastaan mahdotonta. Tästä syystä sillä ei ole voitu kovin tehokkaasti torjua tai vähentää vaikeuttamis-, karttamis- tai jatkamisvaaraa.

Kysyessäni tätä asiaa viime viikolla poliisilta he kertoivat, että mikäli matkustuskiellon käyttöä haluttaisiin tai voitaisiin nykyisestä lisätä, sen valvontaa tulisi oleellisesti tehostaa. Tämä olisi myös heidän mielestään mahdollista tehdä asettamalla matkustuskieltoon jatkuva ja ympärivuorokautinen tekninen valvonta kotona olevan valvontapäätteen tai muun paikannuslaitteen avulla. Tällainen mahdollisuus on nykyisin käytössä useissa Euroopan maissa. Suomi tulee tässä asiassa jälleen viimeisessä junassa, vaikka kuljemme teknologiassa junan ensimmäisessä vaunussa.

Arvoisa puhemies! Näen tässä esityksessä paljon hyvää, varsinkin jos teknisin laittein voidaan entisestään korvata sitä, ettei resursseja saada lisättyä. Olisiko tällainen tekninen valvonta myös yksi keino valvoa, missä kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut henkilö liikkuu? Sitäkin olisi varmaan hyvä selvittää.

17.07 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää useita lakeja muutettavaksi siten, että tulevaisuudessa tutkintavankeuden vaihtoehtoja täydennettäisiin niin, että tuomioistuimien voisi määrätä rikoksesta epäillyn vangitsemisen tai vangittuna pitämisen sijaan teknisin välinein valvottuun tehostettuun matkustuskieltoon. Tietenkin on niin, että vankeudessa pitäminen syyllisenä tai syyttömänä on rahallisesti kallista, ja siltä osin tällainen kevennetty menettely nimenomaan epäillyn kohdalla voidaan katsoa hallitusohjelmassakin tavoitelluksi normien puruksi tai tässä tapauksessa uusien, halvempien toimintatapojen käyttöön ottamiseksi. Se on tietysti oikein, että tutkinta-arestia ei ehdoteta käytettäväksi kaikkein törkeimmissä rikoksissa.

Kuitenkin aina, kun puhutaan jollain tavalla vankeuden keventämisestä, tulee mieleen, että ei kai tässä nyt taas anneta tuomioistuimelle uusia välineitä rikollisia ymmärtävään kriminaalipolitiikkaan. Se mietityttää, miten toteutuu kansalaisten silmissä rikoksen sovitus ja ansaittu rangaistus, jos tällaista arestimuotoista rangaistusta voisi tuomioistuin määrätä myös ehdotonta rangaistusta kärsivälle rikoksentekijälle. Sellaista ratkaisua on vaikea kannattaa, kun huomioidaan muutenkin, että rikoksista tuomitaan Suomessa varsin lieviä tuomioita eikä niitäkään tarvitse istua päivästä päivään, erityisesti törkeissä väkivaltarikoksissa. Haluaisinkin, että tässä varmistettaisiin, etteivät tuomioistuimet voi tehdä ennestäänkin enemmän kansalaisten oikeustajua vastaan sotivia tuomioita.

17.08 Ville Tavio ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mäkelän puheenvuoro edellä oli ihan aiheellinen, ja kiinnitän tässä omassa ajatuksenkulussani myös samaan asiaan huomiota.

Täällä kulkee tällainen tekninen seuranta tällaisella uudella nimikkeellä "tutkinta-aresti", ja siinä on selvästi riski juuri, että se jää käyttöalaltaan varsin marginaaliseksi myös näistä edustaja Mäkelän ilmi tuomista syistä. Kriminaalipoliittisesti en näe, että tätä kautta voitaisiin mennä siis siihen suuntaan, että henkilö ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittaessa kärsisikin ikään kuin sitä rangaistusta yhtäkkiä kotonaan. Tämä ei kyllä ole se suunta, mihin tässä hallitus haluaa mennä, ja sen takia lakivaliokunnassa, jossa itsekin olen, tullaan kyllä olemaan tarkkoina tämänkin kanssa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Tässä on hyvänä asiana pakko mainita esimerkiksi sellainen, että asiantila muuten tämän tutkintavankeudessa pidon osalta, nimenomaan poliisivankiloissa, on ihan oikein tässä tunnistettu asiantila. Tutkintavankien siirron todellakin pitäisi ideaalisti tapahtua varsin nopeasti varsinaisiin vankiloihin ja niiden vankiloiden tiloihin. Se on tarpeellista ihan periaatteellisestikin jo ensinnäkin siitä syystä, että vankia ei voida teoreettisestikaan painostaa tai lahjoa pitämällä poliisivankilassa, ja toiseksi sitten tässä on se vankien kohtelunkin kannalta inhimillinen puoli, että vangit saavat nimenomaan varsinaisen vankilan tiloissa olla pääajan.

17.10 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä otetaan käyttöön tämä tehostettu matkustuskielto, jota valvotaan teknisesti valvotuin välinein. Tässä on arvioitu, että tämä soveltuisi 15—20 henkilölle. Pohdin sitä, kuinka marginaaliseksi tämä jää ja jääkö tämä lain kirjain todellisuudessa kuolleeksi kirjaimeksi, että missä määrin tätä pystytään käyttämään.

Tämä poliisin tiloista tutkintavankilaan siirto viikon jälkeen aiheuttaa myös sen, että tämä kuulusteluihin käytettävä aika jää kyllä tosi lyhyeksi. Meillä esimerkiksi Lapissa Rovaniemellä on poliisivankila, mutta sitten tämä siirto tapahtuisi Ouluun, jolloin kyllä etäisyydet alkavat olla aika pitkät, 500 kilometriä mutkin, käydä tuolla. Eli tämän jälkeen sitten poliisin matka kuulusteluihin pitenee huomattavasti. Tässä on kansainväliset säädökset, jotka vievät tätä esitystä tähän suuntaan. Tietenkin tämä koskee myös muuta maata kuin Lappia, mutta tämä problematiikka jää valiokunnassa pohdittavaksi.

17.11 Ville Tavio ps: Arvoisa herra puhemies! Vielä sen verran tahdon mainita ja kehua-kin tätä hallituksen esitystä, että tässä on nimenomaisesti huomattu se, että tekniikka kehittyy, ja tulevaisuudessa tekniikan kehittyessä nimenomaan tästä nilkkapantavangin, tutkintavangin seurantajärjestelmästä voi tulla paljon käyttökelpoisempi. Sen takia on nimenomaan perusteltua, että meille tulee nyt tämän tehostetun matkustuskiellon nimellä oleva tekninen seuranta tutkintavangeille. Voisin kuvitella, että jos tämä järjestelmä toimii, niin varmasti sitä nytkin vähän marginaaliseksi jäänyttä matkustuskieltoa tultaisiin kehittämään nimenomaan tähän tehostetun matkustuskiellon suuntaan eli tähän valvonnan suuntaan. Se olisi hyvin ymmärrettävää nimenomaan, jos se tekniikka vielä kehittyisi niin, että se olisi vähän edullisempaa-kin kaiken lisäksi: eli tehokkaampaa ja edullisempaa tekniikkaa. Mutta se ei kyllä poista nyt sitä tosiseikkaa, että kun mietitään niitä perusteita, millä tutkintavankeuteen määrätään — eli ensisijaisesti tietenkin se esitutinnan turvaamistar-koitus, niin sanottu sotkemisvaara, näin rikosjuristien ainakin käyttämänä, ja sitten ne muut erityiset edellytykset eli jatkamisvaara tai karttamisvaara — niin näistähän täytyy myös huomata, että kyllä näiden vaarojen turvaaminen on tietenkin aika heikkoa matkustuskiellosta käsin. Ja kyllä siinä, että henkilö on sitten teknisessä seurannassa, on omat vai-keutensa. Se on kansankielellä sanoen vähän niin, että sitten kun on tullut housuun, niin sii-nä vaiheessa on myöhäistä enää varoa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistyöstä ydinenergian rauhanomaisessa käytössä Suomen tasavallan ja Saudi-Arabian kuningaskunnan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 255/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle perintö- ja lahjaverolain sekä tuloverolain 47 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 175/2016 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 175/2016 vp

Hallituksen esitys HE 245/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 33/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.14 Touko Aalto vihr: Arvoisa puhemies! On kovin harmillista, että hallitus on poistanut kaksi kertaa esityksestään alaikäiselle kohdentuvan huojennuskäytännön sukupolvenvaihdosten yhteydessä vain sen takia, että perustuslakivaliokunta ei antaisi voimassa olevaan säännökseen ja sen muutosehdotukseen lausuntoaan. Erityisen kummallista on se, että hallituksen itsensä mielestä ehdotettu mutta kaksi kertaa esityksestä poistettu lisäys ei olisi ongelmallinen perustuslain kannalta. Siksi toistan kysymykseni: mitä hallitus oikein pelkää, ja miksi se ei usko edes omia puheitaan, jos tämä muutosehdotus ei hallituksen mielestä, hallituksen omien puheiden mukaan, ole ongelmallinen perustuslain kanssa?

Viime kerralla, kun käytiin lähetekeskustelua asiasta, edustaja Zyskowicz oli erittäin hyvin paikan päällä ja piti erittäin hyviä puheenvuoroja ja kuvasi osuvasti asiasta keskustellessa, että kyseessä on skandaali. Toistan: skandaali. Skandaali nimenomaan sen vuoksi, että eduskunta ei tahdo kuulla perustuslakivaliokuntaa, koska se pelkää, että perustuslakivaliokunnan tulkinta voisi olla väärä.

Toivon todella, että hallitus tuo alaikäisten sukupolvenvaihdokseen liittyvän hyvän esityksen ja koko perintö- ja lahjaverotuksen 55 §:n eduskunnan käsittelyyn ensi keväänä ja lopettaa tämän kuurupiilon Suomen perustuslain kanssa.

Toistan vielä sen verran viime käsittelyssä sanomaani, että eduskunnan arvovallan kannalta on hyvin kyseenalaista estää jonkin esityksen perustuslainmukaisuuden arviointi. Niin voimassa olevan lainsäädännön kuin siihen tehtävien muutosten tulee aina kestää pe-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

rustuslaillisuusarvioinnit. Ja kuten viimeksi totesin, raskauttavan asiasta tekee se, että samanlainen farssi nähtiin täällä Suomen eduskunnassa jo vuoden 2008 syksyllä.

Aivan lopuksi: Vetoan vielä todellakin hallituspuolueiden edustajiin ja kysyn, onko eduskunta valmis siihen, että sukupolvenvaihdokseen liittyvä huojennuskäytäntö, mitä ei ole koskaan arvioitu perustuslakivaliokunnassa, saatetaan sen arvioitavaksi tavalla tai toisella — voitte itse päättää — vaikka ensi keväänä annettavalla uudella esityksellä. Edustaja Kiviranta voi vaikka tähän vastata. — Kiitoksia.

17.17 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän edustaja Aaltoa kannustavista sanoista. Selvytyksen vuoksi haluan kuitenkin todeta, että kritiikini kohde tämän järjestelmän osalta ei ollut hallitus ja hallituksen harkinta sinänsä vaan perustuslakivaliokunnan käytännön arvaamattomuus. Perustuslakivaliokunnassa on viime aikoina ryhdytty pohtimaan verolakeja ja niiden perustuslainmukaisuutta suhteessa niin sanottuun yhdenvertaisuussäädökseen, joka löytyy perustuslain 6 §:stä. Jos perustuslakivaliokunta tekisi täysin selväksi, että kyseessä on mielivallan kielto ja suoranaisen syrjinnän kielto, silloin me emme joutuisi tilanteisiin, joissa syntyy skandaali, kun eduskunta ei uskalla lähettää esitystä perustuslakivaliokuntaan. Nyt perustuslakivaliokunta on viime aikoina kaksi verolakia käsitellyt ja todennut, että ne ovat perustuslain mukaisia, ja toivon, että tässä asiassa vielä linjaa selkeytettäisiin tämän mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

17.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton johdolla on tehty tähän hallituksen esitykseen muutosesitys. Vastalauseessa esitämme sekä sisällöllisiä muutoksia että vielä lausumaa.

Arvoisa puhemies! Lähdetään käsittelemään esitystä siitä näkökulmasta, mitä nyt esitetään. Hallitus siis esittää, että perintöjen ja lahjojen verotusta alennettaisiin kaikissa portaissa, mikä vähentäisi 58 miljoonaa euroa verotuottojamme. Näin toteutuisi 6—10 prosentin perintöverotuksen alennus ja 12—14 prosentin lahjaveron alennus. On syytä todeta heti alkuun, että tässä tilanteessa, jossa Suomi on, tällainen verotuksellinen ratkaisu ei luo kasvua ja työllisyyttä, joiden pitäisi olla tämänkaltaisen veromuutoksen lähtökohtana.

Me esitämme sen sijaan, että suurituloisimpien palkansaajien solidaarisuusveron tapaan myös miljoonaperintöjen saajat osallistuisivat näihin solidaarisuustalkoisiin. Esitämme 2 prosenttiyksikön korotusta perintöveron ja lahjaveron ylimpiin luokkiin ja näin lähdemme siitä, että myös ne, joilla on jo varallisuutta, osallistuvat yhteiskunnan talkoisiin silloin, kun elämme taloudellisesti vaikeita aikoja. Oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tämä on varsin perusteltua.

Esitämme myös, että kuolemanvaravakuutus pitäisi vieläkin ulottaa leskeen ja lapsiin. Emme voi ymmärtää sitä, että hallitus samanaikaisesti on päättänyt hakea tuloja äskeisen veromuutoksen tekemiseksi sekä perintöjen että lahjojen verotukseen sillä, että kuolemanvaravakuutusten veroton osuus 35 000 euroa poistuisi kokonaan. Me uskomme, että oikeudenmukaisempaa olisi, että tämä pitäisi kompensoida joiltakin osin myös niille, jotka joutuvat tällaiseen tilanteeseen, jossa menettävät omaisensa. Tältä osin esitämme, että kuolemanvaravakuutusten verottomuuden rajaa lasketaan 15 000 euroon eikä perintöveron puoliso- ja alaikäisvähennyksiä muutettaisi. Tämänkään nettokustannusvaikutukset eivät ole niin korkeita, etteikö tällaisessa tilanteessa näin voisi menetellä.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Arvoisa puhemies! Sitten on syytä lähteäkin tarkastelemaan tämän käsissä olevan esityksen niin sanottuja perustuslaillisia outoja käänteitä. Ensinnäkin sukupolvenvaihdoshuojennusten perustuslaillisuutta ei haluttu loppuviimeksi arvioida valtiovarainvaliokunnan verojaoston työskentelyssä. Alun perin hallituksen alkuperäisen esityksen tavoitteena oli laajentaa perintö- ja lahjaveroa ja sen 55 §:ää niin, että alaikäisten perillisten verohuojennus huomioitaisiin yrityksen perintätilanteessa. Näin olisi esimerkiksi 15-vuotias yrittäjäperheen lapsikin, 16—17-vuotias yrittäjäperheen lapsi voinut sukupolvenvaihdon kannustimena saada huojennuksen ja jatkaa näin vanhempiensa yritys- tai maatilatoimintaa. Hallitus kuitenkin veti esityksensä pois tämän huojennuksen laajennuksen osalta erittäin jännittävien tilanteiden jälkeen.

Olemme salissa käyneet keskustelua hallituksen täydentävästä esityksestä tähän esitykseen liittyen ja olemme ihmetelleet sitä, miksi näin päätettiin toimia. Todennäköisesti verojaoston jäsenet pelkäsivät, että aikaisemmat huojennukseen liittyvät linjaukset saattavat tulla keskusteluun. Nimittäin jo aikoinaan vuonna 2008 sama lainkohta oli perustuslakivaliokunnan käsittelyssä. Tuolloin oli kysymyksessä hallituksen esitys numero 53/2008, ja silloin valtiosääntöasiantuntijat kiinnittivät huomiota siihen, että yrityksen liiketoimintaan liittyvän varallisuuden ohella on tullut varsinaiseksi käytännöksi siirtää myös muuta omaisuutta, esimerkiksi arvopaperiomaisuutta, asuntoja tai autoja, tämän huojennuksen piirissä.

Tosiasiallisesti jo lausuntoluonnoksessa tuolloin vuonna 2008 arvosteltiin sitä, että yritysvarallisuutena voisi luovuttaa huomattavastikin sellaista sijoitusvarallisuutta, joka ei liity sukupolvenvaihdon kohteena olevaan yritys- tai maatilatoimintaan, ja pelkäänpä, että tämä alaikäisille suunniteltu huojennus jäi tekemättä sen vuoksi, että hallituspuolueet pelkäsivät erittäin varakkaiden suomalaisten etujen vaarantumista. Nyt kysyn hallituspuolueiden kansanedustajilta: Onko tämänkaltaista toiminta edustajan arvokkuuden kannalta sellaista toimintaa, jota me voimme myös mainostaa joka puolella Suomea? Eikö eduskunnan työjärjestys nimenomaan velvoita jokaista kansanedustajaa ja valiokunnassa työskentelyä siihen, että tämäntyyppiset asiat, jotka vaativat perustuslaillista arviointia, myös perustuslakivaliokunnassa arvioidaan? Minä pidän tätä häpeällisenä — sellaisena tilanteena, johon eduskunnan arvovaltaa ylläpitäen ei olisi koskaan pitänyt joutua.

Arvoisa puhemies! Tässä ei ole vielä kaikki. Nimittäin kyllä täytyy myöntää, että perustuslakikäänteitä tämänkin jälkeen itse asiassa seurasi. Nimittäin, kun sitten pohdittiin kuolemanvaravakuutusten verotonta osuutta, olisi pitänyt arvioida omaisuudensuojaa myös perustuslaillisesta näkökulmasta. Tässäkin tapauksessa pelättiin, että tätä arviointia jouduttaisiin suorittamaan, jolloin oli helpompaa jättää asiantuntijakuulemiset hiukan toiselle nojalle ja todeta, että niiden pohjalta voisi ajatella ongelmista selviydyttävän sillä, että varataan riittävän pitkä siirtymäaika siihen, että hallituksen esitys laitetaan voimaan. Tästä päädyttiin tilanteeseen, jossa siirtymäajan taloudellinen arvo, sen hintalappu, paisuu paisumistaan, ja perustuslakivaliokunnan pelossa hallituspuolueet päättivät, että kymmeniä miljoonia voidaan käyttää tämän siirtymäajan käyttöön ottamiseen siitä syystä, että ei haluttu arvioida tätä kokonaisuutta perustuslakivaliokunnassa.

Totean, arvoisa puhemies, että tämä perustuslaillinen säätäminen, joka tässä yhteydessä on käyty näiden asioiden tiimoilta, on maksanut sekä eduskunnan arvovaltaa että tosiasialisesti myöskin miljoonia euroja lisää. Yksistään vakuutuskorvausten muutoksille osoitettu tarpeettoman pitkä siirtymäaika vuosina 2017—2018 tuo 20 miljoonan kustannukset, ja tämä siitä syystä, että perustuslaillista arviointia ei uskallettu suorittaa vaan pelättiin, että perustuslakivaliokunnalla olisi yhtäläisen kohtelun näkökulmasta monenlaista sanottavaa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Pidän tätä erittäin nolona ja kyllä eduskunnan arvovallalle sopimattomana toimintana hallituspuolueiden kansanedustajien puolelta. Tätä voisi vaikka todeta kuvailtavan hyvin sanalla "skandaali".

Arvoisa puhemies! Näin ollen totean vielä, että SDP, vihreät ja vasemmistoliitto ovat tehneet vastalauseen, jossa on sisältömuutoksia ja lausuma. Tältä osin tulemme sitten eduskunnan järjestyksessä tekemään nämä virallisesti, jotta saamme asian äänestykseen.

17.29 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! 1960- ja 1970-luvuilla, kun oli keskustelua tuomareiden nimitysmenettelyn uudistamisesta, tuotiin yleisessä keskustelussa esiin pelko juridiikan politisoitumisesta. Nyt, kun kuuntelin äskeistä edustaja Kiurun puheenvuoroa ja olen seurannut muutenkin tätä asiaa ja monia muitakin asioita, voi sanoa, että tänä päivänä ongelma ei ole juridiikan politisoituminen, vaan ongelmana on politiikan juridisoituminen. Ja tämä, että yhä useampi asia on perustuslakikysymys tai siinä epäillä olevan perustuslaillisia ongelmia ja että tänäkin päivänä olemme lähettämässä perustuslakivaliokuntaan lausunnolle useampia esityksiä ja esimerkiksi opintotukiasia, joka kohta tulee käsittelyyn, on ollut perustuslakivaliokunnassa lausunnolla, kertoo mielestäni siitä, että perustuslakivaliokunnan liian tiukat tulkinnat ovat johtaneet ja johtamassa yhä enemmän politiikan juridisoitumiseen, mikä ei ole hyvä kehityssuunta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

17.30 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tässä se nyt on, kolmas iloinen rosvo, joka viimeisenä saapui tähän käsiteltäväksemme. Aikaisemmat iloiset rosvot, yrittäjävähennys sekä metsälahjavähennys, olivat toisessa käsittelyssä jo eilen. Tämäkin lakiesitys jo käväisi täällä ja vieläpä täydennettynä, niin että tätä perintö- ja lahjaveron alennusta voidaan siis pitää uusintarikollisena, näin leikillisesti sanoen.

Tämä täydentävä esitys tai tyhjentävä esitys, josta on siis poistunut tämä perustuslaillisuutta mahdollisesti edellyttävä kohta, on nyt sitten vihdoinkin täällä. Tähän perustuslailliseen kikkailuun, venyttelyyn ja vetkutteluun — etten sanoisi vatulointiin — kului siis toista kuukautta aikaa.

Edustaja Zyskowiczille on tässä nyt pakko todeta, että kun tämä samainen 55 § perintö- ja lahjaverossa oli perustuslakivaliokunnan käsittelyssä, siitä tehtiin lausuntoluonnos, niin ei liene kaukaa haettava, että valtiosääntöoppineet olivat sitä mieltä, että tässäkin saattaisi olla tälle aihetta. Ja jos lopputulos on pelättävä eikä se miellytä, niin te ilmeisesti puolustatte tällaista menettelyä eli että sellaisia lakiesityksiä ei pidä viedä perustuslakivaliokuntaan, joissa hallitus saa mahdollisesti epämieluisan lopputuloksen. Tämä ei mielestäni ole puolustettavaa, ei edes sillä varjolla, mitä kampanjaa olette tässä jo pitkään käynyt, että pidätte perustuslakivaliokunnan tulkintoja vääränlaisina.

Mutta palatakseni tähän itse asiasisältöön: En toista niitä puheenvuoroja, mitä täällä on käytetty lähetekeskustelussa ja tässä aiemmin, mutta haluaisin kiinnittää huomiota tähän aitoon kysymykseen, jota tämä perustuslaillinen venkoilu nyt itse asiassa estää meitä hoitamasta. Se on se, että tätä perintö- ja lahjaveron alennusta perustellaan mielestäni täysin oikeutetusti sillä, että kun on tapauksia, joissa yritysperinnön tai maatilaperinnön vastaanottamisessa on tullut tilanteita, joissa kaikki perijät eivät ole voineet käyttää huojuennusta hyväkseen, niin se on eittämättä tapaus, johon eduskunnalla on syytä ottaa kantaa, miettiä, ovatko tällaiset harvinaiset mutta silti olemassa olevat epäkohdat korjattavissa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Hallitus perustelee siis yritysten jatkamisen helpottamisella sitä, että kautta linjan alennetaan perintöveroa 6—10 prosenttia ja lahjaveroa 12—14 prosenttia. Yrityisperinnöt, varsinkin suuret, ovat sellaisia, joissa tämä huojennuskäytäntö saattaa osoittautua ongelmalliseksi. Tässä mielessä hallituksen kesäinen lakiluonnos oli looginen. Siellähän siis nimenomaan näissä suurissa perintöluokissa tämä perintö- ja lahjaveron alennus oli selvästi suurempi kuin pienempien lahjojen saamisessa, mutta tässä pitkin syksyä tämä varmaankin osoittautui osalle hallituspuolueista täysin mahdottomaksi niellä, joten palattiin tällaiseen malliin, jossa kaikki saavat yhtä paljon. Silloinhan tästä seuraa se — vähän hullunkurista kyllä — että tähän sinänsä kannatettavaan päämäärään pääsee nyt mukaan aikamoinen joukko vapaamatkustajia, siis sellaisia perintöjä, jotka eivät ole yritystoiminnan tai maatalan jatkamista. Esimerkiksi jos saa lahjoituksen 2 miljoonan euron arvoisesta asunnosta, niin perintövero huojenee ensi vuonna 50 000 euroa. Tätä on vaikea pitää perusteltuna: varsinkaan nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on vaikea nähdä, mitä hyötyä tästä on kenellekään. Ja tietenkin siinä on se vaara, että ihmiset kokevat tämän edelleen eriarvoistavana ja epäoikeudenmukaisena.

Näin ollen edes hallituksen esittämä ylimmän perintöveroluokan verokannan alennus 20 prosentista 19 prosenttiin ja ylimmän lahjaveroluokan verokannan alennus 17 prosenttiin ei havaittavasti muuta sitä epäsuhtaa, joka vallitsee yleisen perintö- ja lahjaveron tason ja yritysvarallisuuden huojennetun verotason välillä. Maatilojen ja liikeyritysten jatkamistaan tuetaan varsin avokätisillä verohuojennuksilla, jotka hallituksen esityskin tunnustaa "varsin mittavaksi eduksi". Hallituksen esityksen tietojen mukaan maatilavarallisuuden luovutuksissa efektiivinen saajakohtainen veroprosentti oli verovuonna 2015 vain 1,6 prosenttia, muun yritysvarallisuuden osalta vain 3,5 prosenttia. Siis ongelma syntyy tämän huojennetun kannan ja sitten normaalin kannan välille.

Miten tähän voitaisiin puuttua? No, siten, että avataan pykälät, jotka säätävät nämä ehdot, joilla tämän huojennuksen voi saada, eli perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:t, ja näinhan oli tarkoitus, kun haluttiin alaikäisen perinnönsaajan asemaa parantaa. Ja kuten on käynyt ilmi, oli pelko siitä, että koko yritysvarallisuuden huojennussäännöstö saattaisi kokea näitten miljoonaetujen saajien kannalta huononnuksia, ennen kaikkea siltä osin kuin muun yritysvarallisuuden tai varsinaisen toiminnallisen varallisuuden ohella siirtyy arvopaperiomaisuutta, joka ei suoranaisesti liity tämän yhtiön toimintaan, yhtä huojennetuin ehdoin. Kun tämä etu oli vaarassa, niin silloin tämä alaikäisten asema sai väistyä.

On luonnollisesti ikävää, että tämän käytöksen johdosta tämä pykälä on nyt jäädytetty. Varsinaisia parannuksia, eli juuri sitä, mitä hallitus sanoi tällä lailla tavoiteltavan, ei voida tehdä niin kauan, kun ei uskalleta puuttua niihin huojennuksen ehtoihin mahdollisesti epäkohtien poistamiseksi. Perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:ien perustuslaillisuus jää edelleen epäselväksi ja oikeustila vakiinnuttamattomaksi.

Nimittäin ennen tuota vuoden 2008 perustuslakivaliokunnan keskeytynyttä käsittelyä tämän valiokunnan huomioihin lienevät vaikuttaneet korkeimman hallinto-oikeuden kolme ratkaisua 2000-luvun alkupuolelta. Koska eduskunta ei ollut nimenomaisena tahtonaan ilmaissut halua erotella omaisuuslajeja, KHO oli huojentanut ensin 28 miljoonan markan, sitten 880 000 euron ja peräti 101 miljoonan euron arvopaperisalkut muun yritysvarallisuuden ohessa. Sittemmin KHO:n ratkaisulinja on tiukentunut niin, että sijoitusomaisuutta ei automaattisesti kohdella samalla verohuojennuksella kuin varsinaista tuotannollista yritysomaisuutta, mutta voitaneen sanoa, että oikeustila on vakiintumaton ja epäselvä.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Siksi sosialidemokraattien kanta on — ja uskon, että vihreät ja vasemmistoliitto yhtyvät tähän — että hallituksen esitys 245 tulisi käsitellä perustuslakivaliokunnassa, jotta varmistettaisiin sen perustuslaillisuus. (Touko Aalto: Toki!)

Ja lisäksi lausumassamme kiinnitetään huomiota siihen, että mikäli halutaan aidosti puuttua yrityserintöjen ja erityisesti lahjojen verokohtelun mahdollisiin epäkohtiin, niin silloin hallituksen tulisi viipymättä valmistella perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:ien kokonaisarvio, jotta varmistuttaisiin siitä, että kohtuuttomia etuja, mahdollisesti yhdenvertaisuutta loukkaavia etuja, ei saada, mutta myöskin siitä, että ne tapaukset, joissa yrityksen jatkaminen samassa perheessä aiheettomasti vaarantuu, voitaisiin myös välttää.

Tähän täytyisi löytyä uskallusta, ja se olisi aito ratkaisu ongelmaan, jota nyt yritetään hoitaa, ikävä kyllä, vain niillä veronmaksajien miljoonilla, vähäosaisten taskuista hyväosaisten taskuihin.

17.39 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Harakalle vastaan, että en hyväksy sellaista ajattelua, että perustuslakivaliokuntaan ei vietäisi sellaisia asioita, siis perusteltuja asioita, joissa olisi huoli, että perustuslakivaliokunnan tulkinta ei toteuta esimerkiksi hallituksen toiveita.

Mutta, herra puhemies, en myöskään hyväksy perustuslakivaliokunnan jatkuvasti kiristyvää tulkintalinjaa, joka on jatkunut siis jo useamman vuoden. Eikö kukaan muu tässä salissa kuin minä näe ongelmia siinä, että elämme tässä maassa syvää rauhan tilaa — meillä on enemmistöhallitus, normaali demokratia — ja kuitenkin me päivittäin olemme lähettämässä asioita perustuslakivaliokuntaan, kun epäilemme, että hallitus on säättämässä perustuslain vastaisia lakeja? Joko meillä silloin on hyvin omituinen hallitus, tai sitten meillä on liian tiukka tulkintalinja, ja minä olen ehdottomasti jälkimmäisen tulkintavaihtoehdon kannalla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuorot vielä edustajille Mäkelä, Hoskonen ja sitten edustaja Harakalle. Sen jälkeen listaan.

17.40 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä edustaja Zyskowiczin esittämää näkemystä kyllä täytyy tukea. Hän on oikeassa huolensa suhteen siinä, että politiikka juridisoituu. Tämä jatkuva perustuslain ottaminen esiin on nykyiselle oppositiolle ominaista, kun ei enää ole mitään muitakaan argumentteja. On huolestuttavaa, että eduskunnalle kuuluvaa lainsäädäntövaltaa luovutetaan perustuslakijuristeille pelkästään siksi, että saataisiin heiltä itselle mieleisiä vastauksia.

17.41 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onneksi asiat eivät ole niin kuin kahdessa edellisessä puheenvuorossa väitettiin. Kyllähän perustuslakivaliokunnan työ on sitä, että tarkistetaan, onko jollain hallituksen tekemällä lakiehdotuksella tai sitten Euroopan unionista tulevalle direktiiviehdotuksella tai jollain U-kirjeellä kansalaisten perusoikeuksiin mitään vaikutuksia.

Se on totta, että nämä perustuslakivaliokunnan asiat ovat lisääntyneet viime vuosina valtavasti. Työmäärä tuntuu joskus jopa liiankin suurelta. Mutta asiat on hoidettu ja ihmisten perusoikeuksia on aina kunnioitettu ja niitä on vartioitu tarkasti Suomen perustuslain mukaan. Perustuslakijuristit eivät tee mitään päätöksiä vaan ainoastaan ovat asiantuntijoina, kuultavina, asiassa. Sen jälkeen perustuslakivaliokunta miettii asioita ja antaa niistä lau-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

sunnon pyydetylle valiokunnalle, ja sitten mennään eteenpäin. Linja säilyy, ja pitää muistaa, että perustuslakivaliokunta perustaa aina päätöksensä aiempaan perustuslain tulkinnan linjaan eikä mihinkään muuhun.

17.42 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Edustaja Zyskoviczille, arvoisa puhemies, sanoisin, että tästä hänen yleistyksistään ei voi tehdä sitä johtopäätöstä, että tämä yksittäinen laki ei olisi ansainnut perustuslaillista käsittelyä. Mielestäni tämä koko ajattelu loukkaa koko perustuslaillisuuden arvioimisen ajatusta. Jotkut yleiset periaatteet ja se, että joskus on tullut perustuslakivaliokunnasta sellaisiakin lausuntoja, että perustuslaillisia esitteitä ei ole löytynyt, vain vahvistavat sitä, että silloin valiokunta on tehnyt sitä työtä, joka sille kuuluu.

En ota mitään kantaa siihen, millainen tulos perustuslakivaliokunnasta olisi tullut, koska se on asiatonta. Se ei ole tässä tämä varsinainen asian pihvi, vaan nythän olemme siinä tilanteessa, että eduskunta ei pääse käyttämään itselleen kuuluvaa päätösvaltaa yritysvarallisuuden huojennusehtojen suhteen, koska tätä pykälää ei ole avattu, ja se pitää avata, (Puhemies koputtaa) jotta pääsemme tekemään päätöksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz. Sitten puhujalistaan.

17.43 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen itse asiassa edustaja Harakan kanssa samaa mieltä siitä, että jo eduskunnan työjärjestyksen perusteella, kun kolme perustuslakiasiantuntijaa oli jaostossa tuonut esiin perustuslaillisia, ongelmallisia näkökohtia, tästä asiasta olisi tullut pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto. (Timo Harakka: Hyvä!) Siis olen sitä mieltä ja kerroin sen silloin eräänä iltana, kun tästä asiasta keskusteltiin.

Eri asia on se, että minä olen sitä mieltä, että kun tässä ei nyt ole kyse mielivallasta eikä tässä ole kyse suoranaisestä syrjinnästä, niin on aivan selvää, että tässä ei ole mitään perustuslainvastaisuutta. On ongelmallista, että tänä päivänä kaikissa — sanotaan nyt sitten lähes kaikissa — merkittävässä uudistuksissa, mitä tänne ollaan tuomassa, nähdään perustuslaillisia ongelmia. Jotain mätäähän tässä tilanteessa on pakko olla. Siihen viittaa myös esimerkiksi perustuslakivaliokunnan aivan ylisuuri työmäärä, mihin edustaja Hoskonen viittasi. Varsinkin kun on ruvettu yhdenvertaisuussäädöksen tulkintaa kiristämään, niin eihän tänne muita esityksiä tulekaan kuin sellaisia, joista voidaan väittää, että niissä kohdellaan kansalaisia eri tavoin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja puhujalistaan.

17.44 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Aloitan tästä hallituksen esityksestä, jonka mukaan osittainen perintöverovapaus, joka koskee kuoleman perusteella lähiomaisille ja kuolinpesälle maksettavia vakuutuskorvauksia, poistetaan.

Edustaja Krista Kiuru näki tässäkin perustuslakiongelmia. Erityisesti tässä voi sanoa, että kysymys on siitä, että lähes kaikki asiat julkisessa keskustelussa saadaan yhdistymään perustuslakiin. Tässä kuitenkin Finanssialan Keskusliitto oli hankkinut Helsingin yliopiston valtiosääntöoikeuden professori Tuomas Ojasen lausunnon, ja Ojanen oli myös jaostossa kuultavana. Ojanen nimenomaisesti ei nähnyt tässä mitään ongelmia perustuslain yh-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

denvertaisuussääntelyn kannalta, vaan hän piti riittävänä "jonkinmoista lyhyehköä siirtymäsäännöstä". Eduskunnan valtiovarainvaliokunta määritteli ilman perustuslakivaliokunnan myötävaikutusta siirtymäajaksi kohtuussyistä yhden vuoden. Eli nykyisiä osittaisen perintöverovapauden suovia säännöksiä sovelletaan näin ollen perintöverotuksessa vuoden 2017 loppuun mennessä toteutuvien kuolemantapausten johdosta maksettaviin vakuutuskorvauksiin ja niihin verrattaviin taloudellisiin tukiin. Näin annetaan riittävän reaaliset edellytykset yhtäältä vakuutusyhtiöille tiedottaa ehdotetuista muutoksista, ja siis säädetyistä muutoksista, ja niiden vaikutuksista vakuutuksenottajille ja toisaalta vakuutuksenottajille mahdollisuus harkita vakuutussopimustensa edunsaajamääräysten muuttamista uuden sääntelyn vaikutusten huomioon ottamiseksi.

Hallitus lievensi kuolemantapauskorvausten osittaisen perintöverovapauden poistamisen kielteisiä vaikutuksia myös korottamalla perintöverotuksen puoliso vähennystä 60 000 eurosta 90 000 euroon ja alaikäisyys vähennystä 40 000 eurosta 60 000 euroon. Nämä muutokset tulevat voimaan jo 1.1.2017. Leskelle siis voidaan vielä 1.1.2018 lähtienkin toteutuvissa kuolemantapauksissa maksaa lähes 110 000 euron suuruinen verovapaa vakuutuskorvaus, kun otetaan huomioon perintö- ja lahjaveroasteikon alaraja 20 000 euroa ja puoliso vähennys 90 000 euroa. Selvää on, että leskelle perintöverotuksessa myönnettävä puoliso vähennys koskee tapauksia, joissa puolisoilla ei ole rintaperillisiä ja leski on tämän vuoksi perillisasemassa. Se koskee itsestäänselvästi myös tapauksia, joissa leski saa ensiksi kuolleen puolison omaisuutta keskinäisen omistusoikeustestamentin perusteella.

Muilta osin valtiovarainvaliokunta kiinnitti huomiota säännöksen oikeaan tulkintaan ja selvensi sitä. Valiokunnan mukaan perittävän kuoleman johdosta leskelle maksettavaan vakuutuskorvaukseen sovelletaan puoliso vähennystä myös silloin, kun leski ei muutoin ole perillisasemassa. Näin ollen puoliso vähennys voidaan myöntää myös silloin, kun koko puolison veronalainen perintöosuus muodostuu pelkästään vakuutuskorvauksista ja niihin rinnastettavista eristä. Näin on asianlaita silloin, kun leski saa omaisuutta vain avio-oikeuden nojalla, ja silloinkin, kun hänellä ei ole avio-oikeutta toisen puolison omaisuuteen. Puoliso vähennystä sovelletaan myös silloin, kun puoliso saa hallinto-oikeuden ensiksi kuolleen puolison omaisuuteen keskinäisen hallinto-oikeustestamentin perusteella. Näissä tapauksissahan omaisuus ei ole perintöverotuksen piirissä perintö- ja lahjaverolain nimenomaisen säännöksen mukaan. Kaikki tämä selvennys tarvittiin sen takia, että vakuutuskorvausta ei ole perintö- ja lahjaverolaissa nimenomaan määritelty perinnöksi. Sen takia asiasta Verohallinnon antama ohjekin, joka on syyskuulta tältä vuodelta, on hiukan puutteellisesti kirjoitettu. Mutta eduskunnan valtiovarainvaliokunnan mietintötekstihän on lain veroista tavaraa.

No, sitten muuten tästä hallituksen esityksestä. Tässähän lievennetään perintö- ja lahjaveroasteikkoja kautta linjan vaihdellen 1:stä 3 prosenttiyksikköön. Ne tulevat lähemmäksi sitä tasoa, jolla ne olivat pääministeri Matti Vanhasen kakkoshallituksen jälkeen ennen pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen aikana tehtyjä merkittäviä perintö- ja lahjaverotuksen kiristyskiä.

Sitten mitä tähän alaikäisyyskysymykseen tulee, niin olen samaa mieltä kuin edustaja Zyskiewicz ensimmäisessä puheenvuorossaan: aivan liian monia asioita peilataan nykyään perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen valossa. On surullista, että tämä opposition perustuslakiprovokaatio vei alaikäiseltä huojennuksen. Täytyy sanoa, että tämä säännöstö on kuitenkin ollut voimassa 38 vuotta eikä se käsitykseni mukaan suuremmin ole suomalaista yhteiskuntaa vahingoittanut. Perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteestahan voidaan perus-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tuslakivaliokunnassa muodostuneen käytännön mukaan poiketa, jos siihen on hyväksyttävä peruste. Poikkeus on määritelty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Yritysten sukupolvenvaihdoksia koskevalle verohuojennussääntelylle on painavat yhteiskunnalliset perusteet. Se on todettu tänä syksynäkin, kun perustuslakivaliokunta antoi lausunnon metsälahjavähennyksestä. Kyse on viime kädessä siitä, miten täsmällisesti ja tarkkarajaisesti huojennuksen piiriin kuuluva omaisuus pystytään säännösten avulla rajaamaan nimenomaan tuotannon toiminnan jatkamista edistävään omaisuuteen. Käsitykseni mukaan vallalla on ollut se käsitys, että yritysvarallisuutta on kaikki se omaisuus, joka on kertynyt yrityksessä sen toiminnan tuloksena ja jota omistajat eivät ole jakaneet itselleen. Olin silloin vuonna 2008 perustuslakivaliokunnan jäsen, taisin olla keskustan valiokuntavastaava, ja ei siellä sitä lausuntoluonnosta käsitelty, eli siinä ei ole minkäänkään perustuslakivaliokunnan leimaa. Se on luonnospaperi, joka oli työpaperi ja joka jäi sitten käsittelemättä.

17.52 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että olen hyvin pettynyt, kun yleensä varsin asiallisesti esiintyvä edustaja Kiviranta totesi ja väitti, että se, että pyrittiin noudattamaan eduskunnan työjärjestyksen 38 §:ää — joka, kuten edustaja Zyskowitz tuossa aikaisemmin sanoi, edellyttää, että kun asiantuntijakuulemisissa kolmeen kertaan tulee esille tämä epäselvyys perustuslaillisuuden suhteen, niin tätä noudatetaan — oli opposition provokaatio. Mehän olisimme edustaja Kivirannan logiikan mukaisesti voineet käyttää sen siellä perustuslakivaliokunnassa, ja perustuslakivaliokunta olisi voinut yhtyä edustaja Kivirannan näkemyksiin ihan perustellusti. Emme tässä ennako, koska se on asiatonta, että mikä se lopputulos olisi ollut. Mutta olen hyvin pettynyt tällaiseen kielenkäyttöön, kun itse asiassa pakoilitte perustuslakivaliokuntaa tavalla, joka tuli suomalaisille veronmaksajille (Puhemies koputtaa) hyvin kalliiksi.

17.53 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiviranta on esiintynyt erittäin asiallisesti aina, ja siitä häntä myös kunnioitan. Mutta tällä kertaa tämä yksi huomio meni alta lipan, täysin alta lipan. Hallitus on itse, aivan itse, kahteen kertaan poistanut tämän laajennuksen, ja oppositio on kannattanut tätä laajennusta, koska se alaikäisten sukupolvenvaihdostilanteen esitys oli kaiken kaikkiaan hyvä.

Tahdon vielä muistuttaa omasta kysymyksestäni. Kysymys oli se, löytyykö hallitukselta toimijoita, jotka tahtovat tuoda tämän sukupolvenvaihdokseen liittyvän huojennuskäytännön eduskunnan käsittelyyn ensi kevään aikana. Siksi puhe siitä, että se, kun oppositio noudattaa eduskunnan työjärjestyksiä, olisi joku provokaatio perustuslakiin viitaten, on aivan käsittämätön lausunto alta lipan.

17.54 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Surin vain sitä, että alaikäinen perillinen, osakeyhtiön osakkeitten perillinen, ei nyt saa sitä huojennusta, (Touko Aalto: Niin mekin!) jonka muut yritystoiminnan jatkajat saavat. (Timo Harakka: Sehän on teidän oma lakiesitys!) Tosiaan hallitushan piti tätä esitystään sinänsä perustuslain näkökulmasta ongelmattomana, mutta budjetti pitää saada valmiiksi, ja siitä syystä hallitus nimenomaan perusteli, että ei halunnut vaarantaa budjetin valmistumista.

17.55 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Tämä aikatauluselitys on tässä täysin kelpaamaton. Nimittäin hallitus hautoi tätä omaa lakiesitystään yli kuukauden, kun se mietti, mitä tälle 55 §:lle pitäisi tehdä. Se olisi aivan mainiosti ehtinyt käydä perustuslaki-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

valiokunnassa, jos olisimme noudattaneet asianmukaisesti eduskunnan työjärjestystä ja tehneet sitä, mikä edustajille kuuluu, eli valvoneet lainsäädännön perustuslaillisuutta. Tämä aikatauluväite on täysin tuulesta temmattu väite.

17.55 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Harakka sanoi, siihen vielä lisään sen, että kun moneen kertaan varmistettiin, että olisi ehditty hankkia perustuslakivaliokunnalta tämä lausunto, kaikki olisi ollut täysin valmiina, ei ollut mitään estettä, etteikö tätä olisi ehditty asianmukaisesti käsitellä. Ainoa este oli se, että kuukauden päivät valtiovarainvaliokunnan verojaostossa asiaa pidetään pöydällä ja kierretään kuin kissa kuumaa puuroa: tehdään kaikki kommervenkit, jotta tämä hieno asia, tämä hieno täydennys, ei tulisi käsittelyyn. Te itse kahteen kertaan olette tämän poistaneet. Oppositio on sitä kannattanut. Te olette itse tehneet päätöksen, te kannatte tästä vastuun. Ja oppositio toivoo ja antaa hyvinkin paljon voimia, että kevään aikana tuotte tämän esityksen aivan itse tänne eduskuntaan, ja oppositio sitä varmasti tukee.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

17.56 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Kun katsotaan näitä vahvoja yhteiskunnallisia tarpeita tälle koko lakiasialle eli perintö- ja lahjaveron kevennykselle, niin tälle on hyvät perusteet. Meillä on tuhansia yrityksiä, mitkä hakevat sukupolvenvaihdosta, ja meillä on satoja maatiloja, mitkä pohtivat juurikin tällä hetkellä, miten sukupolvenvaihdoksia tehtäisiin. Metsälahjavähennys oli jo aikaisempi hallituksen hyvä esitys, ja se ajoi tätä samaa linjaa. Sitä kautta me saamme uusia työpaikkoja, kun pidämme nämä vanhat yritykset kunnossa ja saamme sinne uutta virtaa ja uusia tekijöitä. Kaikki signaalit, mitä hallitus tuo nyt tähän pöytään ja tälle mahdollisuuksia, ovat hyvin positiivisia, ja uskon, että tässä tulee enemmän sukupolvenvaihdoksia kuin aikaisempina vuosina.

On hyvä, että tässä on menty kautta linjan ja lievennetty todella näitä prosenttiosuuksia näissä taulukoissa. Kuten tuossa edustaja Kiviranta piti erittäin hyvän, tarkan puheenvuoron asiasta, tässä tullaan oikeastaan tasolle ennen vuotta 2011. Tämä on hyvä signaali yrityksille ja myös maataloille.

Tässä on ehkä vielä pienempänä toinen asia, mikä on ohitettu. Se on se, että perintöveroa ei peritä ulosottoteitse ja sen perusteella ei haeta verovelvollista konkurssiin. Aika monella on tietenkin huoli siitä, jos perintö tulee, miten siinä tulee sitten oman talouden osalta käymään, ja tämä on hyvä lisäys tässä uudessa lainsäädännössä.

17.58 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen alkuperäinen ehdotus oli ajatukseltaan hyvä, ja on tärkeää, että yritysten ja maatilojen sukupolvenvaihdoksia helpotettaisiin. Suomi on nimenomaan näissä perheyriyten asioissa eurooppalainen takapajula verrattuna esimerkiksi Saksaan, missä moni hyvä ja menestyvä yritys on nimenomaan perheyriyys. Yhtenä esimerkkinä meillä rakentaa laivoja ja työllistää suomalaisia Turussa eräs saksalainen perheyriyys. Suomessahan on ongelma perinteisesti ollut se, että firman kasvettua tietyn mittakaavan yli se vain kannattaa myydä pois ulkomaille.

Pidän hyvänä sitä, että valiokunta on kuullut asiantuntijoita ja kuultuaan tehnyt tarpeellisia tarkennuksia lakiesitykseen. Itse esitin lähetekeskustelussa huoleni siitä, että kuolemantapauskorvaus muuttuu verolliseksi. Se oli nähtävissä ongelmalliseksi jo voimassa

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

olevien vakuutusten osalta. Toisaalta tämä 35 000 euron raja ja siirtymäaikojen muokkaaminen ovat mielestäni tyydyttäviä vastauksia näihin huoliin.

Sosialidemokraattien ja muun vasemmisto-opposition hyökkäys tätä lakiesitystä vastaan on mielenkiintoinen. Eikö nyt ole kuitenkin niin, että työllisyyttä ja työpaikkoja Suomessa pitäisi pystyä tukemaan ja tämä lakiesitys omalta osaltaan auttaa sitä? Puheenjohtaja Rinne SDP:stä sanoi, että viime vuosina työelämän uudistuksissa lähtökohtana ovat olleet yritysten voitot ja asiakkaitten tarpeet. No, eikö se niin ole, että kun yritykset saavat voittoa, niin se voitto tulee siitä, kun ne tiedostavat asiakkaittensa tarpeet, ja siitä syntyy työpaikkoja, joista syntyy verotuloja? (Timo Harakka: Väärä sitaatti!)

17.59 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta on mielestäni, vaikka se on ongelmallinen, erittäin hyvin perusteltu ja ajankohtainen. Pitää muistaa, niin kuin tässä valiokunnan yleisperusteluissa mainitaan, että vuodesta 2011 lähtien perintö- ja lahjaverotusta on kiristetty koko ajan, ja joka ainoa perintötilanteessa oleva yritys, joka jää henkiin, ja maatila, joka jää toimimaan, on varmasti suomalaisen yhteiskunnan kannalta paras vaihtoehto.

On ihan turha kuvitella tässä eduskunnan suuressa salissa kenenkään, että verotusta kiristämällä ja kiristämällä ja taas kerran kiristämällä loisisimme joitain uusia työpaikkoja tai uutta kasvua tähän maahan. On miljoona kertaa tässä Suomenmaassa todistettu jo se, että verotusta kiristämällä heitämme itsemme ulos markkinoilta ja se aiheuttaa vain lisää työttömyyttä, lisää työttömyyskustannuksia ja sitä sosiaalista hätää, jonka ongelmissa tällä hetkellä Suomen valtio on kaulaansa myöten. Meillä on tilanne, jossa jokainen työpaikka on kultaakin kalliimpi. Tietysti näillä Esko Kivirannan äsken puheenvuorossaan erinomaisesti kuvaamilla keinoilla saadaan pelastettua muutamia yrityksiä ja muutamia maatiloja sillä keinoin, että ne jatkavat toimintaansa, ja se on varmasti tämän maan kannalta kaikkein paras ratkaisu.

Pitää muistaa se, arvoisat arvostelijat siellä opposition puolella, että esimerkiksi maatilan investointi vaikka nyt uuteen navettaan, joka on valtava investointi, maksaa tänä päivänä helposti paljon. Tohmajärvellä kotimaakunnassani muuan maanviljelijä investoi navettaan ja investoi siihen 1,8 miljoonaa euroa — 1,8 miljoonaa euroa. Kyseisestä rakennuksesta valtio saa veroina ja veroluontoisina maksuina lähes puolet, eliikkä pikkuisen vajaa miljoona euroa menee valtion piikkiin takaisin heti sillä hetkellä, kun siihen investoidaan. Haluatteko te todella, että tämä kyseinen investointi olisi jäänyt tekemättä ja tämä sukupolvenvaihdostilanteessa ollut tila olisi jäänyt kehittymättä, olisi syntynyt työttömiä ja kaikki muu olisi mennyt matalaksi? Sekö on sosialidemokraattinen vaihtoehto nykyisessä Suomessa?

Minä olen sanonut tässä salissa sen miljoona kertaa, että ettekö te pikkuhiljaa ala jo tunnustaa sitä, että Suomi on sen tien kulkenut loppuun. Esimerkiksi Ruotsi on tässä asiassa taaskin meitä edellä. Jos nyt oikein muistan, niin Ruotsissa ei perintöveroja edes peritä. Siellä on tämä asia sisäistetty ajat sitten. Siellä osataan tämä homma hoitaa tyylikkäämmin, ettei yksikään työpaikka mene hukkaan sen tautta, että joku ihminen kuolee, kun kaikki me täältä kuitenkin kuolemme. Kuolemattomuutta ei tietävästi ole kellekään tässäkään salissa pystytty lupaamaan — vaikka edustaja Aaltoa tämä naurattaa — mutta näin se vain on.

Arvoisa herra puhemies! Lopuksi, kun perustuslakivaliokuntaa on nyt huudettu hätään tässä asiassa, että onko se tehty oikein vai onko se tehty väärin, muistutan teitä, hyvät edus-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tajakollegat, siitä, että perustuslakivaliokuntahan ei tee mitään veropoliittisia linjauksia eikä mitään muitakaan yhteiskunnallisia linjauksia. Se ainoastaan tarkastaa hallituksen esitysten perustuslainmukaisuuden, onko niissä esimerkiksi ihmisten tasa-arvon taikka ihmisten yhdenvertaisuuden kannalta mitään suuria ongelmia.

Totta kai se on selvä asia, että perusoikeuksiakin voidaan pikkuisen rajoittaa joillakin edellytyksillä, mutta kuten edustaja Kiviranta aivan oivallisesti kuvasi, niiden rajoitusten tulee olla oikeasuhtaisia, tarkkarajaisia ja selkeitä, jos joitakin oikeuksia rajoitetaan, ja niiden rajoitusten pitää olla oikeassa suhteessa saavutettuun hyötyyn nähden. Sitähän tämä peli on, jotta alkaa vain, hyvät edustajakollegat, kuvitelko, että perustuslakivaliokunnasta tulee vaikka nyt valtiovarainvaliokunnan joku erotuomari, joka sanoo, mitä teidän tulee tehdä. Ei ikinä.

Toivon mukaan edustaja Harakkakin ymmärtää tämän asian. Tässä yhtenä iltana ihmetelin edustaja Harakan dramaattisia esiintymisiä, että mistä se johtuu, mutta huomasin tuossa yllättäen teidän cv:tänne lukiessa, että teidän olette teatterialan maisteri, (Naurua) niin että teillähän varmaan sitä dramatiikkaa riittää sen takia. Minä hämmästyin: tämä asia selkisi minulle yhtenä iltana, kun netistä sitä katsoin.

Mutta tässä ei ole sen enempää dramatiikkaa, tämä on ihan maalaisjärkeä, ja sitä soisin kaikilla olevan. (Tuula Haatainen: Sopimatonta!)

18.04 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): No, edustaja Hoskosella ilmeisesti on jonkinlaisia vapaa-ajan ongelmia, kun hän googlailee minun elämänhistoriaani tietokoneesta, (Naurua) mutta huvinsa kullakin.

Kuvitteletteko te todellakin, että yritysvarallisuuden perijä tai maatalan perijä maksaa 20 prosenttia perintö- tai lahjaveroa? Ei, hän maksaa maatalavarallisuudesta huojennettua veroa 1,6 prosenttia — siis 1,6 prosenttia — tai muusta yritysvarallisuudesta 3,5 prosenttia. Ongelma syntyy vain siitä, että jos osa perijöistä ei pääse tämän huojennuksen piiriin, sitä ei muuta tämän esityksen näitten ylimpien luokkien minimaalinen pudotus, vaan ongelma on siinä, ketkä pääsevät huojennuksen piiriin ja ketkä eivät. Tätä ongelmaa ette ole halunneet ratkoa. Tämä ongelma tuli esimerkiksi Harvian tapauksessa akuutiksi ja johti siihen, että yhtiö jouduttiin myymään pääomasijoittajalle. Mutta tämä laki ei vaikuta siihen mitenkään, vaikka kuinka yrittäisitte retorisesti sitä kuorruttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

18.05 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen muutettu esitys perintö- ja lahjaverotuksen keventämiseksi ja varsinkin valiokunnan tekemien muutosten jälkeen on hyvä ja kannatettava opposition esittämästä kiivaastakin kritiikistä huolimatta. Täytyy muistaa, että perittävistä ja lahjoitettavista omaisuudesta on yleensä jo ainakin kertaalleen maksettu erinäisiä veroja, esimerkiksi arvonlisäveroa, toisinaan pääomatuloveroa, ja lisäksi useimmiten perittävä tai lahjoitettava omaisuus on hankittu työstä hankituilla varoilla, joista on maksettu tuloveroa.

Perintöveroasteikkojen alentamisessa suhteellisesti suurin kevennys tehdään nyt muutama kymmenentuhannen euron perintöihin. Tämä on oikeudenmukaista, koska juuri tällaisia perintöjä nimenomaan tavalliset kansalaiset usein antavat seuraaville sukupolville. Lahjaverotuksen tapauksessa verovapaan lahjoituksen alaraja nousee 4 000 eurosta 5 000 euroon kolmea vuotta kohti. Tämäkin muutos koskee tavallista suomalaista keskiluokkaa,

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

joka on ehkä vielä työelämässä, osa heistä eläkkeellä, ja haluaa tukea muun muassa omia lapsiaan heidän aikuistuuksaan ja kotoa pois muuttaessaan.

Arvoisa puhemies! Täytyy lisäksi muistaa, että sekä perintö- että lahjaverotus ovat kiristyneet selvästi viime vaalikauden alusta lähtien ja siten on hyvä, että edellisen hallituksen toteuttamia veronkiristyksiä nyt kompensoidaan, kuten muun muassa edustaja Kiviranta tässä äsken toi jo esille.

Edustaja Kiuru ja edustaja Harakka esittivät huolensa esityksen perustuslainmukaisuudesta. Nyt on muistettava, että hallitus tosiaankin poisti tästä alkuperäisestä lakiesityksestä 55 §:n 9 momentin liittyen alaikäisille myönnettävään sukupolvenvaihdoshuojennukseen. Samoin valtiovarainvaliokunta päätti mietinnössään määrittää vuoden siirtymäajan henkivakuutuskorvausten verovapauden poistamisen osalta asiantuntijoita kuultuaan, ja näiden muutosten jälkeen mahdolliset aiemmat perustuslailliset ongelmat ovat mielestäni viimeistään poistuneet, jos niitä on koskaan ollutkaan.

18.07 Timo Harakka sd: Tähdennän nyt vielä kerran, jos se jäi epäselväksi, että meidän velvollisuutemme täällä on noudattaa eduskunnan työjärjestyksen 38 §:ää silloin, kun perustellusti nousee esiin mahdollinen epäselvyys perustuslaillisessa tilanteessa.

Mutta haluaisin vielä jatkaa, kun yhdessä puheenvuorossani totesin, että tämä perustuslain tarkastelun kammoaminen kävi veronmaksajille kalliiksi, mitä oikeastaan tarkoitin. Yksi valiokunnan verojaoston kuulema valtiosääntöasiantuntija oli sitä mieltä, että myös kuolemanvaravakuutusten verovapauden poisto olisi edellyttänyt perustuslaillisuuden tarkastelua. Hallituspuolueet kammosivat lakiesityksen käsittelyä perustuslakivaliokunnassa niin paljon, että ne lisäsivät vakuutuskorvausten veromuutoksiin vuoden lisääjän, jolla katsoivat ratkaisseensa perustuslaillisuusongelman. Kuitenkin jaoston kuulema asiantuntija korosti, että asiaa käsittelevän valiokunnan ei kuulu arvioida, millä toimilla esityksen perustuslaillisuus varmistettaisiin, tämän tarkastelun voi tehdä vain perustuslakivaliokunta.

Tämä perustuslakivaliokunnan pelko kävi veronmaksajille hyvin kalliiksi. Valiokunnan enemmistö lisäsi hallituksen esitykseen vakuutuskorvausten muutoksille tarpeettoman pitkän siirtymäajan, jonka kustannukset verovuosille 2017—2018 yltävät 20 miljoonaan euroon. Sen sijaan perustuslakivaliokuntahan olisi määrittänyt vähimmäisehdot, joilla perustuslaillisuus tulisi täytettyä. Esimerkiksi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan se on kokonaan tarpeeton, koska henkivakuutuksen ottajan tuotto-odotukset on erotettava eri henkilön eli edunsaajan hyödyistä. Perustuslakivaliokunta olisi tullut Suomen kansalle paljon halvemmaksi kuin tämä perustuslakivaliokunnan kammo, joka alkaa saada jo aika surrealistiset mittasuhteet hallituksen osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, jos ymmärsin oikein, edustaja Kiviranta.

18.09 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Harakan puhe kuulostaa aika ristiriitaiselta. Toisaalta hän nyt suree tätä 20:tä miljoonaa, joka valtiolta jää nyt saamatta, kun tehtiin nämä siirtymäsäännöt vuoden 2018 alkuun. Toisaalta hän näkee perustuslaillisia ongelmia tässä vakuutuskorvauksen perintöveron alaiseksi tulemisessa. En oikeastaan tähän muuta pysty sanomaan kuin että muistan, että valtiovarainministeriön vero-osaston ylijohtaja, joka nyt on eläkkeellä, Lasse Arvela, sanoi ai-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

kanaan, että mikään sijoitusinstrumentti ei nauti perustuslain suojaa verolakien muutosta vastaan.

18.10 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasse Arvela — viisas mies mutta ei kuitenkaan valtiosääntöoppinut. En ymmärrä ollenkaan, mitä ristiriitaa edustaja Kiviranta tuossa haki. Perustuslakivaliokunta olisi määrittänyt minimiehdot sille, että perustuslaillisuus tulee — jos se edes on kyseenalainen tässä verovapauden poistossa. Silloin olisimme aivan varmasti saaneet halvemman ratkaisun kuin tämä perustuslakivaliokunnan pelossa lätkäisty 20 miljoonan hintalappu. Siinä ei ole mitään ristiriitaa. Minun periaatteeni on se, että veronmaksajien rahoja pitää aina säästää silloin, kun on mahdollista. Olen kyllä näitten kolmen iloisen rosvon, näiden kolmen lakiesityksen, osalta huomannut, että tämä ei ole kuitenkaan hallituksen johtava periaate.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

18.11 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset Suomen kansan edustajat! Tämän asian yhteydessä tämä perustuslainäkökohta on tullut vahvasti esiin, kuten kaikki keskustelua kuunnelleet ovat pystyneet havaitsemaan. Näin ollen ajattelin tässä yhteydessä vielä tästä näkökulmasta aihetta käsitellä, vaikka toki tiedostan sen, että nämä kysymykset, jotka liittyvät perustuslakivaliokunnan tulkintalinjauksiin ja asiantuntijarooliin siellä ja niin edelleen, olisivat monen erillisen seminaarin arvoisia kysymyksiä.

Oma käsitykseni on siis se, että viimeisten vuosien saatossa perustuslakivaliokunnan tulkintalinja on muodostunut liian tiukaksi. Mistä minä näin voin päätellä? No, tietysti yksittäisistä perustuslakivaliokunnan lausunnoista olen ollut sitä mieltä, että niissä on liian tiukasti tulkittu meidän perustuslakia. Mutta kyllähän tämän, että linja on liian tiukka, voi päätellä jo siitäkin, miten merkittävä osa tänne tulevista hallituksen esityksistä lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jotta valiokunta arvioisi, ovatko ne sopusoinnussa Suomen perustuslain säädösten kanssa.

En nyt ole ihan varma tuosta tutkintavankeusasiasta, siinä perustuslakikysymyksiä käsiteltiin kuitenkin useampi liuska, mutta luulen, että esimerkiksi se on lähetetty perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi. Ja kohta täällä käsitellään opintotukilain muutosta, joka luonnollisesti on käsitelty perustuslakivaliokunnassa.

Kun seuraamme julkista keskustelua, voimme havaita, että tässä maassa ei suunnitella oikeastaan yhtään merkittävämpää uudistusta — oli sitten kyse perustulokekeilusta, sotes- ta, mistä tahansa — ilman, että vähintään julkisessa keskustelussa nähtäisiin tuohon uudistukseen liittyvän huomattavia perustuslakiongelmia. Nämä perustuslakiongelmat ja -tulkin- nat kumpuavat siis siitä, minkälaisia tulkintoja eduskunnan perustuslakivaliokunta on vii- meisten vuosien aikana ottanut.

Perustuslaki on hyvin yleinen. Jokaisessa säädöksessä yleisesti todetaan tietyt asiat. Kaikki muu on tulkintaa. On aivan luonnollista, että tulkinta ei voi vaihdella päivästä päi- vään tai kuukaudesta kuukauteen, ja on aivan luonnollista, että perustuslakivaliokunnan pi- tää tulkintalinjauksissaan pohjata tulkintansa varhaisemmalle tulkintakäytännölle. Tämän sanottuanikin, tai tämän takiakin, totean, että mielestäni harkitusti ja perustellusti on syytä perustuslakitulkinnoissa tässä maassa ja myös perustuslakivaliokunnassa ottaa painavia askelia väljemmän tulkinnan suuntaan.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Esimerkkinä on juuri nyt esillä oleva kysymyksenasettelu eli verotus versus yhdenvertaisuus. Verotus asettaa jatkuvasti, siis jatkuvasti, eri kansalaisia erilaisiin asemiin. On erilaisia tulolajeja, on progressiivisuutta, on hyvin erilaisia verovähennyksiä ja niin edelleen. Yhdenvertaisuussäädöksen kohdalla laajemminkin, jos sitä hyvin tiukasti ruvetaan tulkitsemaan, voidaan sanoa, että lähes jokainen lakiesitys tässä salissa, sosiaalipolitiikka yms., ansaitsisi perustuslakitarkastelun. Mutta yhdenvertaisuussäädös on ennen kaikkea tarkoitettu estämään mielivalta ja toinen momentti estämään syrjintä. Ja kun tästä lähdettäisiin ja katsottaisiin, onko kyseessä mielivalta tai onko kyseessä syrjintä, ja kun todetaan, kuten nyt puheena olevassa asiassa on helppo todeta, että kyse ei ole kummastakaan, niin silloin ei ole kyse mistään perustuslainvastaisuudesta.

Toistan sen esimerkin, jonka esitin tässä eräänä iltana: Jos hyvin tiukasti tulkitaan yhdenvertaisuutta, niin selittääkää minulle, miksi ammattiyhdistysjäsenmaksut ovat verovähennyskelpoisia mutta esimerkiksi puoluejäsenmaksut eivät ole verovähennyskelpoisia. Perusteluksi ei ainakaan riitä se, että ammattiyhdistystoiminta on yhteiskunnallisesti merkityksellistä, koska myös puoluetoiminta on vähintään yhtä tärkeätä demokratiamme ja yhteiskunnallisen toiminnan kannalta. Perusteluksi ei riitä se, että ay-jäsenmaksu on eräänlainen tulonhankkimisvähennys, sillä, kuten eräänä iltana täällä totesin, jos meillä on Talvivaaran — no, sanon Talvivaaran — kaivoksella kaksi metallimiestä, joista toinen saa vähentää Metalliliiton jäsenmaksun mutta toinen ei saa vähentää keskustan jäsenmaksua, niin luulen, että jälkimmäinen on tärkeämpi tulonhankkimispuoli. Jälkimmäinen vähennys olisi perustellumpaa tulon hankkimisen kannalta kuin edellinen jäsenmaksu.

Eli te, jotka täällä haluatte, että yhdenvertaisuuspykälää tulkitaan hyvin tiukasti, tulkaa kertomaan täältä pöntöstä tai sieltä salista, miksi ay-jäsenmaksut saa vähentää mutta esimerkiksi puoluejäsenmaksua ei saa vähentää. Ja huom: minä siis kannatan ay-jäsenmaksujen vähennyskelpoisuutta, koska muuten työnteon verotus kiristyisi, jota en kannata. Ja minä en vaadi puoluejäsenmaksun vähennyskelpoisuutta. Minä yritän vain sanoa, että on aivan normaalia politiikkaa ja harkinta kuuluu eduskunnalle, minkälaisia vähennyksiä halutaan tehdä ja minkälaisia ei. Sitten jos on varsinainen tarkoitus syrjiä tai olla mielivaltais-
sia, niin ollaan perustuslakikysymysten äärellä.

Herra puhemies! Sanon vielä, että perustuslakivaliokunta on nyt tänä syksynä ottanut yhdenvertaisuuden valossa kantaa kahteen verokysymykseen eli niin sanottuun raippaveroon hyvätuloisille eläkeläisille ja niin sanottuun metsälahjavähennykseen. Perustuslakivaliokunta on mielestäni täysin perustellusti ja yksimielisesti katsonut, että kummassakaan ei ole ongelmia perustuslain ja sen yhdenvertaisuussäädöksen kannalta, ja tästä olen tyytyväinen. Mutta kun luen tuon lausunnon perustelut esimerkiksi tässä raippaverossa, jossa pohditaan sitä, että mitäs sitten, jos se merkitys eläkkeensaajien ja palkansaajien välillä olisi suurempi ja koskisi muitakin kuin suurituloisia, niin niihin perusteluihin en ole ollenkaan yhtä tyytyväinen.

Kun täällä sanottiin, että perustuslakivaliokunta päättää, eivät sen asiantuntijat, niin haluan lopuksi sanoa, että näinhän se tietysti on. Mutta on luonnollista, että perustuslakivaliokunnan kuulemilla asiantuntijoilla on keskeinen merkitys valiokunnan kantojen muodostumisessa, ja näin pitääkin olla. Eri asia on se, että minä toivoisin, että esimerkiksi nyt, kun käsitellään sitä, olisiko perustuslain vastaista säätää sellainen avioliittolaki, joka rajaisi avioliiton vain miehen ja naisen väliseksi, kuultaisiin vähän laajempaa asiantuntemusta, ja samoin useissa muissakin kysymyksissä.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Aivan lopuksi, herra puhemies: Kun sattui silmiini, niin totean, että tässä on tänään myöhemmin käsitellyssä opintotukiasia, josta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon numero 58/2016 — siis se on 58. lausunto tällä vaalikaudella. Tässä lausunnossa perustuslakivaliokunta on hyvin tyytyväinen siitä, että vanhempien tulot eivät enää vaikuta edes tiettyjen kotona asuvien opiskelijoiden tuloihin. Perustuslakivaliokunta pitää tätä tärkeänä yhdenvertaisuussäädöksen kannalta mutta kirjoittaa sen jälkeen: "Ja perustuslain 16 §:n 2 momentin sen säännöksen kannalta, jonka mukaan mahdollisuus saada muuta kuin perusopetusta on turvattava yhtäläisesti." Eli rikkaalle ei saa antaa vähemmän opintotukea kuin köyhälle. Tämä on nyt perustuslakivaliokunnan tulkinta. Hip hurraa!

18.20 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ettei nyt jäisi mitään epäselväksi, niin minulla ei ole minkäänlaista mielipidettä perustuslain tulkintojen oikeudesta tiukkuudesta tai löysyydestä, mutta minulla on mielipide siitä, että eduskunnan työjärjestyksen 38 §:ää pitää noudattaa — tai se ei ole edes mielipide, se on velvoite, sitä ei saa vahingoittaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Listaan.

18.21 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! Muutama kommentti lähinnä edustaja Kivirannan ja edustaja Zyskowiczin käyttämiin puheenvuoroihin, jotka ovat sinänsä hyvin arvokkaita ja ansioituneita.

Edustaja Zyskowiczille sanoisin näin, että jos paloauto on punainen, niin se ei tarkoita sitä, että kaikki punaiset autot ovat paloautoja. Eli käytännössä tämäntyyppinen keskustelu, jossa yhdestä yksityisestä asiasta lähdetään yleistämään ja viemään keskustelu hyvin yleiselle tasolle, on sinänsä arvokasta, hyvää keskustelua, ja puheenvuorosi, jonka uutisit tänään, on erittäin hyvää harkintaa meille kaikille, kaikki voimme siitä oppia, mutta se ei nähdäkseni liity de facto juuri tähän kysymykseen, sillä tämä kysymys on monella tapaa poikkeus. Se on poikkeus jo vuoden 2008 tapahtumien vuoksi, se on hyvin erityyppinen kysymys sen takia, että siitä lähtien on jatkunut vakiintumaton oikeuden tila, mikä on hyvin ongelmallista, ja kaiken olemassa olevan ja tulevan lainsäädännön pitäisi kestää perustuslaillisuusarviointia. On hyvin ongelmallista, jos meillä on voimassa olevaa lainsäädäntöä, jota ei ole arvioitu perustuslain kannalta. Toisaalta nämä asiat, että hallitus on kaksi kertaa muuttanut omaa esitystään ja meillä on vielä, kuten edustaja Harakka sanoi, eduskunnan työjärjestyksen 38 §, joka myös velvoittaa meitä toimimaan perustuslakivaliokunnan kautta tässä kysymyksessä, jo itsessään osoittavat, että pitäisi olla itse asiassa hyvinkin voimakkaat argumentit, jos tästä yksittäisestä asiasta lähdetään tekemään hyvin yleisiä johtopäätöksiä.

Toinen asiani on edustaja Kivirannan suuntaan se, että jos alaikäisten sukupolvenvaihdokseen liittyvä huojennus on hallitukselle tärkeä ja sen poisjäänti on surullinen asia, niin tähän on olemassa ratkaisu: tuokaa koko säädös ja siihen esitetty muutos ja laajennus eduskunnan käsittelyyn keväällä. Vai tahdotteko kieltää tämän alaikäiselle tarkoitetun (Puhemies koputtaa) huojennuksen kolme kertaa?

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta

Hallituksen esitys HE 147/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 29/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 29/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.23 **Kaj Turunen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta. Hallituksen esityksessä tavoitteena on kompensoida sähköintensiiviselle teollisuudelle päästökaupasta aiheutuvia epäsuoria kustannuksia. Laissa määritellyt toimialat voisivat saada valtiolta tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkönhinnan kompensoimiseksi. Hallituksen esityksessä säädettäisiin tuen hakemisesta, tuen myöntämisen perusteista, tuen määrän laskemisesta sekä viranomaistehtävistä, todentamisesta ja valvonnasta. Maksettavan tuen suuruus riippuisi muun muassa päästöoikeuden hinnasta sekä tuen saajan sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä. Tämä lakiehdotus liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi budjettilakina. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lain voimaantulo edellyttää, että Euroopan unionin komissio on hyväksynyt lakiehdotukseen sisältyvän valtiontuen. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan vuoden 2017 alusta.

Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomana. Valiokunnan mietintöön sisältyy pykälävastalause sekä hylkäysehdotus ja lausumaehdotuksen sisältävä vastalause.

Talousvaliokunta toteaa, että lakiesityksen tavoitteena on kompensoida sähköintensiiviselle teollisuudelle päästökaupasta aiheutuvia epäsuoria kustannuksia. Esitetyssä laissa säädettäisiin tuen hakemisesta, tuen myöntämisen perusteista, tuen määrän laskemisesta sekä viranomaistehtävistä, todentamisesta ja valvonnasta. Sääntely pohjautuu Euroopan komission antamiin valtiontuen suuntaviivoihin tietyistä päästökauppajärjestelmään liittyvistä valtiontukitoimenpiteistä vuoden 2012 jälkeen.

Hallitusohjelman mukaan tuki rahoitetaan päästöoikeuksien huutokauppatuloilla valtion talousarviosta. Hallituksen esityksen mukaan päästöoikeuksien huutokauppatuloja ei kuitenkaan erityisesti osoitettaisi tähän tarkoitukseen tai rahastoitaisi valtion talousarviossa. Valiokunnan mukaan päästöoikeusdirektiivin sisältämä lista huutokauppatulojen käyttökohteista on suosituksen luontoinen. Talousvaliokunta toteaa vielä, että päästökaupan kustannusten kompensoinnin tuki-instrumentti on katsottu tarpeelliseksi hiilivuodoksi kutsutun ilmiön hillitsemiseksi: tuotannon, markkinaosuuksien tai investointien arvioidaan siirtyvän maihin, joissa ilmastopolitiikan kustannukset teollisuudelle ovat päästökauppajärjestelmään sitoutuneita maita alhaisempia. (Touko Aalto: Usko hyvä, tieto parempi!)

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Kun Pariisin ilmast sopimus tulee sovellettavaksi vuonna 2020, kilpailuasetelman odotetaan tasoittuvan.

Hallituksen esityksessä laissa määritellyt toimialat voisivat saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkönhinnan kompensoimiseksi. Tuen suuruus riippuu muun muassa päästöoikeuden hinnasta sekä tuen saajan sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä. Talousvaliokunta pitää rajoitusta tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon päästökauppajärjestelmän perimmäinen tavoite eli hiilidioksidipäästöjen kustannustehokas vähentäminen. Hallituksen esittämällä alenevalla tuki-intensiteetillä saavutetaan sekä pitkän aikavälin kannustimet ottaa ulkoisvaikutukset täysimääräisesti huomioon että lyhyen aikavälin kannustimet siirtyä vähähiilisiin teknologioihin.

Kustannukset valtiontaloudelle muodostuvat tuensaajille maksettavan tuen lisäksi tukijärjestelmää hallinnoivan viranomaisen määräraha- ja henkilöresurssitarpeista. Talousvaliokunta muistuttaa, että vaikeudet arvioida tarkasti tuen perusteena olevaa sähkönkulutusta tai perustuotosta tai päästöoikeuden hintakehitystä aiheuttavat epävarmuutta tuen kokonaismäärää koskeviin arvioihin.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että yritystukijärjestelmää uudistettaessa kriteereitä kehitetään tavalla, joka tukee innovatiivisuutta, energiatehokkuutta ja energian säästämistä nykyistä paremmin. Valiokunta myös edellyttää, että kustannuskompensaation ohjaava vaikutusta seurataan ja tutkitaan ja tuen muotoja ja perusteita tarvittaessa arvioidaan uudelleen.

Talousvaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 147 sisältyvän lakiehdotuksen.

18.29 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Päästökaupan epäsuorien kulujen kompensoimisesta on käyty paljon keskustelua niin julkisuudessa kuin täällä eduskunnassakin. Viime metreille asti odotettiin, ovatko hallituspuolueet valmiita muuttamaan alkuperäistä esitystään, mutta valitettavasti näin ei tapahtunut vaan hallituksen esitys tuli valiokunnasta muuttumattomana.

Olisin mielelläni kannattanut esitystä, jos kompensatio olisi sidottu energiatehokkuutta ja ympäristöystävällisyyttä edistäviin investointeihin. Tällaisenaan päästökauppakompensatio on vain uusi, menneeseen tuotantoon perustuva tehoton yritystuki, joka ei kannusta teollisuutta uusiutumaan ja kasvamaan. Erityisen erikoinen tämä tuki on tilanteessa, jossa leikataan säästösyistä työllisyyden ja kasvun kannalta kaikkein tehokkaimpia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotukia. On myös muistettava, että paljon energiaa käyttävää teollisuutta tuetaan jo nyt vuosittain sadoilla miljoonilla euroilla sähköveron alennuksen muodossa.

Hallitus perustelee päästökauppakompensaation tarvetta hiilivuodon estämisellä. Kuitenkaan tutkimukset eivät tunnista tällä hetkellä merkkejä hiilivuodosta. Tämä tuki kohdistuisi pääasiassa metsäteollisuudelle, arviolta jopa 69 prosenttia tuen määrästä. Kysymys kuuluu: onko metsäteollisuudessa siis erityinen riski hiilivuodolle? Näin ei voida katsoa olevan. Voimakkaat investoinnit osoittavat, että metsäteollisuus näkee tulevaisuuden toimintaedellytykset Suomessa hyviksi ilman uusia tukiaisiakin. Ylipäätään hiilivuodon riskiä on vaikea nähdä, koska päästöoikeuksien hinnat ja sähkön hinta ovat nyt ja todennäköisesti myös lähivuosina matalalla tasolla. Kompensoitavaa ei siis juuri ole, kun sähkön hinta ei ole nousussa ja päästöoikeuksien hinta matala. Hallitus siis tuhlaa veroeuroja sellaisen uhan torjuntaan, jota ei ole näköpiirissä.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Terästeollisuudessa tuotannon siirtymistä on tapahtunut, ja sen uhka on edelleen todellinen, mutta se ei niinkään liity päästökauppaan vaan Kiinan harjoittamaan teräsdumppaukseen, markkinan muutokseen ja tuotantopanosten hintoihin. Komissio onkin onneksi ryhtymässä puuttumaan asiaan esimerkiksi tariffeilla. Päästökauppakompensaatio ei siis ole oikea työkalu myöskään terästeollisuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! Pariisin ilmastopöytäkirjan myötä pelikenttä tasoittuu, kun kaikki maailman maat osallistuvat ilmastopäästöjen vähentämiseen ja mahdollisesti käyttöön tulee maailmanlaajuinen päästökauppajärjestelmä. Tänään kuulumme positiivisia uutisia Indonesiasta, missä on päätetty, ettei turvesoita enää oteta sellun ja palmuöljyn tuotantoon.

Suomen ja EU:n tulee seurata tarkasti erityisesti Yhdysvaltojen ilmastopolitiikkaa. Jos tuleva presidentti Donald Trump toteuttaa uhkauksensa irrottaa Yhdysvallat Pariisin sopimuksesta, tulee EU:n harkita hiilitullien asettamista ilmastopöytäkirjan ulkopuolisille maille. Hiilitullit olisivat päästökauppakompensatiota tehokkaampi ja halvempi tapa estää hiilivuotoa, ja hiilitulleilla voitaisiin hinnoitella myös ulkomailla tuotetut hiilidioksidipäästöt, painostaa muita maailman maita tekemään päästövähennyksiä ja tasoittaa eurooppalaisten yritysten kilpailuolosuhteita.

Arvoisa puhemies! Esitetty kompensatio vie pohjaa päästökauppajärjestelmästä, jonka tavoite on, että hiilidioksidipäästöjä vähennetään kustannustehokkaasti, kun niille määritellään riittävä hinta. Se ei myöskään kannusta yrityksiä tekemään päästöjä vähentäviä ja taloutta uudistavia investointeja. Tuen tarvetta on myös vaikea perustella tilanteessa, jossa päästöoikeuden hinta on alle 4 euroa hiilitonnilta, kun hinnan pitäisi olla yli 30 euroa, jotta päästökauppa toimisi niin kuin on tarkoitettu. Mikäli EU:n päästökauppa alkaa toimia tehokkaammin ja muut maat eivät hinnoittelisi edelleenkään omia päästöjään, kasvattaisi se hiilivuodon riskiä huomattavasti. Sellaisessa tilanteessa päästökaupan aiheuttaman sähkön hinnannousun kompensointi runsaasti energiaa kuluttavalle teollisuudelle olisi perusteltua. Nyt emme kuitenkaan ole siinä tilanteessa.

Tukea ei myöskään pidä sitoa menneeseen toimintaan, vaan tuki tulee kohdentaa alan uudistamiseen ja päästöjen vähentämiseen. Tukea tulee myöntää sellaisiin investointeihin, jotka parantavat yritysten energiatehokkuutta tai jotka voivat synnyttää uusia ympäristöystävällisiä vientituotteita. Tällainen tuki tukisi myös Suomen teollisuuden uudistumista ja kiinnipääsyä kasvaville globaaleille cleantech-markkinoille.

Arvoisa puhemies! Nyt esitetyssä muodossa päästökauppakompensaatio on vain yksi tuki lisää teollisuudelle, eikä se kannusta teollisuutta työllistämään, investoimaan tai uudistumaan. Sitä ei voi perustella tässä tilanteessa, kun kaikista muusta leikataan ja kaikista tehokkaimpia yritystukia leikataan kovalla kädellä. On kuitenkin huomioitava se mahdollisuus, että päästöoikeuden hinnannousun myötä hiilivuodon riski kasvaa. Siksi olen tehnyt kaksi muutosehdotusta lain pykliin. Toivon, että tutustutte niihin ja että eduskunta hyväksyisi ne tulevassa käsittelyssä. Ehdotan pykälissä, että päästökauppakompensatiota aletaan maksamaan tilanteessa, jossa päästöoikeuden hinta ylittää 30 euroa, ja että se sidotaan energiatehokkuutta ja ympäristöystävällisyyttä edistäviin investointeihin.

18.34 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Sarkkisen esittämä 30 euroa käytännössä tarkoittaisi sitä, että mitään päästökaupan kompensatiota ei maksettaisi lähitulevaisuudessa. Toisaalta pitää ymmärtää se, mistä tässä päästökaupan kompensaatiossa on kysymys. Kysymys on nimenomaan siitä, että meidän kilpailijamaista osa maksaa sataprosenttisesti sitä kompensatiota, jonka EU sallii. Suomi mak-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

saa ainoastaan 50 prosenttia siitä. Jos me kotimaassa edellytämme sitten tiettyjä investointeja tälle, niin se ei auta meidän kilpailukykyä, ja siksi tähän ei ole voitu laittaa niitä energiatehokkuusrajoitteita, mitä on toivottu. Tärkeätä on, että me huolehdimme suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä, uhkana oli kahden kolmen paperikoneen alasajo.

18.35 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kuitenkin otettava huomioon se, että sähkön hinta on Euroopassa tai EU:ssa toiseksi alhaisin. Omassa lausunnossaan Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on kritisoinut tätä hallituksen esittämää tukea monesta näkökulmasta, mutta yksi niistä on se, että se ei käytännössä kannusta yhtään mihinkään. Vaikka yritys vähentäisi tuotantoaan Suomessa ja työvoimaansa Suomessa 49 prosenttia, niin se saisi aivan saman tuen.

18.36 Antero Vartia vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Sarkkinen tässä totesi hyvin, jos tämä tuki olisi muotoiltu toisin, sitä olisi voitu kannattaa myös jopa vihreiden toimesta mahdollisesti. Ongelma on se valuvika siinä, että tässä muodossa, kun energiantensiivinen teollisuus saa tuen, sillä ei ole mitään ohjaavaa vaikutusta. Tässä muodossa maksettuna tuki ei laske teollisuuden sähkön hintaa, jolloinka se ei myöskään paranna kannattavuutta, kun tuotteita valmistetaan, jolloinka se ei voi myöskään vaikuttaa siihen, että kilpailukyky paranisi. Toisin sanoen tässä annetaan teollisuudelle rahaa ilman ohjaavaa vaikutusta, ja käytännössä se tarkoittaa sitä, että nämä summat menevät osingonmaksuun.

18.37 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa sähkön hinta on tällä hetkellä matala eikä merkittäviä nousupaineita ole näköpiirissä, joten suurta kompensoitavaa ei kyllä ole nyt eikä tulevina vuosina. Suomen teollisuuden tuleva kilpailukyky on todella paljon riippuvainen siitä, minkälaiset tuotantoprosessit meillä on ja minkälaisia tuotteita meillä on. Siinä erittäin tärkeätä on panostaa tutkimukseen, tuotekehitykseen, uusiin innovaatioihin ja uusiin tuotantoprosesseihin, ja sitä pitäisi nimenomaan tukea. Sitä pitäisi tukea sillä tavalla, että jos tämmöinen tuki halutaan antaa, se sidottaisiin näihin energiatehokkuutta ja uusia ympäristöystävällisiä tuotteita kehittäviin investointeihin ja innovaatioihin. Sitä pitäisi tukea sillä tavalla, että yritystuissa painotettaisiin tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiotukia eikä niinkään tällaisia tukimuotoja, joita ei ole sidottu mihinkään tuleviin investointeihin vaan joita annetaan menneen toiminnan perusteella, ja edes työllistäminen (Puhemies koputtaa) ei ole mikään kriteeri tässä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuorot edustajille Hoskonen ja Turunen, ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan.

18.38 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihmettelen tätä energiakeskustelua yleensäkin senkin takia, kun Suomi on energiantensiivinen maa, sen me tiedämme kaikki. Esimerkiksi viime tammikuussa, taisi olla 7. päivä tammikuuta, Suomi tarvitsi 4 terawattituntia lisää sähköä selvittääkseen, ettei tarvitse maassa lähteä ajamaan joitakin alueita alas, pois valtakunnan verkosta.

Vieläkö te, veljet ja sisaret, haluatte tätä tilannetta lisää, että meillä puuttuu valtavasti sähköntuotantoa tästä maasta tällä hetkellä? (Hanna Sarkkinen: Miten se liittyy tähän?) Ja juttu on niin, että jos me haluamme tässä maassa pitää elintasoa yllä, meillä on pidettävä

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

huoli siitä, että tässä maassa tuotetaan energiaa. (Hanna Sarkkinen: Ei se liity tähän!) Nämä tuet, mistä tässä nyt puhutaan, ovat pikkuripauksia siihen ongelmaan, mikä meillä nyt on se jättiongelma. Kyllä minä sanon, että me voimme puhua täällä hiuksista ja hiuksenjuurista, (Hanna Sarkkinen: Puhutaanko lakiesityksestä?) mutta kun emme huomaa koko asiaa, niin täksi se sitten menee. — Ymmärrän tämän ongelman, mistä nyt puhutaan. Ei, edustaja Sarkkinen, en ole ulkona kartalta, mutta katsokaapas vähän kokonaisuutta välillä, tekisi hyvää sekin muuten.

18.39 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en toivo tämmöisiä tukimuotoja, mutta tätä me emme voi ajatella kansallisena ratkaisuna, vaan tämä on kansainvälinen ratkaisu. Jos meidän kilpailijamaat käyttävät tätä tukea, osa jopa 100-prosenttisesti, mitä EU sallii, josta Suomi käyttää vain 50 prosenttia, joka minun mielestäni on kohtuullinen, niin tämä ei ole kansallinen ratkaisu vaan tämä on tapa huolehtia suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyistä niin, että me saamme niitä tuotteitamme markkinoille hyödyntämällä samaa tukijärjestelmää, mitä muut tekevät. Tämä on se olennainen asia. Siksi me emme voi edellyttää tämän kompensaation käyttämistä johonkin muuhun tarkoitukseen kuin tuotteitten hintoihin, joka auttaa sitä kilpailukykyä. (Antero Vartia: Ei vaikuta!) — Toisin kuin Vartia sanoo, tämä ei valu mihinkään osakkeenomistajille, tämä varmistaa vain suomalaisen, käytännössä hyvin pitkälle suomalaisen, (Puhemies koputtaa) paperin viennin kansainvälisille markkinoille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Äsken sovitusti siirrytään puhujalistaan hetkeksi. Edustaja Aalto, teillä on puheenvuoro.

18.40 Touko Aalto vihr: Arvoisa puhemies! Tämä raskaan teollisuuden oma metsälahjavähennys eli suora lahja tehottoman ja paljon päästöjä aiheuttavan toiminnan jatkamiseen on sekä hallitusohjelman että markkinatalouden vastainen. (Kaj Turunen: Jaha!) Jos täällä olisi joitakin demarieduskuntaryhmän jäseniä, niin tätä voisi pitää ikään kuin demarien "kolme iloista rosvoa" -retoriikan hengessä vaikka raskaan sarjan rosvona, aivan samalla tapaa kuin metsälahjavähennystä. Sen sijaan, että verotuksessa kuljettaisiin kohti laajoja mutta verrattain matalia veropohjia, tehdään jatkuvasti uusia yritystukia ja uusia verotukia eli vähennyksiä ja kompensaatioita vähennysten ja kompensaatioiden perään. Toivon, että erilaisista yrittäjävähennyksistä kriittisesti puhunut oppositio olisi hereillä myös tämän kompensaation osalta, ja etenkin kokoomus voisi vihdoinkin palata edes jonkinlaisen markkinatalouden tielle. Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen mukaan hiilivuodosta ei tähän mennessä ole löydetty näyttöä ja hiilivuotoriski on uskomus, ei havaintoihin perustuva tosiasia. Puheet hiilivuotoriskistä perustuvat siihen, että kukaan muu kuin EU ei ikään kuin vähentäisi päästöjään. Maailmasta löytyy vähintään 19 toimivaa tai suunnitteilla olevaa erilaista päästökauppajärjestelmää, ja käytännössä kaikki maat ovat sitoutuneet Pariisin sopimukseen — ja jos Yhdysvallat toimii toisin, niin aivan kuten edustaja Sarkkinen toi esiin, me voimme ottaa käyttöön hiilitullit siinä vaiheessa, ja se on huomattavasti fiksumpaa ja tehokkaampaa toimintaa.

Arvoisa puhemies! Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan kompensaatioon oikeutettujen toimialojen osuus on Suomessa selvästi korkeampi kuin muissa EU-jäsenvaltioissa. VATT eli Valtion taloudellinen tutkimuslaitos toteaaakin, että näiden toimialojen tukien lisääminen entisestään ei edistä kansantalouden kasvuedellytyksiä

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

eikä yritystoiminnan tehokkuutta. Kun rahaa on vähän, pitäisi olla erityisen tarkkana siinä, miten noita vähäisiä rahoja käytetään. Eurojen sitominen verrattain heikkojen kasvunäkymien toimialoihin valtiontukien keinoin tosiasiallisesti alentaa kansantalouden kasvuedellytyksiä. Uudet tuet ovat kyseenalaisia myös siksi, että raskas teollisuus hyötyy jo nyt energiaveroleikkurista ja alemmasta sähköverokannasta. Tästä numeroiden kautta osoituksia, että ensi vuoden budjetissa teollisuuden alemman sähköveron mukainen tuki on arvioitu noin 400 miljoonaksi euroksi ja energiantensiivisen teollisuuden veroleikkurin mukainen tuki on noin 220 miljoonaa euroa. Tähän päälle siis ollaan antamassa vielä 43 miljoonaa euroa lisää eniten saastuttavan teollisuuden tukemiseen. Miksi hallitus siis pyrkii tietoisesti alentamaan kansantalouden kasvuedellytyksiä ja ohjaa euroja työn ja yrittämisen tukemisesta haittojen tukemiseen, etenkin tilanteessa, jossa Suomen sähkön hinta on EU:n toiseksi alhaisin, kuten edustaja Hassi tosiaan aikaisemmin jo viittasi? Paljon järkevämpää olisi investoida korkeamman jalostusarvon tuotantoon ja tutkimukseen, älykkyyteen ja kiertotalouteen, kuten muun muassa Sitran Mari Pantsar on osuvasti sanonut.

Mitä tulee muun muassa edustaja Turusen puheenvuoroihin työllisyydestä ja kilpailukykyvystä, eurojen käyttäminen tehottomasti tarjoaa parhaimmillaan vain hetken helpotuksen ja on kokonaisuudessaan jopa karhunpalvelus suomalaiselle työllisyydelle ja talouskasvulle. Työllisyyden ja kilpailukykyvyyden edistämiseksi olisi järkevää kannustaa niitä teollisuudenaloja, joilla on kansainvälisillä markkinoilla parhaat kasvun mahdollisuudet, kuten ympäristö- ja ilmastoteknologia. Jos näin joulun alla lahjoja annetaan, suomalaisen työllisyyden, teollisuuden ja talouden kasvun etu on se, että lahjarahat käytetään kotimaisen, vientikelpoisen osaamisen, uusien työpaikkojen synnyttämiseen ja teknologisen osaamisen ja innovaatioiden kehittämiseen eikä näiden tavoitteiden jarruttamiseen.

Lopuksi tahdon tuoda esiin sen, että kun nyt puhutaan kunnianhimoisesta ilmasto- ja energiapolitiikasta, niin kuinka hyvin siihen tarinaan sopivat kansainvälisen ilmastonrahoituksen leikkaukset ja eniten saastuttavan teollisuuden lisätukeminen. Ja edustaja Heinonen voi kysyä: miten hyvin tämä ehdotus tukee tervettä markkinataloutta? — Kiitoksia.

18.45 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä hie-
man surullisesti kuuntelin sitä, miten tässä edellisessä puheenvuorossa suhtauduttiin koti-
maiseen teollisuuteen. Täytyy ymmärtää, että suomalainen teollisuus on yksi maailman
kärkiluokkaa olevista ja erittäin pitkälle kehittänyt uusia tekniikoita, ympäristöllisyyttä ja
kestävyyttä. Jos mietitään vaikkapa terästuotantoa Suomessa, niin itse asiassa Outokumpu
ei ole kyllä maksanut viiteen vuoteen osinkoja, terästeollisuuden osalta se ei ainakaan osin-
koihin silloin voi mennä, kuten täällä keskustelussa on tuotu esille. Oikeastaan se, että
kaikki se romumetalli, mitä me Euroopasta suinkin vain saamme, tuodaan uudestaan jat-
kojalostettavaksi pohjoisille tehtaillemme, ei minun mielestäni ole mikään aivan pieni ym-
päristöseikka ja se, että se teräs pystytään uudestaan jatkojalostamaan jälleenmyyntiin. Ko-
rostaisin tässä, että tämä VATTinkin kritiikki kesältä kohdistui ennen kaikkea vihreiden ja
vasemmiston luomaan energiaveroleikkuriin, joka kyllä (Puhemies koputtaa) toi valtavan
(Puhemies: Ja nyt on minuutti käytetty reilunpuoleisesti!) määrän uusia yrityksiä palautuk-
sen piiriin.

18.47 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ongelmal-
lista, että tämän maan hyvin ansioituneet tutkijat ovat todenneet tämän päästökaupan kom-
pensaation olevan tehoton. Eli suomeksi sanottuna ylimääräinen raha, joka on myönnetty

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

teollisuudelle, ei luo lisäarvoa eikä paranna työllisyyttä, eli se raha menee suomeksi sanottuna hukkaan. Kysymys kuuluu: eikö tälle rahalle olisi parempaa käyttöä? Kyllä olisi meidän mielestämme. Niitä vähäisiä rahoja, mitä meillä on, voitaisiin käyttää esimerkiksi koulutussäästöjen paikkaamiseen ja hyvin moneen muuhun kohteeseen.

18.47 Antero Vartia vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noin 70 prosenttia tästä päästökauppakompensaatiosta menee metsäteollisuudelle. Metsäteollisuus ei ole tähän päivään mennessä maksanut päästöistään vaan on saanut kaikki päästöoikeutensa ilmaiseksi. Tämän lisäksi me olemme vielä kompensoimassa tätä samaan aikaan, kun sähkön hinta on ennätysalhainen ja myös päästöoikeuksien hinta on olematon. Jos tämä raha annetaan teollisuudelle, niin sillä tulisi olla jokin ohjaava vaikutus, niin että aidosti kehitetään teknologioita, joilla saadaan päästöjä alas, tai kehitetään teknologioita, joita voidaan hyödyntää maailmanmarkkinoilla. Koko maailma tulee tähtäämään päästöjen vähennykseen, ja täällä Suomessa tällä päästökauppakompensaatiolla taas mahdollistetaan se, että ei kehitetä niitä uusia ratkaisuja. (Puhemies koputtaa) Tämä on tehotonta varojen käyttöä, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro vielä edustaja Sarkkiselle ja sen jälkeen edustaja Aallolle, ja sitten siirrytään puhujalistaan.

18.48 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kulmuni puhui tässä suomalaisesta terästeollisuudesta, ja on totta, että suomalainen terästeollisuus on kyllä tehnyt hyvää työtä. Siellä on vähennetty päästöjä ja kehitetty uusia suhteellisen ympäristöystävällisiä tekniikoita (Jari Myllykoski: Maailman parhaita!) se huomioon ottaen, että terästuotanto aina tuottaa jonkun verran päästöjä. Mutta suomalainen terästuotanto on puhdasta.

Terästuotannon siirtyminen erityisesti Kiinaan on tosiasia, mutta se ei niinkään, kuten tuossa puheenvuorossani totesin, liity hiilivuotoon tai sähkön hintaan, vaan se liittyy Kiinan harjoittamaan teräsdumppaukseen, epäterveelliseen teräsdumppaukseen. Se liittyy maailmanmarkkinoiden rakenteen muutokseen. Se liittyy tuotantopanosten hintojen eroihin. Eli sitä ei tällä asialla ratkaista — ei varsinkaan, kun tämä tuki tulee menemään metsäteollisuudelle. Tästä menee terästeollisuudelle noin 13 prosenttia, 70 prosenttia menee metsäteollisuudelle, (Puhemies koputtaa) ja metsäteollisuus investoi tällä hetkellä Suomeen erittäin voimakkaasti, mikä osoittaa, että he eivät kaipaa tätä tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro tässä keskustelussa tämän debatin osassa, edustaja Aalto.

18.50 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On syytä tosiaan muistaa se, että kun puhutaan tästä päästöhuutokaupan kompensatiosta ja verrataan siihen, että kyllä muissakin maissa tällaisia tukia annetaan, niin tämän 43 miljoonan euron päälle tulee tosiaan 400 miljoonaa euroa sähköveron mukaista, alennettua, kannan mukaista tukea ja energiantensiivisen teollisuuden veroleikkurin mukainen tuki on noin 220 miljoonaa euroa. Kun puhutaan näistä tuista, niin pitää katsoa sitä kokonaisuutta, millainen kakku siitä syntyy. Jos kaikki ne eurot käytetään siihen, että kuljetaan kehityksessä

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

täysin vastavirtaan, niin tehdään itse asiassa karhunpalvelus, jolloin 1 euro lämmittää pienen hetken, mutta se saattaa olla itse asiassa esteenä 10 uudelle työpaikalle myöhemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

18.50 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Olen pettynyt paitsi hallituksen esitykseen myöskin siihen, että talousvaliokunta päätti jättää ottamatta huomioon ne ajatukset, mitä ministerit Rehn ja Mykkänen hallituksen esityksen antamisen jälkeen esittivät siitä, että tämä niin sanottu päästökauppakompensaatio sidottaisiin tiettyihin ehtoihin eli käytännössä tilanteeseen, jolloin oikeasti voisi olla ajateltavissa, että sille on perusteita.

Mutta ihan rautalangasta vielä ne perustelut, miksi pidän tätä huonona ja perusteettomana ja vääränä ratkaisuna.

Ensinnäkin talousvaliokunnan puheenjohtaja Turunen totesi, että tämä olisi tarpeen hiilivuodon hillitsemiseksi. No, onko tätä hiilivuotoa? Väitteitä hiilivuodosta on paljon, mutta VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, on todennut, että näyttöä hiilivuodosta ei ole.

Toiseksi, onko sähkön hinta Suomessa korkea päästökaupan takia? No, ei ole. Sähkön hinta on Suomessa EU:n toiseksi alhaisin. Esimerkiksi Saksassa, Tanskassa ja Britanniassa sähkö on teollisuudelle paljon kalliimpaa kuin Suomessa.

Kolmanneksi, ovatko nämä kyseiset alat ylipäättänsä EU:n päästökaupasta jotenkin kärsineet? No, siltä ei vaikuta, kun esimerkiksi Carbon Market Watch -analyysijärjestön mukaan päästökaupan alaiset suomalaiset yritykset ovat vuosien 2008 ja 2014 välillä ansainneet päästökaupalla yli 480 miljoonaa euroa, ja tähän lukuun ei vielä sisälly metsäteollisuus, metallijalostus kyllä sisältyy.

Neljänneksi, kärsivätkö nämä alat tukien puutteesta? Eivät kärsi. Edustaja Aalto jo totesi pariinkin kertaan, että nämä alat nauttivat jo ennestään 400 miljoonan euron arvoista etua alennetusta sähköverosta ja noin 200 miljoonan euron etua energiaveroleikkurista.

Viidenneksi, ohjaako tämä tuki jollain tavalla näiden alojen toimintaa Suomen taloutta ja työllisyyttä parantavaan suuntaan? Kuten jo debatissa totesin, VATTin lausunnossa sanotaan, että ei ohjaa. Jos tuotantoa ja työpaikkoja leikataan 49 prosenttia eli himppua vaille puolet, tuki säilyy aivan samansuuruisena kuin jos tuotanto pysyisi entisellään tai kasvaisi.

Kuudenneksi, onko EU todellakin ainoa, jonka markkinoilla hiilelle on hinta? No, ei ole. Tässä debatissa jo tuli esille, että niitä on kymmeniä maita. Sen lisäksi on olemassa Yhdysvaltojen osavaltioita ja Kanadan ja Kiinan provinssseja, joissa jo toimii päästökauppa. Monilla näillä markkinoilla, esimerkiksi Kiinassa, päästöoikeuden hinta on korkeampi kuin Euroopassa. Näiden alueiden on arvioitu tuottavan 40 prosenttia maailman bruttokansantuotteesta, ja ensi vuoden alussa Kiinassa päästökauppa tulee laajenemaan koko maahan. Eli sen lisäksi, mitä esimerkiksi edustaja Sarkkinen totesi, että Pariisin sopimus, joka on jo astunut voimaan, tulee tasapuolistamaan tilannetta, jo ennen sitä lähes puolet maailman bkt:stä tuotetaan alueilla, joilla hiilidioksidipäästöihin kohdistuu hinta.

Mitä tulee asenteeseen suomalaista teollisuutta kohtaan, minä haluaisin muistuttaa, että suomalainen teollisuus, vaikka se historiallisesti on ollut paljolti juuri näitä raskaan teollisuuden energiaintensiivisiä aloja, tänä päivänä ja tulevaisuudessa on paljon muutakin. Jo muutama vuosi sitten ympäristöteknologia eli cleantech nousi liikevaihdoltaan, vienniltään ja työllistävyydeltään metsäteollisuutta suuremmaksi alaksi. Jos tässä tuessa voisi olla jotain järkeä, jos se suunnattaisiin energiaa säästäviin ja päästöjä vähentäviin investointei-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

hin, sellaisiin investointeihin näillä raskaan teollisuuden aloilla, joihin suomalainen ympäristöteknologia tarjoaa ratkaisuja, silloin se voisi kehittää eteenpäin niitä suomalaisia teollisuudenaloja, joiden maailmanmarkkinat ovat kasvussa ja kasvavat nopeasti.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskushan on huomauttanut myöskin siitä, että tuet pitäisi kohdistaa ensisijaisesti sellaisiin aloihin, joiden näkymät ja nimenomaan kasvunäkymät maailmalla ovat suuret. Mutta tämä tuki kohdistuu päinvastoin sellaisiin aloihin, jotka ovat historiallisesti suuria mutta joiden kasvunäkymät eivät ole suuret. Kuten moni kollega tässä jo totesi, se pikemminkin lyö korvalle sitä osaamista, jota Suomessa myös on ja liiketoimintana jo isosti on, joka tarjoaa mahdollisuuksia paitsi suomalaisille toimijoille myöskin koko maailmalle toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Summa summarum: tässä on kyse joululahjasta näiden yritysten osakkeenomistajille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatkamme keskustelua.

18.56 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin on päästökauppakompensaatista kyse, ja täytyy tässä nyt ensin todeta tämä asia, että me olemme samassa EU-veneessä. Kun kuuntelimme tuolta valiokuntakuulemisiakin, niin hyvin pitkällehan se tulee siitä, että meidän tulee säilyttää meidän teollisuuden kilpailukyky. Tämä on yksi lähtökohta meidän yritystoiminnan osalta, ja toinen on hiilivuoto. Tässä on kumpaaakin asiaa jo hyvin käsitelty. Eli tämä vertailuarvo esimerkiksi Saksaan nähden: Saksassahan tämä kompensatio annetaan 100-prosenttisesti ja meillä vain 50-prosenttisesti. Tässäkin on heti huomattava ero tämän asian suhteen.

Meidän tulisi kannustaa hiilettömämpään yhteiskuntaan. Olen sitten taas ihan samaa mieltä myös siinä asiassa. Olen ehkä vähän surullinen siitä, että kaikki ajatukset eivät siellä valiokunnassa edenneet, mutta onhan meillä täällä valiokunnan loppuosassa tämä lauselma, että tulemme seuraamaan tätä yritysjärjestelmää ja uudistettaessa kriteerejä meidän tulee katsoa innovatiivisuutta, energiatehokkuutta ja energian säästämistä nykyistä paremmin. Valiokunta edellyttää myös, että kustannuskompensaatia ohjaavia vaikutuksia seurataan ja tutkitaan tuen muotoja ja niin edelleen.

Mutta näihin teollisuuden investointeihin liittyen, niin kuin tuossa edustaja Myllykoskin toi sen esille, meillä on erittäin hyvä, maailman paras metalliteollisuuden osaaminen ja myös hiilivuotojen osalta. Me olemme satsanneet, ja monesta muusta syystä teollisuus on satsannut, esimerkiksi taajuusmuuntajiin, millä on saatu sähkön energiatehokkuutta. Me olemme satsanneet tällä hetkellä esimerkiksi biokaasuun, raskasta polttoöljyä on syrjäytetty biokaasulla. Uusi metsäteollisuus on enemmän energian tuottaja tällä hetkellä kuin käyttäjä.

Eli tämä cleantech-sektori on vahvasti nousussa. Tässähan oli tahtotila — minä katselin, että ainakin vielä tuossa edustaja Vartian vastalauseessakin puhutaan vähähiilirahastosta. Minun mielestäni se on palopuheen paikka, mutta toisessa kohtaa. Meidän todellakin tarvitsisi nostaa ylös Suomessa niitä keinoja ja kannustimia, millä me saisimme meidän teollisuuden kääntymään ja sitä kautta näitä referenssikohteita. Puhun pelkästään energiasta nyt tällä hetkellä — ei liity tähän, mutta sen hiilikasan, mikä Helsingissäkin on, näkisin ihan toisen muotoisena energiakasana, biomassaan pohjautuvana muun muassa.

Toden totta, tämä on sähkön hinnan korjauksen ja korvauksen kompensatio. Mutta peruspohja on se, että me olemme samassa EU-veneessä ja meidän täytyy kilpailukyky ja yritystoimipaikat tällä hetkellä säilyttää.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

19.00 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä päästökauppakompensaatiokokoukaisuus on mielestäni yksi osa tätä hallituksen suurta talouspolitiikan linjaa, jossa koetaan tehdä Suomesta mahdollisimman turvallinen ja vakaa toimintaympäristö tällaisen pitkän taantuman jälkeisenä aikana. Tähän yhtenä osana on liittynyt se, että me olemme tehneet erittäin vaikean kilpailukykykysymyksen, jonka tuloksena nyt sitten pääsemme pian Ruotsin ja Saksan tasolle kilpailukykykysymyksissä. Ja kyllä yhtenä kysymyksenä on, totta kai, myös meidän perusteellisuutemme asema tässä maassa.

Vähän täytyy ihmetellä kyllä tätä vihervasemmiston linjausta, koska kuitenkin myös edellisessä hallituksessa olitte itse luomassa esimerkiksi energiaveroleikkuria, joka on paljon massiivisempi järjestelmä, emmekä kuule kritiikkiä nyt sitä kohtaan. Se oli siinä ajassa erittäin tärkeä teollisuudelle, ja sitä samaa huolta suomalaisista teollisuuden työpaikoista tämäkin hallitus kantaa, ja tämä on varmasti ihan yhteinen huoli, että kaikki haluavat pitää mahdollisimman hyvin suomalaiset teollisuuden työpaikat tässä maassa.

Kun on kritisoitu sitä, onko tätä hiilivuotoa nyt sitten tosiasiallisesti edes olemassakaan, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on asiasta eri mieltä ja Maailmanpankki on siitä eri mieltä. On olemassa monenlaisia tutkimuksia, ja voi ajatella myös, että nykyisessä järjestelmässä, mitä on luotu alemmalla energiaverokannalla teollisuudelle, vaikkapa päästökauppakompensaatioilla, niiden tulokset ovat sen kaltaisia, että ne ovatkin saattaneet olla aivan toimivia. Se ei suoraan sano siis sitä, että näiden takia tulee nyt esille sitten se, että hiilivuotoa ei tapahdu. Voi olla niin, että nimenomaan näiden lukuisten teollisuutta tukevien asioiden takia tosiasiallisesti se hiilivuotoriski on onnistuttu minimoimaan, mistä kuitenkin myös Maailmanpankki on puhunut. Ja kuitenkin tämä on sitten myös sidoksissa siihen, mikä on päästöoikeuden hintataso, ja seuraavan neljän vuoden aikana ne (Puhemies koputtaa) kompensaation kustannukset eivät tule kuitenkaan nousemaan sen hintatason yläpuolelle.

19.02 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Kulmuni totesi, teollisuudelle on luotu jo paljon erilaisia tukielementtejä ja sadoilla miljoonilla annetaan teollisuudelle erilaisia tukia. Kysymys kuuluukin, onko perusteltua lisätä vielä yksi uusi tuki, mille ei ole mitään tällaista vastinelementtiä tilanteessa, jossa tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatorahoitusta, joka suunnataan yrityksille, leikataan. Nämä tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiotuet yrityksille ovat tutkimustenkin mukaan kaikista tehokkaimpia yritystukia työllisyyden, kasvun ja uusien työpaikkojen kannalta, joten kysymys on siitä, että kun meillä on rahat vähissä ja pitää miettiä, mihin niitä kohdistetaan, niin itse kyllä katson, että ne kannattaisi kohdistaa mahdollisimman tehokkaasti, mahdollisimman paljon uutta työtä luovasti ja kasvua luovasti sinne tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatorahoituksen puolelle mieluummin.

19.03 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Täytyy kiittää vasemmistoa siitä, että täällä teidän talousvaliokunnan omissa muutosesityksissänne otatte kuitenkin huomioon vaikkapa sen suomalaisen terästeollisuuden tilanteen. Aika kovaa puhetta noin niin kuin muutoin vasemmiston puolelta, joka on kuitenkin teollisuuden keskuudessa erittäin suosittu, suuren kannatuksen omaava puolue. Valitettavaa on, että vihreät eivät suostu senkään vertaa tätä asiaa tulkitsemaan suomalaisten teollisuustyöpaikkojen puolesta.

Mutta sitä samaa huolta tietenkin hallitus on kantanut tässä päästökauppakompensaatioasiassa kuin edellinen hallitus kantoi energiaveron palautusjärjestelmän suhteen, ja siinä-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

hän hieman yli kymmenkunta yritystä, jotka ensin olivat sen piirissä, nousi 140 yritykseen ja 7 miljoonan euron panos nousi 200 miljoonan panokseen, niin että samaa huolta suomalaisista työpaikoista kantaa myös tämä hallitus, ja ihan hyviä lukujahan siellä on kokonaistaloudellisesti olemassa, kun katsotaan näitä kaikkia isoja talouden hankkeita, mitä tämä hallitus on eteenpäin saanut.

19.04 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kulmuni väitti, että kritiikkiä edellisen hallituksen hyväksymää energiaveroleikkuria kohtaan ei olisi. Haluaisin nyt vain tässä kertauksen vuoksi muistuttaa siitä, että sen vaihtoehtobudjetin, minkä vihreät ovat esittäneet, rahoituspuolesta erittäin suuri osa perustuu siihen, että vähennetään ympäristölle haitallisia tukia, joita valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön yhdessä muutama vuosi sitten tekemän selvityksen mukaan on aika monta miljardia vuodessa.

19.05 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En minäkään ole innostunut tästä tuesta, mutta tämä ei ole kansallinen asia. Niin kuin täällä edustaja Sarkkinen sanoi, meillä on rahat vähissä ja meidän pitäisi käyttää omia rahojamme paljon muuhunkin. Se on kyllä ihan totta. Mutta kun tämä ei ole kansallinen asia, vaan tämä on kansainvälinen asia. Tässä on kysymys siitä, että meidän kilpailijamaat käyttävät tätä samaa tukea 100-prosenttisesti siitä, mitä EU sallii, mutta me käytämme vain 50. Tässä on kysymys suomalaisten työpaikkojen säilymisestä, meidän kilpailukyvyistä, ja siksi tämä on välttämätöntä niin pitkään kuin meidän kilpailijamaat käyttävät tätä samaa tuki-instrumenttia. Siksi tämä ei ole kansallinen kysymys, vaan tämä on kysymys siitä, onko meidän duunareilla töitä. Mitä näitä keskusteluja olen käynyt vasemmistoliiton kanssa, niin ilmeisesti vasemmistoliitossakaan tämä Sarkkisen linja ei ole välttämättä se ainut linja, vaan edustaja Myllykoski on kertonut aivan jotain muuta.

Puhemies Maria Lohela: Vielä yksi vastauspuheenvuoro.

19.06 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Herää kysymys, eikö hallituspuolueiden keskuudessa olla ollenkaan huolissaan tulevaisuuden työpaikoista, syntymättömistä työpaikoista, kun yli 100 miljoonan vuosittaiset leikkaukset kohdistetaan tutkimus- ja tuotekehityspanoksiin. Tokikaan nämä syntymättömät työpaikat ja ne alat, mitkä tulevaisuudessa työllistävät, eivät voi lobata eivätkä järjestää saunailtoja samalla tavalla kuin olemassa olevat yritykset voivat esimerkiksi järjestää lobbaustilaisuuksia.

Eli kun rahat ovat vähissä, niin täytyy kyllä miettiä, miten olemassa olevilla yritystukiin varatuilla rahoilla saadaan mahdollisimman paljon vaikuttavuutta, saadaan mahdollisimman paljon työtä Suomeen. Ja tutkimusten mukaan tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatio-rahoitus on sitä tehokkainta yritysrahoitusta, millä me pystymme synnyttämään Suomeen työtä ja työpaikkoja. Kyllä myös näistä työpaikoista pitää olla erittäin huolissaan ja siitä, mitä sillä aiheutetaan, kun tästä leikataan.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä edustaja Turunen.

19.07 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen edustaja Sarkkisen kanssa täysin samaa mieltä siitä, että kaikki ne kansalliset toimenpiteet, millä

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

edistetään puhtaan energian ja cleantechin kautta saatuja työpaikkoja Suomeen, ovat äärimmäisen tärkeitä. Pitää vain nyt ymmärtää se, mistä on kysymys. On kysymys kansallisista toimenpiteistä, mitä me täällä Suomessa teemme, ja sitten on myöskin tämä kansainvälinen ympäristö, missä me toimimme. Ja tässä on nyt kysymys nimenomaan tämän päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensoinnista, on kysymys siitä, että me toimimme kansainvälisessä ympäristössä. Jos me emme tässä ole mukana tukemassa suomalaista teollisuutta, niin meidän kilpailukyky jää liian kauaksi taakse meidän kilpailijamaitten kilpailukyvyistä, ja se tarkoittaa sitä, että meiltä tavara ei vain ylitä rajoja. Käytännössä se, jos tätä ei esimerkiksi hyväksytä, voi tarkoittaa arviolta kahden kolmen paperikoneen alasajoa, ja se on erittäin merkityksellistä tässä maassa.

Puhemies Maria Lohela: Listalle.

19.08 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensoimisesta on kannatettava juurikin siitä syystä, että suomalaiset ovat historian saatossa maksaneet työpaikkoina päästökaupan epäedullista, todella kovaa hintaa. Tätä hallituksen esitystä on nyt talousvaliokunta asiantuntijakuulemisen jälkeen tarkastellut ja muuttamattomana hyväksynyt — hyvä niin, tätä lähetekeskustelussa esitinkin.

Ei ole sellaista hallituksen esitystä, johon ei vihervasemmisto jotain vastalauseita lausuisi. Tässä kohtaa vastalause on erilainen vihreiltä ja vasemmistolta. On omituista, että vasemmistoliitto tuntuu ajattelevan niin, että suomalaisten työpaikkojen olemassaolo ja teollisuuden toimintaedellytykset ovat toissijaisia, kun vain pääsee parantamaan maailmaa oman ideologiansa mukaan. Vihreiltä tässä ei ole mitään kovin yllättävää. Vastalauseesta paistaa läpi se toive, että suomalainen raskas teollisuus sopisi ajaa alas luovan tuhon hengessä. (Satu Hassi: Höpö höpö!)

Arvoisa puhemies! On käsittämätöntä ja suorastaan epäisänmaallista esittää, että Suomi ei huolehtisi oman teollisuutensa kilpailukyvyistä edes puolet siitä, mitä kilpailijamaamme EU:ssa. On myös käsittämätöntä esittää, että tässä olisi kyse jostain lahjasta millekään työnantajille. Tätä tukea on vaadittu teollisuuden työntekijäjärjestöjen taholta. Mitä tukea ne tässä vihervasemmiston mielestä saavat? Ei suinkaan, kyse on suomalaisen työn puolustamisesta.

19.10 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimiseksi on nyt saanut mietinnön muodon, ja tämä mietintö on erittäin hyvä ja kannatettava.

Pakkohan meidän on kaikkien tunnustaa se, että Suomi elää sillä vientikaupalla, mikä noista satamista tälläkin hetkellä tuonne ulkomaille menee meidän kauppakumppaneillemme. Kun tämä päästökauppasysteemi on tällainen kuin se on ja se aiheuttaa tiettyjä ongelmia nimenomaan energiantensiivisille valtioille, kuten Suomelle, niin näitä epäoikeudenmukaisuuksia pyritään tasaamaan, ja tälle on Euroopan unionin hyväksyntä. Kysymyksessä ei ole mikään laitton markkinatalouden tukeminen tai sellainen tuki, joka vääristää kilpailua. Elikkä tämä on aivan unionin hyväksymä menettely, sitä älköön kukaan epäillä.

Kun katsoo suomalaista teollisuutta ja sen rakennetta, niin aivan kuten edustaja Mäkelä äsken omassa puheenvuorossaan totesi, minkä ihmeen takia — sitä minä en vain jaksaa ymmärtää — vasemmistoliiton edustajatkin ovat täällä käyttäneet kriittisiä puheenvuoroja, nimenomaan se porukka, jonka kannattajista suurin osa, väitän, on niissä töissä, joista pide-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tään tässä maassa tiukasti kaksin käsin kiinni — nimenomaan kaksin käsin kiinni, että jokaisella suomalaisella olisi töitä. Uskon, että vasemmistoliiton kannattajia näistä työmiehistä ja -naisista on hyvin paljon, ja te näitä vastustatte täällä suureen ääneen. Kannattaa ehkä ensin hieman perehtyä asiaan syvällisemmin ennen kuin lausuu hyvin syvällisiä ajatuksia puhujapöntöstä.

Juttu on nimittäin niin, että suomalaisen teollisuuden rakenne on erittäin energiaintensiivinen. Kaikki me tiedämme, että paperikone ei tuota sähköä vaan se vie valtavasti sähköä, se on valtava sähkösyöppö. (Satu Hassi: Kyllä paperitehdas tuottaa sähköä!) — Paperitehdas ei tuota sähköä, edustaja Hassi. Kannattaisi lukea oppikirjoja pikkuisen syvällisemmin. Sellutehdas sitä tuottaa kyllä mutta ei paperitehdas. Sen suurempaa sähkösyöppöä kuin paperitehdas en nyt osaa äkkiä kuvitella. No, varmaan metallisulatto tekee siinä ennätyksen, ja nekin saavat näitä päästökauppakompensatioita jonkun verran. Kyllä ihmettelen suuresti, edustaja Hassi, sitä, että te kun levitätte tätä myrkkyä ja disinformaatiota tuonne maailmalle, niin eikö teillä omaan korvaanne koske yhtään, kun te näitä vääriä tietoja levitätte maailmalle: muka paperitehdas tuottaa sähköä. Tuottaa se pikkuisen sähköä, hankaussähköä, koska kun ne valtavat telat pyörivät, niin ne ovat tuhansien kilowattien sähkömoottoreita, jotka pyörittävät niitä valtavia teloja. Kun minun tietääkseni teillä on erittäin korkea koulutus taustalla, niin käyttäkää sitä koulutustanne hyväksi ja kertokaa ihmisille, mikä on totta. Se ei liene poliitikollekaan väääräksi, jos kertoo äänestäjille, mikä on totta. Mutta varmaan senkin takia te olette täällä nyt juuri tätä puolustamassa, kun yritätte väittää, että paperikone tuottaa sähköä. No, se ei ole minun päänsärkyni.

Joka tapauksessa, arvoisa rouva puhemies, kun nyt näitä kompensatioita maksetaan ja Suomikin niistä pikkuisen hyötyy, niin on aivan erinomainen asia, että suomalaista työtä tuetaan. Tämähän on aivan loistava asia. Me emme voi jäädä maailman kilpailussa toiseksi tai kolmanneksi. Jokainen menetetty kauppa tarkoittaa, että meillä on lisää työttömiä. Ja en usko, että tässä salissa on yhtään kansanedustajaa, joka haluaisi, että Suomeen tulee työttömiä lisää. Eikö meillä niitä ole jo riittävästi? Onhan täällä, totta kai, leikkureitakin. Ihan kaikkiin paikkoihin näitä päästökauppakompensatioita ei voi saada eikä tarvitsekaan saada, mutta meillä on kuitenkin sellainen teollisuuden rakenne, että se vaatii tukea. Me olemme täällä Pohjolan nurkassa kaukana päämarkkina-alueilta ja ennen kaikkea kylmässä Pohjolassa, joka jo lähtökohtaisesti käyttää enemmän energiaa kuin esimerkiksi joku Ranska tai Saksa. Heillä on lämmin ilmasto ja monta muuta etua meihin verrattuna.

Todellakin, kun tällainen laki kerran on tehty ja talousvaliokunta on tehnyt tästä erinomaisen mietinnön, jota vahvasti tuen, niin toivon, että tässä eduskunnassa saavutettaisiin suuri yhteisymmärrys siitä, että suomalaista teollisuutta kannattaa tukea ja pitää elinvoimaisena. Kivihiilellä tässä maailmassa tuotetaan yhä enemmän sähköä, vaikka moni puhuu täällä vihreistä asioista ja on milloin Marrakechin kokousta ja milloin Pariisin kokousta ja milloin mitäkin. Mutta kylmä tosiasia tänä päivänä esimerkiksi Japanissa on se, että Japani käyttää yhä enemmän kivihiiltä. Kun ydinvoimaloita pannaan kiinni Fukushimaa jälkeen, niin millä se energia korvataan siellä? Kivihiilellä.

Toivoisin, että edustaja Hassikin tästä prinsessa ruususen unesta edes joskus heräisi ja ottaisi selvää siitä paperikoneen sielunelämästä. Se ei todellakaan tuota sähköä, eikä maailmassa kivihiilestä päästä irti vielä kymmeneen vuosiin. Tavoitteen pitää olla korkealla, mutta kannattaa kuitenkin näissä tosiasioissa pitäytyä, ja se on varmaan ihmisen omankin elämän kannalta helpompaa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Puhemies Maria Lohela: Myönnän yhden vastauspuheenvuoron, mutta puhujalista on sen verran lyhyt, että pidättäydytään debatista ja voidaan käydä tuon puhujalistan kautta keskustelua.

19.15 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt näitä erilaisia adjektiiveja ja muita määreitä, mitä edustaja Hoskonen tässä luetteli ja liimasi minunkin nimeni yhteyteen, kommentoi mutta totean vain sen, että metsäteollisuus on paitsi huomattava sähkön ja muun energian kuluttaja myöskin huomattava sähkön ja energian tuottaja — tosin siis siitä pääosan se kuluttaa itse. Mutta keskeinen syy esimerkiksi siihen seikkaan, että uusiutuvan energian osuus Suomessa tuotetusta sähköstä on EU-vertailussa korkea, on juuri nimenomaan metsäteollisuudessa käytetty puupohjainen energia, jolla on Suomessa monien vuosikymmenien perinteet.

19.16 Antero Vartia vihr: Arvoisa puhemies! Täällä ollaan huolissaan kilpailukyvvystä, ja voin vakuuttaa, että minäkin olen huolissani suomalaisesta kilpailukyvvystä, mutta meidän ei kannata olla huolissaan pelkästään kilpailukyvvystä vuonna 2017 vaan kilpailukyvvystä vuonna 2025. Silloin kun me myönnämme tämäntapaisia tukia, jotka eivät uudista teollisuutta millään tapaa vaan pikemminkin pitävät teollisuuden näissä vanhoissa toimintamalleissa, niin vaarana on, että me heikennämme kilpailukykyä tulevaisuudessa.

Nyt tässä päästökauppakompensaatioissa ei, esimerkiksi edustaja Sarkkisen tai minunkaan kohdalla, ole edes kyse siitä, ettei teollisuudelle saisi antaa rahaa, vaan kysymys on siitä, millä perusteella se raha annetaan. Haluan korostaa sitä, että nyt kun parhaatte meitä, meidän vastalauseitamme, niin se oli ministeri Rehn, (Hanna Sarkkinen: Kyllä!) joka esitti, että muutetaan tätä tapaa, jolla tämä maksu maksetaan teollisuudelle, ja me olisimme olleet valmiita kannattamaan sitä. Toivoimme, että se menisi läpi. Sen takia tuntuu turhalta, että tämä keskustelu säilyttyy täällä tällä tavalla.

Edustaja Pirttilahdelle kiitos siitä, että olette lukenut vastalauseen ja nostitte esille sieltä tämän vähähiilirahaston. Jotta salissa olevat ymmärtävät, mistä on kyse: Ajatuksena on se, että kun valtio myy päästöoikeuksia, saa niistä rahaa, niin osa siitä laitettaisiin tähän rahastoon, jossa istuisi tutkijoita, virkamiehiä ja elinkeinoelämän edustajia, jotka miettivät, miten tämä raha palautetaan takaisin elinkeinoelämälle, niin että siitä saadaan mahdollisimman suuri hyöty elinkeinoelämälle ja suomalaiselle kilpailukyvyllä pitkällä aikavälillä. Tämä rahasto pystyisi ottamaan suurempia riskejä kuin mitä muuten mahdollisesti tehtäisiin, ja tämäntapainen toimintamalli on elinkeinoelämän toiveen mukainen.

Päästökauppakompensaatio maksaa rahaa. Samaan aikaan kun Suomessa puhutaan siitä, että verot (Puhemies koputtaa) ovat tarpeettoman korkealla ja aiheuttavat kannustinongelmia, niin puhutaan siitä, että Suomi velkaantuu liian nopeasti, joten meidän kannattaa miettiä...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Vartia, tänne eteen voi tulla jatkamaan.

...millä me saamme mahdollisimman hyvän vastineen näille rahoille.

19.18 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, voisiko sanoa, monisäikeinen mutta monimuotoinenkin hallituksen esitys, jossa on siteeksi totta ja siteeksi todenpohjaisuutta. Täytyy kuitenkin muistaa ne lähtökohtaiset perusteet, mihinkä päästökauppa

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

aikanaan on perustettu. Eli tietyt Euroopalle tärkeät teollisuudenalat saivat tätä järjestelmää rakennettaessa ilmaisia osuuksia, ja jos nyt oikein tässä vaikkapa hetki sitten käytyä keskustelua siteeraan, niin metsäteollisuus on näitä oikeuksia jo myynyt, ja voi olla, että kun tätä hallituksen esitystä nyt viedään toteutukseen, niin myytävää riittää vielä enemmän. Eli kun arvioidaan, kenenkä taskuun tämä hyöty valuu, niin ei ole toki väärää todistusta, jos edustajat täällä sanovat, että osinkojen jakoon voi mennä.

Mutta toisaalta näin satakuntalaisena teollisuudesta leipänsä ja lapsille vaatteet ostaneena työmiehenä on tosiasiana todettava se, että kyllä tällä palautusjärjestelmällä, mikä Saksassa on, Suomesta ja Raumalta paperikone suljettiin. Se oli kylläkin tehokkaampi, kannattavampi, mutta siitä huolimatta tämä kone suljettiin. Ja se, että valiokunnan puheenjohtaja tuo tämän paperikonekärki edellä, on kyllä ihan sinällään faktaa. Mutta kun tämä kohdentuu metsäteollisuudelle siltä osin, niin jollain lailla, voisiko sanoa, on hieman hupaisaa, että sähkön tuottajille myönnetään energiantensiivisen teollisuuden tukea. On siinä semmoinen pieni ristiriita noin ajatuksellisesti, että kuinka tämä on mahdollista.

Arvoisa puhemies! Edustaja Hassi otti hyvän kohdan tästä esille, että tukea saa silti, jos ei mennä tiettyjen työpaikkojen menetysten prosentuaaliselle tasolle, ja tämä on aika hyvä kyllä huomioida, että missä kuljetaan tässä, kun näitä asioita pohditaan.

Täällä on sanottu, että ei ole todistettu hiilivuotoa. En lähde salissa nyt kamppailemaan siitä, onko sitä vai ei. Aivan varmasti on niin, että Kiina osaltaan on ollut yksi semmoinen hiilivuodon aiheuttaja, ja hyvin täällä talousvaliokunnan jäsenet ovat ottaneet esille sen, että tämä Kiinan teräksen dumpkaus on yksi sellainen. No, varmasti on, mutta olisin toivonut, että tässä salissa olisi jo tässä vaiheessa vuotta herätty siihen, minkälaisen uhan edessä todella olemme terästeollisuudelle.

Pohditaan sitä, onko Kiina markkinatalousmaa, onko se WTO:n täysjäsen, jolloin Euroopalta edellytetään näitten suojatullien pois ottamista. Täytyy sanoa, että olisin toivonut, että talousvaliokunnan puheenjohtaja Turunen olisi jollakin tavalla puheessaan ottanut tämän esille, että hänellä on sellainen sisäpiirin tieto, että näin ei missään tapauksessa tule käymään, jolloin olisin voinut hengähtää ehkä eurooppalaisen auto- ja terästeollisuuden kanssa hieman rauhallisemmin mielin. No, laskelmien mukaan tähän ei veisi Suomesta kuin 700 työpaikkaa, koska se Kiinassa tuotettu teräs ei ole niin korkealaatuista kuin mitä Torniossa tuotetaan ja Raahessakin.

Suomalainen terästeollisuus on maailman huippua, mutta siitä huolimatta meidän pitää olla edistämässä niitä teknologioita, jotka vieläkin kehittyneemmin tuottavat puhtaammin terästä. Siinä mielessä tässä ei pitäisi olla ristiriitaa, että meidän cleantech-ala on tulevaisuuden ala, sillä olen aivan varma, että parhaimmat cleantech-tuotteet syntyvät referensseinä näihin isoihin, raskaassa teollisuudessa olevia päästöjä hillitseviin teknologioihin. Se on yksi osa-alue, ja jos meillä ei ole paikkoja, missä referenssejä voi syntyä, ei meillä synny uutta työllisyyttäkään.

Arvoisa puhemies! Teollisuus tällä hetkellä Suomessa ei pelkää parhaiden käytössä olevien teknologioiden pakkoa. Suomi on ollut edelläkävijä omalla kansallisella lainsäädännöllään myös siltä osin, että meillä teollisuus on koettanut olla edelläkävijä, ja se tarkoittaa sitä, että viranomaiset ovat edellyttäneet aina tiukempia ja tiukempia päästörajoja niin rikkidioksidin kuin muidenkin osalta. Kyllä tämmöinen edelläkävijyyden askel on syytä ottaa mutta unohtamatta sitä, että kyllä tosiasiaa talousvaliokunnan puheenjohtajan toteamus, että olemme kilpailijamaiden kanssa tässä samassa lähtötilanteessa, valitettava totuus on: näin me olemme. Ei se pelkkä kannattavuus, vaan se, kuinka kannattavia olemme

kilpailijamaita kohden, tarkoittaa sitä, missä paperikone pyörii. Sellutehtaat pyörivät Suomessa ilman tätäkin, kovasti hyvin tuottavat — runsaasti sähköä.

19.25 Kaj Turunen ps: Arvoisa puhemies! Tulin tähän pöytäkirjaan siltä varalta, että en ehdi ihan kahteen minuuttiin sanoa sitä, mitä meinasin nyt sanoa.

Kiitoksia edustaja Myllykoskelle erinomaisesta puheesta. Hän viittasi kiinalaisen teräksen tuontiin EU-alueelle. Todellakin siinä on sellainen tilanne, että EU:ssa valmistellaan tämmöistä polkumyynnihinnoittelutullia, joka tulee jatkossa koskemaan myöskin kiinalaista terästä siitä huolimatta, että Kiina on WTO:n jäsen. Se koskee kaikkia valtiota, jotka tuovat niin sanotusti polkumyynnihinnoilla tuotteitaan EU-alueelle.

Mutta varsinaisesti tässä omassa puheessani haluaisin nyt ottaa kantaa edustaja Hassin puheenvuoroon. Toisin kuin edustaja Hoskonen — Hoskonen vähätteli, tai ainakin tuli semmoinen tunne siitä, että hän omassa puheessaan vähätteli, Marrakechin ilmastokokousta — minä olen ollut itse mukana Pariisin ilmastopuolustusneuvotteluissa ja niin olen myöskin Marrakechissa ja pidän itse äärimmäisen tärkeänä näitä kansainvälisiä ilmastopuolustuksia ja niitä toimenpiteitä, mitä me globaalisti yhdessä teemme, koska ne ovat ainoa ratkaisu. Pienimmillä osa-alueilla kansallisilla toimilla... Tai voisi sanoa näin, että ainoastaan globaaleilla sopimuksilla me pääsemme kilpailuneutraalisti parhaimpiin tuloksiin ilmastopäästöjen vähentämiseksi. Muut, pienemmät alueet eivät tue sitä kilpailuneutraalisuutta.

Mutta mitä tulee tähän edustaja Hassin puheeseen, niin poimin muutaman pointin tästä. Hassi omassa puheessaan puhui hiilivuodosta ja VATTin tutkimuksista, mutta itse asiassa VATT ei päästä hiilivuodosta. Totuus on, että teollisuus on se, joka päättää hiilivuodosta. Onko teollisuus sitten kärsinyt päästökaupasta? Itse asiassa vastaus ei ole tässä yhteydessä merkityksellinen. Onko teollisuus kärsinyt tukien puutteesta? Vastaus ei tässäkään asiassa ole merkityksellinen. Onko yritystuilla ollut ohjaavaa vaikutusta? Ironista kyllä, vastaus ei ole tässäkään yhteydessä merkityksellinen. Onko EU ainoa alue, jonka hiilelle on hinta? Silläkään vastauksella tässä yhteydessä ei ole merkitystä. Mikä on sitten merkityksellistä? Merkityksellistä tässä yhteydessä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensoinnissa on tämä kansainvälinen ympäristö, missä Suomi ja Suomen teollisuus toimii. Tämä on tässä yhteydessä merkityksellistä. Nämä kysymykset ovat tärkeitä asioita, mutta itse asiassa ne ovat kansallisia, tai vaihtoehtoisesti ne ovat globaalisti sovittavia tai siinä yhteisössä sovittavia, jossa sovitaan myöskin päästökaupan kompensointi, eli EU-alueella. Kansallisina kysymyksinä näillä vastauksilla ei ole merkitystä.

Koska tämä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensointi on käytössä meidän kilpailijamaissa, siksi Suomi on pakotettu huolehtimaan oman teollisuutensa kilpailukykyvyydestä. Tämä on se olennainen juttu. Minä en hurraa tälle tuelle. Toivoisin, että meidän kilpailijat eivät käyttäisi tätä tukea, niin että meidänkään ei tarvitsisi käyttää. Mutta jos meidän kilpailijamaat käyttävät tätä tukea, niin silloin meidän suomalaisten työpaikkojen puolesta taistelu edellyttää sitä, että myös Suomi osallistuu siihen. Ja hyvin maltillisesti Suomi siihen osallistuu, kun osallistuu vain puolella siitä, minkä EU sallii, kun meidän kilpailijamaat, esimerkiksi Saksa, käyttävät sataprosenttisesti tätä hyväkseen.

Ja vielä, arvoisa puhemies, ihan lopuksi: Edustaja Vartia sanoi, että ei kannata olla huolissaan suomalaisen teollisuuden kilpailukykyvyydestä vuonna 2017 vaan vuonna 2025. Päinvastoin, meidän on oltava huolissamme suomalaisesta kilpailukykyvyydestä juuri nyt, 2016—2017. Tämä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensointi on väliaikainen ratkaisu. Siksi me olemme nyt huolissamme suomalaista kilpailukykyvyydestä: nyt tänä vuonna, ensi

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

vuonna, seuraavana vuonna. Nyt me olemme siitä huolissamme. Toivon, että meidän ei tarvitse olla suomalaisesta kilpailukyvyistä enää huolissamme vuonna 2025, mutta nyt meidän on oltava siitä huolissamme.

19.31 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että edustaja Turunen osoitti arvostavansa kansainvälisiä ilmastositomuksia ja ilmastoneuvotteluja, vaikka edustaja Turusen puheenvuoron logiikka nyt kokonaisuutena ei minulle aivan avautunut. Minun insinöörilogiikallani, jos kompensoidaan päästökaupan epäsuoria kustannuksia, pitäisi ensin osoittaa, että niitä epäsuoria kustannuksia on, ja kysymyshän on nimenomaan siitä, että sitä ei ole osoitettu.

Kiinalaisen teräksen dumppausta Euroopan markkinoille ja mahdollisesti muuallekin en yhtään kyseenalaista, mutta kansainväliset kauppasopimukset antavat mahdollisuuden täsmätoimiin tällaista dumppausta vastaan, sitä varten tällaista tukea ei tarvita.

Minä vielä korostaisin Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen lausunnossa sitä, että kun tämän tuen määrä perustuu vuosien 2005—2011 sähkön kulutukseen ja EU:n päästöoikeuden hintaan, niin se ei vaikuta mitenkään siihen, miten nämä teollisuuslaitokset tänä päivänä toimivat, ei esimerkiksi siten, miten suomalaisomisteinen yritys, jolla on tuotantolaitoksia Saksassa ja Suomessa ja muissa maissa, päättää optimoida ja jakaa tuotannon näiden laitosten kesken.

Edustaja Myllykoski puhui hyvin tärkeitä asioita siitä, miten suomalainen raskas teollisuus investoi ympäristöteknologiaan — siitä minäkin puhuin. Suomalainen raskas teollisuus on merkittävä asiakas suomalaiselle ympäristöteknologialle, jonka liikevaihto vuonna 2013 oli 26 miljardia euroa, siis suomalaisen ympäristöteknologian, kun samana vuonna koko metsäteollisuuden, mukaan lukien siis puurakentaminen ja huonekalut ja kaikki, arvo oli 21 miljardia euroa. (Puhemies koputtaa) Tämä cleantech on semmoinen ala, jonka ennustetaan kaksinkertaistuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana, toisin kuin paperiteollisuuden.

19.33 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ovat totta juuri nämä luvut, mitä edustaja Hassi tässä kertoi, mutta täytyy muistaa, ettei syyllistytä itsepetokseen. Tänä päivänä raskaan teollisuuden investoinneista 70 prosenttia on ympäristöinvestointeja, vaikka niillä totta kai ennemminkin tavoitellaan tuotannon parempaa tuotavuutta ja läpimenoa, mutta niissä on aina osa ympäristöteknologiaa. Mutta vaikka kuinka olen samaa mieltä, että meidän raskas teollisuus todellakin uusiutuu ja käyttäytyy juuri noin edellä kuvatusti kuin edustaja Hassi sanoi, niin ei silti sorruta liikaa hurraamaan sille. Kyse on bisneksestä, ja kun bisnestä tehdään, niin siihen liittyy onneksi myös tämä ympäristöteknologian edistäminen.

19.34 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä lähtökohta, että arvostetaan kansainvälisiä sopimuksia, mutta on hyvä lähtökohta, että me arvostamme täällä salissa myös toisiamme ja erilaisia lähestymiskulmia ja mielipiteitä tähän asiaan, koska tästä voi myös älyllisessä keskustelussa päätyä erilaisiin johtopäätöksiin. Tämän haluan sanoa ensin, vaikka erilaisen harkinnan ja pohdinnan perusteella meidän ryhmä on ollut valmis tukemaan hallituksen esitystä ja ollut mukana tässä talousvaliokunnan mietinnön laatimisessa, tässä esitetyssä muodossa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Tämä asia on herättänyt paljon keskustelua, ja ymmärrettävistä syistä tässä matkan varrella käytiin myös erilaisia vaihtoehtoja lävitse siitä, miten tämä tuki olisi järkevää kohdentaa niin, että sillä on tehokkaita vaikutuksia tulevaisuudessa. Se, että olen tämän asian kannalla, liittyy siihen, että tämä meidän teollisuuden ja viennin kilpailukyky nyt ei kuitenkaan ole semmoisissa kantimissa, että meidän kannattaisi olla tässä huolettomia, ja siihen, että ei aina keskustella vain siitä, että kilpailukykyä parannetaan palkkoja leikkaamalla ja hintakilpailukykyä parantamalla, koska meidän pitäisi kuitenkin teollisuuden ja viennin edellytyksiä parantaa. Me olemme semmoisen 10 prosentin takamatkassa jo ihan sen takia, mitä nämä logistiikkakustannukset tässä maassa viedä tavaroita ja palveluita maailmalle ovat. Me olemme sen verran jäljessä, ja se pitää ottaa jotenkin kiinni.

Sitten kun täällä on viitattu siihen, miksi ei tätä käytetä tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan, niin minä en asettaisi näitä vastakkain. Mekin olemme sitä mieltä, että ei ole viisasta tai on tyhmää, että Tekesin määrärahoja leikataan, ja että se on pitkän päälle meille tärkeätä, että meillä on innovaatio-, tutkimus- ja tuotekehitykseen riittävästi määrärahoja tulevaisuudessa. Se on sitä tulevaisuuden investointia. Kiinnittäisin siinä erityistä huomiota siihen, että kun on selvitetty myös näiden tukien käyttöä suomalaisten yritysten toimesta, niin vain 10 prosenttia käyttää näitä tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiotukia tällaisen uuden innovaation kehittämiseen ja 50 prosenttia menee olemassa olevan yritystoiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Kyllä meillä on paljon täällä yrityspuolellakin miettimistä siinä, miten tavallaan tartutaan niihin uusiin mahdollisuuksiin.

Kiinnittäisin huomiota siihen, että valiokunnan mietintöön tuli aika tärkeä kannanmuodostus, johon useampi meistä oli varmaan vaikuttamassa, ja se oli siis se, että kun jatkossa yritystukijärjestelmää on tarkoitus uudistaa — näin on hallitus luvannut, ja jopa puoliväliriihen arvioihin mennessä — niin tässä uudistuksessa mietitään yritystukien, myös verotukien, kriteereitä niin, että ne tukevat innovatiivisuutta, energian säästämistä, energiatehokkuutta nykyistä paremmin. Ja sehän on se, mitä tässäkin ehdotuksessa nyt haetaan takaa, mutta tässä mietinnössä on kuitenkin tällainen näkökohta, että vastaisuudessa näiden kriteerien täytyisi olla vahvemmin esillä kuin ne tässä esityksessä nyt ovat. Se on tänne meidän mietintöön myös kirjattu, ja minä pidän sitä tärkeänä tulevaisuuden ohjeena, kun näitä tukimuotoja kehitetään.

19.38 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jottei väärää kuvaa pääsisi syntymään, niin totean, että ehdottomasti arvostan näitä kansainvälisiä neuvotteluja ja koukousia ja niiden tuloksia. Mutta on syytä olla myös realistinen. Esimerkiksi tämä nyt käsitellyssä oleva päästökaupan kompensatioasia on kooltaan 43 miljoonaa euroa ensi vuoden budjetissa. Kun puhutaan suomalaisesta teollisuudesta, joka on erittäin energiantensiivistä teollisuutta, käyttää siis paljon energiaa, metsäteollisuus, metalliteollisuus ja niin edelleen, niin kun näiden päästökaupasta syntyy vääjäämättä tilanteita, jotka eivät ole oikeudenmukaisia kaikille jäsenmaille, niitä on kompensoitu, mikä on hyvä asia.

Mutta katsokaapa, hyvät edustajakollegat, esimerkiksi Saksaa, mitä Saksa tekee. Se on aikanaan sopinut EU:n yhtenä suurmaana, että he pystyvät tukemaan kivihiihtä ja ruskohiiltä vajaalla 2 miljardilla, siis vajaalla 2 000 miljoonalla eurolla vuosittain. Ei kukaan ole tässä salissa, ei vasemmistosta eikä hallituspuolueista, nostanut tätä asiaa esille. Onko se oikeudenmukaista suomalaisen teollisuuden kannalta? 2 miljardilla tuetaan kivihiihtä ja ruskohiilen polttamista. Täällä me toisiamme arvostelemme siitä, mikä on oikea linja, eli mit-takaava kannattaa näissä asioissa aina muistaa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Jos katsomme suomalaista teollisuutta tänä päivänä, se on varmasti maailman puhtainta melkein pä millä tahansa mittarilla mitattuna. Jos me sille asetamme jatkuvasti haittoja, es teitä, se johtaa yhä enemmän suurtyöttömyyteen. Kyllä meidän pitää olla ylpeitä saavutuk sistamme eikä pidä ajaa suomalaista teollisuutta siihen tilanteeseen, että putoamme mark kinoilta pois. Jos yhtään laivaa noista satamista ei tuonne maailmalle lähde, niin emme me täällä pärjää pesemällä toistemme paitoja ja kehumalla toisiamme, miten hyviä me olem me ilmastopolitiikassa. Se on turhaa puhetta, ihan turhaa puhetta. Kaikki menee hukkaan, jos me sille linjalle lähdemme. Toivon tässä asiassa realismia, joka ei aina ole ehkä meidän kaikkien paras hyve, mutta pyrkikäämme sitä kohti.

19.40 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Täytyy lähetekeskustelun tapaan esittää kiitos tässä yhteydessä sosialidemokraateille kerrankin vastuullisesta oppositiopolitiikasta nimienomaan tämän kysymyksen parissa.

Mitä tulee Suomen kilpailukykyyn vuonna 2025, niin se kilpailukyky on todella huono, ellei kilpailukyky ole kunnossa vuonna 2017. Voin kertoa nimittäin, että jos se kilpailukyky ei tällä välin ole kunnossa, ei ole enää mitään teollisuutta, joka kilpailisi. On käynyt se niin sanottu luova tuho, ja suomalaiset työpaikat ovat muualla.

On myös pakko todeta, että eihän se, jos teollisuutta on nyt tuettava näin, ole pois siitä, mitä tehdään tulevaisuudessa. Tästä edustaja Ihalainen puhui äsken viisaasti. Kyse on aivan eri asioista, aivan eri panostuksista tässä ja tutkimusrahoituksessa.

Vihervasemmiston kritiikissä tulee toistuvasti esiin tämä epäloogisuus, että ei voida tehdä jotain toimea, koska se ei ole heidän mielestään tarpeeksi hyvä. Pitäisi siis olla sammuttamatta tulipaloa, jos sammutuksen sivustakatsojan mielestä sammutetaan väärin.

Sitten taas mitä tulee mainintaan tulevan entisen ministeri Rehnin lausunnoista tässä asiassa, no, täytyy sanoa: idea vai irtiotto? Siinä on hiuksenhieno ero. Haluan uskoa, että ministeri esitti näkemyksensä ja ajatuksensa hyvässä uskossa eikä hallituksen linjaa haastakseen. Hallituksen, jota ainakin itse tuen, linja on selvä: suomalaisen työn asialla.

19.41 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan tässä vaiheessa keskustelua myös kiittää niitä ihan rakentavia vihervasemmiston puheenvuoroja, joita tässä on esitetty, ja toki keskustalaisena tuen keskustalaisen ministerin julkisuudessaakin esittämiä kantoja, mutta valitettavasti eivät sitten enää nämä muutokset menestyneet kuitenkaan valiokuntakäsittelyssä eikä ministeri muuttanut tätä omaa esitystään, niin että tämä on kuitenkin sitten se lopputulos, millä me menemme, ja tämänkin kanssa aivan hyvin voimme elää.

Mutta haluan nostaa myös esille sitä kritiikkiä, mitä kohdistettiin tutkimus-, innovaatio- ja tuotekehitysrahoituksen vähenemiseen. Se on aivan totta, ja sitä voikin kritisoida. Jatkumohan on ollut jo varsin pitkä, nimittäin vuodesta 11 asti niitä on kyllä Tekesistä vähennetty, ja alkaa muodostumaan jo niin pitkäksi se alamäki, että jossain vaiheessa siihen täytyisi muutosta saada. Toivon tietenkin, että kun talous näyttää pientä orastavaa elpymistä, niin hallitus pystyisi vielä tämän kauden aikana tekemään panostuksia myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitukseen.

19.43 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Markkinatalous on hyvin raaka, kasvoton, epäinhimillinen, ei kysele meidän inhimillisyyttä. Sijoitukset menevät sinne paikkaan, missä ne tuottavat. Nyt kun tämä päästökauppakompensaatio on tehty metsäte-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

ollisuuden hyväksi, meillä maaseudulla suurimmat työpaikat ovat metsäteollisuuden parissa, ja me tarvitsemme ne sinne.

Edustaja Ihalainen puhui logistiikkakustannuksista. Jos nyt verrataan cleantechiin, mistä puhutaan, kun puhutaan tulevaisuudesta — nyt meillä on työpaikkoja metsäteollisuuden parissa maaseudulla ja ympäri, se on hajautettu sinne — ja jos nyt ajatellaan, että cleantechiin alkavat pääomat sijoittumaan, niin ne menevät sinne rannikolle. Tällä hetkellä jos mennään Keski-Suomesta satamaan, rahti maksaa yhtä paljon kuin laivarahti Shanghaihin. Elikkä sehän nyt on käytännön juttu, että jos logistiikkakustannukset ovat sisämaassa yhtä paljon kuin tästä merten taakse, niin ne investoinnit tulevat keskittymään lähelle satamia rahtikustannuksien myötä. Elikkä tämä on ehdottomasti hyvä ratkaisu, sanoi siihen nyt kuka tahansa mitä. Meillä on maaseudulla töitä, siitä Ihalainenkin on hyvillään. Ja oppositiosta täytyy kiittää SDP:tä vastuullisesta oppositiopolitiikasta. He ovat lähteneet mukaan hallituksen esitykseen.

19.44 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen puhui Saksan fossiilienergian tuista. En nyt pysty tätä lukua, minkä hän esitti, todentamaan, että pitääkö se paikkansa vai ei, mutta haluaisin vain huomauttaa, että Suomi maksaa joka vuosi verotukina fossiilienergialle noin miljardin euron verran tukea dieselin, kevyen polttoöljyn ja turpeen verotukien myötä.

Sitten toiseksi haluaisin vielä kommentoida tämän niin sanotun päästökauppakompensaation perustetta ja ohjausta. Tämä voisi olla perusteltu, jos tuki olisi sidottu tiettyyn päästöoikeuden hintaan, kuten vasemmistoliiton vastalauseessa esitetään, ja ainakin itse aion pykäläkäsittelyssä tukea näitä vasemmistoliiton ehdotuksia, että toisaalta tuen maksaminen sidottaisiin siihen, että päästöoikeuden hinta nousee tietylle tasolle nykyiseltä alhaiselta tasoltaan, ja toiseksi, että silloin, mikäli tukea myönnetään, se myönnetään sellaisiin investointeihin, jotka parantavat yritysten energiatehokkuutta. Tämähän olisi paitsi nykyisten myös tulevien suomalaisten työpaikkojen tukemista.

Kuten jo tässä aikaisemmin totesin, kokonaisuutena suomalainen cleantech on jo liikevaihdoltaan ja työllistävyydeltään metsäteollisuutta suurempi. Suurin toimiala suomalaisen ympäristöteknologian sisällä sekä liikevaihdon määrällä että sitä tekevien yritysten määrällä laskettuna on juuri energiatehokkuus. Jos me loisimme tästä tuesta kannusteen energiatehokkuusinvestointeihin, niin silloin tekisimme jotain järkevää, joka edistäisi myöskin tulevien työpaikkojen syntymistä tässä maassa, mutta valitettavasti tämä hallituksen esitys ei tätä logiikkaa noudata.

19.46 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tähän Saksan hiilitukeen: sitä todellakin Saksalla on pari miljardia vuodessa, ja heillä on oikeus maksaa sitä vielä vuoteen 18 asti. Eli onko EU aina reilu? Ei ainakaan tässä tilanteessa.

Toinen, missä EU ei ole kovin reilu ollut, on se, että se on määrännyt muun muassa näille meidän lämpölaitoksille tiukemmat hiukkaspäästöt kuin kivihiihille. Eli meillä nyt tiukentui noin puolella, mutta sitten kivihiihiprosesseissa tiukentui ainoastaan 10 prosentilla. Eli ei ole reilua tämäkään, eikä ole, kun mennään moneen muuhun asiaan.

Ei tämäkään asia, mistä nyt keskustellaan, ole reilu, ja sen takia meidänkin täytyy tehdä se oma osuutemme ja suojata meidän omaa teollisuutta. Ei sekään ollut reilua, kun merille tulivat nämä omat päästöt ja rikkidirektiivit. Sitä laskeskeltiin, ja se osui myös Suomen

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

teollisuuteen, silloinkin meidän nilkkaamme. Eli ihan paikallaan on tällä hetkellä pohtia näitä.

Kiitos edustaja Ihalaiselle tästä hyvästä, rakentavasta puheenvuorosta. Kuten tässä lausumassasi tekstissä juuri onkin, tulemme tarkastelemaan tätä jatkossa, minkälainen kompensaaation vaikutus on myös sitten tämän cleantech-puolen ja innovaatioiden ja energiatehokkuuden suhteen. Sitä on hallituksen varmaan syytä heti tarkastella.

19.48 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pari asiaa.

Ensinnäkin turpeellehan ei mitään tukea tietenkään makseta. Sen verokanta on pienempi, ja se on perusteltu aina sillä, että se on kotimainen polttoraaka-aine, joka tukee työllisyyttä ja on meidän huoltovarmuuden kannalta erittäin tarpeellinen materiaali. Se on myös tulevaisuuden mahdollisuus: on avautumassa uusia mahdollisuuksia käyttää turvetta muutenkin kuin polttamalla. On syytä muistaa sekin, että olisihan se aivan käsittämätöntä valtiolle, joka on täällä pohjoisessa nurkassa, että se ei saisi omia raaka-ainevarojaan käyttää oman kansakuntansa elintason nostamiseen. Jokainen voi sen testata käymällä vaikka Norjassa ja epäilemällä, että ette saa käyttää raakaöljyvarojanne ettekä kaasuvarojanne, tai mennä vaikka sitten Puolaan sanomaan, että hyi hyi, kun te poltatte kivihiiltä, sehän on hirtittävän väärin. Ei siinä ole mitään väärää, mutta kannattaa aina muistaa, että me olemme vastuussa siitä, mikä on Suomen kansan tulevaisuus ja onko meillä ihmisillä varaa tähän elintasoon, mitä me parhaillaan elämme.

Mitä tulee sitten siihen, niin kuin edustaja Pirttilahti mainitsi, että onko Euroopan unioni oikeudenmukainen, sitä sopii kysyä. Kyllähän se on kylmä tosiasia, että esimerkiksi Saksa omalla teollisuuspolitiikallaan, energiapolitiikallaan ja kaikella politiikallaan pitää siitä huolen, että se pärjää kilpailussa. Me suomalaiset esimerkiksi uusiutuvan energian kestävyyskriteereistä, jotka parhaillaan juuri nyt ratkesivat, tiedämme, että niistä päättäminen on menossa oikeaan suuntaan, mutta siinäkin asiassa ihan kaikki tässä talossa muistamme, miten sitäkin jotkut järjestöt lobbasivat tuolla EU:ssa, että se menisi suomalaisten kannalta vahingollisesti. Onko tämä järkevää politiikkaa? Ei teidän tarvitse sitä minulle selittää, mutta selittääkää se noille ihmisille, jotka tuolla tekevät työtään joka päivä eri puolilla Suomea. Jos puu ei ole uusiutuva luonnonvara, niin ihmettelen suuresti. Nyt on vain pidettävä huoli siitä, että ne kestävyyskriteerit kirjataan paragrafeihin niin, että Suomi hyötyy siitä, että meillä metsä kasvaa sen 105 miljoonaa mottia tällä hetkellä, maksimaalinen kasvu 103—150 miljoonaa mottia. Se pitää hyödyntää, mutta älkäämme liatko omaa pesäämme tässä asiassa.

19.50 Kaj Turunen ps: Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän erittäin hyvin nämä ehdotukset tämän kompensaaation sitomisesta energiatehokkuuteen tai innovatiivisiin ratkaisuihin tai johonkin muuhunkin. Minä ymmärrän ne todellakin hyvin. Mutta tässä vain on kysymys siitä, että Suomi joutuu tässä tuessa pelaamaan samoilla ehdoilla kuin meidän kilpailijamaat. Meidät on pakotettu siihen, että jos meidän kilpailijamaat edistävät oman teollisuutensa kilpailukykyä maksamalla tätä kompensaaatiota, niin Suomi vastaa tällä tavalla, että myös me kompensoimme omaa teollisuuttamme, että meidän suomalaisen teollisuuden kilpailukyky säilyy. Ja siinä vain on olennaisen tärkeää se, että se tehdään samoilla ehdoilla kuin meidän kilpailijamaat tekevät. Tämä on se olennainen pointti, miksi tätä kompensaaatiota ei voida sitoa esimerkiksi energiatehokkuusinvestointiin tai muutoin, koska silloin se raha menee johonkin muualle kuin tuotteitten hintoihin, mikä edistää sitten mei-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

dän kilpailukykyä. Me olemme valitettavasti tämän tuen kanssa meidän kilpailijamaitten maksaman tuen vankina, ja siksi on tärkeää, että meillä on samat ehdot kuin meidän kilpailijamailla. Tämä vain on näin.

19.52 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy vääntää oikein rautalan-gasta malli tässä. Kaikki tietävät elokuvan Ohukainen ja Paksukainen, aikanaan oli suositu semmoinen. Verrataan vaikka Paksukaiseen, otetaan se Puola sieltä, se on Paksukainen. Suomi on Ohukainen, ja sille Ohukaiselle laitetaan vielä tiukemmat rajoitukset kuin sille Paksukaiselle. Nyt oletetaan, että heidän on laihduttava 10 kiloa kummankin. No, miten käy Paksukaiselle? Se on iloinen sen 10 kilon jälkeen, kun se on lähtenyt, mutta se Ohukainen alkaa kuolemaan nälkäkuolemaa, ja meille käy Suomessa samalla tavalla kuin sille Ohukaiselle, jos me koko ajan kurjistamme ja aiheutamme teollisuudelle lisää hankaluuk-sia. Meille on jo rikkidirektiivi tullut. Samoin kuin edustaja Pirttilahti puhui siitä, että hii-lle on annettu suuremmat päästöt kuin meidän omille päästöille — anteeksi, minä en muista sitä nimeä — tällä tavalla me kuristamme vain omaa teollisuuttamme ja elinkei-noamme, ja se on hulluutta. Tulokset tulevat näkymään tulevaisuudessa, jos tätä tietä jat-ketaan. Nyt hallitus on lähtenyt sille tielle, että me saamme kilpailukyvyyn takaisin, ja sitä pitää kannattaa.

19.53 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Useampikin edustaja otti tässä esiin kysymyksen, onko EU reilu. No, onhan se helppo todeta, että ei se suinkaan ole reilu. Sille on luon-nollinen selitys, koska on selvää, että jokainen maa EU:ssa pyrkii parhaansa mukaan turvaamaan ja valvomaan omaa etuaan. Maat vetävät kotiinpäin, jokaisella on paineita oman velkaantumisensa, työllisyytensä ja teollisuutensa kanssa. Ei yritetäkään pelata sa-moin säännöin vaan mieleisemmin säännöin. Eurokriisissä tuettiin Saksan aseteollisuutta, ilmasto- ja päästöpolitiikalla tuetaan Saksan autoteollisuutta. Näin Euroopassa toimitaan. Tätä taustaa vasten ihmettelen tätä idealismia, kirkasotsaisuutta ja kunnianhimoa, että suo-malaisten pitäisi olla edelläkävijöitä ja maksaa sitä hintaa suomalaisissa työpaikoissa. Täs-sä tarvitaan nyt tervettä protektionismia. Rahastetaan vain cleantechillä, mutta jollain pitää kansan elää siinäkin välissä. Ei kannata pidättää henkeä odottaessa.

19.54 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Pirttilahti mainitsi tässä yhteydessä rikkidirektiivin ja minun nimeni on siinä yhteydessä mainittu aika monta kertaa, niin ihan pikakertaus siihen liittyvistä faktoista.

Päätös siitä, että niin sanotuilla päästörajoitusalueilla Itämerellä, Pohjanmerellä, Eng-lannin kanaalissa ja Yhdysvaltojen ja Kanadan molemmilla rannikkoalueilla vähennettiin laivan polttoaineen rikkipitoisuuden yläraja 0,1 prosenttiin viime vuoden alusta, tehtiin Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä vuonna 2008, ja Suomen puolesta tätä päätöstä oli tekemässä Matti Vanhasen hallitus.

Toiseksi EU-direktiivillä pantiin tämä IMOn päätös toimeen. Ainoa olennainen ero EU:n rikkidirektiivin ja IMOn päätöksen välillä koskee muita meriä kuin näitä, joista Itä-meri on yksi. IMO päätti, että muilla merillä siirrytään vähärikkiseen polttoaineeseen vuonna 2020 mutta sitä voidaan vielä 5 vuodella myöhentää. Rikkidirektiivi sanoo, että Euroopan niillä merialueilla, joita tämä viime vuonna voimaan astunut raja ei koske, joka tapauksessa pidetään tästä vuoden 2020 aikarajasta kiinni. Tämä kenties vaikutti siihen, että pari kuukautta sitten tänä syksynä IMO päätti, että siitä vuoden 2020 aikarajasta pide-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tään kiinni. Eli siis neljän vuoden päästä siirrytään kaikilla merillä vähärikkiseen polttoaineeseen.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos arvioi eduskunnan ympäristövaliokunnalle silloin antamassaan lausunnossa, että rikkidirektiivi vähentää ennen aikaisia kuolemia Euroopassa 16 500:lla, ja tänä syksynä suomalaiset uutiset ovat kertoneet, että se näkyy hengitysilman puhdistumisena jo täällä Suomessakin. Ja Helsinki on yksi niistä paikoista, joissa se eniten tuntuu.

19.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Turunen, en usko, että tämä rahaerä, mistä keskustellaan, tuotteiden hintoihin valuu. Kyllä tuotteiden hinnat muodostuvat maailmanmarkkinoilla kysynnän ja tarjonnan mukaan. Mutta se tietysti on faktaa, että jos tuote pystytään toisessa maassa tekemään kustannuksiltaan ja kilpailukyvyllään edullisemmin, niin se on tietysti ratkaisevaa. Mutta sinällään en usko, että paperin valmistaja laittaa tätä tuotteen hinnan halventamiseen. Kyllä uskon niin, että yritys myy tuotteitaan niin kalliilla kuin se vain voi.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 108/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 31/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 31/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.58 Kaj Turunen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kysymyksessä hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi. Esiityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi vuodelta 2007 olevan julkisista hankinnoista annetun lain ja vuodelta 2011 olevan sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä annetun lain. Esietyssä laissa säädettäisiin edelleen julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien yksiköiden hankintojen kilpailuttamismenettelyistä ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista. Samassa yhteydessä hallitus esittää säädettäväksi vastaavat kilpailuttamismenettelyt kattavan lain vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, joka korvaisi vuodelta 2007 olevan vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain.

Ehdotettujen lakien sisältö vastaa hankintamenettelyn, soveltamisalan ja oikeussuojakeinojen osalta pääosin voimassa olevaa hankintalainsäädäntöä. Direktiiveistä johtuvat keskeisimmät muutokset koskevat uusia kilpailuttamismenettelyjä, hankintojen jakamista osiin, hankintojen laadullisten näkökohtien huomioimista, ympäristö- ja sosiaalisten näkö-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

kohtien huomioonottamismahdollisuuksia, hankintamenettelyihin liittyviä sähköisiä viestintävälineitä, kansainvälisiä yhteishankintoja sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden erityisten palveluiden hankintamenettelyjä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös rikosrekisterilakia siten, että ehdokkaan tai tarjoajan johto- tai vastuuhenkilöä koskeva ote rikosrekisteristä voitaisiin luovuttaa hankintayksikölle käytettäväksi sen arvioimiseksi, koskeeko ehdokasta tai tarjoajaa laissa tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste. Lisäksi hallituksen esityksessä muutettaisiin myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia siten, että asianosaisella ei olisi enää salassapitosäännösten estämättä oikeutta saada tietoa sellaisesta tekijästä, jota on käytetty tarjousten vertailussa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös hankintalainsäädännön uudistuksesta johtuvia vähäisiä tarkistuksia 13 muuhun lakiin. Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen.

Talousvaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät 3., 5.—13., 15. ja 16. lakiehdotuksen. Talousvaliokunta esittää myös, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät 1., 2., 4., 14. ja 17. lakiehdotuksen.

Valiokunnan lausuntoon sisältyy kolme vastalauseetta, joissa on pykälämuutosehdotuksia ja lausumaehdotuksia.

Talousvaliokunta toteaa mietinnössään, että hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista. Lisäksi eräitä keskeisimpiä hankintamenettelyihin liittyviä lakeja ehdotetaan muutettavaksi. Hallituksen esityksen tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä ja läpinäkyvyyttä painottaen samalla hankintojen laatua ja ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista aikaisempaa selkeämmällä ja täsmällisemmällä sääntelyllä.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitys perustuu valtaosin EU:n julkisia hankintoja koskevaan sääntelyyn. Vaikka jäsenvaltiot voivat saattaa yhteisösääntelyn voimaan haluamallaan tavalla, tosiasiallinen kansallinen liikkumavara on tässä vähäinen. Talousvaliokunta toteaa myös sääntelyn olevan selkeyttämispyrkimyksistä huolimatta kaiken kaikkiaan varsin vaikeaselkoinen kokonaisuus.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä kuitenkin tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, eikä sillä ole huomauttamista valittuun säädöstekniseen ratkaisuun, jonka mukaan hankintamenettelyjä koskevat, EU-sääntelystä johtuvat määritelmät on otettu yleislakiin, kun taas toimialakohtaisista poikkeuksista säädetään sektorikohtaisessa lainsäädännössä. Talousvaliokunta muistuttaa myös, että julkisten hankintojen sisältöä ohjataan jo useilla muilla laeilla. Hankintalainsäädännön ja erityislakien valmistelun ja voimaantulon eritahtisuuden vuoksi erityislakien sisältämien, hankintaliittynäisten säännösten yhteensovittamiseen nyt käsillä olevaan lainsäädäntöön tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota.

Talousvaliokunta on omassa mietinnössään keskittynyt sellaisiin teemoihin, jotka ovat sen asiantuntijakuulemisissa nousseet esille huolta herättävinä tai joihin on kohdistunut ristiriitaisia muutospaineita.

Talousvaliokunta huomauttaa mietinnössään, että hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on kehitysyhteistyöhankinnoissa kaksi virheellistä toteamaa, jotka eivät kuitenkaan edellytä muutoksia lakiehdotuksen pykäliin. Perusteluissa todetaan: "Vaikka tällaiset kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat hankinnat voitaisiin tällöin jättää han-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

kintalain soveltamisalan ulkopuolelle, kuten voimassa olevassa hankintalaissa on tehty, ehdotetaan 8 §:n 2 momentissa, että myös näihin ulkoasiainhallinnon hankintoihin sovelletaan ehdotettua lakia." Talousvaliokunta toteaa, että voimassa olevassa laissa kehitysyhteistyösopimuksiin perustuvat hankinnat ovat hankintalain soveltamisalassa eivätkä sen ulkopuolella.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 8 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteissa todetaan lisäksi, että ulkoasiainhallinnon kehitysyhteistyösopimuksiin perustuviin hankintoihin ei kuitenkaan sovellettaisi 8 §:n 2 momentin mukaan ehdotettua lakia kokonaisuudessaan, vaan hankinnan arvosta riippumatta lakia sovellettaisiin 105 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kyseinen viittaus 105 §:ään on virheellinen. Oikea viittaus olisi 1. lakiehdotuksen 99 §:ään.

Valiokunta mietinnössään toteaa, että hankinnat ovat edelleen haastavia kokonaisuuksia, joissa onnistuminen edellyttää sekä oikeudellista että kunkin hankinnan kohteena olevan sektorin substanssiosaamista. Talousvaliokunta katsoo, että sääntelyn selkeyttämisen ohella konkreettinen ja käytännönläheinen ohjeistus edesauttaisi hankintojen lainmukaista läpivientiä, mikä puolestaan jouduttaisi kokonaisprosesseja: kun päätösten perusteet ovat avoimesti nähtävillä, vältetään sellaisilta muutoksenhakuprosesseilta, joiden syynä on ollut virheellinen käsitys päätöksen perusteista tai hankintamenettelyn kulusta.

Talousvaliokunta yhtyy mietinnössään hallitusohjelman tavoitteisiin päästövähennyksistä, hiilettömän, puhtaan ja uusiutuvan energian lisäämisestä sekä bio- ja kiertotalouden edistämisestä. Nämä edellyttävät julkisen sektorin selvää signaalia energiatehokkuuden sekä ympäristöystävällisten ja innovatiivisten hankintojen suosimisesta. Talousvaliokunta ei kuitenkaan pidä perusteltuna ympäristönäkökohtien huomioon ottamisen säätämistä velvoittavaksi ympäristövaliokunnan lausunnossa ehdotetulla tavalla. Hankintalainsäädäntö on menettelytapasääntelyä, jonka tarkoitus ei ole määritellä hankinnan sisältöä vaan menettelyn syrjimättömyyttä ja avoimuutta.

Sidosyksikkösääntelystä talousvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä esitetään julkisyhteisöjen omistuksessa tai määräysvallassa olevien yhtiöiden — eli puhutaan sidosyksiköistä — toimintaan kohdistuvia rajoituksia. Talousvaliokunnan, kuten myös useiden lausuntovaliokuntien, asiantuntijakuulemisessa on esitetty ristiriitaisiakin näkemyksiä perustellusta ulosmyynnin prosenttiosuudesta, erityisesti sen valossa, että direktiivi sallii jäsenvaltioiden säätää enintään 20 prosentin ulosmyyntirajasta. Talousvaliokunta toteaa, että prosentti- ja euromääräinen ehdotettu ulosmyyntiraja saattaa aiheuttaa useille sidosyksiköyhtiöille tarvetta sopeuttamistoimiin ja mahdollisesti myös paineita asiakasmaksujen korotuksiin. Lisäksi ehdotetun sääntelyn edellyttämä jousto ei liene toteutettavissa täysin ongelmitta. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, ettei direktiivien mahdollistamaa kansallista hankintavaltaa käytetä tavalla, joka voisi vaarantaa EU:n hankerahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisen, ja muistuttaa, että sidosyksiköiden on aina mahdollista eriyttää markkinoilla oleva toimintansa eri oikeushenkilöön, esimerkiksi toiseen yhtiöön, jolloin varsinaisen sidosyksikkö pysyy ainoastaan hankintayksiköitä palvelevana yksikkönä. Sidosyksiköstä eriytetty oikeushenkilö voi harjoittaa kansainvälistäkin yhteistyötä varsinaisen sidosyksikön aseman vaarantumatta.

Talousvaliokunnan mukaan hallituksen ehdottama sääntely on tarpeellista joustomekanismina ottaen huomioon sidosyksiköiden voimassa olevat sopimus- ja muut sitoumukset. Talousvaliokunta katsoo, että esitettyä säännöstä on tulkittava siten, että ulosmyyntirajan jouston esteeksi katsotaan vain sellainen vastaus, joka on alustavissa sopimusneuvotteluis-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

sa todettu sisällöllisesti ja muilta ehdoiltaan sidosyksikön kanssa tehtäväksi aiottua sopimusta vastaavaksi ja jonka toteuttamiseen vastaaja on sitoutunut. Talousvaliokunta muistuttaa myös, että keskeisenä perusteluna valitulle sidosyksikkösääntelylle ovat hallitusohjelman tavoitteet yrittäjyyden ja kilpailullisuuden edistämisestä sekä kilpailuneutraliteetista.

Valmisteilla olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksessa lähtökohtana on maakuntien vastuu sosiaali- ja terveystalouksista. Maakunnat pystyvät hankintayhteistyötä käyttämällä hyödyntämään hankintalainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia. On huomattava, että valinnanvapauspalveluja tuottavat maakuntien yhtiöt, jotka kilpailevat markkinoilla, eivät todennäköisesti täytä hankintayksikön tunnusmerkistöä ja ne saavat myydä palvelujaan vapaasti myös yrityksille.

Talousvaliokunta on nostanut mietinnössään esille myös sidosyksikkösääntelyn vaikutukset jätehuollon järjestämiseen. Voimassa olevassa hankintalaissa kunnan jätelaitoksen sidosyksikköaseman yhtenä edellytyksenä on, että pääosa laitoksen toiminnasta muodostuu omistajakunnille tuotetuista palveluista. Voimassa olevan jätelain 33 § velvoittaa kunnan järjestämään myös muun kuin asumisessa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon, jos jätteen haltija sitä palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte on laadultaan ja määrältään soveliaista kuljetettavaksi ja käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Kysymys on siis TSV-palvelusta. Jätelain soveltamisen lähtökohtana on ollut, että edellä mainitut velvoitteet ovat lakisääteisiä ja siten toiminta ei vaaranna kunnallisen jäteyhtiön sidosyksikköasemaa. Talousvaliokunnan alustavan arvion mukaan ehdotettu hankintalain sidosyksikkösääntely ei estäisi kuntia järjestämästä lakisääteisiin velvollisuuksiinsa kuuluvia jätehuollon palveluja ja TSV-palvelua määräysvallassaan olevien kunnallisten jätelaitosten toimesta.

Talousvaliokunta tähdentää ehdotetun hankintasääntelyn pohjautumista direktiiviin, jonka määräykset vaikuttavat kansallisen lainsäädännön tulkintaan myös sidosyksikön toiminnan arvioinnissa. Säädöksen sanamuodon onkin yhtäältä annettava riittävä kuva EU:n lainsäätäjän tahdosta ja toisaalta tehtävä säännöksen soveltaminen mahdollisimman ymmärrettäväksi Suomen kontekstissa kaikilla sidosyksikkösääntelyn soveltamisalueilla. Talousvaliokunta katsoo, ettei hallituksen ehdottamaa sidosyksikkösääntelyä ole syytä muuttaa lukuun ottamatta 15 §:n 3 momentin teknistä lisäystä, joka on kuvattu jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa, sekä jätetoimialan siirtymäsäännökseen tehtävää ulosmyynnin prosenttiosuuden porrastamista.

Hankinta voidaan ehdotetun sääntelyn mukaan toteuttaa osina siten, että hankintayksikkö määrittelee itse kokonaisuuteen kuuluvien osien koon ja kohteen. Valiokunta pitää erityisesti pienten yritysten kannalta myönteisenä, että hankinnat voidaan ehdotetun uuden sääntelyn perusteella nykyistä selkeämmin jakaa osiin ja kokonaan erillisiksi kilpailutuksiksi. Valiokunta toteaa, että myös tältä osin lainsäädännön sujuva toimeenpano edellyttää selkeitä ohjeita ja riittävää koulutusta. Talousvaliokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota myös siihen, että esityksen mukaan hankintayksikkö voi sulkea tarjouskilpailusta ehdokkaan tai tarjoajan, joka on laiminlyönyt lakisääteisiä velvoitteitaan.

Talousvaliokunnan näkemyksen mukaan EU:n hankintadirektiivin 57 artiklan 2 kohdan säännöksen sanamuoto ei mahdollista lakiehdotuksen muuttamista siten, että hankintayksikkö voisi sulkea tarjoajan tai ehdokkaan tarjouskilpailusta ehdotetun 81 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan siitä huolimatta, että tarjoaja on sopinut sitovasta järjestelystä verojen tai sosiaaliturvamaksujen maksamisesta. Direktiivin 57 artiklan 2 kohdan kolmannen alakoh-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

dan mukaan verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönnistä johtuvaa poissulkemisvelvoitetta tai -mahdollisuutta koskevaa kohtaa ei enää sovelleta, kun talouden toimija on täyttänyt velvollisuutensa maksamalla asiaankuuluvat verot tai sosiaaliturvamaksut taikka sopinut sitovasta järjestelystä niiden maksamista varten, tapauksen mukaan kaikki kertyneet korot ja sakot mukaan lukien. (Puhemies koputtaa)

Talousvaliokunta on mietinnössään käsitellyt myös rikosrekisteriotteiden pyytämismenettelyjen poistamista. Talousvaliokunnan mukaan tämä ei ole mahdollista, sillä lakiehdotuksen taustalla olevassa EU:n hankintadirektiivissä hyväksytään ainoastaan viranomais-todistukset tältä osin. Yrityksen itsensä antama lausunto ei direktiivin mukaan ole riittävä.

Arvoisa puhemies! Nyt jäi muutama sana ehkä sanomatta, mutta kiteytän tähän loppuun: Eli miten talousvaliokunta on nyt muuttanut hallituksen esitystä? Kyllä on niin, että jätehuollon alalla on tehty siirtymäsäännös, jossa tämä in-house-prosentti on ensimmäisen vuoden aikana eli vuoden 2017 loppuun asti 15 prosenttia, sitten vuoden 2018 loppuun asti 10 prosenttia ja sen jälkeen eli vuoden 2019 alusta 5 prosenttia ja 500 000.

Lisäksi täällä on neljä lausumaehdotusta, mutta voi olla, että näihin palataan sitten keskustelun yhteydessä. — Kiitos, puhemies.

20.15 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Julkishankintojen suuren volyymin vuoksi niissä noudatettavat periaatteet vaikuttavat markkinoiden, talouden ja toimintakäytäntöjen kehitykseen laajasti. Julkinen sektori näyttää esimerkkiä, luo kysyntää ja antaa tuotteille taloudellisia kannustimia kehittää tuotantoaan esimerkiksi vastuullisuutta ja innovaatioita painottavaan suuntaan. Käsittelyssä oleva hankintalaki on tärkeä julkishankintoja ohjaava puitelaki.

Hallituksen esityksessä hankintalainsäädännön uudistamiseksi on selkeitä parannuksia nykytilaan. Muutokset pohjautuvat paljolti Euroopan unionin uusiin julkisia hankintoja koskeviin direktiiveihin. Hyvää hankintalaissa on erityisesti innovatiivisuuden ja laadun korostaminen julkisissa hankinnoissa sekä pienten ja keski suurten yritysten osallistumisedellytysten parantaminen. Oikeaan suuntaan menemisestä huolimatta hallituksen esitys uudeksi hankintalaiksi on joiltain osin riittämätön ja joiltain osin virheellinen. SDP ja vasemmistoliitto jättivätkin yhteisen vastalauseen mietintöön.

Erityisen suuri ongelma hankintalaissa on kunnallisten yhtiöiden toimintamahdollisuuksien merkittävä kaventaminen. On käsittämätöntä, että hallitus haluaa rajoittaa kunnallisten ja muiden julkisten yhtiöiden toimintaa asettamalla sidosyksiköiden ulosmyyntirajaksi 5 prosenttia tai 500 000 euroa, vaikka EU mahdollistaa ulosmyyntirajaksi 20 prosenttia. Suomi siis päättää tehdä kansallista ylisääntelyä, joka tulee aiheuttamaan suuria ongelmia julkisomisteisille osakeyhtiöille ja uhkaa tulla kalliiksi veronmaksajille.

Erityisesti ongelmia tulee kunnallisille jäteyhtiöille sekä esimerkiksi julkisomisteisille työterveys- ja laboratorioyhtiöille. Laki tulee aiheuttamaan sen, että jäteyhtiöiden tekemät investoinnit ja rakennettu kapasiteetti jäävät osittain vajaakäytölle, mikä aiheuttaa painetta nostaa kansalaisten jätemaksuja. Jätelain mukaiset kierrätystavoitteet myös uhkaavat jäädä osin toteutumatta.

Laki tulee aiheuttamaan sen, että kunnalliset työterveysyhtiöt joutuvat sulkemaan ovensa yksityisyrityksiltä, vaikkei alueella olisi juuri yksityistä palvelutarjontaa kohtuuhintaan, ja kunnallisen työpaikkaruokalan pitää estää ulkopuolisten syöminen ruokaloissa, vaikka lähistöllä ei olisi paljoa muuta ateriatarjontaa. Laki tulee johtamaan siihen, etteivät julkisomisteiset osakeyhtiömuotoiset kehitysorganisaatiot voi enää jatkossa joustavasti osallis-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tua kaikkiin yhteiskehityshankkeisiin. Laki tarkoittaa sitä, että kuntien laboratoriopalveluita ei enää jatkossa voi tarjota yritysten käyttöön joustavasti ja monilla alueilla yritysten saatavilla olevat palvelut siten heikkenevät.

Kuntayhtiöiden toimintamahdollisuuksien rajoittamista perustellaan sillä, että kuntayhtiöt ovat kuulemma markkinahäirikköjä. En osta tätä argumenttia, sillä kuntayhtiöiden pitää nykyiselläänkin hinnoitella markkinoilla myytävät palvelut markkinaehtoisesti eikä julkisomisteisilla yhtiöillä ole intressiä tehdä polkuhintakauppaa. Onkohan tässä enemmänkin kyse ideologisista syistä, halusta ajaa kuntaomisteisia yhtiöitä alas, rajoittaa niiden toimintamahdollisuuksia ja poistaa kilpailijoita markkinoilta? Tämä rajaushan tulee tarkoittamaan sitä, että julkisomisteiset sidosyksikköasemassa olevat yhtiöt eivät voi enää jatkossa tarjota palveluita yhtä vapaasti kuin nyt ja olla mukana kilpailussa ja markkinoilla.

Hallitus on antanut ymmärtää, että jätetoimialan osalta sidosyksikön ulosmyyntirajaa saatetaan nostaa jätelain muutoksella. Hyvä, jos näin on, ja toivottavasti asia etenee, mutta ongelma ei rajoitu vain jätetoimialalle. On myös hyvä, että hallitus on ottanut lusikan kauriiseen käteen ja säätänyt nyt tässä laissa jätetoimialalle siirtymäsäännöksiä.

SDP:n ja vasemmistoliiton yhteisessä vastalauseessa esitetään, että hankintalaissa olisi mentävä direktiivin mukaisella 20 prosentin rajalla ja vältettävä kansallinen ylisääntely ja omaan jalkaan ampuminen.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kohdalla kilpailuttamisen kynnysarvoa nostetaan lakiesityksessä nykyisestä, mikä on hyvä, mutta sitä ei nosteta kuitenkaan riittävästi. EU:n hankintadirektiivi mahdollistaisi kansallisen kynnysarvon nostamisen 750 000 euroon, ja se liikkumavara tulisi käyttää kokonaisuudessaan. Valiokunnissa kuullut sosiaali- ja terveysalan julkisen tai kolmannen sektorin toimijat ovat kannattaneet mahdollisimman korkeaa kynnysalaa. Se toisi enemmän liikkumavaraa sote-puolen hankintoihin ja palveluiden järjestämiseen.

Lakiesityksen mukaan myös sosiaali- ja terveyspalveluiden kilpailutuksessa kokonaistaloudellisuus voidaan ratkaista joko pelkän halvimman hinnan, pienimpien kokonaiskustannusten tai parhaan hinta-laatu-suhteen perusteella. Esitettyä ratkaisua ei voi pitää riittävänä ja perusteltuna sosiaali- ja terveyspalveluissa, joissa laadun tärkeys korostuu. Esitystä pitäisikin muuttaa niin, että halvinta hintaa voidaan käyttää kokonaistaloudellisuuden ainoana kriteerinä vain hankinnan luonteeseen liittyvästä erityisen painavasta syystä johtuen, sillä sote-palveluissa laadun tulisi ensisijaisesti aina ratkaista.

Sosiaali- ja terveysalan erityisiin henkilöpalveluihin, kuten vammaisten elinikäisiin palveluihin, liittyvien erityispiirteiden vuoksi ja niiden kilpailuttamisesta käytännössä seuraavien inhimillisten kohtuuttomuuksien vuoksi tulisi nämä palvelut lähtökohtaisesti järjestää muulla tavoin kuin hankintalain mukaisella kilpailuttamismenettelyllä. Olemmekin esittäneet vastalauseessa lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee ryhtyä valmistelutyöhön tämän tavoitteen edistämiseksi, sillä tämän modernin huutolaisuuden pitäisi jo loppua.

Arvoisa puhemies! Jotta hankinnoille asetettavat tavoitteet muun muassa sosiaalisesta ja ekologisesta vastuullisuudesta sekä innovaatioiden edistämisestä voisivat toteutua, pitäisi pelkän hankintahinnan olla poikkeuksellinen hankintakriteeri ja enemmän kiinnittää huomiota hinta-laatu-suhteeseen ja kokonaiskustannuksiin. Siksi muiden kuin tavarahankintojen osalta halvin hinta pitäisi asettaa kilpailutuksissa selkeästi toissijaiseksi valintaperusteeksi, niin että hankintayksiköitä ohjattaisiin lainsäädännöllä huomioimaan tarjousten muutkin tekijät. Pelkkää hintaa pitäisi voida käyttää kilpailutuksen ainoana kriteerinä vain hankinnan luonteeseen liittyvästä perustellusta syystä.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Lakiesityksen mukaan hankintayksikkö voi käyttää hankinnan kustannusten arvioimisen perusteena elinkaarikustannuksia. Sanamuoto pitäisi muuttaa vahvemmin ohjaavaksi siten, että hankintayksikön tulee pyrkiä käyttämään kustannusten arvioimisessa elinkaarikustannuksia aina silloin, kun ne ovat selkeästi määriteltävissä.

Arvoisa puhemies! EU:n hankintadirektiiviin sisältyy valtioiden velvollisuus toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että toimijat noudattavat hankintasopimuksia toteuttaessaan ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita. Mielestämme yritys vastuunäkökulma pitäisi huomioida hankinnoissa esitettyä vahvemmin. Lain tarkoitussäännöksessä ympäristö- ja sosiaalisen vastuullisuuden käsitettä tulee avata tarkentamalla, että se sisältää myös yritys vastuunäkökohdat sekä verovastuullisuuden. Näin selvennettäisiin sitä, että hankintakriteereihin on mahdollista ottaa myös toimijoiden eettisyyteen sekä esimerkiksi asianmukaiseen verojen maksuun liittyviä kriteereitä.

Direktiivi mahdollistaa ja edellyttää minimityöehtojen noudattamista koskevan sitoumuksen ottamista hankintasopimuksiin, mutta sitä ei kuitenkaan selvästi laissa ole esillä. Siksi vastalauseessa esitetään laajennettavaksi velvollisuutta ottaa minimityöehtojen noudattamista koskeva ehto hankintasopimukseen koskemaan kaikkia hankintayksiköitä, eli Suomesta tehdystä työstä on maksettava suomalaisten työehtosopimusten mukainen palkka.

Laadullisten näkökohtien huomioimisen korostamisen lisäksi ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista voidaan tehostaa säätämällä vahvemmin tarjoajien poissulkemisperusteista. Pakolliseksi poissulkemisperusteeksi tulisi lisätä se, että tarjoaja on rikkonut Suomen tai Euroopan unionin lainsäädännön, työehtosopimusten taikka kansainvälisten sopimusten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisia velvoitteita muuten kuin vähäisenä pidettävällä tavalla ja rikkomus voidaan näyttää toteen.

Poissulkemislalista puuttuu myös useita harmaan talouden kannalta keskeisiä rikosnimeikkeitä, jotka siihen olisi hankintadirektiivin puitteissa mahdollista ja perusteltua sisällyttää. Hankintayksiköllä tulee olla mahdollisuus ja velvollisuus poissulkea epäeettisesti ja rikollisesti toimivat yrittäjät hankinnoissa.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys on ainakin 95-prosenttisesti hyvä, mutta nämä muutamat yksityiskohdat ja erityisesti sidosyksikkösääntely kaipaisivat muutosta.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan vielä muutama puhuja tästä listalta ennen kuin käydään sitten debattia.

20.24 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Julkiset hankinnat ovat merkittävä osa kansantuotteesta, suuruusluokaltaan jotain viidesosan ja kuudesosan välillä, ja niiden kautta voidaan merkittävästi vaikuttaa moniin asioihin, kuten teknologiseen kehitykseen, ympäristönsuojeluun, ilmastonsuojeluun, kiertotalouteen. Esimerkkinä siitä, miten itse asiassa jo aika kauan sitten, parikymmentä vuotta sitten, on ymmärretty tämä, on se, että presidentti Clintonin kaudella päätettiin, että Yhdysvaltain liittovaltio hankkii vain sellaisia tietokoneita, jotka täyttävät tietyt energiatehokkuuskriteerit. Yhdysvaltain liittovaltio on niin suuri asiakas, että tämä johti koko alan energiatehokkuuden parantamiseen. Tämän tyyppiseen politiikkaan tulisi meidänkin julkisissa hankinnoissa pyrkiä.

Suomen julkinen sektori on ollut kohtalaisen passiivinen tässä suhteessa, monissa muissa maissa ollaan oltu aktiivisempia. Tästä ympäristöteknologian kasvavasta merkityksestä myös Suomen elinkeinoelämässä tässä edellisen asiakohdan yhteydessä oli puhetta, ja mo-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

net suomalaiset ympäristöteknologian alan firmat sanovat, että on aika noloa viedä ulkomaisia asiakkaita Ruotsiin katsomaan, miten suomalainen teknologia toimii, kun Suomesta ei ole löytynyt sitten asiakkaita, joilla olisi ollut rohkeutta ja kaukonäköisyyttä investoida näihin ratkaisuihin.

Lakiesitys jossain määrin selventää sitä, että muun muassa ympäristönäkökohdat voi ottaa hankinnoissa huomioon. Tämä on myöskin uudistetun EU-direktiivin tarkoitus. Minähän olin itse Euroopan parlamentissa silloin, kun hankintadirektiiviä uudistettiin, ja siellä keskusteluissa oikeastaan päällimmäinen asia oli, että miten kirjoitetaan mahdollisimman rautalangasta se, että sosiaalisten näkökohtien ja ympäristönäkökohtien huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa on ei vain sallittua vaan myöskin toivottavaa.

Ympäristövaliokunnan lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että tässä hankintaosaamisessa on Suomessa puutteita. Kolme vuotta sitten valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen edistämisestä julkisissa hankinnoissa. Tämä periaatepäätös on sitova valtion hankintayksiköille, mutta muulle julkiselle sektorille, kuten kunnille, tämä on vain suositusluontoinen. Jotta tällaiset periaatepäätökset toteutuisivat tosielämässä, tarvittaisiin paljon nykyistä parempaa strategista johtamista, jossa asetetaan tarkempia tavoitteita ja myöskin seurataan, miten ne toteutuvat, mutta tarvittaisiin myöskin parempaa neuvontaa. Tällä hetkellä Kuntaliitto järjestää tätä neuvontaa osittain yhteistyössä Motivan kanssa, mutta sen vaikutelman ympäristövaliokunnassa saimme asiantuntijakuulemisessa, että tämä neuvonta paljolti on tällaista ikään kuin kilpailuneutraalisuuteen liittyvää, että siinä ei niinkään painoteta sitä, miten laadullisia tavoitteita voidaan julkisten hankintojen kautta edesauttaa, ja tätä puolta pitäisi vahvistaa. Tätä ympäristövaliokunta lausunnossaan korostaa.

Ympäristövaliokunta tuo esille myöskin sen, että on hyvin tarpeellista ottaa käyttöön tämä uusi säännös elinkaarikustannusten huomioon ottamisesta, ja tämä on yksi niistä asioista, joilla voidaan nykyistä paremmin julkisissa hankinnoissa edistää sitä, että se, mitä verorahoilla hankitaan, myöskin tukee suomalaisen cleantechin kehitystä ja referenssien saamista kotimaassa. Ympäristövaliokuntahan myöskin esitti semmoisen toivomuksen, että talousvaliokunta harkitsisi sitä, että ympäristönäkökohtien huomioon ottamisesta tehtäisiin velvoittavampaa, mutta tätä toivetta talousvaliokunta ei valitettavasti nyt sitten noudattanut.

Yksi esimerkki siitä, miten hankinnoissa laadullinen osaaminen on tärkeää ja sen puuttuminen on kallista, ovat rakennus- ja remonttihankeet. Mehän tiedämme, että meillä on iso ongelma sisäilman laadussa, kosteusongelmia, homekouluja, sisäilmaongelmaisia sairaaloita ja niin poispäin. Osittain tämä johtuu siitä, että niillä kunnallisilla hankintayksiköillä, jotka tekevät päätöksiä tästä rakennushankkeiden ja remonttien kilpailuttamisesta, ei ole tarpeeksi hyvää laadullista osaamista, ja tässä tosiaan pätee se vanha sanonta, että kolmen markan suutari tekee kuuden markan vahingon.

Ympäristövaliokunta myöskin tuo esille sen, että hiilijalanjälki olisi yksi sellainen käytökelpoinen ympäristökriteeri, mitä julkisissa hankinnoissa pitäisi aktiivisesti käyttää.

Erityisesti ympäristövaliokunta nosti esille sen, mitä hankintalaki tekee jätehuollolle. On hyvä ja kiitoksia talousvaliokunnalle siitä, että siirtymäsäännösten ja 3. pöytäkirjan kautta talousvaliokunta otti huomioon tämän ympäristövaliokunnan huolen, joka liittyy siihen, mitä tapahtuu jätehuollolle.

Lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin, että vihreiden vastalauseessa tuodaan esille myöskin se, että pitäisi olla jämäkempi niiden yritysten, joilta tuotteita ja palveluita ostetaan, ve-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

rovastuullisuudesta. Mehän emme voi edellyttää sitä, että verot maksetaan Suomeen, mutta me voimme edellyttää sitä, että yritykset, jotka valitaan toteuttajiksi, julkistavat, mihin maihin ja paljonko ne maksavat veroja. Siinä ei ole mitään tällaista kiellettyä kansallisuus-syrjintää, että maakohtaisesti julkistetaan nämä tiedot näiden voittaneiden yritysten osalta. Tällä olisi ennalta ehkäisevä vaikutus siihen mielestäni varsin todelliseen uhkaan, että kun yhä enemmän ja enemmän asioita yksityistetään ja kilpailutetaan — ei vähiten sote-uudistuksen yhteydessä — me maksamme verorahoilla sellaisille yrityksille, jotka sitten itse erilaisten veroparatiisien ja vippaskonstien kautta kiertävät veroja.

Toisena asiana vihreiden vastalauseesta nostaisin esille sen, että olisi pitänyt rajata vammaisten henkilöiden elämänikäiset palvelut yksiselitteisesti hankintalain ulkopuolelle. Nyt talousvaliokunnan kanta jättää tässä liikaa tällaista kunnallista harkinnanvaraa.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan edustaja Pirttilahti, ja sitten voidaan käydä debattia, jos siihen on tarvetta.

20.33 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tuossa edustaja Hassi mainitsi, julkiset hankinnat ovat iso osa meidän kansantaloutta, eli 34 miljardin asiasta puhutaan tällä hetkellä ja siitä, millä tavalla saataisiin tähän lisää vauhtia ja potkua.

Olen yhtä mieltä myös siitä, että me tarvitsemme lisää referenssikohteita, ja katsoisin heti tuohon hiilikasaan, mikä tässä Helsinginkin ympäristössä on. Jos haetaan tämmöisiä cleantech-energiakohteita, niin meidän on siinäkin lähdettävä Tukholmaan. Olisi erinomainen asia, jos Helsingin kaupunkikin ottaisi julkisissa hankinnoissa nyt sellaisen suunnituksen, että ottaisimme kotimaisen energian ja myös uusiutuvan energian. Ehkä siellä jotain henkeä tähän suuntaan on tulossakin.

Arvoisa puhemies! Itse tämä hankintalaki on pääosin erinomainen. Voisin miettiä näin kuten edustaja Sarkkinen: 95 prosenttia ihan hyvää ja 5 prosenttia sitten vähän heikompaa ainesta tässä.

Erinomainen asia on nämä innovatiiviset hankinnat: se, että hankinnoista pitäisi 5 prosenttia olla innovatiivisia, ja myös innovatiivisia kumppanuuksia haetaan. Sillä on julkiselle sektorille ihan piristävä vaikutus, että lähdetään vanhoista hankintatavoista ja -rakenteista liikkeelle ja katsotaan innovatiivisuuden puolelta. Myös laatu on vahvasti mukana. Ympäristö, sosiaalinen näkökohta, myös työllisyys voidaan huomioida. Tämä tuo tällä hetkellä enemmän erilaisia elementtejä kuin pelkästään hinta.

Tämä myös antaa paljon pk-yrityksiä tukevia ratkaisuja: muun muassa tämä neuvottelumenettely ennen hankintaa ja hankinnan aikanakin osittain. Pk-sektorin osalta on hyvä asia vielä tämä hankintojen jakaminen pienempiin osiin ja tätä kautta myös hallinnollisen taakan pienentyminen. Osatarjouksen tekeminen ja nämä pienemmät hankintaerät ovat tärkeä asia. Omasta kaupungistani kysyin, että mites meidän ruokahankinnat tehdään, ja siellä vastattiin hankinnasta: "Me kilpailutamme tukut." Miksi jo edellisen lainsäädännön aikana emme olisi voineet hyvin koota meidän alueen elintarviketuottajat yhteen ja siellä esimerkiksi sesonkituotteista alueen yrittäjät olisivat voineet tehdä tarjouksia?

Yhdyn myös siihen näkemykseen, todellakin, meidän nykyisen lainsäädännön toteuttamisesta, millä tavalla hankintayksiköt ovat osanneet hyödyntää jo nykyistä lainsäädäntöä, ja nyt kun me annamme vielä enemmän mahdollisuuksia, niin kyllä tässä luuppi menee siihen suuntaan, miten kunnat ja erilaiset hankintarenkaat pystyvät näitä hyviä mahdollisuuksia

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

sia hyödyntämään ja enemmän vielä käyttämään hyväksi meidän pk-sektorin osaamista ja hyviä tuotteita. Myös kilpailutusrajat nousevat pääosin hyvälle tasolle.

Tässä varmaankin tämä sidosyksikköasia on vähän semmoinen hankalampi asia keskustalle. Me olisimme katsoneet tämän EU:n salliman 20 prosenttia mieluisammaksi kuin nyt sitten tämän 5 prosenttia ja 500 000. Me teemme tässä nyt Euroopan kireintä lainsäädäntöä tällä hetkellä näitten tietojen mukaan. On erilaisia tapahtumia varmaan ollut tämän vanhan hankintalain aikana. Tässä esimerkiksi jätehuoltosektori on hyvin riitainen. Sieltä on nousut tämmöisiä ylilyöntejä, joissa julkinen sektori on jyrännyt markkinoilla varmaan näitä yksityisiä toimijoita. Uskoisin, että tämä on yksi peruste sille, että yrittäjäjärjestöt ja muut ovat olleet hyvinkin ärhäköitä tässä. Mutta tähän on ollut vain lain toteuttamisessa ja sen valvonnassa olevia ongelmia.

Tässä uudessa lakipaketissahan meille annetaan nyt enemmän budjettivarojakin, muun muassa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle, jonka tulisi valvoa juurikin näitten eri asioiden toteutumista ja varsinkin sidosryhmien ulosmyynnin osalta. Eli huolestuttaa sidosryhmien ulosmyynnin osalta se, että tuli tiukat rajat, mutta toisaalta tämä jätehuoltohan on iso osa sitä ja olemme tyytyväisiä siihen, että saatiin sinne siirtymäsäännöstä ja lausumaa mukaan. Eli jätehuollon osalta vuoden 2017 ajan tämä on vielä 15 prosenttia. Koska tässä lainsäädännössä katsotaan kolme vuotta vielä taannehtivasti, niin se, että taannehtivalla toiminnalla pitäisi lähteä mukaan, merkitsi sitä, että nykyisiä julkisia yhtiöitä jouduttaisiin rankaisemaan. Se tarvitsee määrätyn siirtymäajan.

Toinen asia tämän jätehuollon osalta: jätelaissa tullaan varmaan nyt käsittelemään tämä TSV-toiminta, mutta myös nämä rajat. Eli tähän on yleislaki niin sanotusti, ja sen alle kun tulee erikoislainsäädäntö, niin sen alla voidaan nyt sitten miettiä, ovatko ne sidosmyynnit oikeassa suhteessa. Esimerkkinä on juuri jätehuolto.

Tähän ponsiesitykseen saimme mukaan nyt sitten myös sosiaali- ja terveystoimen alan plus tämän jätealan ja sen, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimialakohtaisiin lainsäädäntöä täsmentäviin toimiin. Eli tämä on hyvä ponsi.

Tässä on neljä hyvää pontta, mitkä ovat tässä mukana. Tämä nyt näyttää sen, kuinka isosta asiasta on kyse, kuinka säikeisestä asiasta on kyse. Näillä ponsilla on myös oma tavoitteensa: se, että saadaan asiaa niin sanotusti maalaisjärkisesti eteenpäin ja riittävillä jäsentelyillä.

"Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa julkisyhteisöjen omistuksessa tai määräysvallassa olevien sidosyksiköiden mahdollisuudet täyttää velvoitteensa hankintalainsäädännön tavoitteiden mukaisella tavalla." Tämä on tämä ensimmäinen ponsi.

Toinen: "Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa sääntelyn vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa valmistelemaan lainsäädännön muutoksia, joilla parannetaan pienten ja keskisuurten yritysten tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin." Erinomainen ponsi.

Kolmas ponsi: "Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimialakohtaisiin lainsäädäntöä täsmentäviin toimiin, pitäen erityisesti silmällä jätetoimialan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toimintaedellytyksiä." Tähänkin on tullut sitten, että "tarvittaessa", mutta missä tämä arvioidaan? Toivotaan, että heti uuden jätelainsäädännön yhteydessä.

Neljäs ponsi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi sosiaali- ja terveystoimen palvelujen lainsäädännössä vammaisten ja vanhusten asumispalvelujen järjestämisen inhimillisellä ja asiakaslähtöisellä tavalla." Tämä on erinomainen ponsi.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Huomasin tässä lainsäädännössä, kun käytiin näitä kuulemisia, että sieltä aina pulpahtelee uusia asioita, missä tämä tiukka sidosryhmäasetus tulee esille. Viimeisimpänä tuli ihan tänä päivänä, kun nyt tehdään tosiaan uutta maakuntia ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevaa lainsäädäntöä, että siellä yhtiöitetään paljon asioita. Tämä raja tulee myös siellä vastaan meillä tulevassa.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla.

Puhemies Maria Lohela: Avataankin tuo debatti, niin ei ainakaan unohdu kukaan, kun oli useampia vastauspuheenvuoron pyytäjiä.

20.41 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti näin: kun tämän keskustelun perusteella vaikuttaa siltä, että jotenkin rajattaisiin kunnallisten yhtiöitten toimintaa, niin tosiasiaassa kunnan omistama yhtiö voi aivan rajoituksetta toimia markkinoilla silloin, kun se toimii markkinaehtoisesti, mutta silloin jos se pitää tämän suljetun markkinan itsellään, on tärkeätä, että se on myös rajattu.

Haluan nostaa esille tämän 4. ponnien, joka on perussuomalaisten ehdottama. Kun nämä vastalauseen tekijät ovat kiinnittäneet tähän huomiota, niin direktiivi ei salli sote-hankintojen irrottamista hankintalaista, ja siksi perussuomalaiset ehdottivat tätä 4. pontta: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädännössä vammaisten ja vanhusten asumispalvelujen järjestämisen inhimillisellä ja asiakaslähtöisellä tavalla." Ja sosiaali- ja terveysministeriöstä olen jo saanut viestiä siitä, että se tullaan ottamaan sitten sote-lainsäädännössä huomioon.

20.42 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä 4. ponsi on hyvä, koska olisi tärkeätä, että ylipäätään näitä vammaisten tai vanhusten asumispalveluita ei järjestettäisi kilpailuttamismenettelyllä vaan ne hankittaisiin muilla keinoin. Tämä ponsi on hyvä, mutta tässä meidän vastalauseessamme esitetään sitovaa pontta siitä, että hallitus aloittaa valmistelutyön sen edistämiseksi — eli samansuuntainen mutta sitova. Valiokunnan kuulemisten aikana kävi selväksi, että direktiivi ei mahdollista näitten rajaamista hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle, mikäli kilpailutetaan. Eli pääasia on, että menettellään sillä tavalla, että näitä elinikäisiä asumispalveluita ei lainkaan kilpailuteta vaan ne järjestetään muilla menetelmillä, joilla päästään sitten eroon tästä modernista huutolaisuudesta, minkä kyllä toivon olevan meidän kaikkien yhteinen tavoite, ja uskon näin olevan.

20.43 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Pirttilahti tänään jo toiseen kertaan toi esille Helsingin hiilikasat. Haluaisin nyt kerrata sen, mitä viime viikolla hallituksen energiastrategiaesityskeskustelussa todettiin, kun myös ministeri Rehn otti nämä hiilikasat esille. Helsingin on hiljattain tehnyt päätöksen sulkea Hanasaaren hiilivoimala. Tämä aloite tuli vihreiltä, ja nimenomaan vihreät sen Helsingissä ajoivat läpi. (Jari Myllykoski: Eivät yksin! — Tuula Haataisen välihuuto) Itse totesin energiastrategia-keskustelussa, että pidän tätä hallituksen linjausta kivihiilen kieltämisestä tervetulleena, koska se antaa selkänöjan sille, että suljetaan loputkin hiilivoimalat Helsingistä ja muualta. Emma Kari, joka on myös Helsingin kaupunginvaltuutettu ja keskeinen tekijä tässä Hanasaari-päätöksessä, heti tarttui tähän ja esitti, että Helsinki tekee päätöksen siitä, että loppu-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

kin kivihiilivoima Helsingissä lopetetaan. Tämä on esimerkki siitä, (Puhemies koputtaa) miten julkinen sektori voi toimia edelläkävijänä.

20.44 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että hankintalaki sai mietinnössä nyt sellaisen muodon, mikä on mielestäni kohtuullisen hyvä. Jäihän sinne toki vielä ongelmia, mutta iso asia siinä on esimerkiksi se, että nyt voidaan hankintoja pilkkoa pienemmiksi, niin että pienemmätkin tarjoajat pääsevät tähän kilpailuun mukaan. On selvää, että kun isoja hankintoja tehdään, niin pienet toimijat ovat armotta kilpailusta ulkona, koska kokonaisuudet ovat niin suuria, että pienellä liikevaihdolla toimiva yhtiö ei pysty edes osallistumaan tarjouksen tekoon. Nyt voi toimija, joka julkista hankintaa tekee, pilkkoa pienempiin osiin tämän tekemänsä tarjouspyynnön, jolloin pystytään ottamaan pienempiä yhtiöitä ja toimijoita kilpailuun mukaan. Ja totta kai siinäkin pitää kiinnittää huomiota nimenomaan siihen laatuun, kun tarjouspyyntöä tehdään.

On tärkeää huomata se, että tämä hankintalaki mahdollistaa paljon, mutta ennen kuin se on kaiken mahdollistava laki, niin se tarkoittaa sitä, että meidän pitää tarjouspyyntöön kiinnittää erittäin suurta huomiota.

20.45 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tuossa sain tekstiviestin, että tänne jätepuolelle on kirjoitettu, että tarvittaessa tehdään toimialakohtaisesti muutoksia, niin että viesti on nyt jo se, että siellä jotkut järjestöt ovat tuhoamassa tämän kauniin ajatuksen, eli työryhmä, jossa näin piti pohtia, ei ole siis näin oletettavasti tekemässä. Eli se siitä kauniista toivomuksesta.

Minä vieläkin hämmästelen sitä, että kun meillä Euroopan unioni antaa tämän 20 prosentin sidosyksiköitten ulosmyynnille olevan rajan, niin miksi meillä halutaan vetää se 5 prosenttiin. En vielä ymmärrä, miksi suomalaiset yritykset ovat jotenkin erilaisia koko Euroopan kaikkien muiden maiden yrityksiin verrattuna ja miksi Suomessa pitää olla tiukemmat rajat, etenkin kun tämä työryhmä, joka oli asetettu ja joka pääsi hyvään yhteisymmärrykseen, rajasi sen 10 prosenttiin, joka on ollut käytännössä tällä hetkellä se sopiva raja, ja siitäkin piti mennä vielä alemmaksi, 5 prosenttiin, ja keksiä vielä erikseen 500 000 (Puhemies koputtaa) euron raja, jota ei ole missään muussa maassa — ei missään muussa maassa.

20.46 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä ennustaminen tietysti on vaikeata, mutta nyt tuntuu kyllä siltä, että keskusta on tässäkin asiassa ollut hallituksen kuoripoika ja on joutunut nielemään sitten katkeran kalkin. Toivotaan, että ne ponnet, joita tänne on saatu mukaan, voivat jotakin sitten jatkossa pelastaa. Mutta kyllähän tässä perussuomalaisten 4. ponsi on omantunnon puhtaaksi pesemistä sillä tavoin, että nyt ollaan valmistelemassa sote-lakia, johonka tulee yhtiöittäminen muodoksi. Kyllä täytyy sanoa, että aika rohkeaa on luottaa ponteen tässä kohtaa, eli voisi sanoa, että tämä kyllä näyttää nyt tässä vaiheessa kokoomuksen märän unen toteutumiselta. (Kaj Turunen: Oh-hoh!)

20.47 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin toivon, että eduskunta hyväksyy tämän mietinnön näine ponsineen. Tämä on ollut perussuomalaisille tärkeä asia, että tämä 4. ponsi tänne saatiin.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Edustaja Sarkkiselle vastaisin siitä, kun hän kysyi konkretiaa, että sote-lakeja valmistellaan ja olen ministeriöstä saanut siitä viestin, että sote-lainsäädäntöä valmistellaan myöskin tältä osin, että vammaisten ja vanhusten asumispalvelujen järjestäminen tapahtuu inhimillisesti ja asiakaslähtöisesti. Eli käytännössä se tulee tarkoittamaan sitä, että se toteutetaan niin, että hankintalaki ei koske sitä, henkilökohtaisen budjetoinnin kautta, maksusitoumuksen tai palvelusetelin kautta. Tämä ei ole kokoomuksen märkä uni. Itse asiassa, kun vammaisten ja vanhusten asumispalvelut järjestetään kunnolla, se on perussuomalaisten märkä uni.

20.48 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puutun minäkin näihin vanhusten ja vammaisten asumispalveluihin ja myöskin vaikeavammaisten palveluasumiseen ja henkilökohtaiseen apuun, josta varmasti tämän salin huoli on yhteinen. Elikkä jos mahdollista, niin näitä asioita välttämättä ei ole pakko kilpailuttaa silloin, kun ne järjestetään joko suoraan julkisen vallan toimesta taikka sitten esimerkiksi tällä henkilökohtaisella budjetoinnilla.

Mutta ongelma on koko ajan tämän lainsäädännön kanssa ollut se, että kun soten valinnanvapauslainsäädäntö on ilmassa — tästähän ei ole vielä kukaan sitä poliittista päätöstä tehty — niin miten me voimme luottaa siihen, että tämä henkilökohtainen budjetointi on sieltä todellakin tulossa, ja entäs jos käykin niin, että sitä ei sinne saada. Toisaalta sitten jää ilmaan tämä, että tänä päivänä Tuomas Pöysti ilmoitti, että viidessä — viidessä — maakunnassa tulee tapahtumaan valinnanvapaus. Millä tavalla on tarkoitus tämä valinnanvapaus toteuttaa eri puolilla Suomea? Siinä mielessä esimerkiksi kristillisdemokraattien ponsi numero 2 on varmasti erittäin kannatettava sen suhteen, koska emme voi tietää, mitä aiotte tämän sote-valinnanvapauden (Puhemies koputtaa) suhteen tehdä.

20.50 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä maakuntauudistuksessa ja sitten vielä soteen liittyen meille tulee paljon yhtiöitä. Muun muassa kävin ely-keskuksessa, eli elyjenkin toimintaa niin sanotulta service-puolelta eli neuvontapuolelta tullaan yhtiöittämään. Se on sitten joko julkinen yhtiö tai yksityinen yritystoiminta tai joku konsulttiyhtiö, mikä näitä tekee. Meillä on parvi yhtiöitä, osa on julkisia ja osa on kuntien toimijoita, ja siinä kuvassa olen huolissani tämän tiukan rajan kanssa, missä mennään, että milloin ne yhtiöt ovat markkina-alueella ja milloin eivät, kun pelataan näin laajalla toimialalla. Varsinkin tämän uudistuksen myötä, mitä ollaan tekemässä, tässä lyödään vähän ehkä poskelle sillä tiukalla sääntelyllä mutta toisaalta kuntien palvelujen toimivuudenkin osalta.

20.51 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puuttuisin myös tähän sote-uudistukseen ja tähän hankintalakiin. Olen tässä hankintalakiprosessissa ollut monessa käännteessä mukana, kun tätä on valmisteltu, ja ihmettelen tätä sidosyksikön rajaa nyt kyllä. Se pitää myös muistaa, että kun sote-uudistus on tulossa ja sinne suunnitellaan nyt sitten tätä yhtiömaailmaa, niin tämä tulee koskettamaan myös sitä maastoa mitä suurimmassa määrin, ja jo tällä hetkellä suuri huoli on noussut Kuntaliiton lausunnoista ja kunnista työterveyshuollon osalta. Eli semmoinen järkevä toiminta, jossa voidaan ulosmyyntiä tietyissä rajoissa tehdä, jotta pystytään joustavasti asiat järjestämään, on tämän sidosyksikköhomman keskeinen juttu tällä sote-puolella.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Mutta sitten näihin elinikäisiin palveluihin. En kyllä paljon pistäisi sen varaan, että kaikille vaikeasti vammaisille ja muille ikääntyneille ihmisille tämä henkilökohtainen budjetointi olisi se kaikille tuleva ratkaisu. Se sopii sellaisille ihmisille, jotka pystyvät itse sitä hallitsemaan ja joilla on omaisia ja riittävästi tukea siihen. Mutta semmoinen laajamittainen, iso ratkaisu (Puhemies koputtaa) se ei varmasti tule olemaan. Tässä suhteessa nämä vastalauseet, mitä täällä on tehty, ovat kyllä ihan oikeaan osuneita.

20.52 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin näihin sidosyksiköihin täytyy kiinnittää huomiota, että on aika kummallista, että me olemme täällä itse taas tekemässä ihan saman asian kuin viime kerralla, kun säädimme hankintalakia. Elikkä teemme näistä rajoista matalampia kuin mitä EU-direktiivi sallisi. Tietysti itselleni erityisesti tuntuu kummalliselta, kun olen Euroopan parlamentissa taistellut sen 20 prosentin puolesta, että saataisiin sinne nämä sidosryhmähankintoihin liittyvät prosentit, ja sitten toisaalta täällä Suomessa ollaan menty tähän 5 prosenttiin ja käsittämättömään 500 000:n ylärajaan. Ei missään Euroopassa ole jotakin tällaista euromääräistä ylärajaa laitettu. Tämä tuntuu aivan kummalliselta.

Siinä mielessä toivon, että tässäkin kiinnitetään huomiota kristillisdemokraattien pontteen numero 1, jossa todetaan, että on varmaan syytä harkita, että näitä voidaan sitten nostaa myöhemmin näihin direktiivin mahdollistamiin ylärajoihin. Meillä on myöskin pykälämuutosesityksiä, joissa esitämme, että näiden täytyisi olla ehdottomasti korkeampia kuin mitä on hallituksen esityksessä tällä hetkellä.

20.53 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nykyinenkin hankintalaki on toki mahdollistanut sen, että esimerkiksi muitakin kriteereitä kuin hintaa voidaan käyttää, mutta käytännössä hankintoja tehtäessä on kyllä vallinnut semmoinen melkoinen pelko, että osataanko sitä hankintaa tehdä oikein, ja siksi näitä muita kriteereitä ei ole juurikaan käytetty. On hyvä, että tässä ne nostetaan esille, mutta olisi ollut kyllä parempi, että tänne olisi selkeästi kirjattu se, että pelkkä hinta ei voi olla kriteeri vaan että näillä muilla kriteereillä on suurempi painoarvo. Ja jotta jatkossa tätä pystytään käyttämään niin, että huomioidaan paremmin muutakin kuin hinta, niin tarvitaan kyllä ehdottomasti neuvontaa, koulutusta ja kehittämistä entistä enemmän. Vihreät ovatkin esittäneet, että tällainen oma kehittämis-, neuvonta- ja seurantayksikkö perustettaisiin, jotta pystymme hyödyntämään näitä julkisia hankintoja siinä, että saadaan myös aluetaloutta vahvistettua.

20.54 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itsekin hieman huolissani näitten tiukkojen ulosmyynnin rajojen käytännön vaikutuksista kunnallisiin liikelaitoksiin. Periaatehan niissä voi olla hyväkin eli se, jos ne mahdollistaisivat pienten paikallisten yritysten kilpailumahdollisuudet. Mutta jos ne käytännössä johtaisivat muutaman ketjun valtakunnalliseen monopoliin, niin sitten ne olisivat huono asia. Näitä toivoisikin hallituksen seuraavan ja tarvittaessa reagoivan muutoksiin. Tähän problematiikkaan tulee-kin osittain jo vastauksia valiokunnan lausumista, joihin täytyy sinänsä olla tyytyväinen.

20.55 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy aluksi todeta, että kyllä monilta osin tämä hankintalaki menee parempaan suuntaan ja siitä on paikallaan antaa kiitosta. Mutta on kyllä nyt itsekin puututtava tähän sidosyksiköiden ulosmyyn-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tirajaan, kun nyt Suomessa halutaan jälleen olla paavillisempia kuin paavi itse. Kun missään muualla ei näin tiukkaa sääntelyä olla tekemässä ja EU mahdollistaa 20 prosenttiin asti tämän ulosmyynnin, niin sitten vielä sellaisen hallituksen aikana, jossa esimerkiksi perussuomalaiset ovat mukana, Suomi haluaa olla tässä nyt EU:n mallioppilas ja viedä ihan maksimaalisen tiukaksi nämä rajaukset. Kyllähän sitä nyt täytyy ihmetellä, mistä ihmeestä tässä on kysymys.

Sitten kun täällä todetaan, että Suomessa nämä kunnalliset yhtiöt ovat olleet markkinahäirikköjä, niin onko todella nyt niin, että Suomessa kunnalliset yhtiöt ovat aivan poikkeuksellisia verrattuna kaikkiin muihin EU-maihin, että täällä jotenkin ollaan todellisesti markkinahäirikköjä ja kaikkialla muualla pystytään kyllä toimimaan ihan tämän direktiivin puitteissa? Kyllä sitä täytyy kysyä.

20.56 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä nyt iso pelko on, että tämä tiukka sidosyksikkösääntely tulee hankaloittamaan meidän omaa elämäämme tuolla kunnissa ja tulevaisuuden maakunnissa erittäin monella ja hankalalla tavalla. Erityisesti tämä on nyt vaikea tilanne — on muutenkin — kun tämä maakunta-soteuudistus on tulossa ja muutenkin on isoja kysymysmerkkejä sen suhteen, miten kunnat ja tulevaisuuden maakunnat voivat keskenään järjestellä esimerkiksi tukipalveluita ja voiko esimerkiksi maakunta ostaa sidosyksikköasemassa näitä kuntien yhtiöitä. Ja näyttää siltä, että todennäköisesti sitä in-house-mahdollisuutta ei tule kuntien ja maakuntien välille, ja sitten jos on erittäin tiukka sidosyksikkösääntely, niin ei voida myöskään sen puitteissa myydä ristiin. Kyllä tämä tulee erittäin byrokraattiseksi, jos joka ikisessä julkisessa yhtiössä täytyisi tehdä tytäryhtiö, joka sitten erikseen myy markkinoille ja muille julkisille toimijoille niitä palveluita — hirvittävää byrokratiaa.

20.57 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä sidosyksikkösääntely on kieltämättä monimutkainen, ja uskallan tunnustaa senkin, että tämä ratkaisu, mikä nyt syntyy, ei varmaan allekirjoittaneen ihan kaikkia toiveita vastaa, mutta politiikassa joutuu joskus nielemään niin sanottuja katkeriakin kalkkeja.

Kuitenkin on syytä muistaa se, että ponsissa on sitten tarkemmin esitetty ne tavoitteet, joihin ollaan pyrkimässä. Toki ymmärrän sen, että se Euroopan unionin direktiivi olisi mahdollistanut sen 20 prosentin rajankin. Minusta se olisi ollut — allekirjoittaneen mielestä, henkilökohtaisesti ajatellen — se suotavampi vaihtoehto, mutta niin kuin sanoin, kaikkea ei saa, mitä ikinä haluaa.

Se, mihin pitää kuitenkin kiinnittää huomiota tulevaisuudessa, varsinkin sote-puolella, — olen sen myös julkisesti sanonut — on se, että kun on esimerkiksi vanhuspalveluja, jotka ovat meille kaikille tärkeitä, koska joka päivähän me vanhenemme, toivon mukaan myös huomenna, niin olemme joskus itsekkin vanhoja, ja sivistysvaltion ensimmäinen mitapuu mielestäni on se, miten me pidämme huolta heikommista, meidän vanhemmistamme. Se on ihan ehdotonta, ja tässä asiassa toivon, että tämä asia menee (Puhemies koputtaa) hyvään lopputulokseen.

20.58 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Soteen liittyen yksi iso huoli, minkä hallintovaliokunta kirjoitti tähän omaan lausuntoonsa, liittyy myöskin ensihoitoon: nyt jos yhtäkkiä todetaan, että ensihoito on myöskin sidosyksikkökriteereiden piirissä eikä sitä voida irrottaa tästä, niin minä en tiedä, mitenkä meidän pelastuslaitosten ja

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

sairaaloiden ensihoito tulevaisuudessa pystytään järjestämään, jos on kaikki pakko pistää kilpailutukseen ja erillisiksi yhtiöiksi sieltä nykyisen pelastuslaitoksen yhteydestä. (Kaj Turunen: Ei, ei pidä paikkaansa!) — Tältähän tämä nyt, anteeksi, Turunen, kuulostaa. — Samalla te sanotte, että ei saa olla enää monialayhtiöitä vaan kaikkien yhtiön eri toimintojen pitää olla erillisissä pikkuyksiköissä. Yli sata kunnallista yhtiötä joutuu välittömästi — välittömästi — rukkaamaan oman toimintansa. Ja ne eivät ole pelkästään jäteyhtiöitä, vaan siellä on laboratorioita, kuvantamista, ruokahuoltoa, tukipalvelua, kunnossapitoa, puhtaanapitoa, kaikkia yhtiöitä, saman tien. Haluan nähdä teidät kaikki kuntapäätäjinä tämän tekemässä.

20.59 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toisaalta ymmärän tämmöisen muutosvastarinnan, että kaikki uusi pelottaa. (Naurua) Kysymys on siitä, että ei kunnan omistamalla tai valtion omistamalla yhtiöllä ole mitään rajoitteita, kun se toimii markkinaehtoisesti sillä markkinalla, mutta jos haluaa pitää sen suljetun markkinan, on täysin ymmärrettävää, että kun sitä käytännössä kuitenkin kompensoidaan sitä kautta, (Sirpa Paatero: Ei kompensoida! — Tuula Haatainen: Ei, ei!) niin verovaroilla ei kilpailu-neutraaliteettia loukata.

Täällä edustaja Essayah kysyi, miten voidaan luottaa, että perussuomalaisen 4. ponsi toteutuu. Arvoisa puhemies, eduskunta on tämän maan ylin päättävä elin, ja jos eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi sosiaali- ja terveystalouden lainsäädännössä vammaisten ja vanhusten asumispalvelujen järjestämisen inhimillisellä, asiakaslähtöisellä tavalla, niin se toteutuu. Ja tässä on vain seurattava, että nämä ponnet ja erityisesti tämä 4. ponsi tulevat hoidetuksi, ja on varmaankin (Puhemies koputtaa) talousvaliokunnan tehtävä seurata tätä asiaa.

21.01 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tähän sidosyksikköasiaan on kyllä palattava, koska jotenkin se tuntuu todella niin kummalliselta, että kun Euroopassa muualla katsotaan, että se 20 prosentin raja on ihan riittävän hyvä tähän ulosmyyntiin, niin minkä ihmeen takia meillä Suomessa, jossa on pitkät välimatkat ja harva asutus, meidän pitää lähteä 5 prosentista tai 500 000 eurosta. Ajatellaan nyt vaikka työterveyshuoltoa, joka pienellä paikkakunnalla kaukana kasvukeskuksesta myy sitä työterveyshuoltoa esimerkiksi paikkakunnan maatalousyrittäjille tai pk-yrittäjille. Sitä kun raja tulee vastaan, niin ei muuta kuin lähdet satoja kilometrejä ajamaan sinne lähimpään yksityiseen lääkärifirmaan, joka on jossakin siellä kasvukeskuksessa, koska et voi ostaa sieltä paikalliselta terveysasemalta tai terveyskeskukselta niitä työterveyshuollon palveluita. Minusta tämä on kummallista, että miksi ammutaan nilkkaan ja nimenomaan vielä niitä pk-yrityksiä ja maatalousyrittäjiä tässä — tämä on minusta aivan käsittämätöntä. Ne, jotka ovat laatineet näitä rajoja, ovat kuvitelleet olleensa yrittäjien asialla (Puhemies koputtaa) mutta ovat itse asiassa yrittäjiä vastaan.

21.02 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä on kyseessä se, että kunnilla on työterveyshuoltolain perusteella velvollisuus järjestää työterveyshuolto alueen työpaikoille ja siellä on juuri pienyrittäjiä paljon, niin nyt jos tätä sidosyksikköä koskevaa säätelyä näin muutetaan, niin kuin hallitus nyt esittää, eli kiristetään, niin se tarkoittaa käytännössä sitä, että nämä eivät voi myydä tätä vapaaehtoisuuteen perustuvaa sairaanhoitopalvelua sitten enää, niin kuin on järkevän työterveyshuoltokäytännön ni-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

missä tehty. Eli tavallaan kunnat, sairaanhoitopiirit, kuntayhtymät tulevat huijatuiksi, koska ne ovat perustaneet nämä yhtiöt siksi, että kuntalaki ja kilpailulainsäädäntö edellyttivät, että tämä toiminta pitää yhtiöittää, ja se yhtiömalli ja toiminta rakennettiin sen varaan, että se on about 10 prosenttia, jota voi myydä ulos, ja kun nyt sitten kiristetään tämä 5 prosenttiin, niin tässä tulee raja vastaan ja sitä toimintaa ei voida enää siellä jatkaa. Eli toisesta: tämä laki lyö korville (Puhemies koputtaa) työterveyshuoltoa.

21.03 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä tosi ongelmalliseksi tekee tämän koko toteuttamisen. Kun nyt tällä kilpailulainsäädännöllä tätä viedään 5 prosenttiin, niin kyllähän tämä mahdollistaa niitten kartellien syntymisen sinne kunnalliselle sektorille, missä ennen on ollut kunnallisia osakeyhtiöitä. Nyt kun sitä rajaa viedään keinotekoisesti niin pieneksi, niin se tarkoittaa, että yksityinen toimija voi muodostaa sillä alueella kartellin ja hinnoitella ne palvelut tähtitieteellisiin summiin siihen nähden, että meillä olisi ollut kunnallinen yritys siellä toimijana. En vain käsitä sitä, miksi tässä on soruttu nielemään tällainen Lex Savonlinna -ajattelutapa, että jos jokin vuosi-na jossakin kohtaa on joku kunnallinen organisaatio toiminut vastoin periaatteita, mitä yrityspuolella on, niin nyt me sitten maksamme siitä tämmöisen hinnan.

21.04 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kyllä itsekin ihmeteltävä tätä 5 prosentin sidosyksikkörajaa, mikä tähän halutaan nyt. Sehän on tässä keskustelussa nyt tullut selväksi, että keskusta ja perussuomalaiset eivät ole tätä halunneet vaan se on tullut nyt selvästi kokoomuksen taholta.

On ihmeteltävä, miksi emme mene tällä EU:n hankintadirektiivin 20 prosentilla. Aivan kuten täällä on moneen kertaan kerrottu, kyllähän Suomi harvaan asuttuna maana on nimenomaan se, missä tämä 20 prosenttia ei ole ollenkaan liikaa. Ja kun me tiedämme, että paljon näitä kuntien yhtiöiden järjestämiä palveluita on pitänyt tehdä juuri sen takia, että alueella ei ole kilpailua eikä markkinoita, niin nyt, jos se mahdollisuus tässä poistuu, ollaan kyllä tilanteessa, jossa palveluita ei ole saatavilla eri puolilla Suomea ja siellä ei tule syntymään yksityisiä toimijoita, jotka voivat vastata kysyntään, kun kysyntä on niin pientä. Kyllä tämän rajan ehdottomasti (Puhemies koputtaa) pitäisi olla 20 prosentissa.

21.05 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juurikin tuosta Myllykosken esille nostamasta kartelliasiasta on se ponsi, missä viitataan tähän pk-sektoriin, että pyrittäisiin sitä lieventämään, mutta pelko on juuri näinkin, että on isoja yrityksiä, mitkä sitten vievät ne pienet toimijat.

No, kuitenkin hankintalain keskusta on sitten hallituksessa ollut hyväksymässä ja on hyväksynyt tämän pohjan näin, niin kuin tuossa edustaja Hoskonenkin sanoi. Toinen asia on, että tämä on yleislaki, ja kun nyt sitten joudumme jokaisen lain osalta miettimään ne sidosyksiköt todennäköisesti erikseen, jätelain kanssa ja sosiaali- ja terveydenhuoltolaissa, niin todennäköisesti tässä salissa tämä keskustelu sidosyksikköprosentista jatkuu vielä näitten eri lakien puitteissa.

Puhemies Maria Lohela: Nyt käydään takaisin puhujalistan pariin.

21.06 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hankintalaissa on paljon hyviä asioita. Siellä on selkeitä parannuksia liittyen innovatiivisiin hankintoihin, liittyen pa-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

rempiin laatu-, ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimiseen. Siellä on paljon ratkaisuja, jotka auttavat pk-yrityksiä: neuvottelumenettelyjä, hankintojen jakamista, hallinnollisen taakan pienentämistä, ostotarjousten tekemistä ja pienempiä hankintaeriä. Kilpailutusrajat nousevat aivan hyvälle tasolle.

Sitten tietenkin on tämä kysymys tästä sidosryhmien ulosmyynnistä. Kieltämättä se on ollut pitkä prosessi myös meillä valiokunnassa, ja olemme sitä kovasti pohtineet eri näkökulmilta. Kipukysymyksiksi nousivat jätehuoltoon liittyvät seikat ja tässä keskustelussa tulleet sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyvät seikat, ja voin kyllä tunnustaa, että kyllä keskustan toiveena oli norminpurkuhengessä ja ylipäänsä sillä linjauksella, että emme koeta ottaa EU:lta lisävelvoitteita tai -taakkaa vaan suoritamme sen minimin mukaan, mitä on mahdollista tehdä. Tässä asiassa sikäli tämä 5 prosenttia tuntuu kyllä hieman haastavalta, kun mahdollisuus olisi ollut nelinkertaistaa se asia. Mutta tietenkin nämä ovat aina kompromisseja, ja ei kaikkea pysty aina saamaan.

On erittäin tärkeää, että sitten nyt jatkovalmistelussa esimerkiksi jätelain osalta ja myös jatkossa sosiaali- ja terveystalouden osalta huomioidaan nämä valiokunnan lausumaehdotukset. Täällä on kuitenkin tunnustettu ja tunnistettu, että on mahdollista, että joiltain osin tässä syntyy haasteita, ja etenkin alueilla, joilla välimatkat ovat pitkiä, huolta tämä laki tietysti määrin herättää. Mutta olen vakuuttunut, että tämä hallitus kerkeää myös (Puhemies koputtaa) nämä asiat jatkovalmistelussa hoitamaan kuntoon.

21.08 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun puhutaan yleisesti ottaen tästä laista isossa kuvassa eikä nyt näistä muutamista ehkä hieman ongelmallisista kohdista, niin kyllä tämä kokonaisuudessaan on ihan hyvää lainsäädäntöä. Hallituksen tavoitteena oli tehostaa julkisten varojen käyttöä ja yksinkertaistaa hankintamenettelyä, selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä, parantaa pienten ja keski suurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa ja parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä turvata tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. Totta kai näitä tavoitteita on helppo kannattaa, ja näitä tämä lakiesitys myös palvelee.

Varmaankin myös talousvaliokunta on kuullut erittäin runsaasti asiantuntijoita ja perehtynyt asiaan perusteellisesti. Perustelut ovat pitkät ja täynnä painavaa asiaa. Valiokunnan muutosesityksiin on helppo yhtyä. Tämä käsittely on ollut hyvin laaja myöskin lausuntovaliokunnassa, hyvin työläs. Itse osallistuin siihen liikenne- ja viestintävaliokunnan puolella, ja mekin siellä jotain tähän lausuimme.

21.09 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! On todellakin yhdyttävä niihin näkemyksiin, että kuitenkin — vaikka tuossa debatissakin kriittisiä puheenvuoroja käytin — valtaosaltaanhan tässä hankintalainsäädännössä ollaan menossa ihan oikeaan suuntaan. Syyhän on se, että tämä meidän edellinen hankintalaki ja se, mihin se on perustunut, eli että tämä julkisten hankintojen direktiivi ovat olleet sellaisia, että niissä on ollut päivittämistarpeita ja korjaamistarpeita. Todellakin, ei ainoastaan Suomessa näitten julkisten hankintojen ja kilpailutusten kanssa ole epäonnistuttu, kyllä sitä on tapahtunut muuallakin päin Eurooppaa.

Kuitenkin jo viime kerralla, kun sitä kansallista hankintalakia teimme, teimme sen virheen, että vedimme ne kansalliset raja-arvot paljon tiukemmiksi kuin mitä direktiivi olisi sallinut. Meillähän kävi sillä tavalla, että Suomesta tuli Euroopan unionin eniten kilpailutettava jäsenmaa ja markkinaoikeus meni tukkoon erilaisista valituksista. Siinä mielessä voi

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

sanoa, että erityisesti tänne Suomeen on todella tervetullutta, että me nyt tekisimme sitten hyvän kansallisen hankintalain ja käyttäisimme kaikki ne joustomahdollisuudet, mitä tässä julkisten hankintojen direktiivin uudistuksessa on käytettävissä.

Siinä mielessä valtaosaltaan voi sanoa, että tässä on tehty hyvää työtä, mutta sitten nostaisin nämä muutamat asiat esille.

Elikkä ensinnäkin nämä sidosyksiköt. Tosiaankin, niin kuin totesin, niiden ulosmyyntiprosentit olisivat olleet Euroopan unionin julkisten hankintojen direktiivissä 20 prosenttia liikevaihdosta, ja myöskään tällaisia euromääräisiä ylärajoja, mitä me kansallisessa hankintalaissa nyt olemme hallituksen toimesta lähteneet tekemään, siellä ei ole ollut. Toisaalta sitten nämä hallituksen asettamat rajat varmasti tulevat aiheuttamaan merkittäviä ongelmia kunnallisille yhtiöille useilla toimialoilla ja myöskin vaikeuttaisivat ja nostaisivat kustannuksia pk-yrityksille ja myöskin näille maatalousyrittäjille, niin kuin tuossa edellä totesin. — Huomaan, että haluan vielä jatkaa puhetta, joten siirryn sinne puhujapöytäntöön. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin tätä asiaa tästä direktiivistä ja tästä kansallisesta hankintalaista kyllä riittää yli tuon 2 minuutin. — Toinen asia, mihin sitten myöskin omassa KD:n vastalauseessa tein muutosesityksen, liittyi sosiaali- ja terveyspalveluitten kohdalla olevaan kansalliseen kynnysarvoon. Elikkä nythän meillä on tämä 100 000 ja hallituksen esitys lähtee 400 000:sta, mutta tässäkin on muistettava, että direktiivi mahdollistaa sen 750 000 euroa. Ja kuulin näin, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuullut sosiaali- ja terveysalan kaikki asiantuntijat olivat sanoneet, että tämä 750 000 olisi se hyvä kansallinen kynnysarvo. Erityisesti tässä yhteydessä nyt on kiinnitettävä huomiota niin tämän sidosyksikön kohdalla kuin myöskin sitten näitten sosiaali- ja terveyspalveluitten kansallisen kynnysarvon kohdalla siihen, että meillä on tämä sote-valmistelu tällä hetkellä kesken. Siinä mielessä, kun emme tiedä, millä tavalla tullaan sitten tämä valinnanvapaus lopullisesti toteuttamaan, on ollut hivenen hankalaa myöskin sitten pohtia sitä, millä tavalla tätä hankintalakia tullaan tekemään, jotta voidaan varmistaa, miten esimerkiksi nämä sosiaali- ja terveyspalvelut — siltä osin kuin ne koskevat vanhusten ja vammaisten asumis- palveluita, vaikeavammaisten palveluasumista ja henkilökohtaista apua — tullaan lopullisesti toteuttamaan. Niin kuin totesin debatissa, uskon, että tämän salin yhteinen tahtotila on, että nämä palvelut ovat niin erityisiä palveluita — nämä ovat näille ihmisille elämän mittaisia palveluita — että me emme tosiaankaan halua, että ne joutuvat jonkinlaisen huutolaiskilpailutuksen kohteeksi, että kuka halvimmalla hoitaa, niin sille sitten nämä palvelut annetaan hoidettavaksi. Nämä erityispiirteet pitää pystyä huomioimaan. Toki olen ihan tyytyväinen siitä, että valiokunnan mietinnössä on tämä ponsi numero 4, mutta olemme tehneet tähän KD:n omaan vastalauseeseen vielä ponnin, jossa haluamme muistuttaa siitä, että ei todellakaan ole pakko kilpailuttaa tämän tyyppisiä palveluita vaan ne voidaan järjestää julkisella puolella. Julkinen puoli voi järjestää ne itse, taikka sitten tosiaankin on näitä eri tapoja: suorahankintoja tai henkilökohtaista budjetointia ja vastaavaa.

Sitten vielä olisin nostanut esille lausuman numero 3 tässä vastalauseessa. Siinä näitä sääntelyvaikutuksia toivotaan seurattavan, ja myöskin sitten erityisesti siltä osin, millä tavalla tämä hankintalaki tulee mahdollistamaan nämä innovatiiviset hankinnat. Elikkä silloin kun on esitetty jokin ongelma ja siihen haetaan ratkaisua, niin millä tavalla tämä hankintalaki pystyy vastaamaan siihen, että me voisimme hakea ja kilpailuttaa ratkaisua siihen ongelmaan sen sijaan, että me määrittelimme teknisesti ja täsmällisesti, mitä me haluamme? Luulen, että tämä innovatiivisten hankintojen mahdollisuus on juuri se, mikä eri-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tyisesti auttaisi pieniä ja keskisuuria yrityksiä tasapuolisesti olemaan mukana markkinoilla. Toivon, että tämä 3. ponsi olisi myös senttyypinen, jossa näkisin, että tähän aivan hyvin koko eduskunta voisi yhtyä.

Valiokunnan mietinnössä on myöskin haluttu alleviivata sitä, että koko tässä hankintalaissa on äärimmäisen tärkeää se, että pienillä ja keskisuurilla yrityksillä olisi tasapuoliset mahdollisuudet osallistua julkisiin hankintoihin. Tässäkin on todettava, että kun emme tiedä, minkälaiseksi tämä sote- ja aluehallintoratkaisu nyt tulee, emme tiedä, minkä kokoisia hankintayksiköitä on tulossa ja kuinka suurelta alueelta lähdetään hakemaan näitä yrityksiä, jotka osallistuvat näihin kilpailutuksiin, niin siinä mielessä huoli on, pystymmekö varmistamaan pienten paikallisten yritysten mukana olemisen näissä hankinnoissa.

Kaiken kaikkiaan, niin kuin totesin, ylipäätään on sanottava, että hankintalaista on vähintäänkin se 90 prosenttia ihan kelvollista, mutta sitten näiden muutaman kohdan osalta olisimme toivoneet, että hallituksen sisällä tässä asiassa olisi... Ainakin täällä pidetyistä puheenvuoroista sen voin tulkita, että tämä sidosyksikkökohta ei ole ollut ilmeisesti ainaakaan keskustalle ja perussuomalaisille mieluinen, ja olisi ollut kyllä hyvä, jos heidän tahotilansa olisi tämän suhteen toteutunut.

21.16 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys hankintamennettelyä koskevaksi lainsäädännöksi on nyt saanut pitkän väännön ja valiokuntakierrosten jälkeen mietinnön muodon. Voi sanoa, että tämä on paljon paljon suurempi laki kuin moni ehkä hahmottaakaan. Tämä on valtava mötikkä: julkisten hankintojen arvo on yhteensä 34 miljardia euroa vuositasolla. Tämä on kyllä sellainen paketti, joka mielestäni vaatisi vieläkin perusteellisemman käsittelyn, mutta kaikella on tietenkin tässäkin talossa aikansa ja rajansa. Loputtomiin aikaa ei ole tässäkään talossa käytettävissä.

Lain tarkoituksena on tehostaa julkisten varojen käyttöä ja helpottaa hankintamennettelyä. Tavoitteet ovat erittäin hyviä ja kannatettavia, ja pitää muistaa, että niitä, mitkä vielä nyt parhaillaan voimassa olevassa hankintalaissa ovat olleet ongelmia, on pyritty nyt sitten parantamaan tässä uudessa esityksessä. Kohtuullisen hyvin siinä on kyllä onnistuttukin, toki ei mielestäni täydellisesti.

Hankintalaki perustuu useaan Euroopan unionin direktiiviin, joita tietenkin Suomen tulee noudattaa. Joskus olen kyllä itse esittänyt kainoja toivomuksia siihen suuntaan, että suomalaiset yleensä kaikissa direktiivien implementoinneissa olisivat hieman enemmän Suomeen päin kallellaan. Jos jonnekin haluaisi tehdä opintomatkan, niin kannattaa käydä Ruotsissa. Siellä tämä taito osataan viimeisen päälle. Toivon, että jos tässä asiassa joskus opintomatka tehdään, niin käydään vaikka Ruotsissa sitten.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua lakia tarpeellisena. Tämä laki on selkeästi yleislaki, jota sitten toimialakohtaisilla sektorilainsäädännöillä täsmennetään. Sieltä otetaan sitten tarkempia syöttöjä tähän, miten hankintalakia toteutetaan käytännössä. Tähänhän viittaavat muun muassa ne neljä pontta, jotka valiokunta hyväksyi mietinnön käsittelyn yhteydessä.

Tämän lain soveltamisala on todella laaja. Voi sanoa, että jos joku tämän hankintamennettelyn osaa täydellisesti, kumarruksen kanssa häntä kyllä kiitän. Se nimittäin on sen verran valtava paketti, että ihmetellä täytyy, että joku sen hyvin hallitsee.

Uudenkin hankintalain olosuhteissa hankintaosaaminen nousee entistä korkeampaan ja tärkeämpään asemaan. On aivan ensiarvoisen tärkeää, että jokainen julkiseen hankintaan valmistautuva julkisyhteisö suorittaa tarjouspyynnön äärimmäisen tarkasti ja huolellisesti,

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

koska siinä yhteydessähän sitten oikeastaan ratkeaa se, mitä sillä tilauksella saa. Tulee mieleen muuan suomalainen iskelmä: sitä saa, mitä tilaa. Jos saa huonoa tuotetta ja huonoa palvelua sillä tarjouspyynnöllä, niin ainoa tapa tarkistaa, missä se vika on, on käydä peilistä katsomassa.

Se, että uusi hankintalaki sallii hankinnan jakamisen pienempiin osiin, on minun mielestäni tämän hankintalain parasta antia, ja tämä lainkohta on erittäin hyvin perusteltu. Hankinnan saa pilkkoa pienempiin osiin, kunhan ei vain kierrä näin sitten hankintalain säännöksiä, että mennään hankintarajojen minimin alitse. On tärkeää huomata, että tämä mahdollisuus pitää käyttää. Voimassa olevan hankintalain mukaan tätä mahdollisuutta on kovin heikosti käytetty, mutta nyt tässä hankintalaissa ja mietinnössä tätä nimenomaan korostetaan ja sitä suorastaan yllytetään käyttämään. Pienet yhtiöt ja toimijat saavat näin ollen aidon mahdollisuuden olla mukana julkisissa hankinnoissa. Ja tämä on äärimmäisen tärkeä asia.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että tarjouskilpailuissa ei saa laittaa sellaisia ehtoja, kuten liikevaihtominimi, jotka sulkisivat pois pienempiä kilpailijoita tai muuten jonkun kilpailijan pois tarjousta tekemästä. Tämä on äärimmäisen tärkeä kohta, koska monestihan olen nähnyt semmoisiakin tarjouspyyntöjä, joissa nimenomaan tällä liikevaihdon minimillä on suljettu pois joitakin tarjouksen tekijöitä. On syytä muistaa, että suomalainen yritys kenttä on todella monipuolinen ja korkeatasoinen, että ei missään nimessä pidä tarjouspyynnöllä sulkea ketään pois siitä tarjouskilpailusta. Kyllä tässä maassa osataan monia asioita, se potentiaalinen mahdollisuus pitää ottaa vain paljon paljon paremmin käyttöön kuin tänä päivänä.

Sitten, arvoisa puhemies, lopuksi tästä sidosyksikkösääntelystä. Se, että nämä direktiivin asettamat minimi, 5 prosenttia ja 500 000 euroa, tulevat siirtymäajan jälkeen voimaan, ei mielestäni ollut se optimaalinen tilanne, johon olisin itse halunnut päästä. Mutta politiikka on aina kompromissien tekoa, ja kaikkea ei saa, mitä haluaa.

Kuitenkin nämä neljä pontta, mitkä valiokunta mietinnössään on nostanut vahvasti esille, tulee ottaa tarkasti käyttöön. Näistä jätelainsäädännön ongelmista on puhuttu paljon, mutta jätelainsäädännössä kyllä toki tarkemmin säädetään näistä asioista sitten, kun jätelakia ollaan uusimassa.

Mutta se, mikä minua huolestuttaa ihan aidosti, on tämä sote-ympäristö. Valinnanvapaus on tulossa tänne sote-puolelle. Miten sen sitten käy? Olen ne huolet kyllä reilusti omilla kirjoituksillani ja julkituloillani tuonut esille ja edelleen olen samaa mieltä. Kyllä minun mielestäni tähän asiaan pitää kiinnittää erityistä huomiota. On aivan selvää, että Helsingin kokoisessa kaupungissa tai vaikka Turussa taikka Tampereella kilpailu varmasti pelaa. Siellä on toimijoita, ja siellä on tapahtumia. Mutta miten se pelaa Ilomantsissa, Utsjoella ja vaikkapa Muoniossa? Veikkaan, että ei niin hyvin sitä kilpailua ole siellä. Suomi on niin erilainen maa, että näiden erilaisten asioiden huomioiminen yhdellä lainsäädännön pykälällä on täysin mahdotonta. Se on meidän syytä tunnustaa.

Mutta emmehän me vielä tiedä näitä valinnanvapauden mahdollisuuksia ja sitä, miten se suhtautuu tähän nyt esillä olevaan uuteen hankintalakiin. Sen me näemme sitten, kun sen aika on. Mutta tärkeää on siinä muistaa se, että kaikesta huolimatta, olkoon niitä uusia lakeja niin tämä hankintalaki kuin se seuraava sote-lainsäädäntökin, laeissa pitää huomioida, että ihminen saa hyvää palvelua kotiseudullaan ja palvelut ovat kaikkialla tarjolla. Silloin ollaan oikeilla jäljillä. (Timo Heinonen: Se on sote-uudistuksen lähtökohta!)

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

21.23 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää kiistat paljon oikeansuuntaisia muutoksia: julkisiin hankintoihin liittyviä muodollisuuksia kevennetään, pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia parannetaan ja innovaatioiden tukeminen hankinnoilla mahdollistetaan sekä laadullisten, sosiaalisten ja ekologisten kriteerien huomioimisen mahdollisuuksia myöskin vahvistetaan jonkin verran.

Ottaen kuitenkin huomioon hankintadirektiivien tarjoamat mahdollisuudet ja julkisten hankintojen suuren merkityksen näitä muutoksia olisi ollut perusteltua viedä kyllä huomattavasti pidemmälle. Laatuun ja kokonaiskustannuksiin liittyvät kriteerit olisi kilpailutuksissa tullut asettaa selkeästi ensisijaisiksi pelkkään hankintahintaan nähden. Myöskin innovaatioiden edistämiseksi olisi pitänyt asettaa kunnianhimoisempia ja konkreettisempia tavoitteita, ja sosiaaliin tekijöihin ja työntekijöiden oikeuksiin liittyvät säännökset jäävät heikoiksi. Sosiaali- ja terveyspalveluiden hankintoja koskevassa sääntelyssä ei riittävästi puututtu niihin ongelmiin, joita nykyisen hankintalain aikana on ilmennyt.

Suurin ongelma-kohta kuitenkin liittyy sidosyksiköiden toiminnan voimakkaaseen rajoittamiseen, josta täällä on ollutkin paljon jo keskustelua. En lähde sitä toistamaan mutta ihmettelen vain, kun hallitus muuten korostaa aina EU:n minimisääntelyn mukaan menemistä, minkä takia tässä asiassa sitten on haluttu säädellä huomattavasti EU:ta tiukemmin ja rajaksi asetettiin in-house-yhtiölle tosiaankin tuo 5 prosenttia, vaikka 20 prosenttia olisi sitten EU-direktiivin mukaan ollut ihan sallittava.

Syytä on kuitenkin kiinnittää huomio siihen, että hankintalailla on vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluiden ja erityisesti vammaisten elinikäisten palveluiden järjestämiseen, ja sote-palveluiden kilpailuttamisvelvollisuuden alarajaa tulisikin nostaa sinne direktiivin sallimaan enimmäismäärään ja palveluiden laatu ja asiakkaan oikeuksien toteutuminen tulisi vahvemmin huomioida kilpailutuksissa. Olisi myös syytä aloittaa valmistelemaan sosiaali- ja terveysalan erityisten henkilöpalveluiden, kuten vammaisten elinikäisten palveluiden, järjestämistä pääsääntöisesti muilla tavoilla kuin hankintalain mukaisella kilpailuttamisen menettelyllä näihin palveluihin liittyvien erityispiirteiden vuoksi.

21.25 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on monesti tullut jo ilmi, julkiset hankinnat ovat euromääräisesti erittäin merkittävä kokonaisuus kansantaloudessamme. On kiistatonta, että nyt tämä hankintalakiesitys tuo parannuksia nykytilaan, kuten esimerkiksi nämä innovatiiviset hankinnat, kynnysarvojen nostamiset ja myös tämä hankintojen pilkkominen. Mutta on varmaan syytä todeta, että joiltain osin oltaisiin voitu olla vieläkin kunnianhimoisempia ja tuoda vielä vahvemmin näitä laadullisia perusteita ja myös todella erilaisia muita toimenpiteitä, joilla oltaisiin lisätty tässä laissa myös sosiaalista ja ekologista oikeudenmukaisuutta, enemmän.

Mutta sitten vielä puutun tähän sidosyksikkösääntelyyn. Niin kuin täällä on monesti todettu, tässähän todella nyt Suomessa tehdään tiukempaa kansallista sääntelyä kuin missään muussa EU-maassa tämän asian osalta. On vaikea kuvitella, että jotenkin tämä tilanne olisi niin erilainen muissa Euroopan maissa, että siellä kyllä tällainen julkinen sidosyksikkö voi toimia myös markkinoilla 20 prosentin ulosmyyntiosuudella mutta Suomessa olisi jotenkin niin kummallisia julkisia liikelaitoksia tai osakeyhtiöitä, että ne aiheuttaisivat markkinahäiriköintiä paljon enemmän kuin muissa Euroopan maissa. On hyvä myös todeta, mitä Suomessa nämä sidosyksiköt ovat tehneet, että kun he ovat myös pystyneet ulosmyynnillään helpottamaan nimenomaan alueiden pk-yrityksiä ja esim. maataloustuottajia, niin he ovat myös käyttäneet sen ansaitun voiton hintojen alentamiseen, joka on sit-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

ten hyödyttänyt niin kuntalaisia sillä alueella kuin myös muita toimijoita, ja on sääli, että nyt tämän lakiesityksen osalta ollaan vaikeuttamassa näiden sidosyksiköiden toimintaa.

21.27 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Hankintalaki on laki, joka tuntuu olevan tässä eduskunnassa joka hallituskausi, koska muistan, että olen saanut itse olla sitä muokkaamassa jo muutaman kerran. Joka kerta on myös uusia parannuksia tullut, ja aloitan niistä, joista kilpailutusrajojen nostot erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ovat hyvä uudistus. Siinä olisi vieläkin ollut varaa nostaa se sinne 750 000 euroon asti. En tiedä, miksi siihen ei nyt menty, vaikka kaikki kuultavat ymmärtääkseni sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olivat olleet tämän kannalla, että oltaisiin menty siihen Euroopan unionin sallimaan rajaan asti. Myöskin ostojen osalta tuli korotuksia, ja siksi hämmästelin hieman, miksi rakennusurakoissa jäätin siihen 150 000 euroon, mikä on ollut tässä Suomen lainsäädännössä jo pidempään. Miksi, kun tiedetään, että rakennusurakat ovat usein varsin mittavia, ei haluttu sitten nostaa sitä rajaa eteenpäin? En vielä ymmärtänyt näitä, vaikka kuinka yritin lukea noita lausuntoja.

Se on hyvä myöskin, että innovatiivisuutta lisätään ja joustavuutta sekä hankintojen jakamista, joskin sekin on ollut tälläkin hetkellä mahdollista, että pienemmät yritykset ovat yhdessä voineet tarjota ja osallistua näin kilpailutukseen. Meillä on noissa lausunnoissa — sekä hallintovaliokunnan, jossa olen ollut mukana, että myös talousvaliokunnan lausuntoa kun katsoo — myöskin eriäviä mielipiteitä, ja yksi niistä liittyy laatuun. Olisimme halunneet, että missään tapauksessa, etenkin palveluissa, laatu ei olisi ainoa kriteeri, ja nythän sitä ei ole rajattu pois, vaan se voi yhä edelleen olla. Täällä lukee, että "poikkeustapauksissa". Miksi se pitää aina määritellä erikseen, milloin sitten laatu ei ole siellä mukana tai milloin se on mukana? Sen pitäisi olla siellä aina mukana ja erityisesti, kun mietitään palveluita.

Pointti siihen, että meillä näiden täälläkin mainittujen kehitysvammaisten ja ikäihmisten asuinpalveluiden ei pitäisi olla joka toinen vuosi kilpailutuksen piirissä. Ei ole kohtuullista, että ihmisten asunto, koti, sänky ja se hoitaja vaihtuvat muutaman vuoden välein. Se ei ole mitenkään inhimillistä, ja se pitäisi tästä saada pois hoidettua niin, että sitä kilpailutusta ei tarvitse tehdä.

Hyvin hämmäntynyt olin siitä, kun hallintovaliokunta yksimielisesti, kaikki puolueet yhdessä, teki oman lausuntonsa ja siellä on tämä kohta, harmaan talouden kitkeminen, niin, että tässä hankintalaissa olisi poissulkemislistaukseen laitettu lisää kriteereitä eli rikoksia, jotka automaattisesti sulkisivat yritykset pois niin, että kunnan ei erikseen aina tarvitse määritellä, että okei, jos yritys on tehnyt ympäristörikoksia, jos heillä on vakuutuspetoksia, jos heillä on törkeitä petoksia, jos he ovat liiketoimintakiellossa — esimerkkinä nämä, siellä oli lisää — miksi nämä pitää joka kerta uudelleen aina määritellä. Miksi ne eivät ole automaattisesti poissulkevia, että jos yritys on liiketoimintakiellossa, niin se ei saa ja se ei voi osallistua kilpailutukseen? Tämä on harmaan talouden osalta yksi hyvin olennainen lisäkeino, ja nyt sitä ei haluttu käyttää. Edustaja Turunen, puheenjohtaja talousvaliokunnasta, sanoi, että kunnat sitten voivat, jos ne haluavat, käyttää tämän keinon. Me olisimme koko hallintovaliokuntana halunneet sen toisin.

Tämä Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonta on varmaan perusteltua, joskin olisin toivonut, että neuvontaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota, sillä siihen puoleen olisi tarvetta, varmaan valvontaankin on tarvetta. Muun muassa siellä valvonnassa on yksi ongelmallinen kohta: se, että nyt, kun meillä on se määräaika, milloin yritykset voivat haastaa toiset

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

yrietykset, että kilpailutus on toteutettu huonosti tai että heillä olisi ollut parempi mahdollisuus, tähän on sitten tullut tämmöinen puolen vuoden aika, jolloin kuka tahansa saa kiistää tämän hankintapäätöksen. Puoli vuotta on, tiedätekö, aika pitkä aika sille kunnalle tai muulle julkisyhteisölle tai sille yritykselle odottaa, kiistääkö joku tämän päätöksen. Voi olla, että palvelut on aika pitkälle jo valmisteltu, ja voi olla, että ne joudutaan sitten yhtäkkiä peruuttamaan, vaikkapa nämä asuinpalvelutkin, jos joku keksii sen puolen vuoden aikana tämmöisen valituksen ruveta pistämään eteenpäin. Tämmöinen ongelma siellä on.

Nämä pelastuslaitokset ovat yksi ongelma, joka tulee nyt tässä sotien yhteydessä niin, että siellä on riski siihen, että ensihoitoa yhtäkkiä ei olekaan tai ensihoito joudutaan kilpailuttamaan markkinoilla eikä sitä saa edes tehdä sidosyksikköön. Jos tämä toteutuu, niin meillä tuhoutuu iso osa suomalaista terveydenhuollon palaa, joka on ollut todella tärkeä ja merkittävä ihmisten turvallisuuden kannalta, että meillä on pelastustoimi, jonka yhteydessä on ensihoito ja siellä ne ensivasteesta vastaavat lääkärit ja hoitajat. Jos tätä ei saa tällä tavalla toteuttaa, niin kuin nyt on riski siinä sotien yhteydessä, niin me olemme ongelmissa monilla paikkakunnilla, missä se sairaala ja lääkäri ovat kaukana.

Tämä moneen kertaan mainittu ongelmallinen 5 prosentin tai 500 000 euron raja on käsittämätön, sillä semmoista ei ymmärretä eikä todella tarvita missään muussa maassa kuin Suomessa — ei missään muussa maassa kuin Suomessa. Se koskee todellakin niin laboratorioita kuin vanhusten ruokahuoltoa, tukipalvelua, puhtaanapitoa, kunnossapitoa, työterveyshuoltoa, jätettä ja monia muita yhtiöitä, kunnallisia ja kuntayhtymien omistamia yhtiöitä. Nämä eivät ole markkinahäiriöitä, sillä tuottaessaan ja myydessään ne toimivat kaikki markkinaehtoisilla hinnoilla. Sitä valvovat sekä nämä virastot että markkinatuomioistuimet ja toiset yritykset. Että semmoinen väite, mitä edustaja Turunen täällä esitti, että sitä subventoidaan jotenkin kunnan muilla toiminnoilla, ei ole mahdollinen, se on lailla kielletty. Se on markkinaehtoista.

Meillä ongelma tulee olemaan siinä, että meille tulee suuria yhtiöitä, jotka alihinnoittelevat omat ensimmäisten vuosien palvelunsa tullakseen sisälle niihin kuntiin ja kuntien palveluihin, ja kun monilla paikkakunnilla on olemassa vain se kunta tai kuntayhtymä ja ehkä yksi toinen toimija, niin nyt me avaamme yksityisen monopolimahdollisuuden, kun kuntapuolen toimijat eivät saa enää olla osallisina näissä kilpailutuksissa. Se on minun mielestäni ihan käsittämätöntä, ja kuten toistin jo äsken, on jo tällä hetkellä tiedossa yli sata yhtiötä, jotka joutuvat tästä ongelmiin.

Ja vielä kolmas asia edustaja Turusen kommentoissa, mitä en ymmärrä: Miksi meillä hyvät yhtiöt, jotka toimivat monialaisesti, vaikkapa kunnostusta ja puhtaanapitoa ja muuta, nyt pitäisi pilkkoa? Minä en käsitä, mitä ihmeen järkeä siinä on — vain siksi, että saadaan parempi kilpailutusmahdollisuus joillekin muille yrityksille, niin että se tehokkuus, mikä on voitu vaikkapa palkanlaskennassa tai missä tahansa muussa näin järjestää — kaikki se hyöty — häviää, kun pitäisi pilkkoa pienempiin osiin nämä yhtiöt, joissa saattaa olla kuitenkin julkisella puolella vain muutama työntekijä. Että nyt me pakkoyhtiöitämme sotien lisäksi myöskin tämän julkisen puolen kaiken muun ja pilkomme sen samalla tavalla yksittäisiin toimintoihin. Ei kuulosta hyvältä.

21.36 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Täytyy nyt ensi alkuun sanoa, että ei tätä hallituksen esitystä kannata ruveta tykillä ampumaan, mutta kyllä semmoisen Lahtikonapistoolin verran tästäkin löytyy moitteen sijaa.

Ollaan todella ison kokonaisuuden äärellä, kun puhutaan kuitenkin julkisten hankintojen noin 34 miljardin kokonaispotista ja siitä, kuinka sitä voidaan jatkossa tehokkaammin ja paremmin meidän pk-sektorin yritysten ja sitä kautta myös työllistyvien suomalaisten, toivottavasti, työntekijöiden eduksi tulkita. Eli on pakko nostaa esille se, että tämä liikevaihtoproblematiikka on estänyt tällä hetkellä esimerkiksi paikallisten pk-sektorin rakennusyritysten kilpailuasetelman vaikkapa pienen koulun rakentamisessa: on tullut esteelliseksi, kun on edellytetty niin isoja, kolminkertaisia, liikevaihdon määriä kuin mitä on se urakkatarjous. Kyllä siinä kohtaa ollaan suljettu pois paikalliset elinkeinotoimen harjoittajat ja sitä kautta ollaan viety työpaikkoja myös niiltä paikallisilta työntekijöiltä.

Erityisen tärkeäksi nostan kuitenkin työntekijöiden aseman ja sen, että tässä hallituksen esityksessä ei oteta toimeliaasti kantaa siihen, että me estämme tämänkin lakiesityksen yhteydessä sen, että meillä ei harmaata taloutta harjoiteta tässä maassa. Ja siihen olisi kyllä toivonut tältä hallitukselta huomattavasti ponnekkaampaa otetta. Voi sanoa, että sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton vastalauseessa on tämä asia onneksi nostettu esille, ja toivotaan, että tässä salikeskustelussa sille tulee tarpeeksi painoarvoa, niin että voitaisiin saada vaikka joku tätäkin koskeva lausuma vielä sitten loppuvaiheessa mukaan.

On käsittämätöntä, että nämä poissulkemisperusteet, joita edustaja Paatero hyvin tuossa edellä kuvasi, eivät ole siellä mukana. Miksi väärintekijän poissulkemista ei pidetä automaattisesti mukana? Minun mielestäni oli hyvä se puheenvuoro, jossa tuotiin esille se, että olisi ollut hyvä — oliko edustaja Essayah tai edustaja Hassi, jompikumpi, korjatkaa — juuri nimenomaan se, että tämä veroseuraamus olisi tehty avoimeksi eli näitten yhtiöitten maksamat verot tulisivat esille. Se on itseltäni jäänyt tässä huomaamatta, ja oli todella kiva ottaa se tähän omaan puheenvuoroon esille, että näin todellakin pitäisi olla. Silloin meillä voisi kuitenkin moraalikeskustelua säilyä siitä, ja yhdessä harmaan talouden torjunnan kanssa tämä olisi ollut erityisen hyvä työväline, että näin voitaisiin jatkossa menetellä.

Ollaan paljon puhuttu tämän innovatiivisuusaspektista, ja se on hyvä. Mutta kuultavana olleet asiantuntijat, jotka kävivät maa- ja metsätalousvaliokunnassa, eivät monenkaan kysymyksen jälkeen pystyneet sanomaan ja vakuuttamaan, että kun tätä innovatiivisuutta korostetaan, niin se tarkoittaa itse asiassa sitä, että se voi luoda referenssiä suomalaisille yrityksille. Näin varmasti tulee pääosin käymään, mutta itse itselleni annoin ymmärtää, että tämä innovatiivisuus täytyy kilpailuttaa.

Jos me haluamme jotakin sellaista, mitä ei ole vielä olemassa — vaikkapa jossain kunnallisessa kaukolämpöyhtiössä halutaan suitsia päästöjä ja halutaan ostaa ja tilata jotakin — niin se tarvitsee kilpailuttaa. Ja se on todella huono, että meillä ei voi olla semmoista järjestelmää innovatiivisuuden osalta, että voisimme mahdollistaa sen, että jos valtio antaa innovaatiotukea, niin silloin ei tarvitsisi tätä hankintaa kilpailuttaa, koska sehän on alkuvaiheessa: silloin ei vielä tiedetä, mitä on tulossa. Siihen projektiin ja hankintaan valtio antaa tavallaan vaikkapa sen 30 prosenttia innovaatiotukea ajatelluista kustannuksista. Tämän mahdollisuuden jääminen niin, että se kaikki on kuitenkin kilpailutettava, jättää minulle sen pelon, että joudumme tekemään useamminkin Ruotsin-matkoja katsomaan sitä, kuinka lämpölaitoksiin, jotka on tehty suomalaisella osaamisella, niitä referenssejä löytyykin sitten Ruotsista, mutta vielä murheellisempaa on, että se ei olekaan suomalainen toimija, joka sen on tehnyt.

On ollut hyvä huomata, että keskustapuolue on kuitenkin pyrkinyt hallituksessa kovasti olemaan kansan asialla ja pyrkinyt omalla osallaan vaikuttamaan siihen, että nämä alueelliset haja-asutusalueella olevat sidosyhtiöt tavallaan tässä jätehuollossa ja kaikessa muus-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

sakin olisivat edelleen mukana, sillä pelkään kyllä todella, ja minä sanoisin, että tämä on vielä realistista.

Arvoisa puhemies! On nimittäin niin, että jos meille tulee toimija, joka vaikkapa pesee niitä Hoskosen paljon mainostamia toistemme paitoja kunnallisena toimijana, ja tälle luodaan vain 5 prosentin mahdollisuus tuottaa niitä palveluja, niin tulee joku ulkopuolinen taho, joka tarjoaa halvemmalla, ja sitten joku kolmas. Eli tässä vaiheessa tietysti on se iso toimija, ja sitten tulee joku toimija, joka on tavallaan tilattu siihen kilpailutilanteeseen ja tarjoaa vähän kalliimmalla, jotta tämä iso, jopa koko Suomen käsittävä yritys saa sen omakseen ja sitä kautta voi ruveta hintoja nostamaan, ja tässä kohtaa tämä hankintalain 5 prosenttia on kyllä suoraan sanoen kuntalaisia ja suomalaisia nilkkaan ampuva.

Mutta lopuksi, arvoisa puhemies, täytyy sanoa, että tämä on mahdollisuus kotimaiselle ruualle mutta erityisesti lähiruualle. Nytkin meillä on mahdollisuus tämänkin hankintalain voimassa ollessa, kun osaamista olisi, käyttää sitä enemmän hyödyksemme, mutta nyt lain sisällä on kuitenkin tätä ohjausta ja ohjaavuutta tähän, kuinka hankintalakia voidaan käyttää. Se on yksi tämän esityksen pluspuolia ja erittäin vahvoja, niin että hankintaosaamista viedään kuntiin, jotta meillä kotimainen lähiruoka ja kotimainen ruoka voivat olla paremmin siellä kilpailutettavana. Minun mielestäni on tärkeitä, että kilpailutustilanteessa voidaan edellyttää, että pitää olla meillä olevien kriteerien mukaista, niin että sillä possulla on se saparo taikka broilerilla on se nokka. Eli jos meillä itsellä on lainsäädäntö, mitä me haluamme noudattaa, niin kyllä meidän tässä tilanteessa ruokahankinnoissa pitää pystyä julkisella puolella määrittelemään, että näiden kriteerien pitää olla kestäviä. Minä ainakin jatkossa haluan tietää, mitä lapseni syö koulussa, mitä meidän vanhukset saavat palveluksissa. Sen pitää olla kotimaista, mielellään lähiruokaa.

21.45 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy olla todella sitkeitä hankintalain ystäviä, jotka jaksavat täällä vielä tähän aikaan istua, mutta olen iloinen siitä, että näin on.

Tämähän pohjautuu tietysti siihen EU-direktiiviin, josta täällä on paljon mainittu, ja se direktiivi oli varsin hyvä selkänaja myös kansallisen lainsäädännön uudistamiselle. Tämä kaari on ollut aika pitkä tämän valmistelun suhteen. Minullakin on ollut tilaisuus nyt useamman vuoden aikana tätä seurata ja viime hallituskaudella tästä aiheesta vastaavana ministerinä jopa ottaa vastaan se mietintö, jonka pohjalta tätä lainsäädäntöä ollaan nyt täällä valmistelemassa. Ja todella, tässä on merkittävistä asioista kysymys. Väittäisin, että eduskunnan tämän syksyn yksi tärkeimpiä lakihankkeita on nyt käsitteillä, koska sen merkitys taloudellisesti on niin suuri, 34 miljardin hankinnoista on kysymys. Jos ne osataan tehdä fiksusti, ne hankinnat ovat myöskin kuntalaisten ja kuntien verovarojen hyvää käyttöä ja palvelevat monella tavalla. On niin, että tässä hankintalaissa on paljon hyviä asioita: hankinnan jakaminen, joustavat järjestelmät, neuvottelumenettelyn selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen, jopa tämä innovatiivisuuden tuominen — joskin siinä me olisimme toivoneet vieläkin rohkeampaa etunojaa näitten innovatiivisten hankintojen kirjaamiseen, joka olisi tuonut tämmöistä uutta, luovaa.

Edustaja Sarkkinen kuvasi hyvin sitä vastalauseetta, jonka me olemme talousvaliokunnassa joutuneet jättämään — valitettavasti jättämään — enkä kaikkea lähde tässä tietenkään toistamaan tältä osin. Niin kuin tässä on käynyt ilmi niin Pirttilahden kuin Hoskosenkin puheenvuoroista, sydän taitaa sykkiä niille ajatuksille, joita me edustamme hankinta-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

lain eräissä kohdissa, jotka liittyvät ulosmyyntiin, mutta ratkaisut nyt kuitenkin menivät valitettavasti toisella tavalla.

Ensimmäinen asia, johon kiinnitän huomiota, on hinta—laatu-suhde. Tästä on puhuttu paljon, ja pelkän hinnan perusteella ei pitäisi tehdä ratkaisuja vaan kokonaisarvio ja laatu edellä. Varsinkin palveluissa, jotka eivät ole materiaalisia tai ovat tavarapalveluja, hinnan pitäisi olla toissijainen. Tästä periaatteesta olemme täällä paljon puhuneet, ja se on tässä meidän vastalauseessa voimakkaasti, kuten elinkaarihankintojen merkittävyyttä on haluttu korostaa, niin että se ei ole vain mahdollista vaan siinä olisi tukevammat kirjaukset sen suhteen.

Sitten kysymys siitä, millä sosiaalisilla ja ekologisilla pelisäännöillä hankintoja tehdään. Haluan korostaa sitä, että viime hallituskaudella sovittiin, että keskushallintoviranomaisten hankintasopimuksiin ja rakennusalan hankintasopimuksiin täytyy ottaa ehto työsuhteiden minimiehdoista. Nyt tässä esityksessä ei ole lähdetty tätä laajentamaan muille aloille, mistä siinä valmistelussa puhuttiin, että kun hankintalaki uudistetaan, niin palataan sitten näihin muihin ehtoihin, ja meidän mielestämme tämän minimiehtojen noudattamisen velvoitteen pitäisi koskea kaikkia hankintayksiköitä. Se liittyy myös harmaan talouden torjuntaan. Tässä on iso puute tässä esityksessä.

Pakollisesta poissulkemisesta hankinnoissa on täällä puhuttu aika paljon, enkä halua siitä puhua sen enempää nyt tässä yhteydessä, mutta se on erittäin tärkeä asia. On mielestäni käsittämätöntä, että kun me teimme tähän omaan esitykseemme luettelon niistä harmaan talouden kannalta tärkeistä laeista, joiden pitäisi olla itsestään selvänä poissulkemisperusteena, niitä ei voitu tänne ottaa. Tämä on kyllä tosi huono juttu, alkaen myös liiketoimintakiellosta.

No, eniten täällä on puhuttu tästä ulosmyynnistä ja siihen liittyvistä pulmista ja... Miten minä nyt sanoisin? Tällä hallituksella alkaa olla vähän semmoinen tavaramerkki, että tämä on tämmöinen yhtiöittämishallitus. (Jari Myllykoski: Kyllä!) Sotet yhtiöitetään, hankintalaki tulee yhtiöittämiseen, työvoimapalvelut yhtiöitetään — vastaus kaikkiin yhteiskunnallisiin rakenneuudistuksiin on yhtiöittäminen. Kun me olemme aina vähän kritisoineet sitä, että EU säättää määräyksiä ja ahdistaa meitä ja niitä pitää noudattaa, niin nyt kun EU sallii 20 prosentin rajan, ei ole mitään euromääräistä rajaa, niin me itse teemme paljon ahtaammat rajat näille säädöksille, 5 prosenttia, ja vielä pöhkömpi esitys on tämä 500 000 euroa, joka tekee todella suuria vaikeuksia käytännössä toteuttaa näitä asioita. Ja sitten me yritämme hallituksen esityksen mukaan ratkoa näitä eräitä kohtia tämmöisellä erillislainsäädännöllä jätehuollon osalta ja monien muiden osalta, ja ei se nyt oikein tähän norminpurkutalokseenkaan sovellu. Ja muutenkaan näin ei pitäisi tehdä. Kuntien muodostamat jätehuoltoyhtiöt itse asiassa ovat ennen kaikkea pienten yritysten työllistäjiä ja kumppaneita, myös omassa palvelutarjonnassaan. Tässä mielessä tämä argumentaatio, josta täällä on nyt puhuttu, on kyllä käsittämätöntä, että tähän ei lähdetty ottamaan sitä 20 prosentin rajaa, koska tämä ei koske pelkästään jäteyhtiöitä, niin kuin on puhuttu, vaan tämä koskee laboratoriopalveluita, työterveyshuoltoa, monia muita asioita. Jos tämä poliittinen liike on seuraavassa hallituksessa, niin kyllä näihin rajoihin pitää palata uudestaan.

Sitten sote ja muut erityispalvelut. Uudistustahan on siis se, että nykytilaan nähden tämä 400 000 euron kansallinen kynnysarvo on parempi kuin nykyinen, mutta mekin olemme sitä mieltä, että tämä 750 000 euroa olisi perusteltu, ja sitä kaikki sosiaali- ja terveysalan julkisen sektorin tahot ovat edustaneet. Tämä on ehkä semmoinen asia, johon olisi voinut ja pitänyt palata.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Yhdyn niihin näkemyksiin, jotka liittyvät vammaisten ja vanhusten palveluihin, siihen, että niiden sopimusten, joita tehdään, pitää olla pidempikestoisia näiden ihmisten elämänturvan näkökulmasta katsottuna.

Tämäntyypisiä arvioita meilläkin on, ja siltä pohjalta tietysti jouduimme jättämään tällaisen oman esityksen, joka poikkeaa nyt hallituksen esityksestä. Vaikka tässä on pääosin hyviä asioita, niin nämä ovat meidän mielestämme epäkohtia, joihin täytyy palata.

21.53 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on monta kertaa jo todettu, kyllähän tämä hallituksen esitys hankintalain on pääosin hyvä ja tervetullut muutos julkisten hankintojen sääntelyyn. Tämän muutoksen tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, yksinkertaistaa hankintamenettelyjä, selkeyttää lain keskeisiä käsitteitä, parantaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa, parantaa mahdollisuuksia huomioida ympäristö- ja sosiaalisia näkökohtia sekä turvata kaikille tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa — kaikki erittäin hyviä tavoitteita sinänsä, ja pääosin nämä lain tavoitteet toteutuvat esityksessä ihan hyvin. Hankintamenettelyn yksinkertaistaminen sekä esimerkiksi innovatiivisten hankintojen helpottaminen tuovat semmoista kaivattua joustavuutta hankintayksiköiden toimintaan, ja pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia parannetaan helpottamalla hankintojen pilkkomista pienemmiksi kokonaisuuksiksi.

Hallituksen esitys vie hankintalainsäädäntöä oikeaan suuntaan, mutta joiltakin osin se on kyllä riittämätön. Erityisesti olisimme toivoneet, että ympäristö- sekä sosiaaliseen ja yritysten yhteiskuntavastuuseen liittyvien kriteerien käyttöä tässä olisi otettu tiukemmin ja velvoittavammin, aivan kuten EU:n hankintadirektiivi sen mahdollistaa. Toisaalta myös täällä on paljon jo tänään puhuttu siitä, että tässä esityksessä on asetettu tarpeettoman tiukat rajat näiden sidosyksiköiden ulosmyynnille.

Me vihreät olemme jättäneet tästä oman vastalauseemme ja näissä olemme nostaneet esiin näitä muutamia ongelmakohtia, joita tähän esitykseen on jäänyt. Todellakin yksi on tämä sidosyksikkösääntely ja tämä 20 prosentin raja. Meidän mielestämme siis sen rajan olisi pitänyt olla siinä 20 prosentissa, minkä EU:n hankintadirektiivi sallii, ja ilman mitään euromääräistä rajaa. On kummallista, että me täällä Suomessa, harvaan asutussa maassa, katsomme, että meillä olisi kaikkialla ympäri Suomen niin hyvä tilanne, että aidosti markkinaehtoista kilpailua syntyisi — näinhän ei ole. Suurissa kaupungeissa, tiheästi asutulla alueella näin varmasti on, mutta meillä on paljon alueita, missä aitoa kilpailua ei synny, ja siksi näillä kuntien omistamilla yhtiöillä on erityisen tärkeä rooli.

Liian alhainen ulosmyyntioikeus aiheuttaa vaikeuksia erityisesti terveydenhuollossa, kun tiedetään, että terveydenhuollon tarvitsemia tukipalveluja on keskitetty esimerkiksi alueellisiin liikelaitoksiin ja näin on pystytty turvaamaan laboratoriotointa tai kuvantamistutkimuksia haja-asutusalueella ja saavutettu merkittäviä kustannussäästöjä. Nyt jos tämä ei jatkossa enää ole mahdollista, niin se vaikeuttaa kyllä erityisesti myös niitä alueen pieniä ja keskisuuria yrityksiä, jotka ovat käyttäneet näitä tukipalveluita.

No, sitten yksi huoli, minkä me olemme nostaneet esiin, on hankintoja koskeva neuvonta, ohjaus ja seuranta. Me tiedämme, että vastuullisten hankintojen edistämisessä ongelma ei ole niinkään se, etteikö lainsäädäntö jo nyt olisi mahdollistanut muunkin kuin hinnan käyttämistä kriteerinä, vaan iso ongelma on ollut se, että hankintayksiköillä ei ole ollut riittävää osaamista. Siksi me olemme ehdottaneet, että tähän lakiin sisällytettäisiin neuvontavelvoite, joka varmistaisi, että laadukasta neuvontaa järjestetään joka puolella Suomea ja

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

että neuvonnassa korostetaan sosiaalisten, ympäristö- ja hallinnollisten kriteerien asettamisen mahdollisuutta.

Vihreät esittääkin erillisen neuvontapykälän ottamista lakiin, joka velvoittaisi valtion viranomaisia huolehtimaan siitä, että riittävästi neuvontaa erityisesti muiden kuin hinnan käyttämisestä kriteerinä on saatavilla, ja sitä, että hallitus ryhtyy toimiin neuvonta-, ohjaus- ja seurantayksikön perustamiseksi. Me tiedämme kaikki, miten merkittävä rooli julkisilla hankinnoilla Suomessa on. Niitä tehdään vuosittain noin 30 miljardin euron arvosta, mikä on noin viidennes bruttokansantuotteesta, ja siksi julkisella sektorilla on merkittävä rooli ostajana ympäristönsuojelun, sosiaalisen vastuullisuuden ja yritysten yhteiskuntavastuun edistämässä.

Näistä erilaisista muista kriteereistä puhutaan paljon, esimerkiksi sosiaalisesta vastuullisuudesta julkisissa hankinnoissa puhutaan paljon, mutta tekoja kuitenkin on käytännössä melko vähän. Siksi olisi tärkeää, että lainsäädännön tasolla selkeästi lähetettäisiin viesti siitä, että pelkkä halvin hinta on toissijainen valintaperuste hankinnan kokonaisuuteen nähden ja että muilla kriteereillä, kuten laadulla, elinkaarikustannuksilla ja vastuullisuudella, on suurempi painoarvo. Koska tällaisten yhteiskuntavastuukriteereiden käytön edistäminen vapaaehtoisuuden pohjalta ei ole tuottanut tulosta, niin olisi ihan suoraan laissa määriteltävä se, että hankintaviranomaiset eivät saa käyttää hintaa tai kustannuksia hankintasopimuksen ainoana tekoperusteena.

No, sitten tämä yritysten yhteiskuntavastuu ja verovastuullisuus. Tässä hallituksen esityksessä ei ole huomioitu yritysvastuuta ja yritysten veronmaksuun liittyviä kriteereitä, ja niinpä me esitämme, että nämä otettaisiin siihen mukaan. Yritysten verojalanjäljen huomioiminen olisi yksi hyvä keino, ja esitämme, että tähän lakiin lisätään säännös siitä, että kilpailutuksen voittaneen yrityksen on julkistettava verotietonsa maakohtaisesti kilpailutuksen aiheena olleen hankinnan toteuttamisen ajalta. Tämä lisäisi läpinäkyvyyttä ja varmistaisi sen, että emme ole tilanteessa, jossa hankinnoista valtaosa menee monikansallisille yhtiöille, jotka sitten aggressiivisen verosuunnittelun keinoin siirtävät hankinnan kohteena olevasta liiketoiminnastaan saamansa voitot pois Suomen verotuksen piiristä.

Sitten nämä vammaisten henkilöiden elämänmittaiset palvelut. Aivan kuten täällä on jo moneen kertaan nämä otettu esille ja todettu se mahdollisuus, että nämä olisi voitu jättää tämän kilpailutuksen ulkopuolelle, me kannatamme myös sitä. Luulemme, että se pelkkä ponsi ei siellä riitä, vaikka sinänsä on hyvä, että tämä ponsi on siinä mietinnössä mukana, mutta olisi ollut selkeämpää, että ne olisi rajattu ihan kokonaan pois tästä hankintalain ulkopuolelle, koska se on aivan mahdollista. Silloin estämme sen, että tällaisia elämänmittaisia palveluja tarvitsevat joutuvat tietyn vuosimäärän jälkeen aina siirtymään paikasta toiseen, uuteen kotiin ja uusien hoitajien hoidettaviksi. Se ei ole ihmisarvoista.

22.01 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin tämä hankintalakiprosessi on päätyvässä lopputulokseen, ja tästä lopputuloksesta totean sen, että se on pääosin kiitettävä. Tässä on monia hyviä puolia, jotka kehittävät meidän julkisen sektorin hankintoja hyvään suuntaan. Erityisen hyvä on tämä hankintojen jakamisen ja osittamisen mahdollisuus. Itse olen huomannut paljon eri kunnissa kuntapäättäjien kanssa keskustellessani, että olisi halua pieniä näitä hankintoja ja suosia näin paikallisia pieniä yrityksiä erityisesti elintarvikehankintojen osalta. Uskon, että tällä on positiivisia vaikutuksia. Samaten nämä innovatiiviset hankinnat ovat hyvä avaus.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Itse olen osallistunut tämän asian käsittelyyn ympäristövaliokunnassa, jossa annoimme lausunnon talousvaliokunnalle tämän asian käsittelyyn. Siellä tietenkin kiinnitimme huomiota erityisesti tähän jätehuoltoon ja tähän jätehuollon sidosyksikkösääntelyyn. Toivoimme siinä lausunnossa, että talousvaliokunta ottaisi huomioon tämän ulosmyynnin rajan, ja on siihen peilaten erittäin hyvä, että tähän on nyt nämä siirtymäsäännökset saatu, mikä antaa alalle tietyllä tapaa aikaa tähän sopeutua. Myöskin olen siitä erittäin iloinen, että se on tänne lausuman muotoon sitten muotoiltu. Toivomme siinä, että erillislainsäädännöllä olisi mahdollista sitten jätelain tarkastelun yhteydessä tätä katsoa, ja uskon, että tähän siinä yhteydessä sitten joudutaan palaamaan.

22.03 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat, myös opposition edustajat! (Oppositioista: Ohhoh, kiitos!) Julkisten hallintojen tulee olla avoimia ja läpinäkyviä. Niiden tulee myös mahdollistaa paikallisten toimijoiden huomioiminen entistä paremmin. Niin kuin edustaja Ihalainen edellä toi esille, tässä on kyse erittäin merkittävästä rahamäärästä, joka tässä liikkuu, ja silloin se on meidän kaikkien etu, että nämä toimivat avoimesti ja läpinäkyvästi.

Kilpailutusosaaminen on aika usein se, mistä keskusteluja käydään ja mihin usein ongelmatkin kilpistyvät, toisaalta sitten ne kilpailutuksessa käytettävät kriteerit. Aika usein olen itse tässä vuosien aikana törmännyt siihen, että on lopulta todettu, että "olisihan se ollut jo mahdollista, mutta". Ja toisaalta hinta on ollut niin kovin helppo kilpailuttamisen tie, eli on menty niin sanotusti sen helppomman tien kautta. Tai sitten sellaisia kilpailutuksia olen nähnyt, että kun kuntapäätäjät ovat vaatineet, että laatukriteerien pitää mukana olla, niin laatukriteerit on tehty sellaisiksi, että kaikki ovat ne käytännössä ruksittaneet ja täytäneet, ja sen jälkeen todellinen kilpailu on käytykin enää hinnalla. Tällaisiakin esimerkkejä valitettavasti löytyy. Eli tätä hankintaosaamista pitää ehdottomasti parantaa kaikkialla, ja sitä myös tässä lainsäädännössä tuodaan mukaan.

Tämä hankintalain uudistaminen jatkaa siis normien purkua, sääntelyn yksinkertaistamista, ja tällä pyritään myös kilpailuhäiriöiden vähentämiseen, hankintojen keskittymiseen puututaan ja myös hankittavana olevia kokonaisuuksia pienennetään, niin kuin tässä aiemmissakin puheenvuoroissa, niin hallituksen kuin oppositionkin puheenvuoroissa, on esille tuotu.

Tämä uudistus osaltaan jatkaa mielestäni myös hyviä toimia yritysten ja sitä kautta myös työllisyyden vahvistamiseksi. Aiempia päätöksiähän ovat olleet yrittäjävähennys, maksuperusteinen arvonnalisävero, vanhemmuuden kustannusten tasaaminen ja nyt myös hankintalain uudistaminen. Sekin tulee omalta osaltaan tukemaan pienten ja keski suurten yritysten kasvua ja mahdollisuuksia kasvuun ja niiden elinvoimaa myös siellä palveluiden lähellä. Tämän lain myötä pienemmätkin yritykset pääsevät mukaan kilpailutuksiin, eli laajuus ja suuret kilpailukokonaisuudet eivät enää blokkaa niitä niin usein ulos kuin tähän asti on tapahtunut.

Yrittäjyyden ja sitä kautta uusien työpaikkojen synnyn takia tärkeä uudistus on kansallisten hankintojen sääntelyn merkittävä keventäminen. Uutena tulee myös lisää neuvontaa näille tarjoaville yrityksille. Lisäksi laki kannustaa myös tietynlaiseen markkinavuoropuheluun näiden hankintojen tekijöiden välillä, niin myyjien kuin ostajienkin välillä. Tämä varmasti tulee osaltaan parantamaan myös hankintaosaamista.

Uudistuksessa myös kilpailutusten kynnysarvot nousevat. Tavara- ja palveluhankintojen kilpailutuksen raja nousee 60 000:een nykyisestä 30 000 eurosta. Tämä on myös hyvä

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

uudistus paikallisten yritysten tulevaisuudelle. Eli pitää olla keinoja myös tehdä niitä hankintoja sieltä läheltä, ja tämä on varsin perusteltua siihen.

Jäteasiassa, mistä tässäkin on käyty keskustelua, meillä olisi mielestäni paljonkin tehtävää. Meillä on ollut kummallinen jätteiden sosialisointi tässä maassa käynnissä. Meillä on ajettu hyviä, toimivia jätejärjestelmiä alas, haluttu viedä suurempiin yksiköihin, ja sitä kautta paikalliset palvelut ja paikalliset toimijat on ajettu erittäin ahtaalle ja myös palvelut ovat heikentyneet. Itse asiassa tämäntyyppinen malli, joka meillä on käytössä, ei kyllä ole ohjannut myöskään jätteiden määrän vähentämiseen. Olen itse käyttänyt joskus esimerkkinä sitä, miten kerrostalossa, kun taloon hankitaan huoneistokohtaiset vesimittarit, vedenkulutus laskee noin 30 prosenttia, kun joutuu siis itse vastaamaan siitä, mitä kuluttaa. Ja nyt jätehuollossa Suomessa on menty täysin toiseen suuntaan eli yhteisvastuullisuuteen. Ihmettelen, että sitä täällä salissa on myös tuettu tämänkin illan keskustelussa. Paljon järkevämpää olisi se, että jokainen maksaisi itse aiheuttamansa jätteet, ja se kannustaisi jätteiden vähentämiseen aiempaa paremmin. Eli jätepuolella meillä kyllä tehtävää riittää.

Sidosyksikköhankintoihin tulevat tiukat edellytykset ovat täällä myös tulleet esille, ja tämä jäteyhtiökysymys on sellainen, että itsekin pidän sitä valitettavana enkä ymmärrä, millä tavalla se tulee tilannetta parantamaan.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto saa myös tämän lainsäädännön myötä uudeksi tehtäväkseen valvoa julkisten hankintojen laillisuutta. Tämä on myös hyvä uudistus. Tällä hetkellähän meillä usein on tilanne ollut se, että käytännössä toiset yrittäjät, toiset kilpailutukseen osallistuneet, ovat joutuneet tätä valvontaa tekemään. Se on johtanut erilaisiin valituksiin eri instansseihin ja myös riitatilanteisiin. On paljon selkeämpää, että siinä on joku toinen taho, joka tätä valvontaa tekee. Eli tämä Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaantulo tähän hankintojen laillisuusvalvontaan on erittäin myönteinen asia.

22.10 Jari Leppä kesk: Herra puhemies! Hankintalain uudistus tällaisena on nähtävä erittäin vahvasti myös puitelakina. Tämä jättää erityisesti tarpeita erillislainsäädännöllä tarkentaa tämän lain pykälä ja henkeä siltä osin, että ei pääse muodostumaan mihinkään päin monopoleja tai siihen verrattavia määrääviä markkina-asemia, jotka väistämättä johtavat asiakasmaksujen korottamiseen. Tämä vaara on kaikkialla markkinoilla. Tässä mielessä erillislainsäädäntöä täytyy tarkastella hyvinkin voimakkaasti.

Tämä vaara on aivan erityisesti niillä alueilla, joilla markkinat ovat ohuet, ja nehan ovat useimmiten ohuet haja-asutusalueella. Siksi on oleellisen tärkeää, että talousvaliokunta on mietintönsä ponsiin kirjannut tämänkaltaiset asiat, näiden seuraamisen, ja painottanut sitä, mikä merkitys erillislainsäädännöllä tällä kohtaa on, jotta näitä äsken mainitsemiani asioita ei pääse muodostumaan. Hankintalaissa on monia hyviä kohtia, se on ihan selvä, mutta tältä osin tämä on tarkan työn paikka jatkovalmistelussa.

Puutun myöskin tuohon valvonta-asiaan, jossa kilpailu- ja kuluttajaviranomaiselle annetaan jälleen uusi tehtävä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäväthän kaiken kaikkiaan ovat erittäinkin ristiriitaiset. Sen pitää yhtä aikaa huolehtia kilpailusta, terveestä kilpailusta, ja kuluttajan edusta. Ne menevät väkisinkin ristikkäin. Tässäkin mielessä meidän on syytä myöskin harkita, onko tämä nykyinen työnjako hyvä vai olisiko mahdollisesti joitain muita ratkaisuja, jotka tähän tilanteeseen ja tähän markkinatilanteeseen sopisivat paremmin kuin nykyisenkaltainen valvontajärjestelmä.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

22.12 **Ilkka Kantola sd:** Arvoisa puhemies! Täällä on laajalti keuhutettu myös tätä hallituksen esitystä uudeksi hankintalaiksi, ja toden totta päästään eteenpäin. Tällä uudella lainsäädännöllä on monia etuja, mutta myös puutteita, niin kuin täällä on tullut puheenvuoroissa esiin. Ehkä tämä on niin suuri kokonaisuus ja niin pitkä historia myös tällä uudistuksella, että pitää olla useampi vaalikausi, ennen kuin se saadaan täydelliseen malliin. Nyt se jää joiltakin osin keskeneräiseksi.

Minusta on tärkeää se, mitä edustaja Ihalainen sanoi, että tähän voidaan palata seuraavilla vaalikausilla. Tämähän on poliittinen päätös, että rajataan tämä ulosmyyntioikeus 5 prosenttiin eikä siihen 20:een, jonka EU-direktiivi sallisi. Minkälainen kompromissi tämä on, valiokunnassa tiedetään paremmin, minkälaisen keskustelun jälkeen tämä päätös 5 prosentista syntyi, mutta se on poliittinen linjaus, ja se voidaan muuttaa silloin, jos eduskunnassa on toisenlainen poliittinen kokoonpano. Tähän voidaan palata, niin kuin edustaja Ihalainen sanoi.

Sinänsä ei ole erityistä se, että Suomessa tulkitaan direktiivejä kovin tiukasti. Jo nykyisen direktiivin aikana Suomessa on tulkittu kilpailusmääräyksiä tiukemmin kuin olisi ollut välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota siihen nelosponteen, joka valiokunnan mietinnössä on, joka on ihan positiivinen ja jossa korostetaan vanhusten asumispalvelujen järjestämistä inhimillisellä ja asiakaslähtöisellä tavalla. Tämä on ponnessa ihan hyvin kirjattu, mutta asia on myös pykälätasolla vastalauseessa numero 1 esimerkiksi tässä 101 §:ssä, Suorahankinta erityistilanteissa. Meidän vastalauseessamme käy ilmi, että tällainen suora hankinta ei vain ainoastaan hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa vaan vähän lievemminkin indikaatioin voisi tulla kysymykseen silloin, kun on kysymys tällaisesta vanhusten, vammaisten oikeuksien turvaamisesta. Tärkeä perustuslakinäkökohta myös tässä kohdassa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 179/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 20/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. Valiokunnan puheenjohtaja Leppä.

Keskustelu

22.14 **Jari Leppä kesk** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä lakimuutoksessa kaupallisen kalastuksen vakuutuslaista esitetään valtiontukeen oikeuttavien vakuutusta-
pahtumien ja valtiontuen määrää alennettavaksi. Elikkä tämä on säästölaki, jolla tavoitellaan noin 400 000—500 000 euron vuosittaista menosäästöä sopeuttamalla tukijärjestelmä vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen mukaiseksi. Ehdotuksessa esitetään avo-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

merialusten pyydysten rajaamista vakuutusten ulkopuolelle ja rannikkokalastuksessa nykyisen 90 prosentin tukitason lähtökohtaista alentamista.

Erityisen tärkeänä valiokunta piti muun muassa sitä, että hylkeiden rysäpyydyksille aiheuttamat vahingot ovat lakiehdotuksessa jatkossakin nykyisen kaltaisen ja nykyisen 90 prosentin vakuutustuen piirissä. On selvää, että nämä korvaukset eivät kata kaikkia saalisvahinkoja, joten erityistä huomiota tulee kiinnittää kestävä käytön mukaiseen tehokkaaseen hylje- ja merimetsokantojen vähentämiseen. Valiokunta pitää täysin välttämättömänä hylkeiden metsästyksen tehostamista ja metsästysaikojen muuttamista sekä myös kokonaan uusien keinojen kehittämistä tehostamaan kannanhoitoa.

Valiokunta toteaa myös, että lakiehdotus johtaa todennäköisesti tarpeeseen nostaa merkittävästi kalastajilta perittäviä vakuutusmaksuja ja kaupallisten kalastajien omavastuuta vahingoista. Valtiontuen väheneminen kalastusvakuutusjärjestelmässä vaikuttaa siten negatiivisesti kalastusyritysten kustannuksiin ja kannattavuuteen. Siksi pidetään erittäin tärkeänä, että kaupalliset yksityiset vakuuttajat kehittäisivät jatkossa vakuutustuotteitaan avomerikalastajille. Nykyisin ne muilta osin puuttuvat. On tietenkin sanottava, että avomerikalastuksessa vuoden alusta käyttöön otettava uusi siirrettävien toimijakohtaisten kalastuskiintiöiden järjestelmä tuo uusia mahdollisuuksia erityisesti troolikalastajille parantaa kalastuksensa kannattavuutta.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että vakuutustuen alentamisen vaikutuksia sekä avomerikalastukseen että rannikkokalastukseen seurataan ja pyritään löytämään keinoja kaupallisen kalastuksen kustannusten alentamiseen ja kannattavuuden parantamiseen. Valiokunta korostaa myös sitä, ettei valtiontalouden säästöjä enää jatkossa tule kohdentaa elinkeinokalatalouden erittäin vähäisiin tukiin.

Tämä mietintö ei ole yksimielinen, vaan siihen sisältyy myös hylkäävä esitys, joka täällä varmasti myöhemmin esitellään.

22.17 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on saavuttaa 400 000—500 000 euron vuotuinen menosäästö sopeuttamalla tukijärjestelmä vuosittain käytettävissä olevien määrärahojen mukaiseksi. Mielestäni esitys ei ole hyvä mutta ei myöskään huono. Pidänkin esitystä kompromissina. (Naurua)

Esityksen mukaan valtio säästää rahaa, se on se hyvä puoli. Huonona näen sen, että esityksen mukaan menosäästöistä noin 80 prosenttia kohdistuisi avomerikalastukseen ja noin 20 prosenttia rannikkokalastukseen. Yli 12-metrysten kalastusalusten troolipydykset olisivat jatkossa kokonaan vakuutustuen ulkopuolella. Lisäksi yli 12-metrysten avomerialusten pydykset voivat ilman valtiontukea jäädä kokonaan vakuutustarjonnan ulkopuolelle. Esityksen mukaan pienemmillä aluksilla harjoitettavassa rannikkokalastuksessa isorysät siirrettäisiin 90 prosentin tuen piiristä 70 prosentin tuen piiriin ja rannikkokalastuksen troolien tuki laskisi 40 prosenttiin lukuun ottamatta hylkeiden isorysille aiheuttamia vahinkoja, joiden korvaustaso säilyy ennallaan.

Pidän näitä esityksen kohtia erittäin suurena haasteena, ja sen vaikutuksia tuleekin seurata aktiivisesti ja pyrkiä löytämään jatkossa keinoja kaupallisen kalastuksen kustannusten alentamiseen ja kannattavuuden parantamiseen. Pitää muistaa, että juuri näistä aluksista tuodaan suomalaiseen joulupöytäänkin puhdasta ruokaa. Ellei se tule näistä aluksista, se tuotetaan esimerkiksi Venäjältä tai Kiinasta, ja se ei välttämättä ole suomalaisten etu.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Avomerikalastuksessa pyydyksille ei ole tällä hetkellä tulossa vaihtoehtoista kaupallista vakuuttajaa, joten vakuutusturvan ulkopuolelle jääminen kasvattaa yrittäjäriskiä. Onneksi tähän tuo vähän helpotusta osaltaan hallituksen esitys yrittäjätulon vähennyksestä. Tämä yrittäjävähennys on osa hallituksen laajempaa pienten ja keskisuurten yritysten ja yrittäjyyden toimintaedellytysten parantamishanketta. Myös kalastusyrittäjät hyötyvät tästä verovähennyksestä.

On selvää, että valtiontuen väheneminen kalastusvakuutusjärjestelmässä vaikuttaa negatiivisesti kalastusyritysten kustannuksiin ja kannattavuuteen. Maa- ja metsätalousvaliokunnassakin pidimme tärkeänä, että kaupalliset yksityiset vakuuttajat kehittäisivät jatkossa vakuutustuotteita avomerikalastajille. Yhtenä vahingontuottajana kaupalliselle kalastukselle näen hylkeiden ja merimetsojen runsastumisen. Niiden runsastumisen myötä myös niiden aiheuttamat vahingot kalastukselle sekä saalis- että pyydystappioina ovat nousseet suuriksi ja haittaavat merkittävästi rannikkokalastusta aiheuttamalla muun muassa kannattavuusongelmia. Näiden kannan lisääntymisen hillitsemiseksi tulee tehdä rohkeita päätöksiä. Se osaltaan auttaisi kaupallisten kalastajien taloutta. Toivon myös, että hylkeiden rysäpyydyksille aiheuttamat vahingot ovat jatkossakin nykyisen 90 prosentin vakuutustuen piirissä, kuten lakiehdotuksessa luvataan.

Esityksessä kerrotaan, että Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelmasta vuosille 2014—2020 maksetaan rannikkokalastajille korvausta hylkeiden ja merimetsojen saaliille aiheuttamista vahingoista. Korvaus vahingoittuneesta saaliista on enintään 7 000 euroa vuodessa kalastajaa kohden. Jokainen kaupallisen kalastuksen kanssa tekemisissä ollut ymmärtää, että tuo kyseinen summa on hyvin pieni eivätkä tällaiset korvaukset kata kaikkia saalisvahinkoja.

Kuten valiokuntakin toteaa, erityistä huomiota tulee kiinnittää kestäväen käytön mukaiseen tehokkaaseen hylje- ja merimetsokantojen vähentämiseen. Valiokunta piti myös täysin välttämättömänä hylkeiden metsästyksen tehostamista ja metsästysaikojen muuttamisesta sekä myös kokonaan uusien keinojen kehittämistä tehostamaan kannanhoitoa. Nämä olisivat hyviä keinoja auttaa kaupallisia kalastajia Suomen vesialueilla.

22.22 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Suomeen luotiin 20-luvulla kalastusvakuutus, jossa valtio osallistuu kalanpyydyksille ja kalastusaluksille aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen. Järjestelmä luotiin, koska kaupalliset vakuutuksenantajat pitivät kalastajien aluksia ja pyydyksiä liian riskialttiina vakuutuskohteina.

Nyt käsittelemme esitystä, jossa troolikalastuksen vakuutustuki poistetaan kokonaan ja valtionosuutta rysä- ja venevahinkojen korvauksista vähennetään. Kaupallisen kalastuksen vakuutustuki on kuitenkin hyvin tärkeä tukimuoto erityisesti rannikkokalastukselle. Rannikkokalastuksen toimintaedellytykset ovat muutenkin heikentyneet jo huomattavasti voimakkaiden kesämyrskyjen yleistyessä. Elinkeinon harjoittaminen ei ole mahdollista, jos yksikin voimakas myrsky riittää tuhoamaan koko kaluston.

Tämän muutoksen toteutuessa kuluttajan olisi entistä vaikeampaa jatkossa saada kotimaista lähikalaa ja kotimaiseen luonnonkalaan perustuva jalostuselinkeino joutuisi myös vaikeuksiin. Tätä nykyä Suomessa syötävästä kalasta vain 16 prosenttia on kotimaista, josta 6 prosenttia on kaupallisesti pyydettyä ja 10 prosenttia viljeltyä. Osuus on laskenut 2000-luvulla.

Kuluerän sijaan tuki on nähtävä sijoituksena siniseen biotalouteen, työllisyyteen, suomalaisen kansanterveyteen, Itämeren hoitoon sekä saaristo- ja rannikkoalueiden eläviin

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

pitämiseen. Itämeren tila heikkenee, kun kalansaaliin mukana poistuva ravinnekuorma jää mereen. Kalastusvakuutuksen kulut valtiolle ovat viime vuosina olleet noin miljoona euroa, josta tavoitellaan nyt noin puolen miljoonan euron säästöä. Isosta summasta ei ole kyse, ja tuosta esityksestä ilmenee, että ne säästöt olisi voitu muullakin tavalla kattaa.

Ilman kalastusvakuutusta kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset romahtavat. Kalastusvakuutusjärjestelmän kaatuessa kalastajat eivät saa vakuutuksia pyydyksilleen mistään muualta. Erilliselle toimijalle esitys on kohtalokas, ja ilman vakuutusta mittava troolivahinko voi vaikuttaa yksittäisen trooliyrityksen tulokseen merkittävästi, ja näin esitys vaikuttaa suoraan kalastuksen kannattavuuteen. Elinkeinon harjoittaminen ei ole mahdollista, jos yksikin myrsky kaluston tuhoaa. Myöskin kalastusvakuutusyhdistyksien (Puhemies koputtaa) toiminta on vaarassa.

22.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin täytyy arvostaa sitä, kuinka valiokunnan puheenjohtaja asian suoraan sanoi: kyseessä on säästölaki. Minusta on hyvä, että ollaan rehellisiä silloin, kun on rehellisyyden aika, eikä aleta kiemurtelemaan.

Tämä on valitettava säästölaki. Tässä edellä on tullut hyviä puheenvuoroja siitä, että on hyvää ja pahaa ja niin poispäin, mutta sitten myös se, että tämä on todellakin kohtalokasta niille kalastajille, jotka voivat sen yhden ainoan myrskyn kohdatessaan menettää koko elinkeinonsa.

Yksi, mikä täällä perustellussa vastalauseessakin on tuotu esille, on se huoli, jota haluan tässä vielä alleviivata erikseen, että ammattikalastukseen uuden yrittäjän saamisesta tällä esityksellä tehdään mahdotonta. En usko, että monikaan lähtee kalastusyrittäjäksi, jos saa ison perinnön, vaan sijoittaa sen rahan varmasti jollakin lailla muutoin. Kalastukseen tarvitaan sitä intohimoa ja luottamusta ja uskoa tulevaisuuteen, mutta kuka on se pankinjohtaja, joka antaa uudelle troolariyrittäjälle sen lainan, jos hän ei saa kalustoaan vakuutettua? Sellaista pankkia tuskin löytyy, eli tällä estetään uusien kalastajien tulo alalle. Tämä on erittäin harkitsematonta. Tässä kohtaa hallituspuolueissa tunnistettiin tämä probleema, mutta olisin toivonut kyllä voimakasta pontta ainakin siihen, mutta ehkä sitten hallituspuolueet voivat yhtyä siihen, että teemme vahvan lausumaehdotuksen siitä, että hallituksen pitää ryhtyä toimiin, joilla selvitetään, onko mahdollisesti muilta kansainvälisiltä toimijoilta saatava tähän suomalaisille troolareille olevaa vakuutusapua ja onko mahdollista lähteä purkamaan sitä vyyhtiä niin, että saamme todellakin vaikkapa sitten kansainvälisen vakuutusyhtiön tänne turvaamaan suomalaisten troolikalastajien vakuutusturvaa.

Yksinomaan siksi, että meillä, niin kuin täällä tuotiin esille, joulupöytiin täältä se kala tulee, kyllä meidän täytyy huolehtia siitä, että se kaupallinen kalastus toimii meillä kaupallisesti. Hyvää tässä on se, että huolehditaan kuitenkin suurrysien osalta hyljevahingoista ja että valiokunta on ottanut kantaa siihen, että meillä hylkeen kannanhoidollinen metsästys voisi saada vielä parempia välineitä kuin mitä tällä hetkellä on. Vaikka metsästys on luvallista, niin saalismäärät siihen nähden ovat vaatimattomia ja nämä rysille aiheutuneet vahingot ovat monelta osin erittäin isoja.

Me haluamme suomalaisiin ruokapöytiin luonnonkalaa, ja kyse pitkälti on siitä, että puhutaan suurimmalta osin kuitenkin lohesta, turskasta, mutta myös totta kai silakka on keskeisessä osassa.

Toivotaan, että seuraavat hallitukset voivat nähdä tämän epäkohdan, jos he kirjaavat samanlaisia voimakkaita sinisen biotalouden ohjelmia, että voisivat sitten myös noudattaa omaa hallitusohjelmaansa. On murheellista, että hallitus pyyhkii pöytää niin sanotusti

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

omalla hallitusohjelmallaan ja tekee tällaisia säästölakeja, jotka vievät niitä edellytyksiä, joita nimenomaan hallitus itse haluaisi edistää.

22.29 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Eloranta täällä jo hyvin kuvasi tämän kalastusvakuutuksen historiallisia juuria. On siis kyse lainsäädännöstä, joka tulee 1920-luvulta. Silloin kun Suomi liittyi EU:n jäseneksi, käytiin hyvin pitkälliset neuvottelut, jotta saatiin läpi se päätös, että tällainen kalastusvakuutusjärjestelmä, joka vähän poikkeaa EU-säädöksistä, voisi jatkua jollakin tavalla vähän rajoitettuna. Vaikka maailma on muuttunut paljon turvallisemmaksi ja monet työt ovat muuttuneet vähemmän riskipitoisiksi maailman kehittyessä, niin ne, jotka ovat meren kanssa tekemisissä, kuten kalastajat, tietävät, että siellä ne riskit eivät ole vähentyneet, ne, mitkä liittyvät kalastamiseen, pyydysten ehjänä pysymiseen ja myrskyvahinkoihin. Ne riskit ovat edelleen olemassa, ja sen takia tällaista järjestelmää tarvitaan edelleenkin, jossa valtio tulee mukaan turvaamaan niitä riskejä, kun yksityiset vakuutusyhtiöt eivät siihen suostu.

Arvoisa puhemies! Tuntuu uskomattomalta, että hallitus 500 000 euron johdosta lähtee tällaisella toimenpiteellä ikään kuin toisen kerran hyökkäämään nyt saariston elinkeinoja kohtaan. Tämä aikaisempi hallituksen esitys, josta täällä on paljon keskusteltu, koski saariston yhteysalusliikenteen maksuttomuuden poistamista, etenkin koskien saaristoelinkeinojen harjoittajia, matkailuelinkeinoja ja muita siellä. Tämä on toinen lakiesitys, jossa nyt käydään saariston elinkeinojen kimppuun. Täytyy ihmetellä, eikö hallituksessa ymmärretä sitä, miten pienestä on kiinni se, että saaristo pysyy asuttuna, että siellä voidaan harjoittaa elinkeinoja, kalastusta ja muita elinkeinoja ja pitää sillä tavalla elämää yllä ja myös saaristoa elävänä turisteja varten ja myös turvallisuusnäkökohdista tärkeää toimintaa ja asutusta saaristossa. Tällainen lakiesitys, jossa on kysymys 500 000 euron säästöstä, on selvästi valiokunnan itsensäkin mielestä hyvin murheellinen. Hyvin sympaattisesti oli valiokunnan mietintö kirjoitettu, vaikka sitten päätösesitys on vähän turhan ikävä.

22.31 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Muisti palaa pätkittäin. Täällä yhdessä kohtaa ministeri itse aitiosta käsin toi esille sen, että kun tätä kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annettua lakia muutetaan, niin ollaan tultu kalastajakohtaisiin kiintiöihin, että niillä voidaan sitten tavallaan kompensoida niitä vaaroja, ettei lähdetä myrskyisellä säällä merille.

Täytyy nyt muistuttaa kaikkia, että se kala liikkuu ajallaan ja käy pyydykseen ajallaan. Ei sillä kalastajalla ole mahdollisuutta odottaa, että tulee se seuraava hyvä keli, kun kala on liikkeellä — sitä kalastetaan silloin, kun se liikkuu ja se käy pyydykseen. Minun mielestäni oli, voisiko sanoa, hieman noloa kuulla se ministerin suusta, että olisi perusteltua nyt sitten, kun tulevat nämä kalastajakohtaiset kiintiöt, että niillä voidaan välttää näitä vahinkoja. Vahinko ei tule vielä edes merellä kello kaulassa. On tosi tärkeää huomioida, että ne riskit tässä ovat olemassa ja niitä pitää pystyä huomioimaan. Toivotaan, että seuraavat hallitukset pystyvät toteuttamaan tätä hallitusta paremmin tätä vihreää ajattelua sinisen elinkeinon osalta.

Tässä on myös yksi asia se, että onneksi valiokunnassa säädettiin kaupallisen kalastuksen osalta se 20 prosentin osuus, sillä tämä yhdessä sen kanssa, jos oltaisiin oltu laajemmassa kokonaisuudessa, olisi melko nopeasti varmasti ajautunut siihen, että meillä olisi vain muutama toimija tuolla avomerikalastuksen puolella.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

22.33 **Jari Leppä kesk:** Herra puhemies! On aivan selvää, että maailma on muuttunut monella tavalla siitä kohdasta, kun aikanaan on tämä hyvä järjestelmä vakuutustuesta luotu, mutta yhtä selvää on myöskin se, että myrskyt eivät ole muuttuneet yhtään miksikään. Me pystymme tietenkin niihin varautumaan paljon paremmin, kalusto on paljon parempaa monellakin eri tavalla, mutta meillä on nyt vähän reilu vuosi tästä päivästä lähtien aikaa hakea muita ratkaisuja, lähinnä sitä, että löytyy vapaaehtoisilta markkinoilta vakuutustuotteita. Tässä maa- ja metsätalousvaliokunta on ollut aktiivinen muissakin asioissa, ja se on myöskin tuottanut tulosta. Meillä on useampia erilaisia asioita, joissa on siirrytty valtion suorasta tai epäsuorasta korvauksesta vakuutustuotteiden piiriin, ja sinne on syntynyt sitten vakuutustuotteita. Tässä varmasti me kaikki voimme yhtyä tähän, myöskin hylkäsesityksen tekijät, että tämän myöskin ottavat nyt onkeensa rahoituslaitokset, vakuutusyhtiöt, jotta näitä tuotteita tulee, ettei synny niitä tilanteita, mitä täällä minusta ihan erinomaisella tavalla edustaja Myllykoski kuvasi, uusien kalastajien mukaan pääsulle, jos ei mistään löydy sitä vakuutusta. Se on ilman muuta rahoituksen kannalta ongelmallista, ja silloin rahoittajien pitää herätä tähän tilanteeseen. Mutta tähän on nyt sitten vuosi aikaa reagoida.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 179/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja tuloverolain 127 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 229/2016 vp

Lakialoite LA 87, 101/2016 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 17/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 17/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

22.35 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Jo tällä hetkellä opiskelijan perusturvan taso on alhaisempi kuin millään muulla ryhmällä. Vähimmäistuen taso on opiskelijalla 200 euroa pienempi kuin esimerkiksi toimeentulotuen perusosa, ja nyt sitä ollaan leikkaamassa enemmän kuin neljännes, 28 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että 337 euron tuki putoaa 250 euroon. 80 euroa vastaa opiskelijan kuukauden ruokalaskua. Monet opiskelijat elävätkin köyhyysrajan alapuolella.

Opiskelijoiden tuki muuttuu lainapainotteiseksi. Meillä periaatteena on ollut yhdenvertaisuus: se, että taustasta riippumatta voi hankkia minkä tahansa koulutuksen. Nyt tämä periaate murtuu. Lainapainotteisuuden lisääminen opintorahan sijasta on todella huono viesti tässä työllisyystilanteessa, kun työttömyysluvut ovat kasvaneet jo vuosia. Nuoret, joilla ei ole mahdollisuutta saada vanhemmilta taloudellista tukea opintoihin, joutuvat todella tark-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

kaan miettimään opintopolkujaan. Onko oikein vaatia opiskelemaan velaksi aikana, jolloin epävarmuus työpaikan saannista on suuri korkeakoulutetuillakin? Myöskin pätkätyöt ja opintolainan maksaminen ovat varsin epävarma yhtälö.

Myös pitkät opiskeluajat ovat olleet jo pitkään huolenaiheena Suomessa, ja tällä päätöksellä niitä tuskin saadaan lyhenemään, sillä on selvää, että opiskeluaikainen työssäkäynti tulee lisääntymään opintojen etenemisen kustannuksella.

Viime vaalikaudella opintotuki sidottiin indeksiin. Tarkoituksena oli turvata opintorahan reaaliarvon ja ostovoiman säilyttäminen, mikä osaltaan turvaa tukea saavien opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun. Sipilän hallituksen ihan ensimmäisiä toimia viime syksynä oli tämän indeksisidonnaisuuden poistaminen, joka ehti olla voimassa vain kaksi vuotta. Pelkästään tällä päätöksellä opiskelijan toimeentulo tulee heikentymään vuosi vuodelta muun hintatason noustessa.

Sen lisäksi, että opiskelijoilta viedään toimeentulo, heiltä viedään myös professorit yliopistoista. Viime hallituskaudella säästettiin jo huomattavasti 1,7 miljardia koulutuksesta ja tutkimuksesta. Ja nyt hallitus lupauksista huolimatta leikkaa koulutuksesta vielä 3 miljardia euroa lisää, vaikka silloin kaikki puolueet yhteen ääneen lupasivat, ettei koulutusleikkauksia enää tehdä.

Hallituksen taholta on todettu, että kun on niukat ajat, niin kaikilta on pakko leikata. Ihmetystä kuitenkin herättää se, miksi niiltä, joiden toimeentulo on kaikkein niukin jo ennestään, pitää eniten leikata. Nuoret, joilla ei ole mahdollisuutta saada vanhemmilta taloudellista tukea opintoihin, joutuvat todella tarkkaan miettimään, onko opiskeluun enää varaa, kannattaako se. Tämä vaarantaa samalla suomalaisen yhteiskunnan koulutuksellisen tasarvon. Alamme pikkuhiljaa siirtyä kohden luokkayhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Kokonaistukiajan leikkaaminen 64 opintokuukaudesta 54 kuukauteen rajoittaa erityisesti ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella ylempi korkeakoulututkinto yliopistoissa. Tutkintokohtaisen tukiajan leikkaaminen 50 kuukaudesta 48:aan heikentää erityisesti opiskelujen loppuun saattamisen kanssa kamppailevien opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa tutkinto. Tutkintokohtaisten opintotukikuukausien leikkaaminen vaikeuttaa tutkinnon läpäisemistä etenkin osaopiskelukykyisten, perheellisten ja erilaisista oppimisen vaikeuksista kärsivien opiskelijoiden kohdalla. Opintotukikuukausien rajausta heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia ympärivuotiseen opiskeluun. Hallituksen tavoite kolmannen lukukauden käyttöönotosta ei toteudu rajaamalla tukikuukausia.

112 miljoonan euron leikkauksien kohdentaminen yhteiskunnan pienituloisimman ryhmän toimeentuloon on lyhytnäköistä politiikkaa. Nykyiselläänkin suurin opintoja hidastava tekijä on opiskelijoiden heikko toimeentulo. Leikkaukset opiskelijoiden sosiaaliturvasta vain pahentavat asiaa.

Opintorahan määrä laskee leikkausten myötä toisen asteen opintorahan tasolle, noin 250 euroon kuukaudessa. Tämä johtaa siihen, että korkeakouluopiskelijoiden opintoetuus tulee olemaan käytännössä pienempi kuin toisen asteen opiskelijoiden opintoetuuksien. Toisen ja korkeaa-asteen opintorahan suuruuden eroa on perusteltu toisen asteen opiskelijoiden maksuttomalla opiskelijaruokailulla. Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan leikkaaminen lähes 100 eurolla tekee pelkällä opintorahalla ja asumisen tuella elämisen opiskelijalle käytännössä mahdottomaksi.

Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa opiskelijan perheellistymistä ei oteta huomioon opintotuen myöntämisessä. Opintotuki on myös ainoa suomalaisen syyperusteisen sosiaaliturvajärjestelmän

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

osa, jossa perheellisyys ei vaikuta etuuden suuruuteen. Opintorahan leikkauksen lisäksi merkittävä osa perheellisistä opiskelijoista menettää toimeentulotukituloja opintolainan määrän kasvaessa. Opintotuen lainapainotteisuuden lisäämisen keskeinen ongelma on opintolainan vähäinen houkuttelevuus opiskelijoiden keskuudessa. Tutkimusten mukaan laina on opiskelijalle viimesijainen rahoituskeino työssäkäyntiin tai vanhempien tukeen verrattuna. On todennäköistä, että erityisesti nykyisessä haastavassa talous- ja työllisyystilanteessa opiskelijat pyrkivät korvaamaan epävarmaksi koetun opintolainan muilla tulonlähteillä, kuten työssäkäynnillä. Siksi opintotukileikkaukset näkyvät mitä todennäköisimmin opintoaikojen venymisenä ja vaikeuttavat työurien pidentämiseen tähtäävän tavoitteen toteutumista.

Opintorahan leikkaus on merkittävä ongelma myös koulutuksellisen tasa-arvon kannalta. Opiskelijan oman tai hänen perheensä rahoitusvastuun kasvaessa kasvaa myös sosioekonomisen aseman vaikutus koulutusmahdollisuuksiin ja -valintoihin. Lainanottomahdollisuuksien suhteen opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa myös koulutusalan perusteella. Monilla epävarman työllisyystilanteen aloilla opintolainan ottaminen on selvästi toisia aloja suurempi riski.

Arvoisa puhemies! Tulemme ehdottamaan seuraavassa käsittelyssä, että 1. ja 2. lakiehdotus hylätään.

22.41 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnössä todetaan, että hallituksen esityksen tavoitteena on uudistaa opintotukea siten, että opintuen taso nousee mutta samalla opintotukimenot pienenevät. Mielenkiintoinen yhtälö, mutta näin sitä on yritetty sitten hallituksen esityksessä vääntää. Tämä tarkoittaa sitä, että opintotukimenoista suurempi osa katetaan lainapainotteisesti eli opintoraha pienenee ja lainan osuus lisääntyy.

Silloin kun itse aloitin opiskelut joskus vuonna 79, oli selvää, että otetaan opintolainaa, ja sitä otettiin vuosien mittaan. Merkittävä määrä opintotuesta oli opintolainaa, ja se oli käytäntönä silloin. Mutta myös, kun valmistuin yliopistosta vuonna 85, silloin jo ennen valmistumista minua revittiin työelämään, korkeakoulututkinnon suorittanutta henkilöä. Näin oli monien kohdalla, että opinnot uhkasivat keskeytyä, koska imu työelämään oli niin kova. No, tällaisessa tilanteessa se lainan ottaminen ei ollut suuri riski, vaikka korkotaso oli hieman korkeampi kuin tällä hetkellä, huomattavastikin korkeampi, mutta inflaatio myös. Mutta nyt elämme toisenlaisessa tilanteessa, kun ajattelemme sitä, mikä on korkeakoulutettujen työmarkkina-asema tällä hetkellä. Se on parempi kuin alemmin koulutettujen, mutta silti epävarmuus työpaikan saamisesta on käsin kosketeltavaa, ja tämä, että opintotukea muutetaan lainapainotteisemmaksi tässä tilanteessa, on ongelmallista opiskelijan kannalta. Niin kuin edustaja Eloranta totesi, lainan houkuttelevuus on aika heikkoa juuri siitä syystä, että tilanne on epävarma.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on myös hyvä muutos siihen nähden, mikä on ollut aikaisempi tai nykyinen käytäntö. Nyt eri koulutusasteiden opiskelijoiden yhdenvertaisuutta parannetaan, kun luovutaan vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta opintorahaan itsenäisesti asuvien 18- ja 19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta. Aikaisempi käytäntö on ollut syrjivä, koska vain oppilaitoksesta johtuvilla perusteilla opiskelijat ovat olleet erilaisessa asemassa. Nyt tämä perusoikeuspuute korjataan.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

22.43 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On totta, että tässä lakiesityksessä korkea-asteen opiskelijoiden opintorahan taso tulee laskemaan, mutta jatkossa toisella asteella ja korkea-asteella opiskelevien opintorahat ovat sitten samalla tasolla. Kiitän myöskin edellisessä puheenvuorossa tullutta vanhempien tulojen vaikutuksen poistumista 18- ja 19-vuotiailta opiskelijoilta, joka on myöskin opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen tavoite. On hienoa, että se nyt kuitenkin tässä lakiesityksessä sitten pystytään hoitamaan.

Nythän me emme voi oikeastaan tätä lakiesitystä tarkastella ottamatta puheeksi samaan aikaan toteutettavaa opiskelijoiden siirtoa yleiseen asumistukeen, joka on kyllä merkittävää. Se on merkittävä uudistus ja myöskin monien opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen tavoite. Sehän tuo opiskelijoiden etuuksia entistä enemmän sosiaaliturvan piiriin ja sosiaaliturvavaikutteisiksi. Nythän, kun ajatellaan opiskelijoiden siirtoa yleiseen asumistukeen, se tulee kohdistumaan juuri niille kaikista pienituloisimmille opiskelijoille, jotka ovat hankalassa tilanteessa. Sitä en näe, että tätä opintotukilakia sinänsä voitaisiin käsitellä puhumatta tästä yleisen asumistuen ja opiskelijoiden asumislisän uudistuksesta.

22.45 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Opiskelu on elämänvaihe, joka lähtökohtaisesti alkaa ja päättyy, ja siksi sitä sosiaaliturvassa on ehkä käsiteltäväkin hiukan erillaisena etuutena kuin sellaisia, joiden tiedämme olevan pitkittyneitä. Tähän opintotukeen, sen kokonaisuuteen, liittyy selkeä raja, miten pitkään sitä voi saada, ja tietenkin meidän on päättäjinä lähdettävä siitä, että opiskelijoiden tärkein tehtävä on päästä opiskelemaan ja suorittaa opinnot. Sen takia ikään kuin sosiaaliturvan muotona, rajattuna aikakautena ja myös tietyllä tavalla säänneltynä, mihin ja miten sitä voi käyttää suhteessa esimerkiksi tuloihin, nämä ovat perusteltuja reunaehtoja.

Jos ajattelen viime vuosien keskustelua opintotuen ja opiskelijoiden sosiaalipoliittisten etuuksien ympärillä, niin on kuitenkin hyvä todeta, että tässä vaikkakin aika kipeässä leikkauskokonaisuudessa tehdään kuitenkin sellaisia rakenteellisia muutoksia, joista on pitkään ollut puhetta. Ne ovatkin täällä keskustelussa tulleet jo esiin. Niistä tärkeimpiä ovat juuri tuo vanhempien tulojen vaikutuksen poisto ja sitten erillisenä lakiesityksenä käsitelty opiskelijoiden siirto yleiseen asumistukeen, joka helpottaa esimerkiksi opiskelijoiden toimeentuloa ympärivuotisesti myös kesäajalta, jolloin opinnot monesti ovat tauolla.

Mutta on kuitenkin hyvä huomata, että tähän kokonaisuuteen liittyy, näitten yhteisvaikutukseen, sellainen ehkä kolmas pitkään opiskelijajärjestöjen ja opiskelijoiden elämäntilannetta seuranneiden päättäjien toive, joka on ollut aikanaan osa meidän järjestelmää ja sittemmin poistunut, ja se on opiskelijoiden huoltajakorotus osana opintotukea, tai ikään kuin perheellisten opiskelijoiden aseman huomioiminen, jossa huoltajakorotus voisi olla siihen paras tie. Olen ilahtunut siitä, että sekä osana tämän hallituksen esityksen käsittelyä että sen toisen, joka liittyi asumistukisiirtoon, (Puhemies koputtaa) eduskunnan valiokunnat ovat huomioineet tämän huoltajakorotuksen lausumalla.

22.47 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Yliopiston penkiltä suoraan eduskuntaan valittuna henkilönä on pakko todeta, että nämä leikkaukset ovat todella tuntuva. Hallitushan leikkaa opiskelijoiden toimeentuloa todella itse asiassa aika radikaalisti. Opintorahaa leikataan noin neljännes, joka on, kuten saatatte arvata, tuntuva rahamäärä opiskelijan budjetissa.

Sitten kun puhutaan siitä, että opintoaikoja pitää lyhentää, niin tämä toimihan on ihan päinvastainen, ja kuinka se tulee vaikuttamaan? Se tarkoittaa sitä, että opiskelijat joutuvat

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

menemään töihin, mikä tulee pidentämään opintoaikoja. Siinä mielessä tämä on huono valinta hallitukselta.

Sitten tämä lainapainotteisuus liittyy tähän opintorahaan ja opintolainaan tai opintolainan lisääntymiseen: Sehän voi estää köyhimpien opiskelijoiden hakeutumista korkeakouluun, eli tämä on toinen selkeä epäkohta tässä esityksessä. Työelämä on epävarmaa, joten voi olla monia ihmisiä, jotka miettivät monesti, hakeutuvatko he, lähtevätkö opiskelemaan korkeakouluun.

Myös opintotuen kuukausimäärän rajoittaminen ja laskeminen vaikeuttaa montaa asiaa, muun muassa alan vaihtoa. Jos henkilöllä sattuu olemaan yllättäviä tilanteita elämässään, niin tämä jousto katoaa.

Tässä on kolme pointtia ainakin tälleen nopeasti, jotka ovat pielessä tässä esityksessä.

22.49 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Käsitlemme nyt tosiaan tätä opintotukea koskevaa lakiesitystä, ja erikseen on sitten tämä opiskelijoitten yleiseen asumistukeen siirtymistä koskeva lakiesitys, mutta nämä ovat asiallisesti toisiinsa liittyviä, ja näihin on otettu kantaa myös valiokunnan mietinnöissä, koska nämä suoraan vaikuttavat opiskelijan toimeentuloon. Tässä hallituksen esityksessä erityistä ja tunnustettavaa tietysti on se, että opintorahan taso laskee korkeakouluopiskelijoilla samaan tasoon toisen asteen opiskelijoitten kanssa, mutta samaan aikaan kuitenkin opintolainaa on mahdollista nostaa sen 400 euron sijasta 650 euroa jatkossa, ja sitten myöskin yleiseen asumistukeen siirtymisen myötä useimmilla opiskelijoilla opintojen aikainen tuki nousee. Eli puheet siitä, että opiskelijoilta leikattaisiin käytännössä siitä käteenjäävästä ja lompakossa olevasta rahamäärästä, eivät pidä paikkaansa, vaan nimenomaan opintojen aikainen tuki tulee paranemaan nimenomaan niillä opiskelijoilla, joilla on huonommat taloudelliset mahdollisuudet muutoin rahoittaa opintojaan. Erityisesti tässä yleisessä asumistuessa on huomioitava se, että on nimenomaan kysymys siitä, että opiskelijat siirtyvät tasavertaisempaan asemaan muitten väestöryhmien kanssa tässä yhteydessä, ja myöskin tämä tuki tulee kohdistumaan enemmän sitä tarvitseville. Esimerkiksi pariskunnilla, joissa on työssä käyvä, hyvin toimeentuleva puoliso, joka pystyy osallistumaan tämän ruokakunnan kustannuksiin, tämä tuki useimmiten pienenee. Ja näinhän se on, että jos tukea ei käytännössä tarvitse, niin ei hän silloin sitä tukea pidä maksaa niin paljoa. Tämä on ihan oikea ja oikeudenmukainen menettely, miten tässä opiskelijoitten toimeentulon kehittämisessä edetään.

No, mitä muita hyviä muutoksia tässä on: Nimenomaan toisen asteen opiskelijoitten osalta vanhempien tulojen vaikutus poistetaan 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoitten osalta. Ja sitten myöskin takaisin perittävästä opintotuesta korkoprosentti pienennetään 15 prosentista 7,5 prosenttiin tälle muulle tasolle näissä vastaavissa takaisinperintätapauksissa, eli opiskelijoita ei kohdella tässäkään enää jatkossa epäoikeudenmukaisesti.

Sitten mitä tulee tähän tukiajan lyhentämiseen, kun tukiaika lyhenee 64 kuukaudesta 54 tukikuukauteen, niin myös sivistysvaliokuntahan otti tähän kantaa ja huomioi sen, että tämä tulee vaikuttamaan korkeakoulujen toimintaan sillä tavalla, että niitten on myös vihdoin järjesteltävä opintotarjontaa sillä tavalla, että ympärivuotinen opiskelu on jatkossa yhä vahvemmin mahdollista. Ei voi olla niin, että edelleenkin kesäkuukausina opiskelijoilla on käytännössä kaksi tenttipäivää, jolloin voit näitä opintoja suorittaa, vaan tätä opinto- ja tenttitarjontaa on aidosti oltava saatavilla jatkossa enemmän, ja näin tulee korkeakouluissa myös tapahtumaan, mitä kentältä olen kuullut, ja aidosti tähän ympärivuotiseen

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

opiskeluun ja kolmannen lukukauden käyttöönottoon siirrytään yhä enemmän. Tämä on järkevää ajankäyttöä ja toimintaa.

Myöskin nämä opiskelijan omat tulorajat sidotaan ansiotasoindeksiin ja niitä tarkistetaan kahden vuoden määräajoin vain, jos tulorajat nousevat.

Muuten tästä esityksestä on sanottava, että hyvään kompromissiin päädyttiin tässä, että saatiin tässä yhteydessä tehtyä tämä asumistukeen siirtyminen, mitä opiskelijat ovat pitkään toivoneet. Tämä oli ehdotonta myös keskustalle, että tämä toteutetaan, koska muutoin tässä olisi tullut opiskelijoille liikaa todellakin osallistumista näihin taloustalkoisiin, ja tämä oikeudenmukainen malli saatiin toteutettua. Tässä on vielä valuvirheitä, ja nämä yksityiskohdat pitää todellakin hoitaa niin, että jos tukimenetyksiä tulee, niin niitä siirtymäaikoja hoidetaan niin, että voidaan hoitaa kunkin tilanteet sillä tavalla, että siellä ei tule kohtuuttomia tilanteita ja ennen kaikkea tämä perheellisten opiskelijoitten tilanne hoidettaisiin tällä huoltajakorotuksella, ja ainoana Pohjoismaana me saisimme tämän mallin vihdoin Suomeen — eli tosiaan olemme ainoa maa, jossa ei vielä tätä opintotuen lapsikorotusta ole. Sivistysvaliokunta todellakin edellyttää, että hallitus valmistelisi tämän huoltajakorotuksen käyttöönoton osana opintotukea. Tämä on myös saanut vahvasti kannatusta. — Kiitos.

22.55 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Äskeisessä listassa, jossa luettelini käsitykseni mukaan niitä asioita, jotka ovat viime vuosina opintotukeen liittyen puhuttaneet, myös yksi semmoisia kansalaisten kiukkuisia yhteydenottoja aiheuttanut kohta on ollut tämä opintotuen takaisinperintään liittynyt varsin kohtuutonkin korko. Minusta oli hyvä, että kollega, edustaja Jarva otti esiin myöskin tämän takaisinperinnän koron kohtuullistamisen, joka on osana tätä esitystä, jolla minusta kuvataan hyvin sitä, että tämä on vaikea, kipeä kokonaisuus, jossa suoranaisten opintorahan tason lasku näkyy tietyllä opiskelijaryhmällä, mutta siihen osaksi tätä pakettia on pystytty kuitenkin leipomaan sellaisia pitkään pinnalla olleita uudistuksia.

Mitä tulee vihreiden edustajan esiin ottamaan näkökulmaan siitä, mikä riski lainapainotteisuus on ja voiko käydä niin, että pienituloisten perheiden nuoret eivät päädy opiskelijoiksi tämän takia, minusta tämä on asia, jota pitää seurata. Tietysti koulutuksen tasa-arvo on ollut meille tärkeä teema, mutta myös siltä osin, että yhden osan tätä lainapainotteisuuden todellisuutta pitää olla se, että me koulutamme ihmisiä sellaisille aloille, joilta löytyy töitä. Tähänkin isoon kuvaan vastaus on se, että kun me pystymme korkeakoulutettujen ihmisten työllisyysastetta nostamaan, niin silloin myös se lainan ottamisen riski tuntuu pienemmältä, ja sitä kautta opintoja on helpompi rahoittaa ja nopeampi edistää, kun töitä niiden ohella ei tarvitse aivan niin paljoa tehdä. Se on selvää, että ei nykyinen tukitaso, tuleva tukitaso, ei mikään, ole oikeastaan esimerkiksi pääkaupunkiseudun asuntohinnoinnittelussa riittävä niin, että pelkästään tällä, tai sillä aiemmallaakaan tuella, voisi tulla toimeen.

22.57 Vesa-Matti Saarakkala ps: Arvoisa herra puhemies! Joo, tämä on kyllä mittaluokaltaan merkittävä leikkaus ja erittäin vaikea hyväksyä, mutta se täytyy huomata, että onneksi myös valiokunta on mietinnössään sen tunnustanut, että tällä saattaa olla ja asiantuntijalausuntojen mukaan onkin vaikutuksia siihen, miten esimerkiksi matalamman sosioekonomisen aseman perheistä tulevat opiskelijat ehkä uskaltavat sitten jatkossa hakeutumaan korkeakouluopintoihin, koska kyllä tuollainen 86 euron leikkaus opintorahaan tulee olemaan ongelma: vaikka sitä kompensoidaankin nyt sitten tällä uudella asumistukijär-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

jestelmällä eli siirtämällä opiskelijat yleisen asumistuen piiriin, kaikkien kohdalla, ikävä kyllä, ei tule riittävästi sitä kompensatiota. Mielestäni on ihan selvää, että kun näin järsyttävä muutos tehdään, niin tässä on pakko tarkka jatkoseuranta asettaa tälle, koska jos tässä ilmenee isompia ongelmia ja tulee segregatiota, niin silloin on myös voitava peruuttaa tai muuttaa näitä päätöksiä.

22.58 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan sivistysvaliokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota tämän lakiesityksen eri puoliin. Siinä on ehkä turhan vähän kuitenkin korostettu sitä, että tästä leikkauksesta huolimatta opintotuen taso säilyy kuitenkin pohjoismaisestikin vertaillen aika hyvällä tasolla, jos katsomme sitä. Ja tämä lainapainotteisuuden lisääminen ei sinänsä pohjoismaisesti ole mitään erikoista: Norjassa ja Ruotsissa on hyvin lainapainotteiset opintotukimallit. Toki tämä meidän mallimme on omintakeinen.

Tässä valiokunta on kiinnittänyt tällä lausumallaan huomiota tähän huoltajakorotukseen. Nyt kun tämä opintotuen asumislisän siirto yleiseen asumistukeen toteutuu, se on totta, että perheelliset opiskelijat asettuvat osittain hieman hankalaan asemaan, ja tästä syystä valiokunta tämän lausumankin tähän mietintöönsä sitten liitti. Toivomme, että hallitus kiinnittää tähän opintotuen huoltajakorotuksen mahdollisuuden huomiota ja aidosti valmistelee ja tutkii sitä vaihtoehtoa.

22.59 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Saarakkalalle hyvästä puheenvuorosta liittyen tähän opintotuen leikkausten sosiaaliseen puoleen. Se on erittäin tärkeä kysymys. Jos miettii sitä, minkä takia Suomi on valtavan hieno maa, niin se on sen takia, että meillä kaikilla on mahdollisuus päästä eteenpäin elämässä ja päästä maksuttoman ja laadukkaan korkeakoulutuksen piiriin. Siitä pitää pitää kiinni, ja pitää oikeasti tehdä hyvää jatkotarkastelua siitä, mihin tämä lakimuutos tulee viemään suomalaista sosiaalista liikkuvuutta.

Myös kiitos edustaja Saarikolle hyvästä kommentista liittyen tähän sosiaalisen liikkuvuuden mahdolliseen seuraamiseen, koska se on erittäin tärkeää myöskin.

Edustaja Jarva sanoi, että korkeakoulut saavat ikään kuin kannusteen nyt luoda parempaa opintotarjontaa ja ikään kuin enemmän kursseja mahdollisesti. On pakko nyt myöntää, että kun samaan aikaan leikataan koulutuksesta, niin tämä yhtälö kuulostaa suhteellisen mahdottomalta. Kunpa se olisi näin.

Itse asiassa edustaja Saarikko myös puhui tästä lainapainotteisuudesta. Kun hän sanoi, että tämä ikään kuin olisi ohjaava työllistäviin aloihin, on pakko sanoa, että minä en ole ihan varma, onko tämä näin. Myös niille ikään kuin työllistäville aloille hakeutumisessa voi olla riskinsä.

Mutta liittyen opintotuen takaisinperinnän koron laskemiseen: hyvä asia, sitä kannatetaan, mutta tässä ei ole kyse siitä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa on sen verran vähän puhujia, että emme lähde debattiin vaan puheenvuoroja voi pyytää P-painikkeella.

23.02 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Täytyy muistaa, että opintososiaaliset edut ovat osa sosiaaliturvaa eivätkä opiskelijoiden palkkaa. Etuuksien tarkoitus on tarjota kaikille mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun, ja jotta tasa-arvoiset opiskelumah-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

dollisuudet toteutuisivat, niin opintososiaalisen tukijärjestelmän pitää olla kunnossa. Se on itsestäänselvyys. Pitää muistaa, että nykyisellään opintoraha on jo hyvin matala ja varsin-kin kaikista heikoin toisen asteen opiskelijan tuki ei riitä turvaamaan perustoimeentuloa. Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason noususta opiskelijat joutuvat todellakin osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opiskelujen ohella, jolloin sitten opiskeluajat pitenevät ja usein käy sitten niinkin, että ei tullakaan valmiiksi, ei saada sitä tutkielmaa tehtyä. Tämä ei tietenkään ole linjassa hallituksen kaavailemien opinto-oikeuden lyhennysten kanssa, ja vaikka kuinka toivotaan, että vaikka kesällä sitten voisi opintoja tehdä, niin kuin edustaja Yanar juuri hyvin totesi, niitä kesäopintoja on vähän vaikea korkeakoulujen järjestää, kun määrärahoja samaan aikaan voimakkaasti supistetaan. Tämä on tosiaankin hankala yhtälö.

Sitä paitsi tänä päivänä on kyllä hyvin iso riski ottaa lainaa, kun tulevaisuus on epävarma. Vaikka tietenkin on selvää, että hyvä koulutus on paras turva työnsaantiin, niin me kuitenkin tiedämme, että korkeakoulututkimnon suorittaneitakin on meillä työttöminä. Meillä on työttömiä tohtoreita ja joudutaan elättämään itsensä pätkätöillä, itsekin tuplamaisterina olen työttömänä kahteen otteeseen ollut. Ei se ole aina niin helppoa, vaikka olisi tutkimnot suoritettuina. Tämä on hyvin ongelmallista.

Ongelmallista on myöskin se, että meillä lasketaan nyt laina mukaan siihen toimeentulotukinormiin elikkä et saa toimeentulotukea, koska oletetaan, että olet sitä lainaa ottanut. Tämä on hyvin ongelmallinen ja hyvin ikävä tilanne meidän nuorille tulevaisuuden toivoille.

23.03 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Aikaisempiin puheenvuoroihin viitaten: On kummallista, että annetaan semmoinen mielikuva nyt, että opintojen aikainen tuki siis vähenisi opiskelijoilla. Opintorahan leikkauksesta huolimatta opintoihin käytettävissä oleva rahamäärä nousee useimmilla opiskelijoilla, ja nimenomaan niillä opiskelijoilla, jotka muuttavat kalliisiin vuokra-asuntoihin yliopistokaupunkeihin ja opiskelukaupunkeihin, opintojen aikainen tuki nousee. Opintotukeen kuuluu jatkossa opintoraha, ja opintolainaa on mahdollista nostaa, mutta sitten yleinen asumistuki ei sinänsä varsinaisesti kuulu opintotukeen enää terminologisesti, mutta se on opintojen aikaista tukea, ja ne, jotka aikaisemmin ovat saaneet asumislisää, saavat jatkossa yleistä asumistukea, joka kohtelee paremmin, nimenomaan kesälläkin myös jatkossa. Tämä yhteenlaskettu tuki, jonka he tulevat rahallisesti saamaan, tulee nousemaan opiskelijoilla. Ja edelleen korostan tätä huoltajakorotusta: tämä on tärkeä nimenomaan perheellisten opiskelijoitten kohdalla, että se otettaisiin käyttöön. Nimenomaan ainoana Pohjoismaana meillä ei tätä ole vielä käytössä.

Se, että korkeakoulut kehittäisivät tätä opintotarjontaansa, on ihan yleinenkin tavoite. Mutta korkeakoulujen tavoitehan on nimenomaan myös saada opiskelijat valmistumaan, ja on niitten etujen mukaista myöskin, että tätä opintotarjontaa kehitetään. Tämä on myös opiskelijoitten oma tavoite ja toive, että he pystyisivät valmistumaan nopeammin ja pääsisivät sinne työelämään myös sitten nopeammin harjoittelemaan ja ihan käytännön vakituisiin työsuhteisiin kiinni.

Toivoisin, että tätä opiskelijoiden opintojen aikaista toimeentuloa käsiteltäisiin kokonaisuutena eikä yksittäisinä palasina.

23.05 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vain korjata, ettei edustaja Yanarin tulkinta jää elämään siitä, mitä tarkoitin.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Tähdennän vielä: Minusta se, että opintotuesta tulee lainapainotteinen tietyiltä osin, on seikka, jonka vaikutuksia esimerkiksi sosiaaliseen liikkuvuuteen tulee seurata. Oletan, että tästä olemme samaa mieltä. Mutta se, mitä tarkoitin sillä, liittykö lainapainotteisuus jollain tavalla siihen, miten ihmiset ohjautuvat eri aloille: Ei se suoranaisesti vaikuta siihen, mutta totean, että kun täällä aiemmin esimerkiksi edustaja Eloranta korosti, että on hyvin ohutta se kiinnostus ottaa opintolainaa, niin varmastikin jos työllisyysnäköymät ovat parempia ja me huolehdimme siitä, että korkeakoulutettujen tutkinnot vastaavat työelämän tarpeita ja ikään kuin tulevaisuusnäköymä on valoisa, niin silloin riski lainanotosta henkilökohtaisesti opiskelijoille muodostuu pienemmäksi, ja ehkä silloin myös tämä kokonaistuki, joka on tosiasiallisesti nykytilannetta suurempi tämän paketin jälkeen, voi muodostua houkuttelevammaksi kokonaisuudeksi.

23.07 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Jarva tuossa äskeisessä puheenvuorossaan puhui siitä, että opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumistuen piiriin tulee tosiasiassa parantamaan opiskelijoiden käteenjäävää määrää. Ja hän antoi ymmärtää — tai ainakin ymmärsin niin — että tämä koskee kaikkia opiskelijoita, tai melkein kaikkia opiskelijoita, sen verran ikään kuin tällaisesta varmasta puheesta oli kyse.

Minä haluaisin esittää kysymyksen edustaja Jarvalle: onko tosiaan teidän mukaanne niin, että melkein kaikki tulevat jäämään plussalle, koska olen itse saanut ihan eri käsityksen?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 229/2016 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 87, 101/2016 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja elatustukilain 6 ja 8 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi avioliittolain muutokseen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 232/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 40/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 40/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Valiokunnan puheenjohtaja Haatainen.

Keskustelu

23.08 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia ja elatustukilakia ja lisäksi joukkoa muita sosiaaliturvalainsäädännön lakeja. Pääosa näistä ehdotetuista muutoksista on seurausta jo vahvistetuista lainmuutoksista, joilla avioliittolain säännökset muutettiin sukupuolineutraaliin muotoon. Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa eri ja samaa suku-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

puolta olevien parien yhdenvertaista oikeutta sosiaaliturvaan. Nyt lainsäädännössä avioliiton käsite muuttuu sukupuolineutraaliksi 1.3.2017 voimaan tulevalla avioliittolain muutoksella. Tässä tarkoituksena on, että avioliittolain muutoksen seurauksena myös sosiaaliturvalainsäädännössä avioliitonomaisen suhteen eli avoliiton käsite muuttuu sukupuolineutraaliksi. Avioliittolain muutoksesta johtuvat muutokset sosiaaliturvalainsäädäntöön ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti avioliittolain muutoksen kanssa.

Sairausvakuutuslain perheenjäsenen määritelmä ehdotetaan tässä muutettavaksi siten, että perheenjäsenellä tarkoitetaan myös vakuutetun samaa sukupuolta olevaa avopuolisoa. Määritelmän muutos vaikuttaa esimerkiksi sairausvakuutuslain erilaisia päivärahoja samoin kuin kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuuksia koskeviin säädöksiin. Valiokunta pitääkin perusteltuna, että etuuksien myöntämisedellytyksiä yhdenmukaistetaan eri etuudenhakijoiden osalta. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä täsmennettynä ehdotuksilla, jotka koskevat lapsen hoidosta vastaavan isän oikeutta vanhempain- ja isyysrahaan silloin, kun hän ei ole ollut avio- tai avoliitossa lapsen äidin kanssa.

Vanhempainpäivärahasäännöksiä esitetään muutettaviksi siten, että lapsen äidin naispuolisella avio- tai avopuolisolla on oikeus vanhempain- ja isyysrahaan samoin perustein kuin lapsen äidin miespuolisella avio- tai avopuolisolla. Myös rekisteröidyssä parisuhteessa eläviin puolisoihin sovelletaan jatkossa samoja vanhempainpäivärahasäännöksiä kuin aviopuolisoihin.

Avioliittolain muutos mahdollistaa myös perheen ulkoisen adoption samaa sukupuolta olevalle avioparille adoptiolain mukaisesti. Yhdessä adoptoivalla samaa sukupuolta olevalle avioparilla on lakiehdotuksen mukaan oikeus yhteen isyysrahakautteen perheen ulkoisessa adoptiossa. Samaa sukupuolta olevat adoptiovanhemmat voisivat sopia, kumpi isyysrahakauden käyttää. Lisäksi ehdotetaan muutamia tarkentavia säännöksiä koskien adoptiovanhemman oikeutta vanhempainrahaan ja isyysrahaan perheen sisäisen adoption perusteella.

Asian käsittelyn yhteydessä ilmeni, että useat asiantuntijat pitivät kiireellisesti korjattavana epäkohtana sitä, että lapsen hoidosta vastaavalla isällä ei nykyisin ole lainkaan oikeutta vanhempainpäivärahoihin, jos hän ei ole tai ei ole ollut avio- tai avoliitossa lapsen äidin kanssa. Näissä tilanteissa lasta hoitavalla isällä ei ole oikeutta vanhempainrahaan esimerkiksi silloinkaan, kun lapsen äiti on sairastunut tai ei kykene hoitamaan lastaan ja lapsi asuu isän luona. Valiokunta ehdottaa, että tämän vuoksi 1. lakiehdotusta muutetaan siten, ettei nykyistä tai aiempaa avio- tai avoliittoa lapsen äidin kanssa edellytetä lasta hoitavalta isältä vanhempain- tai isyysrahakauden saamiseksi.

Lisäksi tämä hallituksen esitys muuttaa elatustukea, johon vaikuttaa nyt uusi lainsäädäntö. Tämä muutos koskettaa Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan elatustukea saavia noin 400:aa lasta naisparien perheissä. Lainmuutoksen voimaantulo tulee merkitsemään näissä perheissä huomattavaa etuuksien vähenemistä 1.3.2017 alkaen. Valiokunta sai myös selvityksen siitä, olisiko tätä siirtymäajalla voitu jollain tavalla helpottaa, mutta saimme selvityksen, että se ei ole yhdenvertaisuuden näkökulmasta mahdollista.

Valiokunta tekee näin ollen pykälämuutoksia tähän lakiesitykseen, ja sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 232/2016 vp sisältyvät 2.—8. lakiehdotuksen ja sitten eduskunta hyväksyy muutoksena tähän hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen muutosehdotukset. Lisäksi valiokunta esittää, että eduskunta hyväksyy yhden lausuman, joka on liitteenä, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa sosiaali- ja terveysministeriössä tehdyn

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

selvitystyön pohjalta erilaisten perheiden perhevapaajärjestelmän ja siihen liittyvän lainsäädännön kehittämistä, jotta perheiden erilaiset elämäntilanteet huomioitaisiin yhdenvertaisella tavalla."

Tähän esitykseen sisältyy lisäksi yksi vastalause.

23.14 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva useampaan eri lakiin vaikuttava sinänsä pieni muutos on kuitenkin seikkaperäisyydessään verrattain symbolinen ja osoittaa myös sen, miten eduskunnassa historian ensimmäisenä läpi mennyt kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista saa nyt jälkiseuraamuksenaan muutoksia moneen lakiin. Tämä käsittely oli sinänsä valiokunnassa ikään kuin vain jälkitoimia osana tuolle isommalle päätökselle, jonka eduskunta siis viime vaalikaudella teki. Me paneuduimme tämän tiimoilta erityisesti pohtimaan sitä, että esityksen yhteydessä kävi ilmi, että olisi syytä myös arvioida, korjata sellaisten isien asema, jotka ovat niin kutsutusti itsellisiä eli eivät ole olleet saman katon alla lapsen äidin kanssa.

Olen erittäin hyvilläni ja kiitollinen siitä, että valiokunta laajassa yhteisymmärryksessä halusi tämän hallituksen esityksen tämän pykälän osalta vielä muuttaa. Tässäkin on kysymys isosta asiasta siltä osin, että vaikka joukko, jota se koskettaa, on pieni — se koskettaa seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta hyvin erilaisia isiä — niin heidän elämässään tämä muutos on verrattain iso asia ja osoittaa myös sen yhteiskunnallisen laajan tavoitteen, konkretisoimisen siitä, että perheiden monimuotoisuus on tunnustettava tosiasia ja lain edessä ikään kuin vanhemmuutta tukien ja lapsen etua ajaen näiden perheiden tulisi olla samanarvoisessa asemassa suhteessa perhe-etuuksiin.

23.16 Vesa-Matti Saarakkala ps: Arvoisa herra puhemies! Avioliittolain muutokseen eli sukupuolineutraaliin avioliittolakiin liittyvät liitännäislait ovat nyt eduskunnan käsittelyssä. Samaan aikaan eduskunnassa on käsittelyssä yli 106 000 allekirjoitusta kerännyt kansalaisaloite avioliittolain säilyttämiseksi nykyisellään eli kansalaisaloite aidosta avioliitosta. Se toimitettiin eduskuntaan 22. kesäkuuta 2016 eli kohta puolisen vuotta sitten.

Mielenkiintoisen tästä tilanteesta tekee perustuslakivaliokunnan toiminnassa aina ajoittain esiintyvä oikeudellinen käsite nimeltään "perusteltujen odotusten suoja". Oman ymmärryksen mukaan tällä hetkellä ei voida mitenkään tulkita eduskunnan enemmistön hyväksymän ja 1.3.2017 voimaan astuvan avioliittolain muutoksen muodostavan uusille väestöryhmille minkäänlaisia perusteltujen odotusten suojia.

Sen sijaan, jos eduskunta nyt hyväksyy avioliittolain muutokseen liittyvät liitännäislait, jotka koskevat keskenään samaa sukupuolta olevia aviopareja ja heidän sosiaaliturvaoikeuksiaan 1.3. alkaen, syntyy mahdollisesti tilanne, jonka jälkeen eduskunnan aiemmin hyväksymää avioliittolain muutosta eli sukupuolineutraalia avioliittolakia olisi perustuslain näkökulmasta erittäin vaikea kumota juuri tämän perusteltujen odotusten suojan kannalta, joka tämän lakiehdotuksen myötä vahvistuu.

Arvoisa puhemies! Siksi olen pettynyt tilanteeseen, jossa kansalaisaloite aidosta avioliitosta on nyt jämähtänyt perustuslakivaliokuntaan. Se voi merkittävästi vaikeuttaa aitoa avioliittoa koskevan kansalaisaloitteen jatkokäsittelyä ja pienentää aloitteen sisältämien lakiehdotusten hyväksymisen mahdollisuuksia eduskunnassa. Tosiasia on se, että tuo aloite pitäisi ja olisi jo pitänyt käsitellä nopeasti ja ennen kuin eduskunta käsittelee nämä avioliit-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tolain muutokseen eli sukupuolineutraaliin avioliittolakiin liittyvät liitännäislait. Ja nyt puhutaan siis eduskunnan olemassa olevan aikataulun perusteella tästä hetkestä.

Jos kansalaisaloite aidosta avioliitosta kaatuu tähän prosessiin eli eduskunnan aikataulutukseen, se jättää paljon hampaankoloon monille, jotka eivät kannata sukupuolineutraalia avioliittolakia. Ja jos näin käy, kansalaisaloiteinstituutiolle ja demokratialle on aiheutunut peruuttamatonta vahinkoa. Voiko kansalainen enää sen jälkeen luottaa siihen, että lainsäädännön muutosprosessin voi onnistuneesti käynnistää laadukkaalla kansalaisaloitteella, vai tuleeko kansalaisaloiteinstituutiosta pelkkä vitsi?

Arvoisa herra puhemies! Edellä olevan perusteella olen pakotettu tekemään esityksen, että tämä nyt ensimmäisessä käsittelyssä oleva hallituksen esitys jätetään pöydälle. Puhemies, teen siis pöydällepanoehdotuksen. Mielestäni on nyt kaikkien etu katsoa, että tämä päätöksentekoprosessi menee oikein. On valitettavaa, että tällainen tilanne on päästetty syntymään, sillä on hyvin tiedossa, että nyt käsittelyssä olevat liitännäislait liittyvät ensi vuoden talousarvioon, eli kyseessä ovat budjettilait. Mutta olen pakotettu tekemään tämän esityksen, koska en halua, että syntyy tilanne, jossa mahdollisesti nyt meillä perustuslakivaliokunnassa oleva kansalaisaloite, joka on kerännyt yli 100 000 allekirjoitusta, tullaan torppaamaan sillä perusteella, että tämä sosiaaliturvaetuksiin liittyvä lainsäädäntöpaketti päästetään etenemään.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, pyydän seuraavia puhujia keskittymään tähän pöydällepanoehdotukseen.

Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Saarakkala perusteli asian erittäin hyvin, ja kannatan hänen ehdotustaan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Annan vielä puheenvuoron edustaja Saarakkalalle, pyydän täsmentämään tekemänne ehdotusta.

Vesa-Matti Saarakkala ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Teen tarkennuksen, että esitän tätä ensi maanantaina pidettävään täysistuntoon käsiteltäväksi, eli siihen asti pöydälle tämä asia.

Kari Kulmala ps: Puheenjohtaja! Kannatan edustaja Saarakkalan ehdotusta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tästä eteenpäin puheenvuorot voivat koskea ainoastaan tätä pöydällepanoesitystä. Onko muita ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta?

Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että esitys jätetään pöydälle käsiteltäväksi huomisessa täysistunnossa.

Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Elorannan tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Istunto keskeytetään. Istunto jatkuu 15 minuutin kuluttua.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Istunto keskeytettiin kello 23.30.

Istuntoa jatkettiin kello 23.45.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Istunto jatkuu. Asian käsittelyä jatketaan.

Keskustelussa on Vesa-Matti Saarakkala Kari Kulmalan kannattamana ehdottanut, että asia pannaan pöydälle 12.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

Eeva-Johanna Eloranta on Annika Saarikon kannattamana ehdottanut, että asia pannaan pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

Selonteko hyväksyttiin.

Eeva-Johanna Elorannan ehdotus "jaa", Vesa-Matti Saarakkalan ehdotus "ei". Äänestysten tulos: jaa 6, ei 2; poissa 191 (äänestys 1).

Asia pantiin pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 236/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 32/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 32/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

23.47 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän toki, että tämä kyseinen hallituksen esitys on näitä Euroopan unionin byrokratiaan liittyviä tarkkoja täsmennyksiä, joita tällä keinoin nyt viedään suomalaiseseen lainsäädäntöön — mikä on hyvä asia, kyllä meidän täytyy tietenkin nämä velvollisuudet hoitaa — mutta se, mitä minä peräänkuulutan, kun tällaisia lakeja käsittelemme, on se, että minä hartaasti toivon, että Euroopan unionissa aidosti alettaisiin kiinnittämään huomiota talouden todellisiin ongelmiin. Kyllä näitä menettelytapoja me täällä voimme jauhaa vaikka 28 vuotta perätysten, mutta samaan aikaan meillä Euroopan unionin alueella happens pankkeja pystyyn. Euroopan suurin pankki Deutsche Bank oli suurin piirtein konkurssitilassa tässä joku aika sitten, ja emme tarkalleen tiedä tänä päivänä, missä tilassa se oikeasti on. Olisikohan Euroopan unionin parasta kiinnittää huomio siihen, mihin sen pitäisi kiinnittää huomiota, tällaisiin valtaviiin pankkikriiseihin, jotka kerta kaikkiaan mädättävät koko Euroopan unionin sisältäpäin la-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

hoksi, ja se on sitten menoa sen jälkeen? Ja sitten me täällä keskenämme kiistelemme jostakin pienestä, vähäisestä lainsäädännöstä, jota pannaan jokaisessa jäsenmaassa täytäntöön, ja itse asiassa se todellinen ongelma on siellä keskuspaikoilla, niissä suurissa pankeissa. Jokainen ymmärtää, että Deutsche Bankin vaikeudet olivat niin valtavan suuria, että sen johdannaiskaupan arvo oli yhteen aikaan yli 50 000 miljardia euroa, ja me kiistelimme täällä muutamien satojen tai kymmenien miljoonien määrärahoista. Tällaisena yön hetkenä kun näitä ajattelee, niin tulee kyllä väkisin siihen tulokseen, että kyllä fokus eli polttopiste on Euroopan unionilta vähän häveissä, kun tämmöisiä asioita käsitellään. Toki tämä pitää varmaan hyväksyä, en sitä millään lailla vastusta, mutta ihmettelen vain, että kannattaisiko joskus EU:ssakin keskittyä olennaiseen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 236/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luotsauslain ja alusliikennepalvelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 207/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 26/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 26/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

23.50 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luotsauslakia ja alusliikennepalvelulakia.

Pidän hyvänä sitä, että luotsauslain muutoksella hinausyhdistelmät ja pienet alukset jäävät sääntelyn ja hallinnollisten menettelyjen ulkopuolelle, joten tältäkin osin muutos edistäisi hallituksen säädösten sujuvoittamistavoitteiden toteutumista.

Suomen rannikkoalue on erittäin vaativa merenkululle. Luotsaus onkin merenkulun turvallisuuden kannalta erittäin tärkeää, erityisesti navigoinnin suhteen. Sujuvat merikuljetukset ovat Suomen ulkomaankaupalle ensisijaisen tärkeitä, ja meriliikenteen turvallisuudesta tulee huolehtia myös ympäristön suojelemiseksi. Tältä kohdin ei saa tässä esityksessä tinkiä, enkä näe siihen kovin suuria vaaroja olevan.

Pidän myös hyvänä, että esityksellä muun muassa vapautetaan jäänmurtajat käyttämästä luotsia. Tämä esitys on heidän osaltaan annettu kuitenkin eduskunnalle aika myöhään, jos ajatellaan tätä talvea, koska ensimmäiset jäänmurtajat ovat jo lähteneet liikkeelle.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 207/2016 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Suomen metsäkeskuksesta annetun lain ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 223/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 21/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Valiokunnan puheenjohtaja Leppä.

Keskustelu

23.51 **Jari Leppä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on siis kysymyksessä Suomen metsäkeskuksesta annetun lain ja Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen. Miksi tähän aikaan illasta taikka yöstä halusin tulla esittelemään tämän lain lyhyesti? Siksi, että tämä laki on nyt vihdoinkin viimein toteutumassa. Maa- ja metsätalousvaliokunta on tätä jo useamman vaalikauden ajan halunnut, jotta pystytään erottamaan liiketoimintayksikkö ja julkisen palvelun yksikkö Metsäkeskuksessa.

Esityksen tavoitteena on siis purkaa Metsäkeskus-laissa oleva kokonaisuus, joka muodostuu Metsäkeskuksen julkisen palvelun yksiköstä ja liiketoimintayksiköstä. Lisäksi lainsäädäntö ei enää jatkossa mahdollistaisi sitä, että Metsäkeskus harjoittaa liiketoimintaa. Lain voimaantulon jälkeen jäljelle jäävä Suomen metsäkeskus toimisi jatkossa vain julkisia hallintotehtäviä hoitavana organisaationa. Liiketoimintayksikön elikkä siis nykyisen Otson toiminta ei enää jatku Metsäkeskuksessa, vaan se siirtyy, tai paremminkin se on myyty, yksityiselle toimijalle. Samoin Metsäkeskuksen metsäkiinteistöt on myyty.

Lisäksi Metsäkeskus-lakiin ehdotetaan muutoksia, jotka ovat lähinnä teknisluontoisia, ja ne koskevat sitä, että kestävä metsätalouden rahoituslain nojalla myönnettävä tuki pystytään kohdistamaan varmasti oikealle tuensaajalle ja luotettavasti ja myös vähemmällä työllä yritys- ja yhteisötunnuksen avulla. Myös metsänkäyttöilmoituksen asianosaiset voidaan tunnistaa yritys- ja yhteisötunnuksen perusteella ja näin varmistaa, että ilmoitus kohdentuu oikein. Valiokunta ehdottaa säädettäväksi uuteen pykälään säännöksen, jonka mukaan Metsäkeskuksella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä saada Verohallinnolle ilmoitettu kuolinpesän asianhoitajan nimi ja yhteystieto sekä maanomistajan yritys- ja yhteisötunnus. Tietoja saisi käyttää ainoastaan Metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamisessa. Metsäkeskuksen julkisista hallintotehtävistä säädetään Suomen metsäkeskuksesta annetun lain 8 §:ssä. Tämä muutos, jota valiokunta tähän lakipykälään esittää, on siis 13 c §, tietojen saaminen Verohallinnolta.

23.54 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys Suomen metsäkeskusta koskien ja samoin Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmää koskien on tietenkin sellaista lainsäädäntöä, joka johtuu näistä Euroopan unionin kilpailulakeista ja sitten

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

niistä rajoitteista, että julkisia varoja ei saa käyttää vapailla markkinoilla. Näin ollen sinä päivänä, kun tämä laki tulee voimaan, Metsäkeskus toimii vain ja ainoastaan julkista hallintotehtävää hoitavana toimijana, ja liiketoimintapuolta harjoittanut Otso-yhtiö on jo myyty yksityiselle yrittäjälle, joka jatkaa elämäänsä siellä vapaasti kilpailla markkinoilla, niin kuin Euroopan unionin kilpailulainsäädäntö edellyttää, että siellä pitää toimia ihan kilpailulainsäädännön mukaisesti.

Sitten sitä tavallaan hieman suren, että Metsäkeskus on joutunut myymään muutamat metsäkiinteistöt, mitä sillä on. Tuli hieman sarkasmilla mieleen sellainen juttu, että kun metsätoimija joutuu luopumaan metsistään, niin se on melkein sama asia kuin maanviljelijä luopuisi lehmistään tai lääkäri luopuisi potilaistaan, mutta tässä nyt on tietysti julkisen tehtävän hoidosta kysymys.

Metsäkeskukselle jää edelleen hyvin paljon tehtäviä: metsätalouden edistäminen, yksityismetsälain lainvalvonta, siihen liittyvät koulutus- ja neuvontatehtävät ja monet muut tehtävät, joita Metsäkeskus toteuttaa saamallaan valtion budjettirahoilla.

On äärimmäisen tärkeää huomata se, että suomalainen metsäjärjestelmä on nyt viilattu täysin kuntoon kilpailulainsäädännön ja muutenkin nykyajan vaatimusten mukaiseksi: metsänhoitoyhdistyslaki on uusittu, Metsähallitus-laki on uusittu, ja nyt sitten tämä Metsäkeskus-laki saa sen lopullisen muotonsa, jotta sen jälkeen ei kenelläkään markkinataloudessa toimivalla toimijalla ole minkäänkään sananvaltaa enää sille, että meillä olisi voimassa sellaisia lakeja, jotka eivät täytä vapaan kilpailun sääntöjä.

23.56 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tämä lakiesityshän on pääosin tekninen, mutta pidän hyvänä sitä, että tämä entisestään selkeyttää Metsäkeskuksen roolia, kun katsotaan sitä metsänomistajien suunnasta. Nythän meillä on tapahtunut monia muutoksia viime metsälain uudistuksen jälkeen. Nyt ensinnäkin metsänhoitoyhdistyksen jäsenyys ei enää ole metsänomistajille pakollinen, ja nyt sitten näitä tiettyjä muutoksia tulee myös tähän meidän metsäkeskusjärjestelmään.

Sinänsä on hyvä, että täällä on myös toteutettu ja nyt toteutetaan näitä pienempiä muutoksia, sanoisinko byrokratian purkua ja sujuvoittamista Metsäkeskuksen toiminnan osalta — viittaan tähän Y-tunnus-asiaan. Meillä kaikillahan on tiedossa nämä Kemera-tukijärjestelmän tietyt haasteet sen tuen myöntämisen, käytön, valvonnan ja maksatuksen osalta. Tämä järjestelmä on hyvin kankea, ja on hyvä, että Metsäkeskuksen toimintaa ikään kuin tätä kautta pyritään sitten sujuvoittamaan, jotta niitä resursseja voidaan siinä tarkoituksen mukaisemmin jakaa.

23.58 Jari Leppä kesk: Arvoisa puhemies! Huomionarvoista on myöskin se, että se tilanne, jossa meillä oli vielä Otso-yhtiönä tässä metsäkeskusjärjestelmän kupeessa, tosin erillisenä sellaisena palomuuereineen päivineen, aiheutti myöskin sen, ettei oikein kummassakaan päässä, ei Metsäkeskuksessa eikä myöskään Otsossa, pystytty kehittämään täysillä niitä toimintoja, joita on välttämätöntä kehittää. Tämä nyt vihdoinkin viimein aikaansaatu ratkaisu mahdollistaa myöskin tämän kehittämistyön huomattavasti paremmin kuin edeltävässä tilanteessa.

Toinen huomionarvoinen seikka on vielä se, että ne eläkevastuut, joita nyt sitten valtiolle ja julkiselle hallinnolle jää, tietenkin hoidetaan ja ne on hoidettu. Niiden rahoitus on järjestyksessä, ja se velvollisuus, jota tätäkin kautta hallinnolle on tullut ja tulee, on myöskin hoidossa.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

23.59 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Jäi vielä sanomatta se, että kun tuossa samassa yhteydessä muutetaan tässä vaiheessa pykälää, jonka mukaan Metsäkeskuksella on oikeus saada verottajalta tietoja perikuntia koskien, kuka on perikunnan asioita hoitava henkilö, niin tässä törmäämme nyt oikeastaan konkreettisesti siihen ongelmaan, mistä oli puhetta tuossa metsälahjavähennysasiassa, että kun meillä on valtava määrä perikuntia, niin millaisia käytännön ongelmia se aiheuttaa. Esimerkiksi tässä asiassa nyt oikein konkreettisesti tulee esille se, että kun on iso perikunta, niin pahimmillaan ollaan tilanteessa, että edes Metsäkeskus ei tiedä, kuka on tämän perikunnan asioiden hoitaja, jonka kanssa voisi esimerkiksi keskustella siitä, kun on jäänyt hoitamatta esimerkiksi metsänuudistamisvelvoite, joka on Suomen metsälain mukaan toteutettava. Nyt kun tällaista henkilöä ei ole tiedossa sitten, niin Metsäkeskukselle annetaan mahdollisuus hankkia verottajalta se tieto, kuka aidosti on se perikunnan asioiden hoitaja. Jos tätä lakia ei muutettaisi, niin olisivat asiat pimenossa ja metsälaki jäisi toteutumatta. Elikkä kun metsälahjavähennyslakia käsiteltiin, niin tässä meillä nyt on konkreettinen esimerkki siitä, että jos asioita ei ole hoidettu, niin nyt ne sitten tältäkin osin pannaan kuntoon. Asia meni taas pikkuisen verran eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 223/2016 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista sekä varhaiskasvatuslain 13 §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 205/2016 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 16/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 16/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

0.01 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan on mukava tulla puhumaan myöskin tällaisista lakiesityksistä. Nyt kun paljon on jouduttu näitä leikkauksia tekemään, niin tässä esityksessä voimme jopa helpottaa monien pienituloisten perheiden asemaa heidän lastensa osalta, kun he varhaiskasvatuspalveluita käyttävät. Nythän nämä tulorajat tulevat näiden alimpien tuloluokkien osalta sikäli muuttumaan, että monien varsinkin pienituloisten yksinhuoltajaperheiden osalta varhaiskasvatukseen hakeutuminen voi olla hieman edullisempaa kuin aikaisemmin, ja pidän sitä oikein hyvänä ja kiitettävänä uudistuksena. Meidänhän tulisi laajemminkin myös tarkastella näitä meidän varhaiskasvatuspalveluita ja ikään kuin tätä kotihoidon ja yksityisen hoidon kuntalisän ja varhaiskasvatuksen kokonaisuutta, mitenkä meillä näitä palveluita tarjotaan, mitenkä niitä rahoitetaan ja mi-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

tenkä ne maksut sitten eri tuloluokkien kohdalla jakaantuvat ja onko se aina tarkoituksenmukaista. Mutta tämä on kuitenkin nyt hyvään suuntaan vievää kehitystä, ja siitä lausun kyllä kiitokset.

0.02 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Tämä varhaiskasvatusmaksujen kokonaisuus lienee sellainen asia, joka tämän vuoden poliittiseen historiaan kirjattiin yhtenä kuumana kysymyksenä. Tiedämme kaikki, että hallitus pitkään pohti, mitä tuon esityksen kanssa tekee — ottaen huomioon valtiontalouden säästötarpeet ja toisaalta etukäteistiedot monista suurista kunnista, joissa volyymi säästöjen osalta ja sitä kautta vaikutus kuntatalouteen olisi ollut iso — ja päädyttiin siihen, että tätä alkuperäistä esitystä ei olisi välttämättä otettu käyttöön, ja siten sen vaikutukset eivät olisi olleet erityisen suuret säästöjen näkökulmasta. Toisaalta oli laaja asiantuntija-arvio siitä, että esityksen vaikutukset kannustimiin, esimerkiksi pienten lasten vanhempien työllistymiseen, eivät olisi olleet erityisen myönteiset. Siksi on kuitenkin hyvä — pitkälti siksi, että keskustan eduskuntaryhmä piti tätä maksujen alentamista pienituloisille yhden vanhemman perheille niin merkittävänä asiana — että tätä esitystä ei kokonaan hylätty vaan siitä niin sanotusti tämä hyvä osa jäi elämään ja päätyi siihen, että nyt saamme käsitellä täällä esitystä, joka on varhaiskasvatusmaksujen alentaminen sille väestöryhmälle, jonka tiedämme olevan taloudellisesti kaikkein vaikeimmassa asemassa.

Kannan syvää huolta lapsiperheköyhyydestä ja siihen liittyvästä lapsiperheiden polarisaatiosta, ja jos joku väestöryhmä on maan hiljainen, josta meidän pitää pitää huolta, se on yhden vanhemman perheet, jotka kasvattavat Suomen tulevaisuutta kodeissaan aika tiukilla ollen. Silloin tällaiset taloudelliset vastaantulot ovat erittäin merkittäviä, eikä se vielä kukaan tarkoita, että taloudellinen toimeentulo mitenkään erityisen hyvä olisi, mutta tätä esitystä on syytä kiittää.

0.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Saarikko äsken hyvin kuvasi tätä hallituksen esitystä, joka helpottaa varhaiskasvatusmaksuja niille perheille, joille se nimenomaan kuuluu, elikkä pienituloisten ihmisten ja perheiden tukalaa taloudellista asemaa hieman helpottaa. Tämäkään lakimuutoshan ei tietenkään ratkaisua tuo siihen monen perheen taloudellisesti vaikeaan asemaan, mutta on muistettava, että tällä vaalikaudella on tehty jo päätös monesta muustakin hyvästä asiasta ja rahaa on annettu lisää sinne, minne sitä kuuluukin. On totta, että me elämme lama-aikaa ja vuodesta 2008 asti on talous ollut alamäessä ja se on aiheuttanut sen, että valtiontaloutta on pakko ollut sopeuttaa olemassa oleviin rahavaroihin nähden. Mutta tämä hallituksen esitys, joka nyt parhaillaan on käsittelyssä, osoittaa sen, että hallituksen inhimillinen ote lapsiperheitä kohtaan on ihan aito ote.

Tämä laki on erittäin kannatettava, ja toivon, että jatkossakin, kun lapsiperheiden asemaa tarkastellaan, aina lähdetään siitä, että tarkastelukulma on se, niin kuin hallituksella on tässäkin lakiesityksessä, että aloitetaan sieltä heikoimmassa asemassa olevasta, mikä minun mielestäni on aivan oikein, ja se on meidän velvollisuutemme, että pidetään heikoimmista huolta.

0.05 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Hyviä puheenvuoroja aikaisemmin tästä tärkeästä asiasta. Todella tärkeintä oli tässä muutetussa hallituksen esityksessä se, että maksujen pienentäminen pienituloisille perheille toteutetaan edelleenkin niin kuin oli alun

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

perin tarkoitus ja myös nollamaksuluokka säilyy ja ennen kaikkea kuntia velvoitetaan nyt sitten tähän maksusta vapauttamiseen pienituloisten perheitten osalta niissä perheissä, joissa tämä on tarpeen, ja heille myös tiedotetaan paremmin tästä mahdollisuudesta.

Se, mihin myös sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota ja mikä olisi myös siellä kuntakentällä sitten tärkeää, olisi tämä tuntiperusteinen hoitomaksu, joka on osassa kuntia käytössä, ja tätä olisi hyvä viedä koko Suomessa eteenpäin. Ja ensi keväänä, kun on kuntavaalit, toivottavasti tämä tulee teemana nousemaan ja tämä mahdollisuus tulee sitten uusille kuntapäätäjille nopeasti käsittelyyn. Tämä olisi hyvä vastaantulo myös perheille, ja joustavasti näitä hoitoratkaisuja ja maksuja myös sitä kautta sitten punnitaan jokaisessa perheessä, mikä on sitten todellinen hoidon tarve siinä, ja maksettaisiin oikeasti sen hoidon tarpeen ja käytön mukaan.

Se, mikä sitten muutoinkin tässä esityksessä on todella hyvä: tätä kautta ei nyt sitten leikkauksia tehdä lapsiperheille. Tietysti kuntien menot tästä kasvavat. Minä henkilökohdaisesti olisin toivonut, että olisi voitu harkita esimerkiksi suurituloisemmille perheille, sillä puolella, ehkä tätä maksuvastuun kasvamista, mutta tähän ratkaisuun nyt päädyttiin, ja tärkeintä todella oli (Puhemies koputtaa) tämä pienituloisten maksujen keventäminen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 205/2016 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 230/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 38/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 230/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 39/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimi- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 39/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Keskustelu

0.08 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva esitys luokituu niihin, joissa saamme olla hyvillämme siitä, että pystymme panostamaan vaikeinkin taloudellisina aikoina sellaiseen väestöryhmään, jonka tiedämme olevan poikkeuksellisen lujilla ottaen huomioon kansainvälisen tilanteen ja sen heijastukset suomalaiseen maatalouteen.

Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys tukee maatalousyrittäjien työssäjaksamista, työhyvinvointia sekä myös työn ja perheen yhteensovittamista. Kyse on siis siitä, että hallituksen budjettiriihessään sopima 50 miljoonan euron niin kutsuttu kriisitukipaketti maataloudelle pitää sisällään nyt tässä esittelyssä olevan 10 miljoonan euron maatalouslomitukselta perittävien asiakasmaksujen alentamisen. Pidän tätä perusteltuna, varsinkin koska lisäksi osana tätä tukipakettia Melalle on talousarvioesityksessä osoitettu miljoona euroa maatalousyrittäjien hyvinvointia parantaviin hankkeisiin, ikään kuin siis tämän lomituksen tueksi vielä erillinen kohdennettu raha tähän hyvinvoinnin puoleen.

Maatalousyrittäjät ovat erittäin lujilla, ja me tiedämme, että niihin suuriin taloudellisiin vaikeuksiin ja työtaakkaan liittyy sellaisia inhimillisiä ongelmia, joiden seuraukset voivat olla kohtalokkaatkin, ja siksi tämä vaikeus, joka liittyy lomituksen aiempiin kiristystoimenpiteisiin, saadaan nyt kumottua sillä, että päästään kohti näitä maksujen alentamisia.

Pidän tätä esitystä perusteltuna, niin kuin koko tuota maatalouden kriisipakettia, jonka hallitus osana esitystään päätti. Tämä on nyt se sosiaalipoliittinen ulottuvuus, joka ei tietenkään tuo yhtään euroa maatilalliselle perheelle, mutta helpottaa työssäjaksamista.

0.10 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on todellakin kiitoksen arvoinen. Itse kun olen maatalouslomittajan ammattia aikanaan jonkin verran saanut harjoittaa, niin olen siinä työssä nähnyt sen, kuinka raskasta viljelijän arki on ja varsinkin karjatilallisen arki, kun siihen ollaan kellon ympäri sidottuja. Silloin lyhytkin loma vuodessa on todella tarpeen, puhumattakaan sitten siitä, jos sairauden yllättäessä on sitten sijaispulumitus tarpeen.

Tässä tosiaankin, niin kuin edellä edustaja Saarikon puheenvuorosta kuultiin, alennetaan näitä maksuja sijaisavun osalta ja myöskin sitten tämän tuetun maksullisen lomittajaavun osalta. Tämä tuettu maksullinen lomittaja-apu on myös tärkeä siinä suhteessa, että silloin kun taloudellinen tilanne sen mahdollistaa, niin sillä voi ikään kuin sitten niitä tilan työhuippuja tasata ja käyttää sitten lomittajaa, että on moniin muihin tilan töihin aikaa. Näin se arki valitettavasti siellä tiloilla monesti menee.

Tosiaankin, kaikki tiedämme, missä tilanteessa suomalainen maidontuotanto on, missä tilanteessa suomalainen karjatalous on. Paineet ovat kovat, ja niistä saamme aina aika ajoin lukea näinä ikävinä tapauksina, joissa myöskin eläinten hyvinvointi on vaarantunut, kun yrittäjien jaksaminen on pahemman kerran kärsinyt. Uskoisin, että tällä esityksellä on myös positiivisia vaikutuksia eläinten hyvinvointiin, kun tällä sitten tuottajien jaksamista pystymme monin tavoin tukemaan.

0.12 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Maanviljelijöiden taloudellinen tilanne tänä päivänä Suomessa on todella tukala. Maanviljelijät ja suomalainen maatalous ovat joutuneet kohtaamaan sen karmean totuuden, mikä on kansainvälispoliittisesta tilanteesta aiheutunut. Venäjän pakotteet nimenomaan iskivät suomalaiseen maatalouteen kai-

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

kista pahiten, koska suomalaisen maatalouden yksi kannattavuuden tae oli se, että Venäjän-kauppa toimi hyvin, ja nyt kun se on pakotteiden takia käytännössä jumissa, kokonaan seis, niin se tarkoittaa sitä, että maataloustuotteiden hinnat eivät ole sellaiset, että maanviljelijä siinä välissä pärjäisi raaka-aineen tuottajana. Tähän me suomalaiset voisimme oikeastaan itse vaikuttaa kaikista parhaiten sillä, että suosisimme aina suomalaisia tuotteita, kun kaupassa käymme, ne ovat laadukkaita, puhtaita ja varmasti maailmanmarkkinoilla saatavaan tavaraan verrattuna kaikilla mittareilla mitattuna parempia.

Se, että nyt tällä yhteensä 10 miljoonalla eurolla alennetaan näistä lomituspalveluista aiheutuvia maksuja maanviljelijöille, on erittäin tervetullut pieni lisä. Mutta on syytä muistaa kuitenkin tässä vaiheessa, että tämäkin 10 miljoonaa, mikä tulee nyt, on vain hyvin hyvin pieni osaratkaisu. Meidän on saatava tämä maataloustuotteiden kauppa tässä maassa siihen kuntoon, että maanviljelijä pystyy saamaan yhä suuremman osan palkastaan sieltä markkinoilta elikkä siitä tuotteesta, minkä hän myy esimerkiksi meijerille maitona taikka lihana taikka viljana. Elikkä on hyvä muistaa, että tämä on pieni apu mutta pieni askel oikeaan suuntaan ja tällä hetkellä erittäin tarpeellinen.

0.14 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta aiempaa puheenvuoroa täydentääkseni sellaisen yksityiskohdan, että minusta tämä käsittelyssä oleva esitys on nyt hyvä esimerkki sellaisesta päätöksenteosta, jossa on kyetty reagoimaan nopeasti sellaisiin säästöpäätöksiin, joilla on nähty olevan haitallisia vaikutuksia. Tämä sali peräänkuuluttaa toistuvasti vaikutusarviointoja, ja tässä se on toteutettu siten, että osana kriisipakettia nyt palautetaan ikään kuin maatalouden lomituksen maksuja sellaiselle tasolle, että voidaan arvella niiden käytön lisääntyvän. Nimittäin valiokunta tässä mietinnössäänkin toteaa, että kun lomituspalvelujen asiakasmaksuja korotettiin nyt kuluvan vuoden alusta, niin maksujen korotukset ovat johtaneet siihen, että maatalousyrittäjät ovat käyttäneet aiempaa vähemmän maksullista apua, työskentelevät sairaana ja jättävät sen vuoksi perhevapaita pitämättä. Me kaikki ymmärrämme, että työssäjaksaminen missä ammatissa tahansa on kaiken ydin. Sen puolesta, että nyt on ymmärretty tämän haitalliset vaikutukset ihmisten jaksamiseen ja sitä kautta myös edustaja Honkosen hyvin esiin nostamaan eläinten hyvinvointiin, tässä on tehty hyvä korjausliike, jonka tämä kriisipaketti mahdollisti.

0.15 Petri Honkonen kesk: Arvon herra puhemies! Tuossa äskettäin jäi mainitsematta, että tällä esityksellä on sen lisäksi, että tämä tukee viljelijöiden hyvinvointia, vaikutuksia myös sitten maatalouslomitajien työllistymiseen. Meillä on keskimääräinen maitotila työllistää aika monia henkilöitä siinä klusterissa. Esimerkiksi omassa maakunnassani Keski-Suomessa maitosektori on merkittävä työllistäjä, ja tällä on varmasti hyvät vaikutukset maatalouslomitajien työllisyyteen. Nyt jatkossahan, kun teemme maakuntauudistusta, varmasti tullaan arvioimaan sitä, mikä maatalouslomituksen ikään kuin hallinnollinen sijainti tulee olemaan. Voi olla, että luonteva paikka olisi sitten se maakunta, kun nykyäänkin yhteistoiminta-alueella maatalouslomitus järjestetään useamman kunnan yhteistyönä. Pitäisinkin itse erittäin tärkeänä tässä tapauksessa, että huolehditaan siitä, että maatalouslomituksen resurssit kohdistuvat jatkossakin nimenomaan maatalouslomitukseen ja ne tärkeät eurot sitten menevät siihen viljelijän hyvinvoinnin tukemiseen jatkossakin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 182/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Innovaatiorahoituskeskus Tekesistä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 248/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 30/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 248/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 132/2016 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 25/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

0.17 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia muun muassa siten, että ainoastaan yhdellä rahapeliyhtiöllä olisi yksinoikeus toimeenpanna rahapelejä Suomessa. Tämä rahapeliyhtiö olisi nimeltään Veikkaus Oy.

Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnasta tulevat tuotot tulisi jatkossakin käyttää yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Veikkauksen tuotosta tullaan jatkossa käyttämään 53 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen, 43 prosenttia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä 4 prosenttia hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen. Erityisen tärkeänä pidän sitä, että urheiluun panostettavat rahat menisivät suuremmassa osin nuorisourheiluun, koska sieltä tulevat meidän tulevat huippu-urheilijamme.

Yhden, ellei tärkeimmän, suomalaisen rahapelipolitiikan pääasiallisen tavoitteen tulee rahankeräämisen lisäksi olla rahapelaamiseen liittyvien henkilökohtaisten ja yhteiskunnallisten haittojen torjunta. Tämä helposti unohtuu. Rahapelaamiseen liittyy aina yksilöä koskevia riskejä, ja pelaamisen myötä haittavaikutukset voivat heijastua myös pelaajan läheisiin, aviopuolisoon ja laajemmin koko yhteiskuntaan. Pelaamisesta johtuvia haittoja ei voi millään tavoin vähätellä. Pelihimo voi viedä nuoren elämän sivuraiteille, mistä hänellä ei ole paluuta. Hän menettää luottotietonsa, eikä hänellä ole mahdollisuutta saada esimerkiksi pankista lainaa moneen vuoteen.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Maassamme on mielestäni perustellusti lähdetty siitä, että parhaiten tavoitteeseen päästään rahapelaamista koskevalla yksinoikeusjärjestelmällä. Tässä esityksessä säännöksiä täsmennettäisiin niin, että taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja on vähentämisen ohella ehkäistävä. Lisäksi ehkäisemis- ja vähentämisvelvoite koskee uudistuksen myötä myös taloudellisia haittoja.

Tämän esityksen mukaan rahapelihaittojen vähentämistoimet on jaettu kolmeen ryhmään. Tästä on olemassa myös tutkimuksia. Kansainväliset vaikuttavuustutkimukset osaltaan osoittavat, että parhaiten haittoja voidaan ehkäistä pelitarjonnan sääntelyllä ja että valistuksella saadaan vähemmän tehokkaita tuloksia. Pelihaittojen torjunnan merkityksen vuoksi onkin ymmärrettävä, että onnistunut haittojen ehkäisy todennäköisesti vähentää ainakin jossain määrin rahapeleistä saatavia tuottoja.

Esityksen mukaan uudella Veikkaus Oy:llä on voimassa olevan lain tapaan velvollisuus korvata valtiolle rahapeliin toimeenpanosta aiheutuvien haittojen seurannasta ja tutkimuksesta sekä niiden ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä aiheutuvat kustannukset. Esityksen mukaan Veikkauksella on velvollisuus avata pelaajalle pelaajakohtainen pelitili. Pelaajalla voi olla ainoastaan yksi pelitili. Peliin voidaan kytkeä oman pelaamisen hallinnan ja oman pelikulutuksen seurantaan liittyviä mekanismeja. Pidän tärkeänä myös, että pelitili voidaan sulkea, jos tulee viitteitä siitä, että pelaaja pelaa yli rajojensa, harrastaa vilppiä, tai muuten pelihaittojen torjumiseksi.

Mielestäni tässä samassa yhteydessä on hyvä puhua pikavippifirmoista, jotka lainaavat rahaa peliriippuvaisille satojen eurojen vuosittaisella korolla. Tämä pitäisi yksiselitteisesti lailla kieltää, koska se on kiristykseen verrattavissa olevaa rikollista toimintaa. Rahapelihaittojen ehkäisy ja tutkimus sekä hoidon kehittäminen ja näiden toimenpiteiden rahoitus ovat rahapelipolitiikkamme onnistumisen kannalta keskeinen asiakokonaisuus. Mielestäni tähän kuuluu hyvin oleellisesti myös pikavippifirmojen kieltäminen. Samalla voidaan todeta, että jo peruskoulujen opetukseen tulisi kuulua pakollisena kodin- ja taloudenhoidon tunteja, joissa kerrottaisiin muun muassa peliriippuvaisuuden haitoista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä arpajaislain muutokseen sisältyy myös säännös, jonka mukaan hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen tarkoitettua tuotosta osoitetaan vähintään 95 prosenttia raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestölle sekä tämän jäsenyhteisöille. Hevosten jalostus ja hevosten kasvatus yleensäkin ovat monipuolista toimintaa. Sitä tehdään myös hevoskasvatuksen järjestöjen ulkopuolella. Myös tästä jäljelle jäävästä 5 prosentin tuotto-osuudesta myönnettävistä avustuksista päättää maa- ja metsätalousministeriö. Sitä tuotto-osuutta voidaan ja tulee kohdistaa koko hevossektorille.

Olipa uusi rahapeliyhtiö minkä niminen tahansa, tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei avustusmenettelyyn liity esteellisyyden muodostavia seikkoja milteen osin. Tätä myös maa- ja metsätalousvaliokunta piti tärkeänä. Toiminnan on oltava myös niin avointa, että sitä voidaan tarkastella ja arvioida objektiivisesti myös ulkopuolisten näkökulmasta. Toiminnan tulee näyttää ulkopuolisen kannalta puolueettomalta, ja tämä on tärkeimpiä seikkoja, jotka uuden rahapeliyhtiön tulee muistaa.

0.23 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin tämä rahapeliyhtiöiden fuusio ja siihen tähtäävä hallituksen esitys on merkittävä muutos ja merkittävä uudistus myös tässä rahapelitoiminnassa Suomessa. Olen itse ollut jäsenenä tässä rahapeliyhtiöiden fuusion parlamentaarisessa seurantaryhmässä ja sitä kautta olen päässyt seuraamaan tätä prosessia, kun näitä kolmea yhtiötä nyt sitten fuusiodaan ja näitä toimintoja yhdistetään.

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Tässä on muutamia keskeisiä asioita, joista mielestäni tärkeimmät ovat, että jatkossa en-
tistä paremmin mahdollistuu uudenlaisten pelituotteiden kehittäminen, jossa ikään kuin
nyt näiden meidän kolmen rahapeliyhtiön rajapinnoilla olleet keinotekoiset raja-aidat, jot-
ka ovat estäneet tiettyjen pelituotteiden kehittämisen, poistuvat, ja tämän kautta pystytään
paremmin kilpailemaan meille jatkuvasti ulkomailta kohdistuvan markkinaehtoisien raha-
pelitoiminnan kanssa, pystytään paremmin tämän kautta nyt sitten kilpailemaan.

Toisekseen on tärkeää jatkossakin huolehtia tästä rahapelihaittojen ehkäisystä ja ennen
kaikkea sitten tuottaa sitä hyötyä niille monille kansalaisjärjestöille, liikunnalle, kulttuuril-
le ja myöskin suomalaiselle maaseudulle erittäin tärkeälle hevososalalle, joilla on todella iso
merkitys tässä meidän yhteiskunnassamme, mikä kuitenkin on sitten tämän monopolitoi-
minnan perimmäinen tarkoitus.

0.24 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Toimiessani nyt Raha-automaattiyhdys-
tyksen hallituksen jäsenenä minulla on ollut mahdollisuus seurata tätä lakiprosessin taus-
talla olevaa peliyhtiöfuusiota siltä osin hieman lähempää ja todeta myös omassa ajattelus-
sani siltä osin tapahtunut muutos siihen, että pidän tätä arpajaislain muutosta ja siihen liit-
tyvää peliyhtiöiden fuusiota — muuttumista kolmesta yhtiöstä yhdeksi elikkä RAY:n, Hip-
poksen ja Veikkauksen muuttumista uudeksi Veikkaukseksi — perusteltuna ja hyvänä esi-
tyksenä.

Täällä kollegat ovat jo kertoneet siihen liittyviä yksityiskohtia, ja itse totean, että suo-
malainen pelijärjestelmä on ainutlaatuinen. Se on kansainvälisesti uniikki, ja se nauttii
myös suomalaisten silmissä aika laajaa legitimitettä ja arvostusta. Sen sloganit hyvän
tahdon peleihin liittyen ovat olleet kansalaisten silmissä uskottavia, ja mainittakoon myös
se, että erityisesti juuri RAY:n osalta viime vuosien pelituotot ovat olleet historiallisen suu-
ria.

Samalla kuitenkin on hyvä todeta, että juuri aiemmin täällä viitatus pelien rajapintaky-
symykset ja toisaalta kiristynyt kansainvälinen kilpailu linkittävät todeksi sen tarpeen, että
yhtiöitä olisi parempi olla yksi. On kuitenkin tärkeää, että uusikin yhtiö valtioneuvoston
kanslian omistajaohjauksen alaisena pitää huolta siitä, että sen syvä yhteys pelin tuotoista
käytettynä suomalaisen yhteiskunnan parhaaksi liikunnan, nuorison, kulttuurin, sosiaali- ja
terveysalan järjestöjen ja hevosalan hyväksi on jatkossakin tämän toiminnan keskiössä,
vaikkakin hieman erotettuna nyt tämä rahanteko- ja rahanjakokone toisistaan hallinnollisi-
na. Ja tämän yksi turva ovat myös lakiin kirjatut osuuspykälät, mitä kullekin näistä edun-
saajista jatkossa tuoton suuruudesta riippumatta kuuluu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 132/2016 vp sisältyvien 1.—26. lakiehd-
tuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikai- sesta muuttamisesta sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusraha- etuuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 216/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 34/2016 vp

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 216/2016 vp sisältyvät 1.—2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verontilityslain 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 244/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 25/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 244/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi Portugalin kanssa tehdyn sopimuksen ja pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 246/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2016 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 246/2016 vp tarkoitetun sopimuksen ja pöytäkirjan. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 246/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ja pöytäkirjan ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Lakialoite laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 67/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 27/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn lakialoitteeseen LA 67/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 192/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 18/2016 vp

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 192/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 119/2016 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 14/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 119/2016 vp sisältyvät 1.—4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n sekä yrittäjän eläkelain 152 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 114/2016 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 12/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 114/2016 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Pohjoismaiden projektivientirahastosta annetun lain kumoamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 164/2016 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 12/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 164/2016 vp sisältyvät 1.-5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n sekä aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 227/2016 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 18/2016 vp

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 227/2016 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

28. Lakialoite laiksi ensimmäisen työntekijän palkkauskulujen lisävähennysoikeuden ko- keilusta

Lakialoite LA 107/2016 vp Timo Harakka sd ym.

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain 193 §:n ja 197 §:n 2 momentin muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 234/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

30. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Liikenneturvasta annetun lain muuttamisesta ja laiksi tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta

Hallituksen esitys HE 240/2016 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 27/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

31. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaa- misesta, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä ja soti- laallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 225/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 41/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

32. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 233/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 32/2016 vp

Pöytäkirja PTK 127/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

33. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 197/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 14/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

34. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 210/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 15/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 9.12.2016 pidettävään täysistuntoon.

35. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 9.12.2016 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 0.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen